

**T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

ESKİ TÜRKÇEDE PARALELİZM

YASEMİN YAZICI

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. HÜSEYİN YILDIZ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORDU 2021

ÖĞRENCİ BEYAN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak savunduğum “Eski Türkçede Paralelizm” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmadan yazdığımı ve yararlandığım kaynakların “Kaynakça” bölümünde gösterilenlerden farklı olmadığını, belirtilen kaynaklara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

28 /06/ 2021

Yasemin YAZICI
18530100019

ÖN SÖZ

Üslupbilim veya diğerk bir adıyla stilistik, bir yazarın veya dönemin dili nasıl ve ne ölçüde kullandığını inceleyen bir alandır. Dil kullanımları, yazara ve dönemlere göre değışir. Stilistik, bu farklılıkları ortaya koyma açısından önemlidir.

Eserlerin dil kullanım özellikleriyle ve üslubuyla ilgilenen stilistik alanının içerisinde yinelemeler, öncelemeler, sapmalar ve koşutluk gibi konular yer almaktadır. Bu tez çalışmasında stilistik konusunun koşutluk veya diğerk bir kullanımıyla paralelizm başlığı altında inceleme yapılmıştır. Paralelizm, birbirine benzeyen ek veya kelimelerin birbirine denk olacak şekilde sıralanmasını ifade eden bir terimdir. Paralelizm, bir esere uygulandığında eserin dönemi ve yazarın dil kullanımıyla ilgili olarak bilgi edinmeye yardımcı olmaktadır. Böylece paralelizm konusu üslup çalışmalarına önemli bir katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada öncelikle paralelizm terimi hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra Eski Türkçenin Köktürk dönemiyle ilgili olarak *Türk bengü taşları*; Eski Uygur dönemiyle ilgili olarak *Altun Yaruk*, *Eski Türk Şiiri*, *İyi ve Kötü Prens Öyküsü*, *Maytrisimit ve Daşakarmapathāvadānamālā*; Karahanlı dönemiyle ilgili olarak da *Kutadgu Bilig ve Dīvānu Lugāti't-Türk* eserleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Adı geçen eserler üzerinde paralelizm konusu incelenmiş ve “ek”, “kelime” ve “ek + kelime” şeklinde gruplandırılmıştır. Böylece paralelizmi oluşturan yapılar daha açık bir şekilde gösterilmeye çalışılmıştır.

Tezi hazırlama sürecimde; öncelikle bana yol gösteren ve desteklerini hiç esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Hüseyin Yıldız'a, beni yalnız bırakmayan dostlarım Mükremin Yıldırım, Hakan Güler, Seda Kaya, Pakize Koç ve Erdinç Yeşilkaş'a, ayrıca her zaman yanımda olan kız kardeşim Emine Yazıcı'ya teşekkürlerimi sunarım.

Yasemin YAZICI

ORDU-2021

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
TABLolar DİZİNİ	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	viii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1
1. Problem Durumu	1
2. Amaç ve Önem.....	1
3. Sınırlılıklar	1
4. Yöntem.....	4
5. Terminoloji.....	5
5.1. Eski Türkçe.....	5
5.2. Stilistik.....	6
5.3. Paralelizm	6
6. Derlem (Korpus)	8
6.1. Köktürk Dönemi Eserleri	8
6.1.1. Türk Bengü Taşları	8
6.2. Eski Uygur Dönemi Eserleri	9
6.2.1. Eski Türk Şiiri.....	9
6.2.2. İyi ve Kötü Prens Öyküsü	9
6.2.3. Maytrısimit.....	10
6.2.4. Daşakarmapathāvadānamālā	10
6.2.5. Altun Yaruk	11
6.3. Karahanlı Dönemi Eserleri	11
6.3.1. Kutadgu Bilig.....	11
6.3.2. Dîvânu Lugâti't-Türk.....	12
BİRİNCİ BÖLÜM.....	13
1. ESKİ TÜRKÇEDE PARALELİZM	13
1.1. TAM PARALELİZM AÇISINDAN ESERLERİN İNCELENMESİ.....	13
1.1.1. Köktürkçede Tam Paralelizm.....	13

1.1.1.1. Türk Bengü Taşları'nda Tam Paralelizm	13
1.1.2. Eski Uygurcada Tam Paralelizm.....	32
1.1.2.1. Eski Türk Şiiri'nde Tam Paralelizm	32
1.1.2.2. İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde Tam Paralelizm.....	43
1.1.2.3. Maytrısimit'te Tam Paralelizm	44
1.1.2.4. Daşakarmapathāvadānamālā'da Tam Paralelizm.....	58
1.1.2.5. Altun Yaruk'ta Tam Paralelizm	68
1.1.3. Karahanlıcada Tam Paralelizm	104
1.1.3.1. Kutadgu Bilig'de Tam Paralelizm	104
1.1.3.2. Dîvânu Lugâti't-Türk'te Tam Paralelizm	128
1.2. KISMÎ PARALELİZM AÇISINDAN ESERLERİN İNCELENMESİ ...	144
1.2.1. Köktürkçede Kısmî Paralelizm	144
1.2.1.1. Türk Bengü Taşları'nda Kısmî Paralelizm	144
1.2.2. Eski Uygurcada Kısmî Paralelizm	151
1.2.2.1. Eski Türk Şiiri'nde Kısmî Paralelizm	151
1.2.2.2. Maytrısimit'te Kısmî Paralelizm.....	154
1.2.2.3. Daşakarmapathāvadānamālā'da Kısmî Paralelizm	160
1.2.2.4. Altun Yaruk'ta Kısmî Paralelizm	165
1.2.3. Karahanlıcada Kısmî Paralelizm.....	178
1.2.3.1. Kutadgu Bilig'de Kısmî Paralelizm	178
1.2.3.2. Dîvânu Lugâti't-Türk'te Kısmî Paralelizm.....	185
SONUÇ.....	188
KAYNAKÇA	200
ÖZGEÇMİŞ.....	204

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Türk bengü taşlarının “Ek, Kelime ve Ek + Kelime” Açısından Tam Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı.....	31
Tablo 2. Eski Türk Şiiri'nin “Ek, Kelime ve Ek + Kelime” Açısından Tam Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı.....	43
Tablo 3. İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nün “Ek, Kelime ve Ek + Kelime” Açısından Tam Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı	44
Tablo 4. Maytrısimit'in “Ek, Kelime ve Ek + Kelime” Açısından Tam Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı.....	57
Tablo 5. Daşakarmapathāvadānamālā'nın “Ek, Kelime ve Ek + Kelime” Açısından Tam Paralelizm Örnek Dağılımı	67
Tablo 6. Altun Yaruk'un “Ek, Kelime ve Ek+Kelime” Açısından Tam Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı.....	103
Tablo 7. Kutadgu Bilig'in “Ek, Kelime ve Ek+Kelime” Açısından Tam Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı.....	127
Tablo 8. Dîvānu Lugāti't-Türk'ün “Ek, Kelime ve Ek+Kelime” Açısından Tam Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı.....	143
Tablo 9. Türk Bengü Taşları'nın Unsur Sayıları Açısından Kısmî Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı.....	150
Tablo 10. Eski Türk Şiiri'nin Unsur Sayıları Açısından Kısmî Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı.....	154
Tablo 11. Maytrısimit'in Unsurları Açısından Kısmî Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı	159
Tablo 12. Daşakarmapathāvadānamālā'nın Unsurları Açısından Kısmî Paralelizm Örnek Dağılımı.....	165
Tablo 13. Altun Yaruk'un Unsurları Açısından Kısmî Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı	178
Tablo 14. Kutadgu Bilig'in Unsurları Açısından Kısmî Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı	184
Tablo 15. Dîvānu Lugāti't-Türk'ün Unsurları Açısından Kısmî Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı.....	187

Tablo 16. Eski Türkçede Tam Paralelizm Örneklerinin Döneme ve Eserlere Göre Dağılımı	188
Tablo 17. Eski Türkçede Kısmî Paralelizm Örneklerinin Döneme ve Eserlere Göre Dağılımı.....	190
Tablo 18. Eski Türkçede Tam Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Dönemlere Göre Dağılımı.....	192
Tablo 19. Eski Türkçede Kısmî Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Dönemlere Göre Dağılımı.....	195

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Eski Türkçede Tam Paralelizm Örneklerinin Eserlere Göre Dağılımı..	189
Şekil 2. Eski Türkçede Tam Paralelizm Örneklerinin Döneme Göre Dağılımı .	189
Şekil 3. Eski Türkçede Kısmî Paralelizm Örneklerinin Eserlere Göre Dağılımı	191
Şekil 4. Eski Türkçede Kısmî Paralelizm Örneklerinin Döneme Göre Dağılımı	191
Şekil 5. Köktürkçedeki Tam Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Dağılımı	193
Şekil 6. Eski Uygurcadaki Tam Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Dağılımı	193
Şekil 7. Karahanlıcadaki Tam Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Dağılımı	194
Şekil 8. Eski Türkçede Tam Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Unsur Sayısına Göre Dağılımı	194
Şekil 9. Köktürkçedeki Kısmî Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Dağılımı (Örtüşen/Örtüşmeyen).....	196
Şekil 10. Eski Uygurcadaki Kısmî Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Dağılımı (Örtüşen/Örtüşmeyen).....	197
Şekil 11. Karahanlıcadaki Kısmî Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Dağılımı (Örtüşen/Örtüşmeyen).....	197
Şekil 12. Eski Türkçede Kısmî Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Unsur Sayısına Göre Dağılımı (Örtüşen/Örtüşmeyen)	198

ÖZET

ESKİ TÜRKÇEDE PARALELİZM

Stilistik, bir yazarın veya dönemin dili nasıl kullandığını ve bir metni oluşturan dil bilimsel unsurlarını gösteren bir terimdir. Stilistik alanının yinelemeler, sapmalar, öncelemeler ve koşutluk gibi konuları bulunmaktadır. Bu tezde koşutluk yani paralelizm konusu üzerine çalışılmıştır. Paralelizm, birbirine benzeyen ek ve kelimelerin ahenkli bir şekilde sıralanmasıyla meydana gelir. Metindeki dil kullanımları bakımından dikkat çeken bu uygulamanın üslupbilime katkısı önemlidir. Paralelizm konusu daha çok Klasik Türk Edebiyatı ve Yeni Türk Edebiyatı alanlarında ele alınan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tezde Eski Türkçe döneminden seçilen 8 eser üzerinde durulmuş ve paralelizm konusu bu dönem eserleri üzerinde incelenmiştir. Eserler, Eski Türkçe döneminin Köktürk, Eski Uygur ve Karahanlı dönemlerinden seçilen *Türk bengü taşları*, *Altun Yaruk*, *Eski Türk Şiiri*, *İyi ve Kötü Prens Öyküsü*, *Maytrisimit*, *Daşakarmapathāvadānamālā*, *Kutadgu Bilig* ve *Dîvânu Lugâti't-Türk*'tür.

Tez sürecinde öncelikle Eski Türkçeden tespit edilen ve yukarıda adı geçen eserler taranarak 600'den fazla paralelizm örneği tespit edilmiş; ardından da bu örnekler tam ve kısmî olmak üzere iki kısımda alt başlıklarıyla birlikte ele alınmıştır. Paralelizm başlığı altında incelenen eserler, Eski Türkçe döneminin üslup özelliklerini ortaya koymasına bakımından yardımcı olmaktadır. Adı geçen eserlerde paralelizmi oluşturan yapıların dil kullanımlarını göstermesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Eski Türkçe, Stilistik, Üslup, Paralelizm

ABSTRACT

PARALLELISM IN OLD TURKIC

Stylistics is an expression that indicates how an author or a period used the language and the linguistic constituents make up a script. The stylistic field has topics such as iterations, deviations, prominences, and parallelism. In this thesis, the subject of parallelism has been studied. Parallelism occurs when similar affixes and words are arranged in a harmonious order. The contribution of this application to stylistics, which draws attention in terms of language use in the text, is important. Parallelism is a subject that is mostly discussed in the fields of Classical Turkish Literature and New Turkish Literature. In this thesis, eight works which were selected from the Kokturk, Old Uyghur and Karakhanid periods of the Old Turkic period were emphasized and the subject of parallelism was examined. The names of these works are *Türk bengü taşları*, *Altun Yaruk*, *Eski Türk Şiiri*, *İyi ve Kötü Prens Öyküsü*, *Maytrisimit*, *Daşakarmapathāvadānamālā*, *Kutadgu Bilig* and *Dîvânu Lugâti 't-Türk*.

During the thesis process, firstly, more than 600 examples of parallelism examples were identified by scanning these eight works from Old Turkic. Afterwards, these examples are discussed in two parts; complete and partial, together with their subheadings. The works which were examined under the title of parallelism are helpful in terms of revealing the stylistic features of the Old Turkic period. The mentioned works are important in that the structures that make up parallelism show their use of language.

Key Words: Old Turkic, Stylistic, Style, Parallelism

KISALTMALAR

ait	: aitlik eki
AY	: Altun Yaruk
ayr	: ayrılma eki
BK	: Bilge Kağan
bul	: bulunma eki
çk	: çoğul kişi
çok	: çokluk eki
çşz	: çoğul şahıs zamiri
DKP	: Daśakarmapathāvadānamālā
DLT	: Dîvānu Lugâti't-Türk
ETŞ	: Eski Türk Şiiri
eşit	: eşitlik eki
ffye	: fiilden fiil yapım eki
fiye	: fiilden isim yapım eki
gel. z	: gelecek zaman
gen. z	: geniş zaman
gerek	: gereklilik kipi
ggz	: görülen geçmiş zaman
if	: isim fiil
ifye	: isimden fiil yapım eki
iiye	: isimden isim yapım eki
iyе	: iyelik eki
İKP	: İyi ve Kötü Prens Öyküsü
{K}	: kelime

K1	: kategori 1
K2	: kategori 2
KB	: Kutadgu Bilig
ke	: kip eki
KT	: Kl Tigin
M	: Maytrısimit
gz	: Öğrenilen geçmiş zaman
se	: soru eki
sf	: sıfat fiil
şz	: şahıs zamiri
tk	: tekil kişi
tşz	: tekil şahıs zamiri
T	: Tunyukuk
vas	: vasıta eki
yak. gel.z	: yakın gelecek zaman
yn	: yönelme eki
yg	: yönelme grubu eki
yk	: yükleme eki
zf	: zarf fiil
zn	: zamir n'si

GİRİŞ

1. Problem Durumu

Paralelizm konusuyla ilgili olarak gerek dünya dillerinde gerekse Türkçede pek çok eser, yazar ya da dönem üzerinde çalışmalar yapılmış olup hâlen bu çalışmalar, özellikle stilistik alanı dâhilinde sürdürülmektedir. Bununla beraber üslupbilimin alt çalışma konularından biri olan paralelizm, bu çalışmaların yalnızca bir kısmında ele alınmış olup, sadece paralelizm odaklı hazırlanan çalışmaların sayısı azdır.

Bu tez çalışmasında öncelikle paralelizm konusunu ele alan çalışmalar esasında tezin teorik altyapısı oluşturulacak, sonra da tez kapsamında incelenen eserlerdeki paralelizmi oluşturan yapılar örtüşen ve örtüşmeyen unsurlar bakımından değerlendirilecektir. Bu yapılardaki unsurların örtüşme oranları, oluşum biçimleri, ek ya da kelimeye bağlı durumları gibi hususlar analiz edilerek tezin kapsamı olan Eski Türkçedeki kullanımlarına yönelik sonuçlar tablo ve grafikler eşliğinde elde edilmeye çalışılacaktır.

2. Amaç ve Önem

Tez çalışmasının amacı, genelde stilistik ve özelde paralelizm üzerine yapılmış çalışmalardan hareketle *paralelizm* teriminin özellikleriyle ilgili bilgiler yer vermek, paralelizm konusunu Eski Türkçe dönemi eserleri üzerinde incelemek ve dönemin ve eserlerin üslubuyla ilgili yapılan stilistik çalışmalarına katkıda bulunabilmektir. Bu amaçlar doğrultusunda Eski Türkçe döneminin Köktürk, Eski Uygur ve Karahanlı dönemlerinden seçilen eserler üzerinde paralelizm konusu ele alınmış ve eserlerde paralelizmi oluşturan yapıların varlığı tablo üzerine yerleştirilerek açık bir şekilde gösterilmiştir.

3. Sınırlılıklar

Bu tez çalışmasında Köktürk döneminden Türk bengü taşları; Eski Uygur döneminden Altun Yaruk, Eski Türk Şiiri, İyi ve Kötü Prens Öyküsü, Maytrısimit ve Daşakarmapathāvadānamālā; Karahanlı döneminden Kutadgu Bilig ve Dîvānu Lugâti't-Türk eserleri üzerinde paralelizm konusu ele alınacaktır. Eserler üzerinde

paralelizm “tam ve kısmî” olarak iki başlık altında ve alt başlıklar hâlinde incelenecektir.

Adı geçen eserler üzerinde tam paralelizm başlığı altında inceleme yapılırken iki unsuru örtüşen tam paralelizm örneklerine kadar veriler oluşturulmuş ve tablo üzerinde gösterilmiştir. Tam paralelizimde, altıdan fazla unsuru, altı unsuru, beş unsuru, dört unsuru, üç unsuru ve iki unsuru örtüşen örneklerin ele alınmış olmasına rağmen bir unsuru örtüşen örnekler de mevcuttur. Bu örnekler çalışmaya dâhil edilebilir gibi görünse de stilistiğin yinelemeler konusuna girebileceği düşünüldüğünden dolayı tezin alt başlıklarında yer verilmemiştir. Ancak bu tür verilerin de bulunduğu dair birkaç örnek göstermekte fayda vardır:

[KT/G:5] *sabı süçig, agısı yımşak* [BK/K:4] *sabı süçig, agısı yımşak*

‘Çin milletinin sözü tatlı, ipeklisi yumuşak’

isim	iye/3.tk	isim
<i>sab</i>	+(s)I	<i>süçig</i>
<i>agı</i>		<i>yımşak</i>

[DLT:72/59] *Oglak yiliksiz, oylan biligsiz*

‘Oğlak iliksiz, oylan akılsız’

isim	isim	iye
<i>oglak</i>	<i>yilik</i>	+sXz
<i>oglan</i>	<i>bilig</i>	

Yukarıda verilen iki örnek, bir unsuru örtüşen tam paralelizm örneklerinden “yalnızca eklerin örtüştüğü paralelizm” alt başlığında ele alınmaktadır.

[AY/21:18-19] *korkınçsız köngül buşı nom buşı*

‘korkusuz gönül sadakası akide sadakası’

isim	{K}
<i>korkınçsız köngül</i>	<i>buşı</i>
<i>nom</i>	

[AY/27:17-18] *ong iliginte [v(a)çl]r .. sol iliginte çang tutar*

‘sağ elinde elmas .. sol elinde çan tutar’

isim	{K}	isim
<i>ong</i>	<i>iliginte</i>	<i>[v(a)çl]r</i>
<i>sol</i>		<i>çang</i>

Yukarıda verilen iki örnek “bir unsuru örtüşen ve yalnızca kelimelerin örtüştüğü” paralelizm örnekleridir.

Kısmî paralelizm başlığı altında inceleme yapılırken bir unsuru örtüşen örnekler ele alınmayıp, altıdan fazla unsuru, altı unsuru, beş unsuru, dört unsuru, üç unsuru ve iki unsuru örtüşen örneklere yer verilmiştir. Adı geçen eserlerde bir unsuru örtüşen kısmî paralelizm örneklerinin varlığı tespit edilmiş ancak tez kapsamında ele alınmamıştır. Bu başlık altında tespit edilen verilerin de bulunduğuna dair birkaç örneğe yer vermekte fayda vardır:

[ETSŞ/35:80] *buyanığ sevgül / edgü kılınç kılğül*

‘iyiliği sev / hayırlı işler ile meşgûl ol’

isim	yük	fiil	emir/2.tk
<i>buyan</i>	<i>+(X)ğ</i>	<i>sev-</i>	<i>-gll</i>
<i>edgü kılınç</i>	<i>-</i>	<i>kıl-</i>	

[AY/265:19-20] *öz ol yat ol edgü ögli ol ayıg ögli ol*

‘kendi o, yabancı o, iyi düşünceli o, kötü düşünceli o’

isim	isim	{K}
<i>öz</i>	<i>-</i>	<i>ol</i>
<i>yat</i>	<i>-</i>	
<i>edgü</i>	<i>ögli</i>	
<i>ayıg</i>		

[DLT:601/493] *Kiñ tön opramas, keñşlig Bilig artamas*

‘Geniş giysi yıpranmaz, danışmalı akıl bozulmaz’

isim	iiye	isim	fiil	gen. z
<i>kiŋ</i>	-	<i>tōn</i>	<i>opra-</i>	-mAs
<i>keŋeŋ</i>	+lXg	<i>bilig</i>	<i>arta-</i>	

[DLT:83/74] *Budraç yeme kudurđı / Alpagutın üđürđi / Süsin yana kadırđı*

‘Budraç yine kudurdu / Yiğitlerini ayırdı / Ordusunu yine döndürdü’

isim	iye/3.tk	yük	isim	fiil	ggz
<i>budraç</i>	-	-	<i>yeme</i>	<i>kudur-</i>	-DX
<i>alpagut</i>	+(s)I	+n	-	<i>üğür-</i>	
<i>süi</i>			<i>yana</i>	<i>kadır-</i>	

4. Yöntem

Tez konusu kapsamında yer alan eserler Eski Türkçe döneminin Köktürk, Eski Uygur ve Karahanlı dönemlerinden seçilmiştir. Köktürk döneminden Türk bengü taşları; Eski Uygur döneminden Altun Yaruk, Eski Türk Şiiri, İyi ve Kötü Prens Öyküsü, Maytrısimit ve Daşakarmapathāvadānamālā; Karahanlı döneminden ise Kutadgu Bilig ve Dîvānu Lugāti’t-Türk dahil edilmiştir. Adı geçen eserler, kendi dönemlerinde diğerlerine göre daha çok bilinen eserleri olduğu ve Türkiye Türkçesinde aktarmaları bulunduğu için üslupbilim çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünüldüğünden seçilmişlerdir. Eserler öncelikle paralelizm açısından taranmış ve veriler tespit edilmiş; sonra da fişleme yöntemi kullanılarak verilerin düzenli kayıtları oluşturulmuştur.

Kayı oluşturulan veriler, paralelizm açısından önce tam ve kısmî paralelizm olmak üzere iki başlık altında sınıflandırılmıştır. “Tam paralelizm” başlığı altındaki veriler; altı unsuru örtüşen, beş unsuru örtüşen, dört unsuru örtüşen, üç unsuru örtüşen ve iki unsuru örtüşen olmak üzere alt başlıklara ayrılarak, eser temelli olarak sunulmuştur. Daha sonra, bu başlıkların da alt başlıkları olarak yalnızca eklerin örtüştüğü, yalnızca kelimelerin örtüştüğü, kelime ve eklerin birlikte örtüştüğü paralelizm örnekleri olmak üzere gruplandırmalar yapılmıştır.

“Kısmî paralelizm” başlığı altında yapılan gruplandırma tam paralelizmden biraz farklıdır. Tam paralelizmde örtüşen unsur sayısına göre hareket edilirken kısmî paralelizmde örtüşen unsurların yanında örtüşmeyen unsurlara da dikkat edilmiş ve sınıflandırma şu istikamette yapılmıştır: Bir unsuru örtüşmeyen, iki unsuru örtüşmeyen, üç unsuru örtüşmeyen, dört unsuru örtüşmeyen vb.

Eserlerin yukarıda anlatılan gruplandırma şeklinde veri girişleri yapıldıktan sonra her eserin içerisinde bulunan paralelizm örnek sayısı eser sonuna tablo olarak eklenmiştir. Bu tablolar sayesinde eserleri kendi içerisinde değerlendirmek ve eserlerin örnek sayılarını göstermek açısından daha kolay olacaktır. Eserlerin veri örnekleri bu şekilde yapıldıktan sonra tezin ana bölümleri oluşturulmaya başlanmıştır. Giriş bölümünde problem durumu, amaç, yöntem vb. hakkında bilgilere yer verildikten sonra Eski Türkçe, stilistik, paralelizm ve tez kapsamında yer alan eserler hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra tam paralelizm ve kısmî paralelizm açısından incelenen eserler ayrı bölümler halinde verilmiştir. Sonuç kısmında da eserlerdeki tüm paralelizm örneklerine ait sayılar tablo halinde açık bir şekilde verilmiştir. Tablolar yine tam paralelizm örnek dağılımı ve kısmî paralelizm örnek dağılımı şeklinde olmak üzere ayrı ayrı gösterilmiştir.

5. Terminoloji

Tez kapsamında ele alınan dönem ve konular hakkında terimsel açıklamalar yapılmıştır. Seçilen 8 eserin yer aldığı Eski Türkçe döneminden bahsettikten sonra stilistik terimi açıklanmış, daha sonra asıl konu olan paralelizm terimiyle ilgili olarak bilgilere yer verilmiştir.

5.1. Eski Türkçe

Türk dilinin, yazılı dil materyalleri bulunan ilk dönemi VII.-XIII. yüzyıllar arasına denk gelen Eski Türkçe olup kendi içinde üç kola ayrılır: *Köktürkçe*, *Eski Uygurca* ve *Karahanlıca*. (Yıldız, 2020, s. 1).

Köktürkçe, Türkçenin ilk yazılı olan eserlerini kapsayan ilk koludur. Tez kapsamında incelenen Türk bengu taşları bu döneme ait bir eserdir. Eski Uygurca içinde daha çok Maniheizm ve Budizm’e ait eserlerin yer aldığı bir dönemdir.

Eski Türkçeye dahil edilip edilmemesi konusunda fikir ayrılıklarının olduğu Karahanlıca ise İslamî eserlerin yer aldığı üçüncü koldur. Bazı araştırmacılar tarafından Karahanlı Türkçesinin Eski Türkçe dönemine ait olduğu düşünülürken, A. von Gabain, Louis Ligeti, Ahmet Caferoğlu gibi araştırmacılar da Karahanlı Türkçesini Eski Türkçe dönemine dahil etmemektedir. Görüldüğü üzere Karahanlı Türkçesinin hangi döneme ait olduğu konusunda fikir ayrılıkları yaşanmış, ya Eski Türkçe dönemine ait olduğu ya da Orta Türkçenin başlangıcını oluşturduğu şeklinde görüşler ortaya atılmıştır. Eski Uygurca metinler 13. yüzyıla kadar sürmektedir. Karahanlı metinleri de 11.-13. yüzyıllar arasında yazılmıştır. Bu sebeple tez çalışmasında, Karahanlı Türkçesi Eski Türkçe dönemi içinde ele alınmış ve eserler tez konusu kapsamında incelenmiştir.

5.2. Stilistik

Stilistik, bir edebi metni oluşturan dil bilimsel unsurların nasıl, ne ölçüde ve ne amaçla kullanıldığını gösteren; dil farklılıklarını ortaya koyan bir terimdir (Karabulut, 2019, s.78).

Geleneksel yaklaşımda stilistik edebi eserlerin, belli bir yazar veya dönemin dil kullanım özelliklerinin ya da üslubunun incelenmesiyle ilgilenmiştir. Bu dönemde birey ya da belli bir grubun üslubunu biyografi, ruhbilim, toplumbilim vb.leri açısından ele alan değişik anlayışlar da görülmüştür. Çağdaş dönemde ise üslup incelemelerinde daha çok betimlemeli bir yöntem kullanılmış ve sabit kullanımdan sapmaları ele alınmış; metinlerin işlevleri ve metin türlerinde dil kullanımı üzerinde durulmuştur (Gedikli, 2020, s.31). Verilen tanımlardan da anlaşılacağı üzere stilistik bir metni meydana getiren unsurları inceleyen terim olarak karşımıza çıkmaktadır.

5.3. Paralelizm

Stilistik alanının bir konusu olarak karşımıza çıkan paralelizm terimi için “şiir dilinde beyti oluşturan mısralar arasındaki benzer dil birliklerinin ve mütevizin kelimelerin anlamla bütünleşen sesin eşliğinde paralel sıralanışını ifade eden bir terimdir.” (Macit, 1996, s.59) şeklinde tanımlanmaktadır. Paralelizm,

verilen tanımdan da anlaşılacağı üzere benzerlik oluşturan kelimelerin yine benzer şekilde sıralanmasıyla meydana gelmesidir.

Paralelizm birkaç unsur altında incelenebilmektedir. Paralelizmin esasını üç unsur oluşturmaktadır:

- 1) uzuvların sayısının aynılığı
- 2) münasebet-nisbet aynılığı
- 3) kuruluş-yapı aynılığı.

Bir beyitte bu unsurların hepsi bulunursa tam paralelizm, biri yahut ikisi bulunursa yarım paralelizm ortaya çıkar (Macit, 1996, s. 63). Bir paralelizm incelemesi yaparken paralelizmin esasını oluşturan bu üç unsurdan yola çıkarak incelenen kısımların tam veya yarım paralelizmi oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Paralelizm bir bütün içerisinde birbirini tekrar eden, birbirine denk düşen söz ve söz gruplarının kullanılması ile ilgilidir (Karagözlü, 2015, s. 1492). Paralelizm teriminin yanı sıra koşut, koşutluk gibi kelimeler de paralelizmi ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu kelimelerden başka divan şiirinde kullanılan tarsî veya murassa gibi terimler de paralelizm terimini karşılamaktadır.

Kurgu ve yapı taslaklarından biri olan koşutluk, şiirdeki dil kullanımları açısından dikkat çeken bir uygulamadır. Metnin kolay hatırlanmasını sağladığı gibi, şiire yalınlık da katar. Divan şiirinde hem sentaks hem de semantik aynılığı yakalamış birçok paralelizm örneği vardır (Eren, 2019, s. 2046). Paralelizm, şiirdeki dil kullanımını açısından dikkat çeken bir uygulama olduğuna göre üslupbilime katkısının da önemli olduğu görülmektedir.

Üslupbilim incelemelerinde önemli ölçütlerden biri olan paralelizm üzerine özellikle Türkçe metinlerden hareketle bazı çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bu tür çalışmalara bakıldığında paralelizm daha çok Klasik Türk Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı gibi alanlarda ele alınan bir konudur. Bu alanlardaki yapılan çalışmaların genellikle içerik kısmında konunun kısa bir şekilde işlendiği görülmektedir.

Paralelizm konusu odaklı çalışmalar arasında Üstünova (2004), Dilçin (2007), Aslan (2010) ve Yıldız (2018) gibi çalışmalar dikkat çekmektedir. Bunlar dışında çalışma başlığında paralelizm kelimesi geçmemesine rağmen paralelizm

konusunu alt başlıkta ele alan çalışmalar da bulunmaktadır. Bunlar arasında; Macit (1996), Öztekin (2002), Yıldız (2004), Varışoğlu (2005), Bayat (2006), Keklik (2006), Aydemir, Çeltik (2008), Dilçin (2008), Aydın (2011), Özcan (2011), Aydın (2012), Çetin (2013), Aydın, Torusdağ (2014), Durmuş (2015), Karagözlü (2015), Bayram (2017), Dinçer (2017), Taşpınar (2017), Şahiner (2018), Eren (2019), Aksan (2019), Karabulut (2019), Gedikli (2020) ve Özbektaş (2021) yer almaktadır.

Bu çalışmada Yıldız (2018) sınıflandırması temel alınıp geliştirerek paralelizm unsurları yapı ve diziliş bakımından ek, kelime ve ek + kelime şeklinde üç kategoride değerlendirilmiştir. Yıldız (2018) tasnifi, paralelizm odaklı güncel çalışmalar arasında yer aldığı için ve paralelizmi oluşturan yapıların, ek ve kelimenin örtüşme sayısına göre sınıflandırılıp tablolar halinde açık bir şekilde gösterildiği için temel alınmıştır. Bu çalışmada Yıldız (2018) tasnifinden farklı olarak alt tasniflere gidilmiş ve eserler kısmî paralelizm başlığı altında da farklı tasniflerle incelenmiştir.

6. Derlem (Korpus)

Paralelizm açısından incelenen eserler; Köktürk, Eski Uygur, Karahanlı olmak üzere Eski Türkçenin bu üç kolundan seçilmiştir. Paralelizm örneklerinin incelemeye alındığı bu eserleri kısaca tanıtmak ve bu eserler üzerine yapılmış çalışmalara değinmek tezin anlaşılması için yerinde olacaktır. Bu tez kapsamında Eski Türkçenin Köktürk dönemiyle ilgili olarak Türk bengü taşları; Eski Uygur dönemiyle ilgili olarak Altun Yaruk, Eski Türk Şiiri, İyi ve Kötü Prens Öyküsü, Mayrısimit ve Daşakarmapathāvadanāmālā; Karahanlı dönemiyle ilgili olarak da Kutadgu Bilig ve Dîvânu Lugâti't-Türk seçilmiştir.

6.1. Köktürk Dönemi Eserleri

6.1.1. Türk Bengü Taşları

Köl Tigin ve Bilge Kağan bengü taşları, Moğolistan'ın Arhangay aymağı (eyaleti) sınırları içinde, Koşo Çaydam bölgesindedir; Orhun Irmağı kollarından birinin 2 km doğusundadır. Anıtların 32 km güneyinde Hırhorin (Çengiz'in başkenti Karkurum) bulunmaktadır. İki anıt külliyesi arasında 1 km mesafe

vardır. K l Tigin kuzey, Bilge Kaĝan güney yüzündedir. K l Tigin bengu taşının doĝu yüzünde 40, güney yüzünde 13, kuzey yüzünde 13 ve dört pahta da birer satır yazı bulunmaktadır. Çince yazıtının bulunduĝu batı yüzünde de bir satırlık Köktürk harfli metin vardır. Ayrıca kaplumbaĝa kaidesinde de 7-8 satırlık bir yazı bulunmaktadır. Toplam: 79 satır. Bilge Kaĝan bengu taşının doĝu yüzünde 41, güney yüzünde 15, kuzey yüzünde 15 ve iki pahta da birer satır yazı bulunmaktadır. Çok yıpranmış Çince yazıtın bulunduĝu batı yüzünde de Köktürk harfli 9 satır vardır. Toplam: 82 satır. Tunyukuk bengu taşı, Moĝolistan'ın başkenti Ulaan Baatar'ın 47 km g neydoĝusunda, Tola Irmaĝı'nın yukarı kısmına yakın Bayın  okto mevkiindedir. Orhun Vadisi'ndeki iki bengu taştan yaklaşık olarak 360 km doĝuda bulunmaktadır. Tunyukuk bengu taşlarının birincisinde 35, ikincisinde 27, toplam 62 satır bulunmaktadır (Ercilasun, 2016, s. 340-341).

Türk bengu taşları  zerine Vilhelm Thomsen, Muharrem Ergin, Talat Tekin, Arpad Berta, Dimitri Vasiliyev, Igor Kormuşın, Nurdin Useev, Ahmet Bican Ercilasun, Cengiz Alyılmaz, Hatice şirin, Erhan Aydın, Ali Akar gibi isimler çalışmalar yapmıştır. Bu tez kapsamında Ahmet Bican Ercilasun'un 2016 yılında hazırladığı *Türk Kaĝanlıĝı ve Türk Bengü Taşları* adlı eserindeki metinler esas alınarak veriler oluşturulmuştur.

6.2. Eski Uygur Dönemi Eserleri

6.2.1. Eski Türk şiiri

8-13. asırlar arasında ve Mani, Budist ve İşlam çevrelerinde yazılmış olan eserlerin yer aldığı bir dönem olarak bilinmektedir.

Eski Türk şiiri  zerine Reşit Rahmeti Arat, Talat Tekin, Peter Zieme, Osman Fikri Sertkaya tarafından akademik çalışmalar yapılmıştır. Bu  alışmalardan Reşit Rahmeti Arat'ın hazırladığı *Eski Türk şiiri* isimli eseri bu tezin verilerine d hil edilmiştir.

6.2.2. İyi ve Kötü Prens  yk s 

Bu j taka, iki erkek kardeş, Kaly namkara adlı iyi prens ve P pamkara adlı kötü prens ile ilgilidir. Uygurca bir versiyon, Dunhuang'dan iki (Biblioth que Nationale ve British Library koleksiyonlarında) bir diĝeri Yarĝol'dan

(Turfansammlung'da) olmak üzere üç farklı el yazmasından üç metinde bulunur. Paris metni 80 sayfa uzunluğundadır ve kursiv Uygur yazısıyla yazılmıştır. Londra metni, Paris metni hariç tutulduğunda, Çince versiyonla ilişkili olan nispeten özenli bir kursiv Uygur yazısıyla yazılı tek bir sayfadan oluşur. Turfansammlung metni, kısmen Paris metni ile ilişkili olan ciddi şekilde hasarlı tek bir sayfadan oluşur. Özenli yazısı ve Maniheist noktalama işaretleri erken bir tarihe işaret eder (Elverskog, 2020, s. 56).

İyi ve Kötü Prens Öyküsü ile ilgili Clementz Huart, Paul Pelliot, Hüseyin Namık Orkun, James Russell Hamilton, Peter Zieme gibi isimler tarafından neşir çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalardan Hamilton neşrinin Vedat Köken tarafından yapılan çevirisi tezin veri tabanına dâhil edilmiştir.

6.2.3. Maytrısimit

Maytrısimit, içeriği, dili ve diğer özellikleri bakımından, keşfedilen en önemli Uygurca metinlerden biridir. Metnin özü, Buda'nın, iki öğrencisi Śāriputra ve Ānanda'ya gelecekteki Maitreya Buda'nın hayatı hakkında vaaz vermesidir. Eser, bir giriş ve yirmi yedi bölümden oluşmaktadır. Şimdiye kadar Uygurca eserin iki el yazması bulunmuştur (Elverskog, 2020, s. 177).

Maytrısimit (<skr. Maitreyasimiti 'Maytrı ile buluşma'), gelecekteki Burkan Maytrı'nın (<skr. Maitreya) insanlar dünyasındaki doğumundan önceki olaylar ile bütün hayatını ve faaliyetlerini anlatan ve iptidai dramın unsurlarını içinde barındıran bir eserdir (Tekin, 2019, s. 29).

Maytrısimit metni üzerine Şinasi Tekin 1976 yılında Türkiye'de, 1980 yılında Almanya'da iki neşir çalışması yayımlamıştır. Tekin'den sonra Geng Shimin ile Hans-Joachim Klimkeit de ayrı bir çalışma yapmışlardır. Bu tezde, Tekin, Ş. (2019). *Uygurca Metinler II Maytrısimit*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları künyeli çalışma kaynak niteliğinde incelenerek veriler oluşturulmuştur.

6.2.4. Daşakarmapathāvadānamālā

Eser, Tohar A dilinden Eski Uygurcaya çevrilmiştir. Theravada Budizmi'nin vaibhāşika okuluna ait bir eserdir. Eserin adı *Daşakarmapathāvadānamālā*'dır. "On (kötü) davranış yollarının zincirleme

hikâyesi” anlamına gelmektedir. Eserin Sanskritçe adı 863, 2990, 3417. satırlarda daşakarmapatāvadānamāl 3036. satırda ise daşakarmaputāvadānamāl şeklinde geçmektedir. Eserin dili, klasik Uygurcadır. Bu belgelerde en çok göze çarpan dil özelliği belirli kelime ve eklerde “I” ve “A” ünlüsünün nöbetleşe kullanımınıdır. Esere ait belgeler Petersburg, Berlin ve Ürümçi olmak üzere üç yerde bulunmaktadır (Elmalı, 2016, s. 11-16).

Eser ile ilgili olarak Elmalı, Wilkens (T 1-2-3), Shōgaito, Tugusheva, Fujishiro, Bang, Müller gibi isimlerin çalışmaları yer alır. Bu çalışmada Murat Elmalı'nın 2016 yılında yayınlanan eseri üzerinden veriler oluşturulmuştur.

6.2.5. Altun Yaruk

Eser, Çince'den çeviridir. Çincesi de Sanskritçeden çevrilmiştir. Mahayana Budizmi'ne ait bir eserdir. Eser daha çok Altun yaruk 'Altın Işık' adıyla bilinmektedir. Tam adı şudur: Altun önglög yaruk yaltrıklıg kopda kötrülmiş nom iligi 'Altın renkli, parlak, en üstün sutra hükümdarı'. Bu ad, eserin Çince adının serbest çevirisidir. Eser, sutra kitabıdır; Budizmin çeşitli cepheleri üzerinde Buda'nın konuşmalarını içine alır. Her bölümde, ayrı bir konu ele alınır. Buda'ya yöneltmiş bir soru ile konuya girilir. Sorulan soru, araya hikâyeler katılarak, Buda'nın ağzından cevaplandırılır (Kaya, 1994, s. 11).

Altun Yaruk ile ilgili olarak Wilhelm Radloff, Sengei Malov, Peter Zieme, Ceval Kaya, Mehmet Ölmez, Engin Çetin, Özlem Ayazlı, Zemiire Gulcalı, Erdem Uçar ve Hacer Tokyürek'in yaptığı neşir çalışmaları bulunmaktadır. Bu çalışmada veriler oluşturulurken Ceval Kaya'nın 1994 yılında yayımladığı *Uygurca Altun Yaruk* isimli eseri esas alınmıştır.

6.3. Karahanlı Dönemi Eserleri

6.3.1. Kutadgu Bilig

İslâmi dönem Türk edebiyatının ilk eseri, Türkçe ilk siyaset bilimi kitabıdır. Türk dili ve edebiyatı tarihi, Türk kültür ve düşünce tarihi bakımından önemli bir eserdir. Kutadgu Bilig, “kutlu olma bilgisi” anlamındadır. 1069-1070 yılında Balasagunlu Yûsuf tarafından yazılmıştır. Eserini Tavgaç Kara Buğra Han (Ulug Bugra Kara Han Ebu Ali Hasan b. Arslan Han)'a sunan şair, has haciplik

rütbesiyle ödüllendirilmiştir. Kutadgu Bilig, mesnevi tarzında, aruz vezninin feûlün feûlün feûl kalıbıyla yazılmıştır. Eserde 173 dörtlük, mâni tarzında; sondaki üç bölüm de gazel tarzında kafiyelenmiştir. Daha çok yarım kafiye kullanılmıştır. Reşit Rahmeti Arat tarafından üç nüsha karşılaştırılarak hazırlanan tenkitli metinde 6645 beyit vardır (Karahan, TEES).

Eser üzerine Vámbéry, Radloff, Arat gibi isimler çalışmıştır. Bu çalışmada Arat'ın 1979, 1991, 1999 baskılarının neşri esas alınmıştır.

6.3.2. Dîvânu Lugâti't-Türk

Dîvânu Lugâti't-Türk, 13. yüzyıla kadar gelen Eski Türkçe döneminin söz varlığını yansıtan en önemli eserdir. Bu eserde 9.000 civarında Türkçe sözün Arapça karşılığı verilmiştir. Ancak DLT'nin önemi bununla sınırlı değildir. Kâşgarlı Mahmud, Türkçe sözlerin karşılıklarını vermekle yetinmemiş, gerekli gördüğü maddelerde geniş açıklamalar yapmıştır. Bu sebeple eser, 11. yüzyıl Türk dünyasının ansiklopedik bir sözlüğü hâline gelmiştir. DLT'de madde başı olarak yer alan Türkçe sözler mutlaka bir örnek içinde de gösterilmiştir. Örnekler çoğu kez kısa bir cümledir. Ancak örneklerden bir kısmı da atasözü, dörtlük ve beyitler hâlinindedir. Bunlar dönemin atasözleri ve şiiri hakkında fikir verebilecek kadar çoktur. DLT'de atasözlerinin sayısı 266'dır. Eserde ayrıca 8 deyim bulunmaktadır. Dörtlüklerin sayısı 142, beyitlerin sayısı ise 95'tir. Dörtlük ve beyitler toplam 758 mısradır ve Ahmet Bican Ercilasun'un tespitine göre bunlar 91 şiir içinde yer almaktadır (Ercilasun, 2020, s. 7).

Bu eser üzerinde Kilisli Rifat, İgor Kormuşin, Carl Brockelmann, Besim Atalay, Fuat Bozkurt gibi isimler çalışmalar yapmıştır. Ahmet Bican Ercilasun ve Ziyat Akkoyunlu ikilisi 2014 yılında eser üzerine çalışma yapmıştır. Bu çalışmada Ahmet Bican Ercilasun'un 2020 yılında yayımladığı *Dîvânu Lugâti't- Türk'teki Şiirler ve Atasözleri* adlı eseri ve Ziyat Akkoyunlu ile birlikte 2014 yılında hazırladığı *Dîvânu Lugâti't-Türk* adlı eserlerden hareketle örnekler taranıp veriler oluşturulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ESKİ TÜRKÇEDE PARALELİZM

1.1. TAM PARALELİZM AÇISINDAN ESERLERİN İNCELENMESİ

Eski Türkçenin Köktürk döneminden *Türk bengü taşları*; Eski Uygur döneminden *Altun Yaruk*, *Eski Türk Şiiri*, *İyi ve Kötü Prens Öyküsü*, *Maytrisimit ve Dasakarmapathāvadānamālā*; Karahanlı döneminden de *Kutadgu Bilig ve Dîvānu Lugâti't-Türk* adlı eserlerden elde edilen tam paralelizm veri sayısı 525 olarak tespit edilmiştir.

1.1.1. Köktürkçede Tam Paralelizm

1.1.1.1. Türk Bengü Taşları'nda Tam Paralelizm

Türk bengü taşlarının örneklerinde Ahmet Bican Ercilasun'un 2016 yılında hazırladığı *Türk Bengü Taşları* adlı eseri kullanılmıştır.

Türk bengü taşlarında (Kül Tigin Taşları-Bilge Kağan Taşları-Tunyukuk I-II Taşları) toplam 76 tam paralelizm örneğine rastlanmaktadır.

Kül Tigin ve Bilge Kağan bengü taşları arasındaki ortak olan paralelizm örnekleri ayrı ayrı verilmeyip bir örnek hâlinde gösterilmiştir.

1.1.1.1.1. Altıdan Fazla Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

[KT/G:3] *İlgerü Şantun yazıka tegi süledim, taluyka kiçig tegmedim. Birigerü Tokuz Ersinke tegi süledim, Töpütke kiçig tegmedim.* [BK/K:2-3] *İlge[rü Ş]antun [yazıka tegi süledim, taluyka kiçig tegmedim. B]irigerü T[okuz] Ersinke tegi süledim, Töpütke kiçig tegmedim.* 'Doğuda Şantung Ovası'na dek ordu yürüttüm, okyanusa az ulaşmadım. Güneyde Tokuz Ersin'e dek ordu yürüttüm, Tibet'e az ulaşmadım.'

isim	yg	isim	yön	{K}	{K}	isim	yön	{K}	{K}
<i>il</i>	+gArU	<i>Şantun yazı</i>	+GA	<i>tegi</i>	<i>süledim</i>	<i>taluy</i>	+GA	<i>kiçig</i>	<i>tegmedim</i>
<i>biri</i>		<i>Tokuz Ersin</i>				<i>Töpüt</i>			

[BK/K:1-2] *İlgerü kün togsıkıña, birigerü kün ortusıñaru, kurıgaru kün batsıkıña, yırıgaru tün ortusıñaru* ‘Doğuda güneşin doğduğu yere, güneyde gündüz ortasına kadar, batıda güneşin battığı yere, kuzeyde gece ortasına kadar’

isim	yg	{K}	fiil	sf	ıye/ 3.tk	yön	isim	yg	isim	{K}
<i>il</i>	+gArU	<i>kün</i>	<i>tog-</i>	<i>-sIk</i>	+I	+ñA	<i>biri</i>	+gArU	<i>kün</i>	<i>ortusıñaru</i>
<i>kırı</i>			<i>bat-</i>				<i>yırı</i>		<i>tün</i>	

1.1.1.1.2. Altı Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.1.1.2.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KT/D:18] *İlligig ilsiretdimiz, kaganlıgıg kagansıratdımız.* [BK/D:15] *İlligig ilsiretdimiz, kaganlıgıg kagansıratdımız.* ‘illiyi ilsizleştirdik, kağanlıyı kağansızlaştırdık.’

isim	ııye	yük	isim	ıfye	ffye	ggz	1.çk
<i>il</i>	+lXg	+(X)g	<i>il</i>	+sIrA-	-t-	-DX	-mXz
<i>kagan</i>			<i>kagan</i>				

1.1.1.1.2.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[BK/G:13-14] *kisre Tarduş begler, Köl Çor başlayı ulayı şad apıt begler; öñre Tölis begler, Apa Tarka(n) başlayı ulayı şad apıt begler* ‘batıdaki Tarduş beyleri, {yani} başta Köl Çor ve diğer şad ve apa beyleri; doğudaki Tölis beyleri, {yani} başta Apa Tarkan ve diğer şad ve (apa) beyler’

isim	isim	{K}	isim	{K}	{K}	{K}	{K}	{K}
<i>kisre</i>	<i>Tarduş</i>	<i>begler</i>	<i>Köl Çor</i>	<i>başlayı</i>	<i>ulayı</i>	<i>şad</i>	<i>apıt</i>	<i>begler</i>
<i>öñre</i>	<i>Tölis</i>		<i>Apa Tarka(n)</i>					

1.1.1.1.2.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KT/D:5] *inisi, eçisin teg kılınmaduk erinç; oğlı, kañın teg kılınmaduk erinç.*
[BK/D:5-6] *inisi, eçisin teg kılınmaduk erinç; oğlı, kañın teg kılınmaduk*

erinç. ‘kardeşleri, ağabeyleri gibi yaratılmadılar; oğulları, babaları gibi yaratılmadılar.’

isim	iye/3.tk	isim	iye/3.tk	yük	{K}	{K}	{K}
<i>ini</i>	+(s)I	<i>eçi</i>	+(s)I	+n	<i>teg</i>	<i>kılınmaduk</i>	<i>erinç</i>
<i>ogul</i>		<i>kañ</i>					

[KT/D:6-7] *illedük ilin içginu idmiş; kaganladuk kaganın yitürü idmiş*. [BK/D:7] *i(l)ledük ilin içginu idmiş; kaganladuk kaganın yitürü idmiş* ‘oluşturduğu devleti elden çıkarmış; kağan yaptığı kağanını yitirmiş.’

isim	ifye	sf	isim	iye/3.tk	yük	fiil	zf	{K}
<i>il</i>	+lA-	-DUK	<i>il</i>	+I	+n	<i>içgin-</i>	-U	<i>idmiş</i>
<i>kagan</i>			<i>kagan</i>			<i>yitür-</i>		

[T-II/G:5-6] *ayguçı(sı) yeme ben ök ertim; yagıçısı yeme ben ök ertim*. ‘danışman(ı) da bizzat ben idim; komutanı da bizzat ben idim.’

isim	iiye	iye/3.tk	{K}	{K}	{K}	{K}
<i>aygu</i>	+çI	+(s)I	<i>yeme</i>	<i>ben</i>	<i>ök</i>	<i>ertim</i>
<i>yagı</i>						

1.1.1.1.3. Beş Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.1.1.3.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KT/D:15] *illigig ilsiretmış, kaganlıgıg kagansıratmış* [BK/D:13] *illigig ilsiretmış, kaganlıgıg kagansıratmış* ‘illiyi {devleti ve ülkesi olanı} ilsizleştirmiş, kağanlıyı kağansızlaştırmış’

isim	iiye	yük	isim	ifye	ffye	ögz/3.tk
<i>il</i>	+lXg	+(X)g	<i>il</i>	+sIrA-	-t-	<i>-mİş</i>
<i>kagan</i>			<i>kagan</i>			

[T-I/K:11] *Altun yışıg yolsuzun aşdım(ız). İrtiş ögüzüg keçigsizin keçdimiz.* ‘Altun {Altay} Dağlarını yol olmadan aşık. İrtiş Irmağı’nı geçit olmadan geçtik.’

isim	yük	isim	iye	vas	fiil	ggz	1.çk
<i>Altun yış</i>	+(X)g	<i>yol</i>	+sXz	+(X)n	<i>aş-</i>	-DX	-mXz
<i>İrtiş ögüz</i>		<i>keçig</i>			<i>keç-</i>		

[T-II/D:4] *yaraklıg yağıg yeltürmedim; tügünlüg atıg yügürtmedim.* ‘silahlı düşmanlara at koşturmadım; {kuyruğu} düğümlü atları koşturtmadım.’

isim	iye	isim	yük	fiil	ffye	ggz	1.tk
<i>yarak</i>	+IXg	<i>yağı</i>	+(X)g	<i>yeltür-</i>	-mA-	-DX	-m
<i>tügün</i>		<i>at</i>		<i>yügürt-</i>			

1.1.1.1.3.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[BK/G:2] *Otuz artukı sekiz yaşıma kışın Kıtahn tapa süledim.* (...Otuz artukı tokuz yaşıma yazın Tatabı tapa sü(ledim....) ‘Otuz sekiz yaşımda iken kışın Kıtaylara doğru ordu yürüttüm. (...Otuz dokuz) yaşımda iken baharda Tatabılara doğru ordu (yürüttüm...)’

{K}	{K}	isim	{K}	isim	isim	{K}	{K}
<i>otuz</i>	<i>artukı</i>	<i>sekiz</i>	<i>yaşıma</i>	<i>kışın</i>	<i>Kıtahn</i>	<i>tapa</i>	<i>süledim</i>
		<i>tokuz</i>		<i>yazın</i>	<i>Tatabı</i>		

1.1.1.1.3.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KT/D:21] *İnisi (eç)isin bilmez erti, oğlu kañın bilmez erti.* [BK/D:18] *İnisi (eç)isin bilmez erti, oğlu kañın bilmez erti.* ‘Küçük kardeşler {ağabeyler}ini bilmezdi, oğullar babalarını bilmezdi.’

isim	iye/3.tk	isim	iye/3.tk	yük	{K}	{K}
<i>ini</i>	+(s)I	<i>(eç)i</i>	+(s)I	+n	<i>bilmez</i>	<i>erti</i>
<i>ogul</i>		<i>kañ</i>				

[KT/D:23] *Yaraklıg kantan kelip yaña iltı? Süñüglüg kantan kelipen süre iltı?* ‘Silahlılar nereden {nasıl} gelip {sizi} dağıtarak uzaklaştırdılar? Mızraklılar nereden {nasıl} gelip {sizi} sürerek uzaklaştırdılar?’

isim	iye	{K}	fiil	zf	fiil	zf	{K}
<i>yarak</i>	+IXg	<i>kantan</i>	<i>kel-</i>	-(X)p	<i>yañ-</i>	-A	<i>iltı</i>
<i>süñüg</i>				-(X)pAn	<i>sür-</i>		

[T-I/D:5] *tün yeme udısıkım kelmez erti; (kün yeme) olursıkım kelmez erti.* ‘gece uyuyasım gelmez oldu; gündüz oturasım gelmez oldu.’

isim	{K}	fiil	sf	iye/1.tk	{K}	{K}
<i>tün</i>	<i>yeme</i>	<i>udı-</i>	-sIk	+(X)m	<i>kelmez</i>	<i>erti</i>
<i>kün</i>		<i>olur-</i>				

1.1.1.1.4. Dört Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.1.1.4.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KT/D:18] *tizligig sökürtümüz, başlıgig yüküntürtümüz.* [BK/D:15-16] *tizligig sökürtümüz, başlıgig yüküntürtümüz.* ‘dizliyi çöktürdük, başlıyı eğdirdik.’

isim	iye	yük	fiil	ffye	ggz	1.çk
<i>tiz</i>	+IXg	+(X)g	<i>sök-</i>	-Ur-	-DX	-mXz
<i>baş</i>			<i>yükün-</i>	-tUr-		

[KT/K:6] *Süsin sançdımız, ilin altımız.* ‘askerlerini mızrakladık, ülkelerini aldık.’

isim	iye/3.tk	yük	fiil	ggz	1.çk
<i>sü</i>	+(s)I	+n	<i>sanç-</i>	-DX	-mXz
<i>il</i>			<i>al-</i>		

[BK/K:10] *Baş(l)ıgıg yüküntürtüm, tizligig sökürtüm.* ‘Başlıyı eğdirdim, dizliyi çöktürdüm.’

isim	iiye	yük	fiil	ffye	ggz	1.tk
<i>baş</i>	+lXg	+(X)g	<i>yükün-</i>	<i>-tUr-</i>	<i>-DX</i>	<i>-m</i>
<i>tiz</i>			<i>sök-</i>	<i>-Ur-</i>		

[BK/D:30] *süsin sançdım, ilin altım.* ‘askerlerini mızrakladım, (ülkelerini aldım)’

isim	iye/3.tk	yük	fiil	ggz	1.tk
<i>sü</i>	+(s)I	+n	<i>sanç-</i>	<i>-DX</i>	<i>-m</i>
<i>il</i>			<i>al-</i>		

1.1.1.1.4.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[BK/G:9] *tokuz yigirmi yıl şad olurtum, toku(z yigir)mi yıl kagan olurtum* ‘on dokuz yıl şadlık yaptım, on dokuz yıl kağanlık yaptım.’

{K}	{K}	{K}	isim	{K}
<i>tokuz</i>	<i>yigirmi</i>	<i>yıl</i>	<i>şad</i>	<i>olurtum</i>
			<i>kagan</i>	

1.1.1.1.4.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KT/G:7] *Irak erser yablak ağı birür, yaguk erser edgü ağı birür* [BK/K:5] *Irak erser yablak ağı birür, yaguk erser adgü ağı birür* ‘Uzakta olanlara kötü mal veriyorlar, yakında olanlara iyi mal veriyorlar’

fiil	fiye	{K}	isim	{K}	{K}
<i>ira-</i>	<i>-k</i>	<i>erser</i>	<i>yablak</i>	<i>ağı</i>	<i>birür</i>
<i>yagu-</i>			<i>edgü</i>		

[KT/D:4-5] *inisi kagan bolmuş erinç, oglıtı kagan bolmuş erinç.* [BK/D:5] *inisi kagan bolmuş erinç, oglıtı kagan bolmuş erinç.* ‘kardeşleri kağan olmuş, oğulları kağan olmuş.’

isim	iye/3.tk	{K}	{K}	{K}
<i>ini</i>	+(s)I	<i>kagan</i>	<i>bolmuş</i>	<i>erinç</i>
<i>oglit</i>				

[KT/D:14] *Biriye Tabgaç bodun yağı ermiş. Yırıya Baz Kagan, Tokuz Oguz bodun yağı ermiş.* [BK/D:12] *Biriye Tabgaç bodun yağı ermiş. Yırıya Baz Kagan, Tokuz Oguz bodun yağı ermiş.* ‘Güneyde Çin milleti düşman imiş. Kuzeyde Baz Kağan ve Dokuz Oğuz halkı düşman imiş.’

isim	yön	isim	{K}	{K}	{K}
<i>biri</i>	+(y)A	<i>Tabgaç</i>	<i>bodun</i>	<i>yağı</i>	<i>ermiş</i>
<i>yırı</i>		<i>Baz Kagan, Tokuz Oguz</i>			

[KT/D:17] *ilgerü Yaşıl Ögüz, Şantun yazıka tegi süledimiz. Kurıgaru Temir Kapıgka tegi süledimiz.* [BK/D:15] *ilgerü Yaşıl Ögüz, Şantun yazıka tegi süledimiz. Kurıgaru Temir Kapıgka tegi süledimiz.* ‘doğuda Sarırmak’a, Şantung Ovası’na dek ordu yürüttük. Batıda Demirkapı’ya dek ordu yürüttük.’

isim	yg	isim	yön	{K}	{K}
<i>il</i>	+gArU	<i>Yaşıl Ögüz, Şantun yazı</i>	+GA	<i>tegi</i>	<i>süledimiz</i>
<i>kırı</i>		<i>Temir Kapıg</i>			

[KT/K:10] *Körür közüm körmez teg, bilir biligim bilmez teg* ‘Görür gözüm görmez gibi, bilir aklım bilmez gibi’

fiil	sf	isim	iyel.tk	fiil	sf	{K}
<i>kör-</i>	-Ur	<i>köz</i>	+(X)m	<i>kör-</i>	-mAz	<i>teg</i>
<i>bil-</i>		<i>bilig</i>		<i>bil-</i>		

[T-I/G:6-7] *Yuyka kalın bolsar topulguluk alp ermiş; yinçge yogun bolsar üzgülük alp ermiş.* ‘yufka kalın olursa delmek zor derler; ince {de} yoğun olursa koparmak zor derler.’

isim	isim	{K}	fiil	sf	{K}	{K}
<i>yuyka</i>	<i>kalın</i>	<i>bolsar</i>	<i>topul-</i>	<i>-gUIUk</i>	<i>alp</i>	<i>ermiş</i>
<i>yinçge</i>	<i>yogun</i>		<i>üz-</i>			

1.1.1.1.5. Üç Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.1.1.5.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KT/G:6] *Süçig sabıña, yımşak agısıña* [BK/K:5] *Süçig sabıña, yımşak agısıña* ‘Tatlı sözlerine, yumuşak ipeklilerine’

isim	isim	iyе/3.tk	zn	yön
<i>süçig</i>	<i>sab</i>	+(s)I	+n	+GA
<i>yımşak</i>	<i>agı</i>			

[KT/D:2] *Başlıgıg yüküntürmiş, tizligig sökürmiş.* [BK/D:3] *Başlıgıg yüküntürmiş, tizligig sökürmiş.* ‘Başlıyı eğdirmişler, dizliyi çöktürmüşler.’

isim	iiye	yük	fiil	ffye	ögз/3.çk
<i>baş</i>	+IXg	+(X)g	<i>yükün-</i>	<i>-tUr-</i>	<i>-mIş</i>
<i>tiz</i>			<i>sök-</i>	<i>-Ur-</i>	

[KT/D:12] *balıkdaki tagıkmış, tagdaki inmiş* [BK/D:10-11] *ba]l[ık]da[kı taşıkmış, tagdaki] inmiş* ‘şehirdekiler dağa çıkmış, dağdakiler inmiş.’

isim	bul	ait	fiil	ögз/3.çk
<i>balık</i>	+DA	+kI	<i>tagık-</i>	<i>-mIş</i>
<i>tag</i>			<i>in-</i>	

[KT/D:24] *Kanıñ subça yügürti, süñüküñ tagça yatdı.* ‘Kanınız su gibi aktı, kemiğiniz dağ gibi yattı.’

isim	iyе/2.çk	isim	eşit	fiil	ggз/3.tk
<i>kan</i>	+(X)ñ	<i>sub</i>	+çA	<i>yügür-</i>	<i>-DX</i>
<i>süñük</i>		<i>tag</i>		<i>yat-</i>	

[KT/D:27] *tün udımadım, күntüz olurmadı[m].* [BK/D:22] *tün udımadım, күntüz olurmadım.* ‘gece uyumadım, gündüz oturmadım.’

isim	fiil	ffye	ggz	1.tk
<i>tün</i>	<i>udi-</i>	-mA-	-DX	-m
<i>küntüz</i>	<i>olur-</i>			

[BK/K:11] *közün körmedük, kulkakin eşidmedük* ‘gözle görülmemiş, kulakla işitilmemiş {yerlere}’

isim	vas	fiil	ffye	sf
<i>köz</i>	+(X)n	<i>kör-</i>	-mA-	-dUk
<i>kulkak</i>		<i>eşid-</i>		

[T-II/D:2] *kızıl kanım töküti, kara terim yügürti* ‘kızıl kanımı dökerek, kara terimi akıtarak’

isim	isim	iye/1.tk	fiil	ffye	zf
<i>kızıl</i>	<i>kan</i>	+(X)m	<i>tökü-</i>	-t-	-X
<i>kara</i>	<i>ter</i>		<i>yügür-</i>		

1.1.1.1.5.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KT/D:5] *Biligsiz kagan olurmuş erinç; yablak kagan olurmuş erinç.* [BK/D:6] *Biligsiz kagan olurmuş erinç; yablak kagan olurmuş erinç.* ‘Biligsiz kağanlar tahta oturmuş; kötü kağanlar tahta oturmuş.’

isim	{K}	{K}	{K}
<i>biligsiz</i>	<i>kagan</i>	<i>olurmuş</i>	<i>erinç</i>
<i>yablak</i>			

1.1.1.1.5.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KT/G:10] *yok çıgañ bodunug kop kubratdım; çıgañ bodunug bay kaltım, az bodunug üküş kaltım.* [BK/K:7] *yok çıgañ bodunug kop kubratdım; çıgañ bodunug bay kaltım, az bodunug üküş kaltım.* ‘yok yoksul milleti hep derleyip topladım; yoksul milleti zenginleştirdim, az milleti çoğalttım.’

isim	{K}	isim	fiil	ggz	1.tk
<i>yok çıgañ</i>	<i>bodunug</i>	<i>kop</i>	<i>kubrat-</i>	<i>-DX</i>	<i>-m</i>
		<i>bay</i>	<i>kul-</i>		
<i>az</i>		<i>üküş</i>			

[KT/D:7] *Tabgaç bodunka beglik urı oğlın kul boltı; işilik kız oğlın küñ boltı.* ‘Bey olmaya layık erkek evlatları Çin milletine kul oldu; hanım olmaya layık kız evlatları cariyeye oldu.’

isim	iye	isim	{K}	isim	{K}
<i>beg</i>	<i>+lXg</i>	<i>urı</i>	<i>oğlın</i>	<i>kul</i>	<i>boltı</i>
<i>işi</i>		<i>kız</i>		<i>küñ</i>	

[KT/D:12] *süsi böri teg ermiş; yağısı koñ teg ermiş.* [BK/D:11] *süsi böri teg ermiş; yağısı koñ teg ermiş.* ‘askerleri kurt gibi imiş; düşmanı {ise} koyun gibi imiş.’

isim	iye/3.tk	isim	{K}	{K}
<i>sü</i>	<i>+(s)I</i>	<i>böri</i>	<i>teg</i>	<i>ermiş</i>
<i>yağı</i>		<i>koñ</i>		

[KT/D:13] *ilsiremiş, kagansıramış bodunug; küñedmiş, kuladmış bodunug*
[BK/D:11] *il[siremiş, kagansıramış bodunug; küñedmiş, kuladmış bod]unug*
‘devletsizleşmiş, kağansızlanmış milleti; cariyeye olmuş, kul olmuş milleti’

isim	ifye	sf	isim	ifye	sf	{K}
<i>il</i>	<i>+sIrA-</i>	<i>-mIş</i>	<i>kagan</i>	<i>+sIrA-</i>	<i>-mIş</i>	<i>bodunug</i>
<i>küñ</i>	<i>+Ad-</i>		<i>kul</i>	<i>+Ad-</i>		

[KT/D:21] *kul, kullug bolmış [erti; küñ, küñlüg bolmış erti.* [BK/D:18] *kul, kullug; küñ, küñlüg bolmış erti.* ‘kullar, kul sahibi olmuştu; cariyeler, cariyeye sahibi olmuştu.’

isim	isim	iiye	{K}	{K}
<i>kul</i>	<i>kul</i>	+lXg	<i>bolmuş</i>	<i>erti</i>
<i>kün</i>	<i>kün</i>			

[KT/D:23-24] *İlgerü*] (*barıgma bardıg; kurıgaru barıgma bardıg.* [BK/D:19] *İlgerü (barıgma) bardıg; kurıgaru (...) barıgma bardıg.* ‘Doğuya gidenleriniz gitti; batıya gidenleriniz gitti.’

isim	yg	{K}	{K}
<i>il</i>	+gArU	<i>barıgma</i>	<i>bardıg</i>
<i>kurı</i>			

[KT/D:24] *Beglik urı ogluñ kul boltı; işilik kız ogluñ kün boltı.* ‘Beyliğe layık erkek evlatlarınız kul oldu; hanımlığa layık kız evlatlarınız cariye oldu.’

isim	iiye	isim	{K}	isim	{K}
<i>beg</i>	+lXg	<i>urı</i>	<i>ogluñ</i>	<i>kul</i>	<i>boltı</i>
<i>işi</i>		<i>kız</i>		<i>kün</i>	

[KT/D:29] *kutum bar üçün, ülügüm bar üçün* ‘talihim olduğu için, kismetim olduğu için’

isim	iye/1.tk	{K}	{K}
<i>kut</i>	+(X)m	<i>bar</i>	<i>üçün</i>
<i>ülüg</i>			

[BK/K:13] *Bu kaganında, bu begleri(ñde, yiriñde, su)buñda* ‘bu kağanından, bu beglerinden, yerinden, suyundan’

{K}	isim	iye/2.tk	ayr
<i>bu</i>	<i>kagan</i>	+(X)ñ	+DA
	<i>begler, yir, sub</i>		

[BK/D:6] *tebli[gin], kürlüğün [üçün, armakçı]sın için* ‘sahtekâr ve huysuz olduğu için, hilekâr olduğu için’

isim	ıye/3.tk	yük	{K}
<i>teblig</i>	+(s)I	+n	<i>üçün</i>
<i>armakçı</i>			

[BK/D:7] *beglik urı oğlın kul kltı; işilik kız oğlın küñ kltı*. ‘bey olmaya layık erkek evlatlarını Çin milletine kul etti; hanım olmaya layık kız evlatlarını cariyeye etti.’

isim	ııye	isim	{K}	isim	{K}
<i>beg</i>	+IXg	<i>urı</i>	<i>oğlın</i>	<i>kul</i>	<i>kltı</i>
<i>işi</i>		<i>kız</i>		<i>küñ</i>	

[BK/D:20] *Beglik urı oğluğun kul kltı; işilik [kız oğluğun küñ] kltı*. ‘Beyliğe layık erkek evlatlarımızı kul ettiniz; hanımlığa layık kız evlatlarımızı cariyeye yaptınız.’

isim	ııye	isim	{K}	isim	{K}
<i>beg</i>	+IXg	<i>urı</i>	<i>oğluğun</i>	<i>kul</i>	<i>kltı</i>
<i>işi</i>		<i>kız</i>		<i>küñ</i>	

[T-I/G:2] *Tabgaçgaru Kuni, seşünüğ idmiş; Kıtahgaru Toņra Semig idmiş*. ‘Çin’e Ku’yu, generali göndermiş; Kıtaylara Tongra Sem’i göndermiş’

isim	yg	isim	yük	{K}
<i>Tabgaç</i>	+gArU	<i>Kuni, seşün</i>	+(X)g	<i>idmiş</i>
<i>Kıtah</i>		<i>Toņra Sem</i>		

[T-I/G:3] *Tabgaç biridin yan teg; Kıtah öñdin yan teg* ‘Çinliler güney yönünden saldır{sın}, Kıtaylar doğu yönünden saldır{sın}’

isim	isim	ayr	{K}	{K}
<i>Tabgaç</i>	<i>biri</i>	+DIn	yan	teg
<i>Kıtañ</i>	<i>öñ</i>			

[T-I/G:5] *tün udıskım kelmedi; küntüz olursıkım kelmedi.* ‘gece uyuyasım gelmedi, gündüz oturasım gelmedi.’

isim	fiil	sf	iye/1.tk	{K}
<i>tün</i>	<i>udı-</i>	-sIk	+(X)m	kelmedi
<i>küntüz</i>	<i>olur-</i>			

[T-II/B:2-3] *Altun yışıg aşa keltimiz; İrtiş ögüzüg keçe keltimiz.* ‘Altun {Altay} Dağlarını aşarak geldik; İrtiş Irmağı’ny geçerek geldik’

isim	yük	fiil	zf	{K}
<i>Altun yış</i>	+(X)g	<i>aş-</i>	-A	keltimiz
<i>İrtiş ögüz</i>		<i>keç-</i>		

[T-II/G:4-5] *bilgesin üçün alpın üçün* ‘bilgeliği sayesinde, yiğitliği sayesinde’

isim	iye/3.tk	yük	{K}
<i>bilge</i>	+(s)I	+n	üçün
<i>alp</i>			

1.1.1.1.6. İki Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.1.1.6.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KT/D:11] *kañım İltiriş Kaganıg, ögüm İlbilge Katunug* [BK/D:10] *kañım İltiriş Kaganıg, ögüm İlbilge Katunug* ‘babam İltiriş Kağanı, annem İlbilge Katunu’

isim	iye/1.tk	isim	isim	yük
<i>kañ</i>	+(X)m	<i>İltiriş</i>	<i>Kagan</i>	+(X)g
<i>ög</i>		<i>İlbilge</i>	<i>Katun</i>	

[KT/D:18] *biş otuz süledimiz; üç yigirmi sünüşdümüz.* [BK/D:15] *biş otuz sü[ledim]iz; [üç yigir]mi sünüşdümüz* ‘yirmi beş {kez}ordu yürüttük {sefer yaptık}; on üç {kez} savaştık.’

isim	fiil	ggz	1.çk
<i>biş otuz</i>	<i>süle-</i>	-DX	-mXz
<i>üç yigirmi</i>	<i>sünüş-</i>		

[KT/D:20] *Özi yanılı, kaganı ölti, bodunu küñ, kul boltı.* ‘o yanıldı, kağanı öldü, halkı cariyeye ve kul oldu.’

isim	iye/3.tk	fiil	ggz
<i>öz</i>	+I	<i>yanıl-</i>	-DX
<i>kagan</i>		<i>öl-</i>	
<i>bodun</i>		<i>küñ, kul bol-</i>	

[KT/D:22] *Üze teñri basmasar, asra yir telinmeser* [BK/D:18] *Üze teñri basmasar, asra yir telinmeser* ‘Üstte gök basmasa, altta yer delinmese’

isim	isim	fiil	ffye	şart
<i>üze</i>	<i>teñri</i>	<i>bas-</i>	-mA-	-sAr
<i>asra</i>	<i>yir</i>	<i>telin-</i>		

[KT/D:25] *kañım kaganıg, ögüm katunug* [BK/D:20-21] *kañım kaganıg, ögüm katunug* ‘babam kağanı ve annem katunu’

isim	iye/1.tk	isim	yük
<i>kañ</i>	+(X)m	<i>kagan</i>	+(X)g
<i>ög</i>		<i>katun</i>	

[KT/D:26] *İçre aşsız, taşra tonsuz* [BK/D:21] *İçre aşsız, taşra tonsuz* ‘Karınları aç, sırtları çıplak’

isim	yg	isim	iiye
<i>iç</i>	+rA	<i>aş</i>	+sXz
<i>taş</i>		<i>ton</i>	

[KT/D:36-37] (*Altun yışığ*) *toga*, *İrtiş ögüzüg keçe* [BK/D:27] *Altun yışığ [tog]a*, *İrtiş ögüzüg keçe* ‘ (Altun {Altay} Dağlarını) aşarak, İrtiş Irmağı’nı geçerek’

isim	yük	fiil	zf
<i>Altun yış</i>	+(X)g	<i>tog-</i>	-A
<i>İrtiş ögüz</i>		<i>keç-</i>	

[BK/D:17] *Özi yazıntı, kaganı ölti, bodunu küñ, kul boltı*. ‘o yanıldı, kağanı öldü, halkı cariyeye ve kul oldu.’

isim	iye/3.tk	fiil	ggz/3.tk
<i>öz</i>	+I	<i>yazın-</i>	-DX
<i>kagan</i>		<i>öl-</i>	
<i>bodun</i>		<i>küñ, kul bol-</i>	

[T-I/B:7] *biriye Tabgaçığ, öñre Kıtahnıg, yırıya Oguzug* ‘güneyde Çinlileri, doğuda Kıtayları, kuzeyde Oğuzları’

isim	yön	isim	yük
<i>biri</i>	+(y)A	<i>Tabgaç</i>	+(X)g
<i>öñ</i>		<i>Kıtahnı</i>	
<i>yırı</i>		<i>Oguz</i>	

1.1.1.1.6.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KT/G:6] *Edgü bilge kişig, edgü alp kişig* [BK/K:4] *Edgü [bil]ge kişig, edgü alp kişig* ‘çok bilge kişileri, çok yiğit kişileri’

{K}	isim	{K}
<i>edgü</i>	<i>bilge</i>	<i>kışig</i>
	<i>alp</i>	

[KT/D:3] *Bilge kagan ermiş, alp kagan ermiş.* [BK/D:4] *Bilge kagan ermiş, alp kagan ermiş.* ‘Bilge {derin bilgili ve uzak görüşlü} kağan imişler, alp {yiğit} kağan imişler.’

isim	{K}	{K}
<i>bilge</i>	<i>kagan</i>	<i>ermiş</i>
<i>alp</i>		

[KT/D:3] *bilge ermiş erinç, alp ermiş erinç.* [BK/D:4] *bilge ermiş erinç, alp ermiş erinç.* ‘Yöneticileri de elbette bilge imiş, alp imiş.’

isim	{K}	{K}
<i>bilge</i>	<i>ermiş</i>	<i>erinç</i>
<i>alp</i>		

[KT/K:13] *Türgiş kaganta Makaraç Tamgaçı, Oguz Bilge Tamgaçı kelti. Kırkız kaganta Tarduş Inançu Çor kelti.* ‘Türgiş kağanından mühürdar Makaraç ve mühürdar Oğuz Bilge geldi. Kırkız kağanlığından Tarduş Inançu Çor geldi.’

isim	{K}	isim	{K}
<i>Türgiş</i>	<i>kaganta</i>	<i>Makaraç Tamgaçı, Oguz Bilge Tamgaçı</i>	<i>kelti</i>
<i>Kırkız</i>		<i>Tarduş Inançu Çor</i>	

[T-I/B:4] *İki ülügi atlıg erti, bir ülügi yadag erti.* ‘İki bölümü {üçte ikisi} atlı idi, bir bölümü {üçte biri} yaya idi’

isim	{K}	isim	{K}
<i>iki</i>	<i>ülügi</i>	<i>atlıg</i>	<i>erti</i>
<i>bir</i>		<i>yadag</i>	

[T-II/D:6] *il yeme il boltı; bodun yeme bodun boltı.* ‘devlet de devlet oldu; millet de millet oldu.’

isim	{K}	isim	{K}
<i>il</i>	<i>yeme</i>	<i>il</i>	<i>boltu</i>
<i>bodun</i>		<i>bodun</i>	

1.1.1.1.6.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KT/G:1] *Biriye şad, apıt begler; yırıya tarkat, buyruk begler!* [BK/K:1] *biriye şad, apıt begler; yırıya tarkat, buyruk begler!* ‘Güneyde duran şadlar, apa beyler; kuzeyde duran tarkanlar, yönetici beyler!’

isim	yön	isim	isim	{K}
<i>biri</i>	+(y)A	<i>şad</i>	<i>apıt</i>	<i>begler</i>
<i>yırı</i>		<i>tarkat</i>	<i>buyruk</i>	

[KT/D:2] *İlgerü Kadırkan yışka tegi, kirü Temir Kapıgka tegi* [BK/D:3-4] *İlgerü Kadırkan yışka tegi, kirü Temir kapıgka tegi* ‘Doğuda Kadırkan {Kingan} Dağlarına dek, batıda Demirkapı’ya {Buzğâlexâne’ye} dek’

isim	isim	yön	{K}
<i>ilgerü</i>	<i>Kadırkan yış</i>	+GA	<i>tegi</i>
<i>kirü</i>	<i>Temir Kapıg</i>		

[KT/D:16] *Çıgañıg [bay kılta; azıg üküş kılta].* [BK/D:14] *Çıgañıg [bay kılta; azıg üküş kılta].* ‘yoksulu zenginleştirdi, azı çoğalttı.’

isim	yük	isim	{K}
<i>çıgañ</i>	+(X)g	<i>bay</i>	<i>kılta</i>
<i>az</i>		<i>üküş</i>	

[KT/K:11] *Közde yaş kelser tıda, köñülte sıgıt kelser yanturu* ‘Gözden yaş gelse engel olarak, gönülden feryat gelse geri çevirerek’

isim	ayr	isim	{K}	fiil	zf
<i>köz</i>	+DA	<i>yaş</i>	<i>kelser</i>	<i>tıd-</i>	-A
<i>köñül</i>		<i>sıgıt</i>		<i>yantur-</i>	-U

[BK/D:14] *yiçe itdi, yiçe igit(t)i* ‘tekrar örgütledi, tekrar besledi’

{K}	fiil	ggz/3.tk
<i>yiçe</i>	<i>it-</i>	<i>-DX</i>
	<i>igit-</i>	

[BK/D:18] *Ança kazanmış, ança itmiş ilimiz, törümüz erti.* ‘O derecede kazanılmış, o derecede örgütlenmiş ülkemiz, devletimiz vardı.’

{K}	fiil	sf
<i>ança</i>	<i>kazgan-</i>	<i>-mİş</i>
	<i>it-</i>	

[BK/D:33] *Türk bodun ölteçi erti, yok boltaçı erti.* ‘Türk milleti ölecekti, yok olacaktı.’

fiil	gel. z	{K}
<i>öl-</i>	<i>-DAÇI</i>	<i>erti</i>
<i>yok bol-</i>		

[T-I/G:3] *Kaganı alp ermiş, ayguçısı bilge ermiş.* ‘kağanları yiğit imiş, düşmanları bilge imiş.’

isim	iye/3.tk	isim	{K}
<i>kagan</i>	<i>+(s)I</i>	<i>alp</i>	<i>ermiş</i>
<i>ayguçı</i>		<i>bilge</i>	

[T-I/G:10] *biriyeki bodun, kuryakı, yırıyakı, öñreki bodun* ‘güneydeki halk, batıdaki, kuzeydeki, doğudaki halk’

isim	yön/yg	ait	{K}
<i>biri</i>	<i>+yA</i>	<i>+kI</i>	<i>bodun</i>
<i>kırı</i>			
<i>yırı</i>			
<i>öñ</i>	<i>+rA</i>		

[T-I/D:1] *Türk bodun kı(lınga)lı, Türk kagan olurgalı* ‘Türk milleti yaratılalı, Türk kağanı tahta oturalı’

{K}	isim	fiil	zf
Türk	<i>bodun</i>	<i>kılın-</i>	-gAll
	<i>kagan</i>	<i>olur-</i>	

[T-II/G:5] *Tabgaçka yiti yigirmi sünüşdi; Kıtanka yiti sünüşdi; Oguzka biş sünüşdi.* ‘Çinlilere karşı on yedi kez savaştı; Kıtaylara karşı yedi kez savaştı; Oğuzlara karşı beş kez savaştı.’

isim	yön	isim	{K}
<i>Tabgaç</i>	+GA	<i>yiti yigirmi</i>	<i>sünüşdi</i>
<i>Kıtank</i>		<i>yiti</i>	
<i>Oguz</i>		<i>biş</i>	

Tablo 1. Türk bengu taşlarının “Ek, Kelime ve Ek + Kelime” Açısından Tam Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı

Eser	K1	K2	Adet
Türk Bengü Taşları	Altı+	E+K	2
	Altı	E	1
	Altı	K	1
	Altı	E+K	3
	Beş	E	3
	Beş	K	1
	Beş	E+K	3
	Dört	E	4
	Dört	K	1
	Dört	E+K	6
	Üç	E	7
	Üç	K	1
	Üç	E+K	17
	İki	E	9
	İki	K	6
	İki	E+K	11
Toplam			76

1.1.2. Eski Uygurcada Tam Paralelizm

1.1.2.1. Eski Türk Şiiri'nde Tam Paralelizm

Eski Türk Şiiri'nde tam paralelizm örneklerinin sayısı 48 olarak tespit edilmiştir. Bu veriler, Reşit Rahmeti Arat'ın *Eski Türk Şiiri* isimli eserinden hareketle oluşturulmuştur.

1.1.2.1.1. Altıdan Fazla Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

[ETS/35:48] *tağ içinte iki yek bar / ögünġin köngülünġin bulğayur / il içinde tevlig kürlüg buyruk bar / işinġin küçünġin artatur* 'dağ içinde iki şeytan var, / aklını, gönlünü bulandırıyor; / memleket içinde hilekâr bir me'mûr var, / senin işini-gücünü bozuyor.'

isim	{K}	isim	{K}	isim	ie/ 2.tk	yük	isim	ie/ 2.tk	yük	fiil	gen. z
<i>tağ</i>	<i>içinte</i>	<i>iki yek</i>		<i>ög</i>	<i>(X)ng</i>	<i>+(l)n</i>	<i>köngül</i>	<i>(X)ng</i>	<i>+(l)n</i>	<i>bulğa-</i>	<i>-(y)Ur</i>
<i>il</i>	<i>/ içinde</i>	<i>tevlig kürlüg buyruk</i>	<i>bar</i>	<i>iş</i>	<i>+(X)ng</i>		<i>küç</i>	<i>+(X)ng</i>	<i>+(l)n</i>	<i>artat-</i>	

1.1.2.1.2. Beş Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.1.2.1.Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[ETS/35:28] *ögüz ertgeli oğradınġ işinġ bütmez / beg bolğalı kıluntınġ yarlıkınġ yorımaz* 'nehir geçmeği düşündün, işin olmaz; / bey olmaya çalıştın, fermanın geçmez.'

isim	fiil	zf	fiil	ggz	2.tk	isim	ie/ 2.tk	fiil	gen. z
<i>ögüz</i>	<i>ert-</i>	<i>-gAll</i>	<i>oğra-</i>	<i>-DX</i>	<i>(X)ng</i>	<i>iş</i>	<i>(X)ng</i>	<i>büt-</i>	<i>-mAz</i>
<i>beg</i>	<i>bol-</i>		<i>kılın-</i>			<i>yarlık</i>	<i>+(X)ng</i>	<i>yori-</i>	

[ETS/35:117] *küsemiş küsüşünġ kanmaz könglünġ sakınçlıġ / oğramış işinġ bütmez etüzünġ emgeklig* 'istediğin arzular yerine gelmez, gönlün düşünceli; / uğraştığın iş neticelenmez, vücûdun eziyet çeker.'

fiil	sf	isim	iyē/2.tk	fiil	gen. z	isim	iyē/2.tk	isim	iiye
küŕe-	-mIŕ	küŕŕüŕ	(X)ng +	kan-	-mAz	köngül	(X)ng +	sakınç	+Xg
oĝra-		iŕ		büt-		etüz		emgek	

1.1.2.1.2.2. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüŕtüĝü Paralelizm Örnekleri

[ETS/3:7-8] *vajırda ötvi biligligim tüzünüm yaruĝum / vajırda ötvi biligligim bilgem yanĝam* ‘elmastan daha keskin benim bilgilim, asılım, ıŕıĝım, / elmastan daha keskin benim bilgilim, bilgem, filim’

{K}	{K}	{K}	isim	iyē/1.tk	isim	iyē/1.tk
vajırda	ötvi	biligligim	tüzün	+(X)m	yaruĝ	+(X)m
			bilge		yanĝa	

[ETS/3:11-12] *körtle tüzün tenĝrim külügüm küzünçüm / körtle tüzün tenĝrim burkanım bulunçsuzum* ‘güzel, asıl tanrım, ŕöhretlim, koruyucum / güzel, asıl tanrım, burkanım, bulunmazım.’

{K}	{K}	{K}	isim	iyē/1.tk	isim	iyē/1.tk
körtle	tüzün	tenĝrim	külüg	+(X)m	küzünç	+(X)m
			burkan		bulunçsuz	

[ETS/5:23-24] *burnınıta boz bulut önür tiyür / tamĝakınıta ĝara tütün taŕıĝar | tiyür* ‘burnundan boz bulut yükselir derler / boĝazından ĝara duman ĝıkar derler’

isim	iyē/3.tk	zn	ayr	isim	fiil	gen. z	{K}
burun	+I	+n	+DA	boz bulut	ön-	-Ar	tiyür
tamĝak				ĝara tütün	taŕıĝ-		

[ETS/13:65] *köl suv-ı-niĝ linhu-a-sı teg yuklunçsuz arıyu. / kök ayaz-niĝ | kün ay-ı teg alınçsuz yoriyu.* ‘göl suyunun ĝiçeĝi gibi, bulaŕılmaz bir ŕekilde temizlenip, aĝık havadaki güneŕ ve ay gibi, iliŕkisiz dolaŕıp’

isim	isim	ilgi	isim	iye/ 3.tk	{K}	isim	iye	fiil	zf
<i>köl</i>	<i>suv</i>	+nIng	<i>lnhu-a-</i>	+(s)I	<i>teg</i>	<i>yuklunç</i>	+sXz	<i>arı-</i>	-(y)U
<i>kök</i>	<i>ayaz</i>		<i>kün ay</i>			<i>alınç</i>		<i>yori-</i>	

[ETS/35:113] *begtin işitin körser-sen savka kirkelir-sen / iltin kıantın körser-sen alkağağa tüşkelir-sen* ‘bey ve işi, hakkında bakarsan, söze girmek üzeresin; / hükümdar ve memleket hakkında bakarsan, alkışa girmek üzeresin.’

isim	ayr	isim	ayr	{K}	isim	yön	fiil	yak. gel. z
<i>beg</i>	+DXn	<i>işi</i>	+DXn	<i>körser-sen</i>	<i>sav</i>	+GA	<i>kir-</i>	- GAllr- sen
<i>il</i>		<i>қан</i>			<i>alkamağ</i>		<i>tüş-</i>	

1.1.2.1.3. Dört Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.1.3.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[ETS/11:164-165] *tengkergülügsüz çoğ-luğ yalın-lığ. / tepretgülügsüz küçlüğ küsün-lüg.* ‘kıyaslanmaz ateşli, alevli, / depretilmez güçlü, kuvvetli’

fiil	sf	iye	isim	iye	isim	iye
<i>tengker-</i>	-gUIUg	+sXz	<i>çoğ</i>	+lXg	<i>yalın</i>	+lXg
<i>tepret-</i>			<i>küç</i>		<i>küsün</i>	

[ETS/35:82] *utrungda asıg tusu yiterü keldi / etüzüngde ayağ çilteg ornanu birdi* ‘karşına kâfi istifâde fırsatı çıktı, / vücûdunda saygı ve hurmet yerleşti.’

isim	iye/2.tk	bul	isim	fiil	zf	fiil	ggz
<i>utur</i>	+(X)ng	+DA	<i>asıg tusu</i>	<i>yiter-</i>	-U	<i>kel-</i>	-DX
<i>etüz</i>			<i>ayağ çilteg</i>	<i>ornan-</i>		<i>bir-</i>	

[ETS/35:105] *oğlung kişing ülüglüg ol / ekeğ yengeğ sevinçlig ol* ‘oğlun, zevcen kısmetlidir, / ablan, yengen sevinçlidir.’

isim	iye/2.tk	isim	iye/2.tk	isim	iiye	3.tşz
<i>oğul</i>	+(X)nġ	<i>kişi</i>	+(X)nġ	<i>ülüg</i>	+lXg	<i>ol</i>
<i>eke</i>		<i>yenge</i>		<i>sevinç</i>		

1.1.2.1.3.2. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[ETSŞ/5:11-12] *tümenlig yekler kelir tiyür. / tumanlıġ | yekler ayar tiyür.* ‘on binlerce şeytan gelir derler. / dumanlı şeytanlar işini görür derler.’

isim	iiye	{K}	fiil	gen.z	{K}
<i>tümen</i>	+lXg	<i>yekler</i>	<i>kel-</i>	-Xr	<i>tiyür</i>
<i>tuman</i>			<i>ay-</i>		

[ETSŞ/13:110] *kımıraşur nişvanı | küçin kıdıyu tükedip. / kırmalayur şımnu küçin kısgaru | korkıdıp.* ‘kaynaşan iptilâ kuvvetine sed çekip, tüketip / yakalayan şeytanın gücünü kırıp, korkutup’

fiil	sf	isim	{K}	fiil	zf	fiil	zf
<i>kımıraş-</i>	-(y)Ur	<i>nişvanı</i>	<i>küçin</i>	<i>kıdı-</i>	-(y)U	<i>tüked-</i>	-(X)p
<i>kırmala-</i>		<i>şımnu</i>		<i>kısgar-</i>		<i>korkıdı-</i>	

[ETSŞ/34:7] *koçu taġında kaplan yok kuduġ suvında balık yok*

‘Koçu daġında kaplan yok, kuyu suyunda balık yok.’

isim	isim	iye/3.tk	zn	bul	isim	{K}
<i>koçu</i>	<i>taġ</i>	+I	+n	+DA	<i>kaplan</i>	<i>yok</i>
<i>kuduġ</i>	<i>suv</i>				<i>balık</i>	

[ETSŞ/35:15] *özünġin kar içinte ig kirdi / emgek bar saġınguluġ / köngül içinte oot kirdi / kadġu bar buşunguluġ* ‘vücudun içine hastalık, sakınılacak bir zahmet var; gönül içine ateş girdi, can sıkacak bir kaygı var.’

isim	{K}	isim	{K}	isim	{K}	fiil	sf
özün̄gin kar	içinte	ig	kirdi	emgek	bar	sakın-	-gUIUg
kön̄göl		oot		kad̄gu		buşun-	

[ETS/35:31] *kün ten̄gri köl̄nti çeriḡn̄g öze / ay ten̄gri battı kut̄n̄g öze* ‘güneş askerın üzerine gömüldü, / ay saâdetin üzerine battı.’

isim	{K}	fiil	ggz	isim	ıye/2.tk	{K}
kün	ten̄gri	köl̄n-	-DX	çerig	+(X)n̄g	öze
ay		bat-		kut		

[ETS/35:47] *asığlıg bolguluğ yol̄n̄g közün̄mez / inçgöl̄üg bolguluğ belgün̄g belgür̄mez* ‘İstifâdeli olabilecek bir yolun gözük̄müyor, râhata kavuşmak husûsunda bir işâretin belirmiyor.’

isim	ııye	{K}	isim	ıye/2.tk	fiil	gen. z
asığ	+IXg	bolguluğ	yol	+(X)n̄g	közün-	-mAz
inçgöl̄ü			belgü		belgür-	

[ETS/35:61] *kön̄göl̄ün̄g kögüzün̄g ökün̄meki öküş / kön̄göl̄ün̄g kögüzün̄g büt̄meki az* ‘gönlünde, kalbinde peşımanlık çok; / gönlünde, kalbinde inanış az.’

{K}	{K}	fiil	if	ıye/3.tk	isim
kön̄göl̄ün̄g	kögüzün̄g	ökün-	-mAk	+I	öküş
		büt-			az

[ETS/35:86] *kidirti tepremiş küçlüg yağı kitdi / öngdürti tepremiş ot yalın öçti* ‘arkadan hareket eden kuvvetli düşman gitti, / önden çıkan ateş, alev söndü.’

fiil	ffye	zf	{K}	isim	fiil	ggz
kidir-	-t-	-X	tepremiş	küçlüg yağı	kit-	-DX
öngdür-				ot yalın	öç-	

1.1.2.1.4. Üç Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.1.4.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[ETS/2:5-7] *etüzümüzni küzeding / üzütümüzni boşung* ‘vücudumuzu koruyun / ruhumuzu boş, serbest bırakın!’

isim	iye/1.çk	yük	fiil	emir/2.çk
<i>etüz</i>	+(X)mXz	+nI	<i>küzed-</i>	-(X)ng
<i>üzüt</i>			<i>boş-</i>	

[ETS/7:345-346] *yaruk iligleri yaltriyu / yarlık[ançuçı] köngülleri ökliyü* ‘Parlak bilgileri gittikçe ışıldayarak, / merhametli gönülleri genişleyerek’

isim	isim	çok	iye/3.tk	fiil	zf
<i>yaruk</i>	<i>bilig</i>	+lAr	+I	<i>yaltır-</i>	-(y)U
<i>yarlık[ançuçı]</i>	<i>köngül</i>			<i>ökli-</i>	

[ETS/8:13-14] *imirt çoğurt söğüt arasinta / inçge-ki-e suv kıdığında* ‘imirt, çoğurt ağaçları arasında, / incecik suların kıyısında’

isim	isim	iye/3.tk	zn	bul
<i>imirt çoğurt söğüt</i>	<i>ara</i>	+(s)I	+n	+DA
<i>inçge-ki-e suv</i>	<i>kıdığ</i>			

[ETS/20:120-121] *erdinilig söğüt hu-a-ların / esringü yapırğak tüş-lerin* ‘cevher ağacının çiçeklerini / rengârenk yaprak ve meyvalarını’

isim	isim	isim	çok	iye/3.tk	yük
<i>erdinilig</i>	<i>söğüt</i>	<i>hu-a-</i>	+lAr	+I	+n
<i>esringü</i>	<i>yapırğak</i>	<i>tüş</i>			

[ETS/35:3] *kün tengri kaytsısı açıldı yarudı / yağız yir yüzi yaşardı körkleği* ‘güneşin ışığı açıldı, parladı; / kara toprağın yüzü yeşillendi, güzelleşti.’

isim	isim	ie/3.tk	fiil	ggz	fiil	ggz
<i>kün tengri</i>	<i>ķaytsı</i>	+(s)I	<i>açıl-</i>	-DX	<i>yarı-</i>	-DX
<i>yağız yir</i>	<i>yüz</i>		<i>yaşar-</i>		<i>ķörkle-</i>	

[ETS/35:7] *bağınğ çuğınğ yoluntı / t[amğanğ] yarlıķınğ yorıdı* ‘bağın, bohçan yola çıktı; / sözün, emrin dinlendi’

isim	ie/2.tk	isim	ie/2.tk	fiil	ggz
<i>bağ</i>	+(X)nğ	<i>çuğ</i>	+(X)nğ	<i>yolun-</i>	-DX
<i>t[amğa</i>		<i>yarlıķ</i>		<i>yorı-</i>	

[ETS/35:8] *urı oğul küseser bultunğ / ed tavar tileser taptınğ* ‘erkek evlat istersen, buldun; / mal, mülk dilersen, elde ettin.’

isim	fiil	şart	fiil	ggz	2.tk
<i>urı oğul</i>	<i>küse-</i>	-sAr	<i>bul-</i>	-DX	-(X)nğ
<i>ed tavar</i>	<i>tile-</i>		<i>tap-</i>		

[ETS/35:16] *yolunğ oruķunğ közünmez / inçķünğ menğinğ boltuķmaz* ‘yolun, imkânın gözükmez, huzûrun, râhatın bulunmaz’

isim	ie/2.tk	isim	ie/2.tk	fiil	gen. z
<i>yol</i>	+(X)nğ	<i>oruķ</i>	+(X)nğ	<i>közün-</i>	-mAz
<i>inçķü</i>		<i>mengi</i>		<i>boltuk-</i>	

[ETS/35:25] *sü süleser yir telinür / ķişi sözleser sav alķınur* ‘asker sevk edilirse, yer delinir; / insan konuşursa, söz tükenir.’

isim	isim	ifye	şart	fiil	gen. z
<i>sü</i>	<i>sü</i>	+lA-	-sAr	<i>telin-</i>	-Ur
<i>ķişi</i>	<i>söz</i>			<i>alķın-</i>	

[ETS/35:29] *ķalmıř işinğ yağılığ / sözlemiş savınğ tūdüşlüğ* ‘yaptığın iş düşmanca / söylediğin söz kavgalık’

fiil	sf	isim	ie/2.tk	isim	iiye
<i>kıl-</i>	<i>-mlş</i>	<i>iş</i>	$+(X)\widehat{ng}$	<i>yağı</i>	$+IXg$
<i>sözle-</i>		<i>sav</i>		<i>tüdüş</i>	

[ETSŞ/35:39] *igîng ağrıgîng öçdi / edîng tavarîng yuvuldi* ‘hastalığın, ağrın dindi; / malın, mülkün toplandı.’

isim	ie/2.tk	isim	ie/2.tk	fiil	ggz
<i>ig</i>	$+(X)\widehat{ng}$	<i>ağrıg</i>	$+(X)\widehat{ng}$	<i>öç-</i>	$-DX$
<i>ed</i>		<i>tavar</i>		<i>yuvul-</i>	

[ETSŞ/35:45] *asıgîng ayağîng egsüdi / edîng tavarîng koqtı* ‘İstifâden, kıymetin azaldı; / malın, mülkün eksildi.’

isim	ie/2.tk	isim	ie/2.tk	fiil	ggz
<i>asıg</i>	$+(X)\widehat{ng}$	<i>ayağ</i>	$+(X)\widehat{ng}$	<i>egsü-</i>	$-DX$
<i>ed</i>		<i>tavar</i>		<i>koq-</i>	

[ETSŞ/35:57] *oğramış iş bütmez edikmez / kılmiş kılınç sığmaz yakmaz* ‘düşünülen iş tamamlanmaz, iyi olmaz / yapılan iş hoşa gitmez, beğenilmez.’

fiil	sf	isim	fiil	gen. z	fiil	gen. z
<i>oğra-</i>	<i>-mlş</i>	<i>iş</i>	<i>büt-</i>	$-mAz$	<i>edik-</i>	$-mAz$
<i>kıl-</i>		<i>kılınç</i>	<i>sığ-</i>		<i>yak-</i>	

[ETSŞ/35:67] *tenğrili yirli tepreşti / künli aylı körüşti* ‘yer ve gök depreşti, / güneş ve ay birbirini gördü.’

isim	iiye	isim	iiye	fiil	ggz
<i>tenğri</i>	$+IX$	<i>yir</i>	$+IX$	<i>tepreş-</i>	$-DX$
<i>kün</i>		<i>ay</i>		<i>körüş-</i>	

[ETSŞ/35:89] *üstünki altınkı tapladı / örüki koğuku sevindi* ‘üstteki ve alttakiler beğendi, / yukarı ve aşağıdakiler sevindi.’

isim	ait	isim	ait	fiil	ggz
<i>üstün</i>	+kI	<i>altın</i>	+kI	<i>tapla-</i>	-DX
<i>örü</i>		<i>ķodu</i>		<i>sevin-</i>	

[ETS/35:129] *küsemış küsüşünġ kıntı / sakınmış sakınçınġ bütđ* ‘istediġin arzu yerine geldi, tasavvur ettiġin düşünce de muvaffak oldun.’

fiil	sf	isim	ıye/2.tk	fiil	ggz
<i>küse-</i>	-mIş	<i>küşüş</i>	+(X)nġ	<i>ķan-</i>	-DX
<i>sakın-</i>		<i>sakınç</i>		<i>büt-</i>	

1.1.2.1.4.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüġü Paralelizm Örnekleri

[ETS/5:25-26] *töşđ ol ķamuġ tümen yılan (tıyür).* / *yineri ol yinġen yılan (tıyür).*
‘göġsünün her tarafı yılan dolu derler, / yineri ol yingen yılan derler’

isim	{K}	isim	{K}	{K}
<i>töşđ</i>	<i>ol</i>	<i>ķamuġ tümen</i>	<i>yılan</i>	<i>(tıyür)</i>
<i>yineri</i>		<i>yinġen</i>		

1.1.2.1.4.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüġü Paralelizm Örnekleri

[ETS/6:3-5] *yir sub ķutı irinür | tıyür.* / *ot sub ķutı ıġlayur | tıyür.* / *ı ıġaķ ķutı ulıyur | tıyür.* ‘yer ve su saâdeti bozulur derler. / ateş ve su saâdeti ağlar derler. / ot ve ağaķ saâdeti inler derler.’

isim	isim	{K}	fiil	gen. z	{K}
<i>yir</i>	<i>sub</i>	<i>ķutı</i>	<i>irin-</i>	-(y)Ur	<i>tıyür</i>
<i>ot</i>			<i>ıġla-</i>		
<i>ı</i>	<i>ıġaķ</i>		<i>ulı-</i>		

[ETS/35:6] *asra atınġ yigedtinġ / kiçig atınġ bedütünġ* ‘aşaġı olan adını yükselttin / küçük olan adını büyüttün’

isim	{K}	fiil	ggz	2.tk
<i>asra</i>	<i>atıng</i>	<i>yiged-</i>	<i>-DX</i>	<i>-ng</i>
<i>kiçig</i>		<i>bedü-</i>		

[ETS/35:36] *yarmanayın tiser-sen yasğak turur / aşayın tiser-sen idiz turur* ‘tırmanmak istersen, düzdür; / aşmak istersen, yüksektir.’

fiil	emir/1.tk	{K}	isim	{K}
<i>yarman-</i>	<i>-AyIn</i>	<i>tiser-sen</i>	<i>yasğak</i>	<i>turur</i>
<i>aş-</i>			<i>idiz</i>	

[ETS/35:51] *süde erser sançitur / balıkta erser қorayur* ‘harpte ise, mağlûp olur; / şehirde ise, zarar görür.’

isim	bul	{K}	fiil	gen. z
<i>sü</i>	<i>+DA</i>	<i>erser</i>	<i>sançit-</i>	<i>-(y)Ur</i>
<i>balık</i>			<i>қora-</i>	

[ETS/35:95] *tepretük sayu қut kelir / қılıntuқ sayu iş бүter* ‘hareket ettikçe, saâdet gelir; / yapıldıkça, iş biter.’

fiil	sf	{K}	isim	fiil	gen. z
<i>tepre-</i>	<i>-DUk</i>	<i>sayu</i>	<i>қut</i>	<i>kel-</i>	<i>-Xr</i>
<i>қılın-</i>			<i>iş</i>	<i>büt-</i>	

[ETS/35:99] *közüing içinde küg yok / köngülüing içinde қadgu yok* ‘gözünün içinde keder yok, / gönlünün içinde kaygı yok.’

isim	ilgi	{K}	isim	{K}
<i>köz</i>	<i>+(X)ng</i>	<i>içinde</i>	<i>küg</i>	<i>yok</i>
<i>köngül</i>			<i>қadgu</i>	

[ETS/35:110] *ya қurup oқ atқalır / yalıng қılıç tutup oқ üzkelir* ‘yay kurup, ok atmak üzere; / yalın kılıç tutup, parçalamak üzere’

isim	fiil	zf	{K}	fiil	yak. gel. z
<i>ya</i>	<i>kur-</i>	-(X)p	<i>oğ</i>	<i>at-</i>	-GAllr
<i>yaling kılıç</i>	<i>tut-</i>			<i>üz-</i>	

[ETS/35:144] *adın kişi-ler-tin tıdığ bar saklangıl / yat kişilertin yağı bar ıçangıl* ‘başka kimselerden mâni var, sakın; / yabancı kimselerden düşman var, dikkat et.’

isim	{K}	isim	{K}	fiil	emir/2.tk
<i>adın</i>	<i>kişilertin</i>	<i>tıdığ</i>	<i>bar</i>	<i>saklan-</i>	-gII
<i>yat</i>		<i>yağı</i>		<i>ıçan-</i>	

1.1.2.1.5. İki Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.1.5.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[ETS/35:26] *yol azsar ev tapmaz / kişi yangılsar iş bütmez* ‘yol kaybedilirse, ev bulunmaz; / insan yanılırsa, iş bitmez.’

isim	fiil	şart	isim	fiil	gen. z
<i>yol</i>	<i>az-</i>	-sAr	<i>ev</i>	<i>tap-</i>	-mAz
<i>kişi</i>	<i>yangıl-</i>		<i>iş</i>	<i>büt-</i>	

[ETS/35:94] *iki kõngül birikdi ögrünçi öküş / ini içi tüzüldi tavarı telim* ‘iki gönül birleşti, sevinci çok; / büyük, küçük kardeşler anlaştı, malı çok.’

isim	fiil	ggz	isim	iye/3.tk	isim
<i>iki kõngül</i>	<i>birik-</i>	-DX	<i>ögrünç</i>	+I	<i>öküş</i>
<i>ini içi</i>	<i>tüzül-</i>		<i>tavar</i>		<i>telim</i>

[ETS/35:130] *iglig öngeddi / ağıg-lıg katıntı* ‘hasta olan iyileşti, / muztarip olan kuvvetlendi.’

isim	iye	fiil	ggz
<i>ig</i>	+lXg	<i>önged-</i>	-DX
<i>ağıg</i>		<i>katın-</i>	

1.1.2.1.5.2. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[ETS/35:149] *köngülüñg yıg inç tur / etüzünğ bil şük tur* ‘gönlünü topla, sâkin ol;
/ vücûdunu bil, râhat dur.’

isim	iye/2.tk	emir/2.tk	isim	{K}
<i>köngül</i>	+(X)nğ	<i>yıg</i>	<i>inç</i>	<i>tur</i>
<i>etüz</i>		<i>bil</i>	<i>şük</i>	

Tablo 2. Eski Türk Şiiri’nin “Ek, Kelime ve Ek + Kelime” Açısından Tam Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı

Eser	K1	K2	Adet
Eski Türk Şiiri	Altı+	E+K	1
	Beş	E	2
	Beş	E+K	5
	Dört	E	3
	Dört	E+K	8
	Üç	E	16
	Üç	K	1
	Üç	E+K	8
	İki	E	3
	İki	E+K	1
	Toplam		48

1.1.2.2. İyi ve Kötü Prens Öyküsü’nde Tam Paralelizm

Tam paralelizm açısından ele alınan İyi ve Kötü Prens Öyküsü’nde 3 örnek tespit edilmiştir. Elde edilen veriler Hamilton neşrinin Vedat Köken tarafından yapılan çevirisi esas alınarak oluşturulmuştur.

1.1.2.2.1. Üç Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

[İKP/XXIII] *ölsär birlä ölür biz kâlsär birlä kâlır biz* ‘o ölürse birlikte öleceğiz.
Geri dönerse, birlikte döneceğiz.’

fiil	şart	{K}	fiil	gen. z/1.çşz
<i>öl-</i>	<i>-sAr</i>	<i>birlä</i>	<i>öl-</i>	<i>-Xr biz</i>
<i>käl-</i>			<i>käl-</i>	

1.1.2.2. İki Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

[İKP/I] *quruγ yerig suβayu öl yerig tariyu* ‘kuru toprağı sularken, yaş toprağı işlerken’

isim	{K}	fiil	zf
<i>quruγ</i>	<i>yerig</i>	<i>suβa-</i>	-(y)U
<i>öl</i>		<i>tari-</i>	

[İKP/VI] *bay yemä bar yoq çıγay yemä bar* ‘zengin de var yoksul da’

isim	{K}	{K}
<i>bay</i>	<i>yemä</i>	<i>bar</i>
<i>yoq çıγay</i>		

Tablo 3. İyi ve Kötü Prens Öyküsü’nün “Ek, Kelime ve Ek + Kelime” Açısından Tam Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı

Eser	K1	K2	Adet
İyi ve Kötü Prens Öyküsü	Üç	E+K	1
	İki	K	1
	İki	E+K	1
	Toplam		3

1.1.2.3. Maytrısimit’te Tam Paralelizm

Bu tezde, Tekin, Ş. (2019). *Uygurca Metinler II Maytrısimit*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları künyeli çalışma kaynak niteliğinde incelenerek veriler oluşturulmuştur. Eserde tespit edilen tam paralelizm örneklerinin sayısı 48’dir.

1.1.2.3.1. Altıdan Fazla Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

[M/69:14-15] *erin atın oğlatdımız .. sengrem sanlıg edin tavarın artattımız* ‘adamlarını ve atlarını taksim ettik. Manastıra âit malı mülkü mahvettik.’

isim	iyе/3.tk	yük	isim	iyе/3.tk	yük	fiil	ffye	ggz	1.çk
<i>er</i>	+I	+n	<i>at</i>	+I	+n	<i>okla-</i>	-t-	-DX	-(X)mXz
<i>sengrem sanlıg ed</i>			<i>tavar</i>			<i>arta-</i>			

1.1.2.3.2. Beş Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.3.2.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[M/12:46-48] *ağlıkımtaki ed tavarımın* buşıcı koltğuçı dıntarlar ilitdiler *etüzümteki küçümin* ‘hazinemdeki bütün malımı mülkümü, sadakacı dilenci râhipler (buşıcı koltğuçı dıntar = skr. bhksu) götürdüler. Vücudumdaki gücümü, kuvvetimi’

isim	iyе/1.tk	bul	ait	isim	iyе/1.tk	yük
<i>ağlık</i>	+Xm	+DA	+kI	<i>ed tavar</i>	+Xm	+Xn
<i>etüz</i>				<i>küç</i>		

1.1.2.3.2.2. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[M/2:5-9] *(et)üzin ölürip nurvanğa barır* .. ıaltı gotiki atlıg arıant toyın kentü yülügüsi öze *boğzın bıçıp nurvanğa bardı* .. ‘vücûdunu öldürüp Nirvâna’ya varır; tıpkı Godhika adlı bir velî-râhibin, kendi usturası ile boğazını kesip Nirvâna’ya ulaşması gibi’

isim	iyе/3.tk	yük	fiil	zf	{K}	fiil	ke
<i>(et)üz</i>	+I	+n	<i>ölür-</i>	-(X)p	<i>nurvanka</i>	<i>bar-</i>	-Xr
<i>boğaz</i>			<i>bıç-</i>				-DX

[M/4:13-17] *barmu mununğ köksinte* kıtrulmaılağ uruğ tarağ azu yoğ *bultuğarmu mununğ köngülinde kögüzinte* ‘var mı bunun kalbinde kurtulma tohumu, veya yok mu? var mı bunun kalbinde’

fiil	se	{K}	isim	iyе/3.tk	zn	bul
<i>bar</i>	<i>mu</i>	<i>mununğ</i>	<i>kök</i>	+(s)I	+n	+DA
<i>bultuğar</i>			<i>köngül kögüz</i>			

[M/21:5-12] .. *ol ... (t)ü türlüğ aşın işgün ... todurdu kıanturdu erser .. men ... anı tözünler ... bilge biligin ögrünçün todurtum (kıantur)dum ... ol mini yırtınçülüğ suvın ... arıtdı erser* ‘çeşitli yiyecek ve içecek ile ... doyurdu, kandırdı ise, ben ... onu asîller ... hikmet (bilge bilig = skr. prajna) ve sevinç ile doyurdum, (kandırdım). O beni dünyevî su ile ... temizledi ise’

{K}	isim	ııye	isim	vas	fil	ggz	{K}
<i>ol</i>	<i>(t)ü tür</i>	<i>+lXg</i>	<i>aş işgü</i>	<i>+(X)n</i>	<i>todur-</i>	<i>-DX</i>	<i>erser</i>
	<i>mini yırtınçü</i>		<i>suv</i>		<i>arıt-</i>		

[M/36:18-21] *sekiz tümen (tört minġ) yangalar .. sekiz (tümen) (tört) minġ atlar .. sekiz (tümen) (tört) minġ ingekler* ‘84 000 fil. 84 000 at. 84 000 inek’

{K}	{K}	{K}	{K}	isim	çok
<i>sekiz</i>	<i>tümen</i>	<i>tört</i>	<i>minġ</i>	<i>yang</i>	<i>+lAr</i>
				<i>at</i>	
				<i>ingek</i>	

[M/50:15-18] *sekiz tümen tört minġ iligler begler* arşidati puranı başlap *sekiz tümen tört minġ buyruklar .. sekiz tümen tört minġ bramanlar* ‘84 000 hükümdar ve bey, Rsidatta ve Pürana başta olmak üzere 84 000, kumandan 84 000 brahman’

{K}	{K}	{K}	{K}	isim	çok
<i>sekiz</i>	<i>tümen</i>	<i>tört</i>	<i>minġ</i>	<i>ilig beg</i>	<i>+lAr</i>
				<i>buyruk</i>	
				<i>braman</i>	

[M/88:1-5] ... *tilintin yüpün önglüğ yaruk tişintin yörünġ önglüğ yaruk* ‘... dilinden koyu kırmızı (? veya: ‘menekşe rengi’) renkli ışık dışından beyaz renkli ışık

isim	ııye/3.tk	zn	ayr	isim	{K}	{K}
<i>til</i>	<i>+(s)l</i>	<i>+n</i>	<i>+DIn</i>	<i>yüpün</i>	<i>önglüğ</i>	<i>yaruk</i>
<i>tiş</i>				<i>yörünġ</i>		

1.1.2.3.3. Dört Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.3.3.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[M/13:16-18] *uğguluğ törülerig alku uktı bilti bulguluğ edlerig tükel bultı*
'Bilinmesi gereken düzenlerin (törü = skr. dharma) hepsini anladı, bildi. Elde edilmesi gereken malları hep buldu.'

fiil	sf	isim	çok	yük	isim	fiil	ggz
<i>uğ-</i>	<i>-gUIUg</i>	<i>törü</i>	<i>+lAr</i>	<i>+(X)g</i>	<i>alku</i>	<i>uğ- bil-</i>	<i>-DX</i>
<i>bul-</i>		<i>ed</i>			<i>tükel</i>	<i>bul-</i>	

[M/52:29-31] *edgü kılınçların aşğalı toyın kuvrağnıng edgülig iş ködüglerin*
bütürgeli için 'iyi amellerini arttırmak, râhipler cemaatinin iyi işlerini bitirmek için'

isim	isim	çok	ıye/3.tk	yük	fiil	zf
<i>edgü</i>	<i>kılınç</i>	<i>+lAr</i>	<i>+(s)I</i>	<i>+n</i>	<i>aş-</i>	<i>-gAll</i>
<i>toyın (kuvrağnıng edgülig iş)</i>	<i>ködüg</i>				<i>bütür-</i>	

1.1.2.3.3.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[M/44a:33-35] *az bilig öçser amrılısar tutyak öçer amrılır .. tutyak öçser amrılısar*
kılınç öçer amrılır .. 'Hırslılık sönse sükûnet bulsa varlığa bağlanma sönür,
sükûnet bulur .. Varlığa bağlanma sönse, sükûnet bulsa var olma sönür, sükûnet bulur.'

isim	{K}	{K}	isim	{K}	{K}
<i>az bilig</i>	<i>öçser</i>	<i>amrılısar</i>	<i>tutyak</i>	<i>öçer</i>	<i>amrılır</i>
<i>tutyak</i>			<i>kılınç</i>		

1.1.2.3.3.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[M/7:50-52] *yig ermedi erser anıng (n)omlamış nomı yigde yig bolmadı erser*

‘çok iyi olmadıysa, onun açıkladığı dini, en iyisi olmadı ise’

{K}	fiil	ffye	ggz	{K}
yig	er-	-mA-	-DX	erser
	bol-			

[M/22:3-4] *yime ayamış bolğay .. taķı bursonglarağ yime tapınmış bolğay .. taķı* ‘hürmet etmiş olacaktır. Ve (diğer bütün) cemaatlere de tapınmış olacaktır.’

{K}	fiil	ögz	{K}	{K}
yime	aya-	-mIş	bolğay ..	taķı
	tapın-			

[M/56:3-6] *pipalayani tip tiyürler erdi .. ne yime kaşip oğuştin tözdin belgü(rmi)ş* için *maħakaşip tip atayurlar erdi ..* ‘Pippalayana adını vermişlerdi. Kaşyapa soyundan, neslinden zuhûr ettiği için Mahākāşyapa adını takmışlardı.’

isim	{K}	fiil	gen. z	3.çk	{K}
<i>pipalayani</i>	tip	ti-	-(y)Ur	-lAr	erdi
<i>maħakaşip</i>		ata-			

[M/63:40-45] (alk)u şastrlar boşgunmış *vayba(-j)iki aryaçantri bodisvt kşi (aça)rı enetkek tilintin toħ(rı) (tilin)çe yaratmış prtyarakş(it) (açarı) toħrı tilintin türk (tilinçe) evirmiş* Maytrisimit ‘Vaibhāşika tarikatından üstat (kşi açarı) Āryacandra bodhisattva’nın Hint dilinden Tohar diline yeniden ele alarak çevirdiği (yarat-) ve üstat Prajñārakşita’nın Tohar dilinden Türk (diline) çevirdiği Maytrisimit’

isim	{K}	isim	{K}	isim	{K}	fiil	sf
<i>vayba(j)iki aryaçantri bodisvt kşi</i>	(aça)rı / (açarı)	enetkek	tilintin	toħ(rı)	(tilin)çe / (tilinçe)	yarat-	-mIş
<i>prtyarakş(it)</i>		toħrı		türk		evir-	

[M/110:17-20] *közümüzni oyup yiyür b(iz) öz etimizni iskep üzüp tilimizni biçip yiyür biz ...* ‘gözümüzü oyup yeriz. Kendi etimizi kesip, parçalayıp, dilimizi biçip yeriz.’

isim	ıye/1.çk	yük	fiil	zf	{K}
<i>köz</i>	+(X)mXz	+nI	oy-	-(X)p	yiyür biz
<i>til</i>			bıç-		

1.1.2.3.4. Üç Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.3.4.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[M/3:2-7] *tükel türlüg burқан қutınға* yivikin yivitip tözkerinçsiz *burқан қutılıg çkrvrt ilig қan ornınға* olurguluğ *tigin öge atınға* ‘fevkalâde Burkanlık için (gerekli) malzeme ile teçhiz edilip anlaşılması güç Burkanlığa sahip olan bir dünya hâkimi hükümdârın (Cakravartin) yerine oturmak için burkan veliahdi adına’

isim	isim	ıye/3.tk	zn	yön
<i>tükel türlüg burқан</i>	<i>қut</i>	+I	+n	+GA
<i>burқан қutılıg çkrvrt ilig қan</i>	<i>orun</i>			
<i>tigin öge</i>	<i>at</i>			

[M/8:51-56] *körgeli küsemeser* .. tağı yime tirig ölüg ol atanur .. kim maytrı bodisvtnıng munğadınçig edğusin *işidgeli kelmeser* ‘görmek istemeyen ‘kötünün kötüsü’ demektir. Ve yine Maytrı bodhisattvanın (söylediği) fevkalâde iyi (şeyleri) işitmeğe gelmeyen’

fiil	zf	fiil	ff	şart
<i>kör-</i>	-gAll	<i>küse-</i>	-mA-	-sAr
<i>işid-</i>		<i>kel-</i>		

[M/54:22-23] *üstün teңgri yirinte altın yalañguğ etüzinte* ‘yukarıda tanrılar yerinde (teңgri yiri = skr. devaloka) aşağıda insan vücudunda’

isim	isim	isim	ıye/3.tk	zn	bul
<i>üstün</i>	<i>teңgri</i>	<i>yir</i>	+I	+n	+DA
<i>altın</i>	<i>yalañguğ</i>	<i>etüz</i>			

1.1.2.3.4.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[M/25:9-11] *bayagut kunçuy inçe tip tidi ... //ngra tirtiler ... bay er inçe tip tidi ..*
'zengin bir kadın (kraliçe) şöyle dedi: '... Yanlış itikat hocaları (tirti < skr. tirthika)...' Zengin bir adam şöyle dedi'

isim	{K}	{K}	{K}
<i>bayagut kunçuy</i>	<i>inçe</i>	<i>tip</i>	<i>tidi</i>
<i>bay er</i>			

[M/52:42-44] *bay bayagutlar senġrem itip buşı birser vrġar çintek itip buşı birser*
'zenginler (bay bayagut = skr. şreṣṭhi) manastır inşa edip sadaka olarak verseler, manastır (vrġar < skr. vihara) râhip hücre (Çintek?) inşa edip sadaka olarak verseler'

isim	{K}	{K}	{K}
<i>bay bayagutlar senġrem</i>	<i>itip</i>	<i>buşı</i>	<i>birser</i>
<i>vrġar çintek</i>			

[M/54:18-22] ... *işidgüci bolur .. yid tütsüg ġua çeçek buşı birser ..* üç kat yir suvda edġu at kü *bultaçı bolur .. konukluk ev bark buşı birser ..* '... işitir .. güzel koku, tütsü ve çiçekleri sadaka olarak verse, üç katlı dünyada iyi bir şan ve şöhrete kavuşur, Misafirhâneleri (konukluk ev bark) sadaka olarak verse'

fiil	sf	{K}	isim	{K}	{K}
<i>işid-</i>	<i>-gUçI</i>	<i>bolur</i>	<i>yid tütsüg ġua çeçek</i>	<i>buşı</i>	<i>birser</i>
<i>bul-</i>	<i>-DAçI</i>		<i>konukluk ev bark</i>		

[M/54:24-29] nırvanlıġ orun *bultaçı bolur .. idiş tavar buşı birser* kóp kamaġ ajunta bilge biligke tükellig *bolur içġü ot buşı birser ..* 'Nirvāna yerini bulur. Kap ve malı sadaka olarak verse, bütün âlemlerde (ajun = skr. gati) hikmete (bilge bilig = skr. prajna) sâhip olur. Sadaka olarak içecek ve ilaç verse ..'

{K}	isim	{K}	{K}
<i>bolur</i>	<i>idiş tavar</i>	<i>buşı</i>	<i>birser</i>
	<i>içgü ot</i>		

[M/83:58-60] *edgü kılsar ayığ tüş bulır ayığ kılsar edgü tüş bulır* ‘İyilik yapsa kötü sonuç; kötülük yapsa iyi sonuç elde eder’

fiil	{K}	isim	{K}	{K}
<i>edgü</i>	<i>kılsar</i>	<i>ayığ</i>	<i>tüş</i>	<i>bulır</i>
<i>ayığ</i>		<i>edgü</i>		

1.1.2.3.4.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[M/4:1-5] (*kün*) *ay teŋgri körkin belgürtü(p)* ... (n)omlayu yarlıkap *qutgaru* yarlıkadı ... -bi gantarvılar iligin *qutg(ka)*lır üçün *kuŋgkauçı etüzin belgürtüp* ‘Güneş (veya) ay tanrısı kılığına girip ... haşmetle vaaz vererek haşmetle kurtardı. Güzel kokulu mızıkacılar (gantarvı < skr. Gandharva) hükümdârını kurtarmak için mızıkacı (‘harpçi’) kılığına girip’

isim	isim	iyе/3.tk	yük	{K}
<i>(kün) ay teŋgri</i>	<i>körk</i>	+I	+n	<i>belgürtüp</i>
<i>kuŋgkauçı</i>	<i>etüz</i>			

[M/4:32-33] *burqanlarqa qutgarğuluğ ... (?) arhantlarqa qutgarğuluğ ...* ‘özel burkanlar tarafından kurtarılacak olan (yaratıkları), arhantlar tarafından kurtarılabilecek olan’

isim	çok	yön	{K}
<i>burqan</i>	+IAr	+GA	<i>qutgarğuluğ</i>
<i>arhant</i>			

[M/16:6-9] *muŋgta qutgardaçı qutluğ tınlığağ körmedin alqu adada (qutgar)ğuçı adınçığ teŋgri teŋgrisi burqan körmedin* ‘bütün dertlerden kurtaran mukaddes (?)

yaratığı görmeden, bütün tehlikelerden kurtaran, hârikulâde Tanrılar Tanrısı Burkanı (tengri tengrisi burkan = skr. devati deva buddha) görmeden’

isim	ayr	fiil	sf	isim	{K}
<i>munğ</i>	+DA	<i>kutgar-</i> / (<i>kutgar</i>)-	-DAÇI	<i>kutluğ</i> <i>tnlıgag</i>	<i>körmedin</i>
<i>alku ada</i>			-gUÇI	<i>adinçığ</i> <i>tengri</i> <i>tengrisi</i> <i>burkan</i>	

[M/19:49-54] *aryaçntri bodisvt kşi açarı entkek tilintin toħrı tilinçe yaratmış prtirakşit krmavaziki toħrı tilin(tin) (tü)rk tilinçe evirmiş* maytrı(simit) nom bitigde ‘üstat (kşi açarı) Bodhisattva Āryacandranın Hint dilinden, Tohar diline (genişleterek) çevirdiği (= yarat-) ve Prajnārākşita Krmavaziki’nin(de) Tohar dilinden Türk diline çevirdiği Maytrısimit (adlı) din kitabında’

isim	{K}	isim	{K}	fiil	sf
<i>aryaçntri bodisvt kşi açarı entkek</i>	<i>tilintin</i> / <i>tilin(tin)</i>	<i>toħrı</i>	<i>tilinçe</i>	<i>yarat-</i>	<i>-mİş</i>
<i>prtirakşit krmavaziki toħrı</i>		<i>(tü)rk</i>		<i>evir-</i>	

[M/29:4-6] *balık kentleri bolur* dört erdnilig kerpiçlerin yapmış *yiti kat qarımları bolur* .. ‘şehirleri vardır. Dört cevherli kerpiçlerle örülmüş yedi katlı su çukurları vardır.’

isim	isim	çok	iye/3.tk	{K}
<i>balık</i>	<i>kent</i>	+IAr	+(s)I	<i>bolur</i>
<i>yiti kat</i>	<i>qarım</i>			

[M/34:14-18] *vaybajaki aryaçntri bodisvt kşi açarı enetkek tilintin toħrı tilinçe yaratmış .. prtnayarakşt açarı toħrı tilintin türk tilinçe aktarmış* maytrısimit nom bitigde ‘Vaibhāşika (tarikatinden) üstat (kşi açarı) bodhisattva Āryacandra’nın Hint dilinden Tohar diline (genişleterek) çevirdiği (yarat-) ve üstat (açarı) Prajnārākşita’nın Tohar dilinden Türk diline çevirdiği Myatrisimit (adlı) din kitabında’

isim	{K}	isim	{K}	isim	fiil	sf
<i>vaybajaki aryaçintri bodisvt kşi</i>	<i>açarı</i>	<i>enetkek</i>	<i>tilintin</i>	<i>toħrı</i>	<i>yarat-</i>	<i>-mİş</i>
<i>prtnayarakşt</i>		<i>toħrı</i>		<i>türk</i>	<i>aķtar-</i>	

[M/52:15-18] yarlıķar .. ötrü *sudani bay er erdni inçe tip ayitur* .. ne oĖurķa ne tiltağın kültüñgüz erki .. *arşidati arħant inçe tip sözleyür* .. ‘zengin Sudhana-cevher şöyle der ve sorar: ‘Acaba hangi sebepten ve niçin güldünüz?’ Velî Rşidati şöyle karşılık verir:’

isim	{K}	{K}	fiil	gen. z
<i>sudani bay er erdni</i>	<i>inçe</i>	<i>tip</i>	<i>ayıt-</i>	<i>-Ur</i>
<i>arşidati arħant</i>			<i>sözle-</i>	

[M/79:1] *ap yime kılmış ap yime kuvratmış* ‘(Günah) hem işlemiş hem toplamış’

{K}	{K}	fiil	ögz
<i>ap</i>	<i>yime</i>	<i>kıl-</i>	<i>-mİş</i>
		<i>kuvrat-</i>	

[M/79:25-26] *kılmışķa sanur .. kuvratmışķa sanur* ‘işlemiş sayılır, toplamış (add edilir)’

fiil	sf	yön	{K}
<i>kıl-</i>	<i>-mİş</i>	<i>+GA</i>	<i>sanur</i>
<i>kuvrat-</i>			

1.1.2.3.5. İki Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.3.5.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[M/16:26-27] *biş pnçiki toyınlarag sekiz tümen teñgriler(ig)* ‘beş râhibi, 80 000 tanrıyı’

isim	isim	isim	çok	yük
<i>biş</i>	<i>pnçiki</i>	<i>toyın</i>	+lAr	+(X)g
<i>sekiz</i>	<i>tümen</i>	<i>tenğri</i>		

[M/35:14-17] *erüş öküş balıklığ buduntın* ayağ çilteg aşayu .. ıaltı atakavat(i) (a)tl(iğ) (tenğr)idem balıktın ‘sayısız şehirli halktan saygı ve tazim gördü. Tıpkı Atakāvati adlı ilâhî şehirden’

isim	isim	iye	isim	ayr
<i>erüş öküş</i>	<i>balık</i>	+lXg	<i>budun</i>	+DIn
<i>atakavat(i)</i>	(a)t		(tenğr)idem balık	

[M/84:32-34] *sizik köngül turğursarlar .. yok ... mün kadağ sözleserler ..* ‘şüphe duyguları besleseler; yok ... kötü ve fena konuşsalar’

isim	fiil	şart	3.çk
<i>sizik köngül</i>	<i>turğur-</i>	-sAr	-lAr
<i>mün kadağ</i>	<i>sözle-</i>		

1.1.2.3.5.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[M/1:63-64] *kutbulmuş oğul inanç /// tenğribirmiş oğul inanç* ‘Kutbulmuş Oğul Inanç’a ... Tengribirmiş Oğul Inanç’a’

isim	{K}	{K}
<i>kutbulmuş</i>	<i>oğul</i>	<i>inanç</i>
<i>tenğribirmiş</i>		

[M/12:40-43] *atm(iş) yaşka tegi* küç kūsün et kan üstelü ökliyü turdı .. yitmişte maru yüz yigirmi yaşka tegi ‘altmış yaşına kadar güç kuvvet, et kan, hep artıp çoğalıp durdu. Yetmişinden sonra yüzyirmi yaşına kadar’

isim	{K}	{K}
<i>atm(iş)</i>	<i>yaşka</i>	<i>tegi</i>
<i>yüz yigirmi</i>		

[M/18:4-6] *bu nom kutinga inanur men bursong kuvrag erdni kutinga inanur men*
‘Bu din asâletine inanıyorum! Cemaat cevheri (bursong kuvrag erdni = skr. sangha-ratna) asâletine inanıyorum.’

isim	{K}	{K}
<i>bu nom</i>	<i>kutinga</i>	<i>inanur men</i>
<i>bursong kuvrag erdni</i>		

[M/31:9-10] *yarım bire king yarım bire tering* ‘yarım mil genişliğinde, yarım mil derinliğinde’

{K}	{K}	isim
<i>yarım</i>	<i>bire</i>	<i>king</i>
		<i>tering</i>

[M/44a:26-28] *bilig kongül oçser at ong oçer .. at ong oçser altı kaçığ orunlar oçer* ‘şuur sönse ad ve renk söner. Ad ve renk sönse altı duyu organı söner.’

isim	{K}	isim	{K}
<i>bilig kongül</i>	<i>oçser</i>	<i>at ong</i>	<i>oçer</i>
<i>at ong</i>		<i>altı kaçığ orunlar</i>	

[M/62:7-9] *uluğ tamularda toğdumuz .. tamulardın bu pratyak(anarak) kiçig tamularda toğdumuz* ‘büyük cehennemlerde doğduk. (Bu) cehennemlerden bu küçük (= cezâsı hafif) cehennemlerde doğduk.’

isim	{K}	{K}
<i>uluğ</i>	<i>tamularda</i>	<i>toğdumuz</i>
<i>kiçig</i>		

[M/73:49-51] *kayusı kalınlık etüzlüg kayusı kalın etüzlüg kayusı söğüt etüzlüg kayusı ataz etüzlüg* ‘kimi asma vücutlu, kimi *bağ (= kalın) vücutlu, kimi ağaç vücutlu, kimi sulama kanalı vücutlu’

{K}	isim	{K}
kayısı	kalınlık	etüzlüg
	sögüt	
	kalın	
	ataz	

[M/78:28-32] erüş öküş keyiklerig isig özlerinte öngi kıltımız sansız tümen keyiklerig balık başlıg kıltımız .. ‘Birçok geyik öldürdük. Sayısız av hayvanlarını vurup yaraladık.’

isim	{K}	isim	{K}
erüş öküş	keyiklerig	isig özlerinte öngi	kıltımız
sansız tümen		balık başlıg	

1.1.2.3.5.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[M/50:3-8] ögüg kangıg tapınmış udunmuş üçün burkan körkin itip vrhar yirin sipirmiş üçün nom işidip nom bitig bitmiş üçün ton etük aş içgü buşu birmiş üçün ‘anaya babaya hürmet ettikleri için, burkan heykelleri yapıp manastırı süpürdükleri için, vaazı dinleyip dinî eserleri yazdığı için, elbise, ayakkabı ve yiyecek içecek (gibi) sadaka verdiği için’

isim	fil	ögz	{K}
ögüg kangıg	tapın- udun-	-mİş	üçün
vrhar yirin	sipir-		
nom bitig	biti-		
ton etük aş içgü	bir-		

[M/65:5-6] inçe ök erdi begimiz .. antag oğ erdi kangımız .. ‘Aynen böyle idi, efendimiz! Tıpkı bunun gibi idi, babamız!’

isim	{K}	isim	iyel.çk
inçe ök	erdi	beg	+(X)mXz
antag oğ		kang	

[M/69:38-41] bilge kişi köngülüg k g z g *arıĝ turuĝ tutmış kergek* kılmış m n yazuķķa * k n  köngül  ritmiş kergek* ‘gönlünü temiz, saf tutması gerektir. İřlediĝi günahlara pişman olması gerektir.’

isim	fiil	�gz	{K}
<i>arıĝ turuĝ</i>	<i>tut-</i>	<i>-mIş</i>	<i>kergek</i>
<i>�k�n� k�ng�l</i>	<i>�rit-</i>		

[M/79:37-41] ... *em  r nteg ... saķınsar maytrı saķın ķa ... -ķ kuruĝ kovuķ* mensiz saķı(n  saķın)sar .. *buşı birser  şşapt ... dyan saķın ķa* olursar ‘il , v sita,   re ... d şunse, iyilik d şuncesine (maytrı < skr. maitri saķın ) ... boş, (*bensizlik) d şuncesine dalsa, sadaka verse, ahl k kaideleri ( şşapt < skr. şiksapada) ... istiĝraka otursa’

isim	fiil	zf	isim	{K}
<i>em �r�nteg ...</i>	<i>saķın-</i>	<i>-sAr</i>	<i>maytrı</i>	<i>saķın�ķa</i>
<i>buşı</i>	<i>bir-</i>		<i>�şşapt ... dyan</i>	

Tablo 4. Maytrısimit’in “Ek, Kelime ve Ek + Kelime” Açısından Tam Paralelizm  rneĝine Göre Daĝılımı

Eser	K1	K2	Adet
Maytrısimit	Altı+	E	1
	Beş	E	1
	Beş	E+K	6
	D�rt	E	2
	D�rt	K	1
	D�rt	E+K	5
	��	E	3
	��	K	5
	��	E+K	9
	İki	E	3
	İki	K	8
	İki	E+K	4
	Toplam		

1.1.2.4. Daśakarmapathāvadānamālā'da Tam Paralelizm

Bu çalışmada Murat Elmalı'nın 2016 yılında yayımlanan eseri üzerinden veriler oluşturulmuştur. Eserden elde edilen tam paralelizm örneklerinin sayısı 34 olarak tespit edilmiştir.

1.1.2.4.1. Altıdan Fazla Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

[DKP/1732-1736] *ol ödteki sutasomè èlig beg erti .. ol amtı m(e)n erür m(e)n .. k[a]yu ol ugurtakı [k]almaşapad[è èlig beg er]t[i o]l amtı bo aᅇ[u]l[i]malèıg bilimş 'Bir zamanlar Hükümdar Sutasoma vardı. O, şimdi benim. Hani, o zaman Hükümdar Kalmāşapāda vardı. İşte şimdi onu Aᅇgulimāla (olarak) bilin'*

{K}	isim	bul	ait	isim	{K}	{K}	{K}	{K}	{K}
ol	öd	+DA	+kl	sutasomè	èlig	beg	erti	ol	amtı
	ugur			kalmāşapadè					

1.1.2.4.2. Altı Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.4.2.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[DKP/3418-3421] *on k(a)rmap(a)tlarıg e[rtmişniş] münin] [ka]dagın .. küze[tmişniş] [asıgın] tususın 'on (kötü) davranış yollarını işlemenin günahları, (kendini bu günahlardan) korumanın faydaları'*

fiil	sf	ilgi	isim	iyē/ 3.tk	yük	isim	iyē/ 3.tk	yük
ert-	-mIş	+nIy	mün	+I	+n	[ka]dag	+I	+n
küzet-			asıg			tusu		

1.1.2.4.2. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[DKP/30-37] *kılmış bu[ya]nlarının tüşi bolmuş* ilinçü[ler]in menilerin titip ıdalap ajun[ar] sayu *kazganmış edgü kılınçlarının şiztası bolmuş* ‘İlk varlığından beri kazandığı sevapların karşığı olan zevkleri terk etmiş. Her bir varlığında hak ettiği, iyi amellerinin sonucu olan’

fiil	sf	isim	çok	ıye/ 3.tk	ilgi	isim	ıye/ 3.tk	{K}
<i>kıl-</i>	<i>-mİş</i>	<i>buyan</i>	<i>+lAr</i>	<i>+I</i>	<i>+nİy</i>	<i>tüş</i>	<i>+(s)I</i>	<i>bolmuş</i>
<i>kazgan-</i>		<i>edgü kılınç</i>				<i>şizta</i>		

[DKP/1499-1502] *élig begdin boşug bulup öz uluşıña bartı .. éyin kezigçe yorıyu baran(a)s balıkka tegip öz ordusıña kirti .. sutasomé élig beg* ‘hükümdardan destur alıp kendi memleketine gitti. Kendi isteğiyle dosdoğru yürüyerek Bārānas şehrine ulaşp kendi sarayına girdi.’

fiil	zf	{K}	isim	ıye/ 3.tk	zn	yön	fiil	ggz
<i>bul-</i>	<i>-(X)p</i>	<i>öz</i>	<i>uluş</i>	<i>+(s)I</i>	<i>+n</i>	<i>+GA</i>	<i>bar-</i>	<i>-DX</i>
<i>teg-</i>			<i>ordu</i>				<i>kir-</i>	

[DKP/3972-3974] *arhant kutıña köñül örütürgeli* umagaylar erti kanta takı *burhan kutıña köñül turgurgalı* ‘arhant kutsallığına yükseltmek istemeyeceklerdi. Nerdeyse Buda kutsallığına gönül besleyebilecekler.’

isim	{K}	{K}	fiil	zf
<i>arhant</i>	<i>kutıña</i>	<i>köñül</i>	<i>örütür-</i>	<i>-gAll</i>
<i>burhan</i>			<i>turgur-</i>	

1.1.2.4.3. Beş Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

[DKP/18-23] *[i]çdin sıñar [arığ ı]dok nomnuş şazınnıy* asıl[maklıg üst]elmeklig sa[k]ın[ç]ın tıd[mamak]dın [...]ertiler [...] [... taş]dın sıñar [aklatmış ıdo]k élniş

uluşnuş ‘Temiz kalpli kutsal öğretisinin çokluğu düşüncesiyle alıkonulmaktan ... idiler ... dışarıdan ... methettirmiş kutsal ülkesinin ... ’

isim	ayr	{K}	(Sıfat)	{K}	isim	ilgi	isim	ilgi
<i>iç</i>	+DIn	<i>sıyar</i>	<i>arıg</i>	<i>idok</i>	<i>nom</i>	+nIş	<i>şazın</i>	+nUş
<i>taş</i>			<i>aklatmış</i>		<i>él</i>		<i>uluş</i>	

1.1.2.4.4. Dört Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.4.4.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[DKP/864-865] [bitigde] on k(a)rmap(a)t *ertmişniş* [*kadagı*]n .. *küzetmiş[niş]* *asıgın* ‘on (kötü) davranış yollarını işlemenin günahı, (kendini bu günahlardan) korumanın faydaları’

fiil	sf	ilgi	isim	ie/3.tk	yük
<i>ert-</i>	<i>-mIş</i>	+nIş	<i>kadag</i>	+(s)I	+n
<i>küzet-</i>			<i>asıg</i>		

[DKP/2990-2992] [bitigde on] k(a)rmaputlarıg *ertmekniş* [*münün küzet*][*mekniş*] *asagın* ‘On (kötü) davranış yollarını işlemenin (günahını ve bu günahı gözetmenin) faydasını’

fiil	if	ilgi	isim	ie/3.tk	yük
<i>ert-</i>	<i>-mAk</i>	+nIş	<i>mün</i>	+I	+n
<i>küzet-</i>			<i>asag</i>		

[DKP/3519-3521] *ayaların yapınıp sıçganakların tutunup* ‘yumruklarını (sıktılar). Adelelerini sıkarak sertleştirip’

isim	çok	ie/3.tk	yük	fiil	zf
<i>aya</i>	+lAr	+I	+n	<i>yapın-</i>	-Up
<i>sıçganak</i>				<i>tutun-</i>	

[DKP/4472-4475] *üstün t(e)şri yerinteki altın yal(a)şuk ajununtaki* ‘cennetteki ve insan varlığındaki’

isim	isim	iyе/3.tk	zn	bul	ait
<i>üstün</i> <i>t(e)ñri</i>	<i>yèr</i>	+I	+n	+DA	+kI
<i>altın</i> <i>yal(a)ñuk</i>	<i>ajun</i>				

1.1.2.4.4.2. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[DKP/1645-1647] *ögmişke y(i)me sevinmedin yèrmişke y(i)me yèrinmedin* ‘övene sevinmeden kötöleyene de kızmanan’

fiil	sf	yön	{K}	fiil	zf
<i>ög-</i>	-mIş	+GA	<i>y(i)me</i>	<i>sevin-</i>	-mAdIn
<i>yèr-</i>				<i>yèrin-</i>	

[DKP/4554-4557] *bo montag sakınıp [...]inç[e] tèp [t]èdi .. bo iş işlegeli maña* [...]L’RMW *k(e)rgek .. anta buyrukların okıp inçe [tèp t]èdi ..* ‘bu şekilde düşünüp şöyle dedi: “Bu işi yapmak için bana ... gerek.” Ondan sonra memurlarını çağırıp şöyle dedi’

fiil	zf	{K}	{K}	{K}
<i>sakın-</i>	-(X)p	<i>inç[e]</i>	<i>tèp</i>	<i>[t]èdi</i>
<i>ok-</i>		/	/	/
		<i>inçe</i>	<i>[tèp</i>	<i>t]èdi</i>

1.1.2.4.5. Üç Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.4.5.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[DKP/2677-2678] *kögüzümdin b(e)lgürtmiş agızımdın togmış amrak oglum s(e)n* ‘düşüncemden belirmiş, ağzımdan doğmuş (olan) sevgili oğlumsun.’

isim	iyе/1.tk	ayr	fiil	sf
<i>kögüz</i>	+(X)m	+DIn	<i>b(e)lgürt-</i>	-mIş
<i>agız</i>			<i>tog-</i>	

1.1.2.4.5.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[DKP/3104-3108] *baranas atl(i)g kent uluş bar erti .. ol y(i)me baranas balıkda*

kut t(e)ḡrisiḡe menizetgölük teg *br(a)hmadatê atl(i)g êlig han beg bar erti* ‘Bārānas adlı bir memleket vardı. Yine o, Bārānas (adlı) memlekette saadet Tanrısına benzetilecek kadar (özellikleri olan) Brahmadata adlı bir hükümdar vardı.’

isim	{K}	isim	{K}	{K}
<i>baranas</i>	<i>atl(i)g</i>	<i>kent uluş</i>	<i>bar</i>	<i>erti</i>
<i>br(a)hmadatê</i>		<i>êlig han beg</i>		

1.1.2.4.5.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[DKP/122-124] *yêrke kireyin erti .. azu uçugma kuş bolup kökke uçayın [erti ...]* ‘yer yarılıysaydı da içine girseydim yahut uçan kuş olup göğe uçsaydım’

isim	yön	fiil	emir/1.tk	{K}
<i>yêr</i>	+GA	<i>kir-</i>	<i>-AyIn</i>	<i>erti</i>
<i>kök</i>		<i>uç-</i>		<i>[erti ...]</i>

[DKP/2345-2348] *meniḡ savımı[n ...] bramana körgil amtı [...] utun sansar tepe titmiş teg [...] mu meniḡ etözümün m(e)n bêrm[iş ...]* ‘benim sözümü ... brahmana bak şimdi ... kötü, hayırsız Samsāra’yı teperek (ondan) vazgeçmiş gibi ... mi? Bedenimi ben vermiş’

{K}	isim	iye/1.tk	yük
<i>meniḡ</i>	<i>sav</i>	+(X)m	+(X)n
	<i>etöz</i>		

[DKP/3060-3064] kızartmış temirliğ yêrte *olurgalı tegimlig bolur .. bo ajunta ög kaḡ bolsar kênki ajunlarta anıḡ boguzın bıçıp isig isig etin yêgeli tegimlig bolur ..* ‘kızarmış demirlerle (örülü) yerde oturmaya layık olur. Bu varlığında ana baba olsa, sonraki varlıklarında onun boğazını kesip sıcak sıcak etini yemeye layık olur.’

fiil	zf	{K}	{K}
<i>olur-</i>	<i>-gAll</i>	<i>teyimlig</i>	<i>bolur</i>
<i>yé-</i>			

1.1.2.4.6. İki Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.4.6.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[DKP/349-354] *aviş tam[u]ka tartıp éltü bartı .. [o]l avişdın ünmiş esringü öñlüg yavlak ört yalın élig begig [yör]gemişde örü kök t(e)ñr[ike] tayayu turtı ‘Avîci cehennemine çekip götürüvermiş. Avîci cehenneminden çıkan o alaca renkli korkunç ateş, hükümdarı sarmaladıktan sonra yükselerek göğe dayanmış.’*

isim	isim	yön	fiil	zf	fiil	ggz
<i>aviş</i>	<i>tam[u]</i>	<i>+GA</i>	<i>tartıp élt-</i>	<i>-Xp -U</i>	<i>bar-</i>	<i>-DX</i>
<i>kök</i>	<i>t(e)ñri</i>		<i>taya-</i>	<i>-(y)U</i>	<i>tur-</i>	

[DKP/453-455] *öz etözünüzler k(e)rgek bolsar bir ikintike üz buz köñülünüzler bar erser ‘kendi bedenine ihtiyacı varsa, kimler birbirine karşı kin ve nefret besliyorsa’*

isim	isim	iye/2.çk	isim	fiil	şart
<i>öz</i>	<i>etöz</i>	<i>+UñUzlAr</i>	<i>k(e)rgek</i>	<i>bol-</i>	<i>-sAr</i>
<i>üz buz</i>	<i>köñül</i>		<i>bar</i>	<i>er-</i>	

[DKP/476-479] *evdin barkdın ünüp toyın bolayın [uzu]n turk[aru] sañgik aş yemeyin kapag [say]u pırvat kolup öz éltineyin .. ‘evden barktan kaçıp rahip olayım. Sürekli manastır yemeği yemeyeyim. Her bir kapıdan sadaka isteyip hayatımı devam ettireyim.’*

fiil	zf	isim	fiil	emir/1.tk
<i>ün-</i>	<i>-Up</i>	<i>toyın</i>	<i>bol-</i>	<i>-AyIn</i>
<i>kol-</i>		<i>öz</i>	<i>éltin-</i>	

[DKP/2395-2398] *vilaçandrè oğlunıy boş kılıp* 'Y[...] ayag kılıguluk küçüm y(i)me yok [...] *h(a)riçandrè èlignıy tını TY'*[...] *bolup* 'Vipulacandra oğlunun (ruhunu) özgür bırakıp ... hürmet etmeye güçüm yine yok ... Hükümdar Háriścandra'nın canı ... olup'

isim	isim	ilgi	isim	fiil	zf
<i>vilaçandrè</i>	<i>ogul</i>	+(X)nInı	<i>boş</i>	<i>kıl-</i>	-(X)p
<i>h(a)riçandrè</i>	<i>èlig</i>		<i>tını ...</i>	<i>bol-</i>	

[DKP/4107-4110] [...] *èşidgeli küseyür s(e)n* [...] [...] bu]rhanlarını ürlüksüz[...] [...]LWK nomug mu *tınlagalı* [...] [*tap*]layur *s(e)n* .. '... duymayı istersin ... Budaların fani ... öğretiyi mi dinlemeyi ... tercih ediyorsun?'

fiil	zf	fiil	gen. z/2.tşz
<i>èşid-</i>	-gAll	<i>küse-</i>	-(y)Ur <i>s(e)n</i>
<i>tınla-</i>		[<i>tap</i>]la-	

[DKP/4361-4364] ne *iş işlegeli ugrayuk s(e)n* işig özünin mēni birle titip ıdalap ikinti ajunka *bargalı sakınyuk s(e)n* 'ne yapmayı planladın? Canını benimle bırakıp, ikinci (bir) varlığa mı ulaşmayı düşündün?'

fiil	zf	fiil	ggz/2.tşz
<i>iş işle-</i>	-gAll	<i>ugra-</i>	-yUk <i>s(e)n</i>
<i>bar-</i>		<i>sakın-</i>	

[DKP/4511-4513] *amrılmış erigin turulmuş köñülin* 'sakin davranışlarla ve durulmuş gönülle'

fiil	sf	isim	vas
<i>amrıl-</i>	-mİş	<i>erig</i>	+(X)n
<i>turul-</i>		<i>köñül</i>	

1.1.2.4.6.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[DKP/154] *yig aş turgu bışır aş turgu* ‘çiğ besinlerin yeri (ve) pişmiş besinlerin yeri’

isim	{K}	{K}
<i>yig</i>	<i>aş</i>	<i>turgu</i>
<i>bışır</i>		

[DKP/463-464] *ayıg kılın[ç] y(i)[me] [edg]ü kıl[ın]ç y(i)[me]* ‘hem kötü hem de iyi iş’

isim	{K}	{K}
<i>ayıg</i>	<i>kılınç</i>	<i>yime</i>
<i>edgü</i>		

[DKP/1452-1454] *m(a)lunké aşçı élig begke inçe t[èp] ötünti bökünki kün élig begke* kesmelik et bulmadım ‘aşçı Malunke hükümdara saygıyla şöyle demiş; “Bugün hükümdara yemeklik et bulamadım”

isim	{K}	{K}
<i>M(a)lunké aşçı</i>	<i>élig</i>	<i>begke</i>
<i>bökünki kün</i>		

[DKP/3393-3394] *[...sa]ns[ı]z üküş mü[n ...] [...san]sız üküş ayıg k[ılınç ...]* ‘... sayısız suç ... sayısız günah ...’

{K}	{K}	isim
<i>sansız</i>	<i>üküş</i>	<i>mün</i>
		<i>ayıg kılınç</i>

1.1.2.4.6.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[DKP/1526-1531] *altun yartmak bérgeleir üçün mēni monta ıdtı .. amtı m(e)n ol köni kértü savıg küzetgeleir üçün anı tapa barayın* ‘altın parayı (sadaka olarak)

vermem için beni buraya gönderdi. Şimdi ben (verdiğim) o doğru söze riayet etmek için ona gideyim’

isim	yak. gel. z	{K}	zamir
<i>bër-</i>	<i>-gAllr</i>	<i>üçün</i>	<i>mëni</i>
<i>küzet-</i>			<i>anı</i>

[DKP/1640-1647] *savlıg töziin yumşak köñüllüg katıg kınıg sakınçlıg bolurlar* burhanlar kop ödün alku bësh ajun tınl(ı)glarka tüzü *tıdıgsız y(a)rlıkançuçı köñüllüg bolurlar* ‘(doğru) sözlü, asil ve yumuşak gönüllü, sağlam düşünceli olurlar. Budalar, bütün bësh varlık şeklindeki canlılara (karşı) tam anlamıyla sonsuz merhametli olurlar.’

isim	iiye	{K}
<i>savlıg töziin yumşak köñüllüg katıg kınıg sakınç</i>	<i>+IXg</i>	<i>bolurlar</i>
<i>tıdıgsız y(a)rlıkançuçı köñül</i>		

[DKP/1792-1796].. *tolp et’özi tüüsü terisi şobak alt[un öñ]lüg erti* .. kurgu yènik kılınçlarıg kèterip *tevsiz kürsüz töziin [yumşak] törülüg tokulug erti* .. ‘bütün bedeni, tüyü, derisi saf altın (gibi) renkli idi. Gayri ciddi ve boş işlerle uğraşmayan, dürüst, asil, yumuşak ve faziletli idi.’

isim	iiye	{K}
<i>şobak altun öñ</i>	<i>+IXg</i>	<i>erti</i>
<i>tevsiz kürsüz töziin [yumşak] törü+ toku</i>		

[DKP/2324-2327] körgüke *kün t(e)ñri yarukı* [...] közünmedin kap[kara ...] bësh y(è)girmideki [...] *ay [teñri] tilgeni* teg ‘göreceği güneş ışığı ... görünmeden kapkara .. (ayın) on beşindeki ışığı .. ayın çemberi gibi’

isim	{K}	isim	iiye/3.tk
<i>kün</i>	<i>t(e)ñri</i>	<i>yaruk</i>	<i>+I</i>
<i>ay</i>		<i>tilgen</i>	

[DKP/2345-2348] *meniḥ savımı[n ...] bramana körgil amti [...]* utun sansar tepe titmiş teg [...] mu *meniḥ etözümün* m(e)n bėrm[iş ...] ‘benim sözümü ... brahmana bak şimdi ... kötü, hayırsız Samsāra’yı teperek (ondan) vazgeçmiş gibi ... mi? Bedenimi ben vermiş’

{K}	isim	ıye/1.tk	yük
<i>meniḥ</i>	<i>sav</i>	+(X)m	+(X)n
	<i>etöz</i>		

[DKP/2478-2481] *örü turgil amti* köñülünđeki ne busuşuñ sakınçıñ erser mēni körmüş sevinçke *ırak tarkargil amti* ‘Ayağā kalk! Şimdi gönlünde ne kederin (var) ise, beni görme sevinçiyile bunları uzaklaştır.’

isim	fiil	emir/2.tk	{K}
<i>örü</i>	<i>tur-</i>	-gll	<i>amti</i>
<i>ırak</i>	<i>tarkar-</i>		

Tablo 5. Daśakarmapathāvadānamālā’nın “Ek, Kelime ve Ek + Kelime” Açısından Tam Paralelizm Örnek Dağılımı

Eser	K1	K2	Adet
Daśakarmapathāvadānamālā	Altı+	E+K	1
	Altı	E	1
	Altı	E+K	3
	Beş	E+K	1
	Dört	E	4
	Dört	E+K	2
	Üç	E	1
	Üç	K	1
	Üç	E+K	3
	İki	E	7
	İki	K	4
	İki	E+K	6
	Toplam		33

1.1.2.5. Altun Yaruk'ta Tam Paralelizm

Bu çalışmada veriler oluşturulurken Ceval Kaya'nın 1994 yılında yayımladığı *Uygurca Altun Yaruk* isimli eseri esas alınmıştır. Tespit edilen tam paralelizm örneklerinin sayısı 145'tir.

1.1.2.5.1. Altıdan Fazla Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

[AY/44:21-1] *ap yme t(e)ngri yirlerinteki .. ap yme yalanguk yirtinçülerinteki*
'ister Tanrı ülkesindeki ister insanlara ait dünyalardaki'

{K}	{K}	isim	isim	çok	iyе/ 3.tk	zn	bul	ait
ap	yme	t(e)ngri	yir	+lAr	+I	+n	+DA	+kI
		yalanguk	yirtinçü					

[AY/136:11-14] *özümde yiglerig körüp küneledim erser .. özümde yavızlarig körüp uçuzladım askançuladım erser* 'kendimden daha iyilerini görüp kıskandıysam, kendimden daha kötülerini görüp küçümsediysen'

{K}	isim	çok	yük	{K}	isim	ifye	ggz	1.tk	{K}
özümde	yig	+lAr	+(X)g	körüp	küni	+lA-	-DX	-m	erser
	yavız				uçuz askançu				

[AY/224:13-16] *bir et'özke asıg tusu kılmak tözlüg edgü nomlar :: ikinti adınaguka asıg tusu kılmak tözlüg edgü nomlar* 'ilk olarak bedene fayda sağlayan köklü iyi akideler, ikinci olarak başkasına fayda sağlayan köklü iyi akideler'

isim	isim	yön	{K}	{K}	{K}	{K}	{K}	{K}
bir	et'öz	+GA	asıg	tusu	kılmak	tözlüg	edgü	nomlar
ikinti	adınagu							

[AY/285:11-13] *togmak b(e)lgüdin ırak tarıkmuş üçün togmaksız titir :: öçmek b(e)lgüdin ırak tarıkmuş üçün öçmeksız titir* 'doğum işaretinden uzaklaştığı için

doğum olmamış denir, sönme işaretinden uzaklaştığı için sönme meydana gelmemiş denir.’

fiil	if	{K}	{K}	{K}	{K}	fiil	if	iiye	{K}
tog-	-mAk	b(e)lgüidin	ırak	tarıkmış	üçün	tog-	-mAk	+sXz	titir
öç-						öç-			

[AY/290:23-5] k(a)ltı kut bulmaduk *yalanguklarning teg sansarka ilinteçi yapşintaçı atkanmak yapşınmak köngüllerin amirtgururlar* kut bulmuş kiçig kölüklüg *tözünlerning teg sansarka korkdaçı ürkdeçi korkmak ürkme köngüllerin bogururlar* ‘eğer talihli olmayan canlılar gibi sansara’ya bağlı olan gönüllerini yatıştırırlar; şans bulmuş küçük hayvanların zarafeti gibi sansara’dan korkacak gönüllerini terbiye ederler.’

isim	çok	ilgi	{K}	fiil	sf	fiil	if	{K}	fiil	gen. z	3.çk
<i>yalanguk</i>	+lAr	+nIng	teg	ilin- yapşın-	-DAÇI	atkan- yapşın-	-mAk	köngüllerin	amirtgur-	-Xr	-lAr
<i>tözün</i>				kork- ürk-		kork- ürk-			bogur-		

[AY/309:17-22] *yig adruk asıglarıg bışrunmak ögretinmek p(a)ramıt timek savning yörügi erür :: ülgülençsiz tenglençsiz ulug bedük tering bilge biliglerig toşgurmak tüketmek p(a)ramıt timek savning yörügi erür* ‘daha iyi olarak farklı faydaları olgunlaşma, öğrenme fazilet(i) anlamındaki sözün yorumudur, sayısız yüce ve büyük hikmetleri kullanma, fazilet(i) anlamındaki sözün yorumudur.’

isim	çok	yük	fiil	if	{K}	{K}	{K}	{K}	{K}
<i>yig adruk asıg</i>	+lAr	+(X)g	<i>bışrun- ögretin-</i>	-mAk	<i>p(a)ramut</i>	<i>timek</i>	<i>savning</i>	<i>yörügi</i>	<i>ertür</i>
<i>ülgülençsiz tenglençsiz ulug bedük tering bilge bilig</i>			<i>toşgur- tüket-</i>						

[AY/357:7-15] *yükünür m(e)n öngdün yingak akşobı atl(i)g t(e)ngri t(e)ngrişi burkan kutinga .. yükünür m(e)n künün yingak ratnanımıtlı atl(i)g t(e)ngri t(e)ngrişi burkan kutinga .. yükünür m(e)n kidin yingak abıta atl(i)g t(e)ngri t(e)ngrişi burkan kutinga .. yükünür m(e)n tagdın yingak dundubaşuvarı atl(i)g t(e)ngri t(e)ngrişi burkan kutinga* ‘doğuda Akşobı adlı tanrılar tanrısı burkan(ın) saadetine saygı gösteririm, güneyde Ratnanımıtlı adlı tanrılar tanrısı burkan(ın) saadetine saygı gösteririm, batıda Abıta adlı tanrılar tanrısı burkan saadetine, saygı gösteririm, kuzeyde Dundubaşuvarı adlı tanrılar tanrısı burkan saadetine saygı gösteririm.’

{K}	isim	ayr	{K}	isim	{K}	{K}	{K}	{K}
<i>yükünür m(e)n</i>	<i>öng</i>	+DXn	<i>yingak</i>	<i>akşobı</i>	<i>atl(i)g</i>	<i>t(e)ngri t(e)ngrişi</i>	<i>burkan</i>	<i>kutinga</i>
	<i>kün</i>			<i>ratnanımıtlı</i>				
	<i>kid</i>			<i>abıta</i>				
	<i>tag</i>			<i>dundubaşuvarı</i>				

1.1.2.5.2. Altı Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.5.2.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[AY/371:5-8] *tört uluglarning biş yapıglarning yokın kurugin altı kaçıglarning altı atkangularning ezügin igidin* ‘dördüncü olarak büyüklerin beşinci olarak (tasavvur) yığınlarının yokluğunu ve boşluğunu, altıncı olarak duyu organlarının ve yine altıncı olarak bağlanmaların yanlılığını’

isim	isim	çok	ilgi	isim	isim	çok	ilgi	isim	ıye/ 3.tk	yük
tört	ulug	+lAr	+nIng	biş	yapıg	+lAr	+nIng	yok	+I	+n
altı	kaçıg			altı	atkangu			ezüg		

1.1.2.5.2.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[AY/461:2-7] *neng sav ermez .. neng sav ermedin yme ermez neng tıtag ermez .. neng tıtag ermedin yme ermez .. neng yorıg ermez neng yorıg ermedin yme ermez* ‘hiç söz olmaz hiç söz olmadan yine olmaz, hiç sebep olmaz hiç sebep olmadan yine olmaz, hiç yorum olmaz hiç yorum olmadan yine olmaz.’

{K}	isim	{K}	{K}	isim	{K}	{K}	{K}
neng	sav	ermez	neng	sav	ermedin	yme	ermez
	tıtag			tıtag			
	yorıg			yorıg			

1.1.2.5.2.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[AY/69:3-6] *ulug samadı [dyanka tayanmak]ı üze mengü titir :: [ulug bilge] biligke tayanmakı üze [mengü] titir* ‘ulu istiğraka dayanması hakkında ebediyen denir. Ulu bilgiye dayanmasına ebediyen denir.’

{K}	isim	isim	yön	{K}	{K}	{K}	{K}
ulug	samadı	dyan	+GA	tayanmakı	üze	mengü	titir
	bilge	bilig					

[AY/226:11-12] *özde örükilerning basınçın ayınçın özde kodıklarning todın uçuzın* ‘kendinden yukarıdakilerin baskı ve korkusunu, kendinden aşağıdakilerinin basitliğini ve değersizliğini’

{K}	isim	ait	çok	ilgi	isim	ıye/3.tk	yük
özde	örü	+kI	+lAr	+nIn	basınç	+I	+n
	kodı				ayınç		

[AY/333:12-15] *togmaksız bir nomnung çın tözin edgüti bilip .. öçmeksız bir nomnung tüpin titrü çınkaru ukup* ‘doğumsuz bir Dharmanın gerçek esasını iyice bilip, sönmesiz bir Dharmanın zirvesini tam anlayıp’

fiil	if	iiye	{K}	{K}	isim	iyel/3.tk	yük	isim	fiil	zf
tog-	- mAk	+sXz	bir	nomnung	çın töz	+I	+n	edgüti	bil-	-
öç-					tüp			titrü çınkaru		

[AY/368:9-14] *tokıdım m(e)n kamagda .. yig ulug nomlug küvriüg :: yangkurdım m(e)n kamagda .. yig ulug nomlug labayıg :: tamturtım m(e)n kamagda .. yig ulug nomlug y(a)ruk yulag :: yagıtđım m(e)n kamagda .. yig ulug nomlug yagmurug* ‘Ben tamamen iyi akideli davulu çaldım. Ben tamamen iyi akideli borazanı üfledim. Ben tamamen iyi akideli lambayı yaktım. Ben tamamen iyi akideli yağmuru yağdırdım.

fiil	ggz	1.tsz	{K}	{K}	{K}	isim	yük
tokı-	-DX	-m m(e)n	yig	ulug	nomlug	küvriüg	+(X)g
yangkurt-						labayı	
tamtur-						yula	
yagıt-						yagmur	

[AY/466:5-10] *öngdün yingak orunta agatı atl(i)g yaşın iligi ol .. künün yingak orunta çatırı atl(i)g yaşın iligi ol .. kidin yingak orunta çudaprabı atl(i)g yaşın iligi ol tagdın yingak orunta sodamarı (?) atl(i)g yaşın iligi ol* ‘doğuda Agatı adlı yıldırım hükümdarıdır, güneyde Çatırı adlı yıldırım hükümdarıdır, batıda Çudaprabı adlı yıldırım hükümdarıdır, kuzeyde Sodamarı (?) adlı yıldırım hükümdarıdır’

isim	ayr	{K}	{K}	isim	{K}	{K}	{K}
öng	+DXn	yingak	orunta	agatı	atl(i)g	yaşın	iligi ol
kün				çatırı			
kid				çudaprabı			
tag				sodamarı (?)			

[AY/490:4-6] *birerte yme erür siz .. üngürlerte ögüzde .. arada yme turur siz .. söğütlerte arıgda* ‘bir zaman yine var olursunuz, mağaralarda nehirde, arada yine yaşarsınız, söğüt ağaçlarında ormanda’

isim	bul	{K}	fiil	gen. z/2.çşz	isim	çok	bul	isim	bul
<i>birer</i>	+DA	<i>yme</i>	<i>er-</i>	<i>-Xr siz</i>	<i>üngür</i>	+lAr	+DA	<i>ögüz</i>	+DA
<i>ara</i>			<i>tur-</i>		<i>sögüt</i>			<i>arıg</i>	

[AY/655:7-10] *burkanlarning [b(e)lgü]sin .. ürüg uzatı körügseyür [m(e)n] .. burkanlarning et'özin [ürüg uzatı turgurur m(e)n* ‘burkanların işaretini sürekli görmek isterim, burkanların bedenini sürekli yaşatırım.’

{K}	isim	ıye/3.tk	yük	{K}	{K}	fiil	gen. z/1.tşz
<i>burkanlarning</i>	<i>[b(e)lgü]</i>	+(s)I	+n	<i>ürüg</i>	<i>uzatı</i>	<i>körügse-</i>	<i>-yUr m(e)n</i>
	<i>et'öz</i>					<i>turgur-</i>	

1.1.2.5.3. Beş Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.5.3.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[AY/482:35] *yumşak otın tügüglüg .. tonunguz ol kedgülik .. bir adakın yıkıglıg .. orununguz ol turguluk* ‘yumuşak ottan düğümlü .. giyilecek olan elbisenizdir, bir ayağı toplanmış, oturulacak olan yerinizdir.’

isim	isim	vas	isim	sf	yük	isim	ıye/ 2.çk	fiil	gerek
<i>yumşak</i>	<i>ot</i>	+(X)n	<i>tüg-</i>	<i>-(X)gIX</i>	+g	<i>ton</i>	<i>+(X)ngXz</i>	<i>ked-</i>	<i>-gUIUk ol</i>
<i>bir</i>	<i>adak</i>		<i>yık-</i>			<i>orun</i>		<i>tur-</i>	

[AY/588:5-6] *kayu üd kolularning içinte .. kesinlarning sapınta* ‘hangi zamanlarının içinde, mevsimlerin bitkilerinde’

isim	çok	ilgi	isim	iye/3.tk	zn	bul
<i>üd kolu</i>	+lAr	+nIng	<i>iç</i>	+I	+n	+DA
<i>kesin</i>			<i>sap</i>			

1.1.2.5.3.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[AY/216:16-21] *yok çıgay emgekin emgenteçi tnl(i)glarka tapınça küsüşinçe ed tavar buşı birürler :: bilgisiz emgekin emgenteçi tnl(i)glarka nom bilge bilig buşı birürler :: korkınç emgekin emgenteçi tnl(i)glarka korkınçsız köngül buşı birürler* ‘yoksulun ve fakirin acısını çekecek bedenlere isteklerine göre mal-mülk verirler, bilgisizin acısını çekecek bedenlere akide hikmeti sadakası verirler, korkunun acısını çekecek bedenlere korkusuz gönül sadakası verirler.’

isim	{K}	{K}	{K}	isim	{K}	{K}
<i>yok çıgay</i>	<i>emgekin</i>	<i>emgenteçi</i>	<i>tnl(i)glarka</i>	<i>tapınça</i>	<i>buşı</i>	<i>birürler</i>
<i>bilgisiz</i>				<i>küsüşinçe</i>		
<i>korkınç</i>				<i>ed tavar</i>		
				<i>nom bilge</i>		
				<i>bilig</i>		
				<i>korkınçsız</i>		
				<i>köngül</i>		

1.1.2.5.3.3. Ek ve Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[AY/57:13-15] *ukmamışları için öçürmemişleri için arıtmamışları için* ‘anlamadıkları için, söndürmedikleri için, temizlemedikleri için’

fiil	ffye	sf	çok	iye/3.tk	{K}
<i>uk-</i>	<i>-mA-</i>	<i>-mIş</i>	+lAr	+I	<i>üçün</i>
<i>öçür-</i>					
<i>art-</i>					

[AY/134:5-9] *et’özün kılını yançdım erser :: tilin sözleyü yançdım erser .. köngülin sakını yançdım erser* ‘bedenimle (bir şey) yapıp kırdıysam, dilimle söyleyip kırdıysam, aklımla düşünüp kırdıysam’

isim	iyе/3.tk	yük	fiil	zf	{K}	{K}
<i>et'öz</i>	+I	+n	<i>kılın-</i>	-(y)U	<i>yançdım</i>	<i>erser</i>
<i>til</i>			<i>sözle-</i>			
<i>köngül</i>			<i>sakın-</i>			

[AY/161:18-20] *aşnuki buyan erser tavar buşı titir .. kinki buyan erser nom buşı titir* ‘önceki sevap için maddi sadaka denir, sonraki sevap için akide sadakası denir.’

isim	ait	{K}	{K}	isim	{K}	{K}
<i>aşnu</i>	+kI	<i>buyan</i>	<i>erser</i>	<i>tavar</i>	<i>buşı</i>	<i>erser</i>
<i>kin</i>				<i>nom</i>		

[AY/164:21-22] <ülgülençsiz tenglençsiz bilge biliglerin> ülgülençsiz tenglençsiz *edgü edremlerin* ‘ölçülemeyen, eşsiz hikmetlerini> ölçülemeyen, eşsiz iyi erdemlerini’

{K}	{K}	isim	isim	çok	iyе/3.tk	yük
<i>ülgülençsiz</i>	<i>tenglençsiz</i>	<i>bilge</i>	<i>bilig</i>	+lAr	+I	+n
		<i>edgü</i>	<i>edrem</i>			

[AY/254:3-5] *iki törlüg adartdaçılarig çınınça bilteçi .. iki törlüg adartdaçılarig çınınça tarkartaçı* ‘iki türlü zarar verecek olanları gerçekten bilecek, iki türlü zarar verecek olanları gerçekten uzaklaştıracak’

{K}	{K}	{K}	{K}	fiil	sf
<i>iki</i>	<i>törlüg</i>	<i>adartdaçılarig</i>	<i>çınınça</i>	<i>bil-</i>	<i>-DAçI</i>
				<i>tarkar-</i>	

[AY/267:12-14] *ülgüsüz sansız tınl(i)glarig sakınıp ülgüsüz sansız ulug buyanlarig kazanıp* ‘sayısız canlıları düşünüp, sayısız büyük sevapları kazanıp’

{K}	{K}	isim	çok	yük	fiil	zf
ülgüsüz	sansız	<i>tnl(i)g</i>	+lAr	+(X)g	<i>sakın-</i>	-(X)p
		<i>buyan</i>			<i>kazgan-</i>	

[AY/291:21-23] *tüplügü tüpsüzü ömezler :: ürlüklügü ürlüksüzü ömezler* temelli ve temelsiz (bir şeyi) düşünmezler, ebedi ve geçmiş (bir şeyi) düşünmezler.’

isim	iiye	yük	isim	iiye	yük	{K}
<i>tüp</i>	+lXg	+(X)g	<i>tüp</i>	+sXz	+(X)g	ömezler
<i>ürlük</i>			<i>ürlük</i>			

[AY/320:7-9] *sansarka arka birmek biligsiz bilig nurvanka arka birmek biligsiz bilig* ‘*sansara*’ya sırt çevirmek cehalet, *nirvana*’ya sırt çevirmek cehalet’

isim	yön	{K}	{K}	{K}	{K}
<i>sansar</i>	+GA	<i>arka</i>	<i>birmek</i>	<i>biligsiz</i>	<i>bilig</i>
<i>nirvan</i>					

[AY/420:6-8] *ulug işlerig işledeçi ulug buyanlarig kıltaçı bolurlar* ‘büyük işleri yapacak, büyük sevapları işleyecek olurlar’

{K}	isim	çok	iiye/3.tk	yük	fiil	gel. z
<i>ulug</i>	<i>iş</i>	+lAr	+I	+(X)g	<i>işle-</i>	-DAçI
	<i>buyan</i>				<i>kıl-</i>	

[AY/540:3-5] *alku nomnung barınça alku nomnung kirtüsinçe .. alku nomnung ugurınça* ‘bütün akidenin varlığına bağlı olarak, bütün akidenin gerçekliğine bağlı olarak, bütün akidenin sebebine bağlı olarak’

{K}	{K}	isim	iiye/3.tk	zn	eşit
<i>alku</i>	<i>nomnung</i>	<i>bar</i>	+(s)I	+n	+çA
		<i>kirtü</i>			
		<i>ugur</i>			

[AY/589:14-17] *üçer üçer aylarıg .. adırmak üze üd bolur .. ikirer ikirer aylarıg .. birkkertmek üze üd bolur* ‘üçer üçer ayları, ayırmak zamanla olur, ikişer ikişer ayları, birleştirmek zamanla olur.’

isim	{K}	fiil	if	{K}	{K}	{K}
<i>üçer üçer</i>	<i>aylarıg</i>	<i>adır-</i>	<i>-mAk</i>	<i>üze</i>	<i>üd</i>	<i>bolur</i>
<i>ikirer ikirer</i>		<i>birkkert-</i>				

[AY/685:1-3] *tagka manggal sumır tag ulatı yiti altunlug tagka .. suvka manggal anubatat yul ulatı yiti suv ögüzke* ‘dağa manal sumır dağı ilaveten yedi altınlı dağa, suya manal anubatat kaynağı ilaveten yedi su nehrine’

isim	yön	{K}	isim	{K}	{K}	isim	isim	yön
<i>tag</i>	<i>+GA</i>	<i>manggal</i>	<i>sumır tag</i>	<i>ulatı</i>	<i>yiti</i>	<i>altunlug</i>	<i>tag</i>	<i>+GA</i>
<i>suv</i>			<i>anubatat yul</i>			<i>suv</i>	<i>ögüz</i>	

1.1.2.5.4. Dört Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.5.4.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[AY/30:25-4] *m(a)habodi sögütning altınunta narayançan [ögüz]ning kıdıgınta* oluru ‘Mahabodi söğüt ağacının altında Narayançan nehrinin kıyısında oturup’

isim	isim	ilgi	isim	ıye/3.tk	zn	bul
<i>m(a)habodi</i>	<i>sögüt</i>	<i>+nUng</i>	<i>alt</i>	<i>+I</i>	<i>+n</i>	<i>+DA</i>
<i>narayançan</i>	<i>[ögüz]</i>		<i>kıdıg</i>			

[AY/235:7-9] *başların bıçturu karakların ötürü terilerin soyturu süngüklerin sıduru* ‘başlarını kestirip, gözlerini oyup, derilerini soydurup, kemiklerini kırdırıp’

isim	çok	ıye/3.tk	yük	fiil	ffye	zf
<i>baş</i>	<i>+lAr</i>	<i>+I</i>	<i>+n</i>	<i>bıç-</i>	<i>-tUr-</i>	<i>-U</i>
<i>karak</i>				<i>öt-</i>	<i>-Ur-</i>	
<i>teri</i>				<i>soy-</i>	<i>-tUr-</i>	
<i>süngük</i>				<i>sı-</i>	<i>-tUr-</i>	

[AY/386:12-13] *çınınça körüp kirtüsinçe sakınıp* ‘doğru şekilde görüp, gerçek olarak düşünüp’

isim	ıye/3.tk	zn	eşit	fiil	zf
<i>çın</i>	+(s)I	+n	+çA	<i>kör-</i>	-(X)p
<i>kirtü</i>				<i>sakın-</i>	

[AY/408:11-13] *ilıglernıng kanlarınıng adasın tudasın tarkargalı .. yagısın yavlakın kitergeli* ‘hükümdarların tehlikesini uzaklaştırıp, düşmanlarını uzak tutup’

isim	ıye/3.tk	yük	fiil	ffye	zf
<i>ada tuda</i>	+(s)I	+n	<i>tarık-</i>	-Ar-	-gAll
<i>yagı yavlak</i>			<i>kit-</i>		

[AY/411:6-8] *öz öz illerine .. k(e)ntü k(e)ntü mengilerine* ‘kendi ülkelerine, kendi ebediliklerine’

isim	isim	çok	ıye/3.tk	zn	yön
<i>öz öz</i>	<i>il</i>	+lAr	+I	+n	+GA
<i>k(e)ntü</i> <i>k(e)ntü</i>	<i>mengi</i>				

[AY/491:22-23] *luular arasınıtı .. yekler kuvragınıtı* ‘ejderhalar arasında, şeytanlar topluluğunda’

isim	çok	isim	ıye/3.tk	zn	bul
<i>luu</i>	+lAr	<i>ara</i>	+(s)I	+n	+DA
<i>yek</i>		<i>kuvrag</i>			

[AY/532:13-14] *t(e)ngri yirinteki kişı ajununtakı* ‘tanrı ülkesindeki insan dünyasındaki’

isim	isim	ıye/3.tk	zn	bul	ait
<i>t(e)ngri</i>	<i>yir</i>	+I	+n	+DA	+kI
<i>kişı</i>	<i>ajun</i>				

[AY/542:3-6] *üstün t(e)ngri yirinteki altın yalanguk yirtinçüsinteki* ‘yukarıdaki tanrı makamındaki, aşağıda insana ait yeryüzündeki’

isim	isim	iyе/3.tk	zn	bul	ait
<i>üstün t(e)ngri</i>	<i>yir</i>	+(s)I	+n	+DA	+kl
<i>altın yalanguk</i>	<i>yirtinçü</i>				

1.1.2.5.4.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[AY/509:5-8] *yam t(e)ngri yirinte .. ornag tutmuş t(e)ngriler .. üç kırk t(e)ngri yirinte .. eriğ tutmuş t(e)ngriler* ‘Yam tanrı ülkesinde, yer tutmuş tanrılar, otuz üç tanrı ülkesinde yer edinmiş tanrılar’

isim	{K}	{K}	isim	{K}	{K}
<i>yam</i>	<i>t(e)ngri</i>	<i>yirinte</i>	<i>ornag</i>	<i>tutmuş</i>	<i>t(e)ngriler</i>
<i>üç kırk</i>			<i>eriğ</i>		

1.1.2.5.4.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[AY/50:3-6] *adruk adruk nızvanılar tip sözlelür :: adruk adruk 'iş ködügler tip sözlelür :: adruk adruk tüş utlılar tip sözlelür* ‘ayrı ayrı ihtiraslar diye söylenir. Ayrı ayrı iş güçler diye söylenir. Ayrı ayrı mükâfatlar diye söylenir.’

{K}	isim	çok	{K}	{K}
<i>adruk adruk</i>	<i>nızvanı</i>	+lAr	<i>tip</i>	<i>sözlelür</i>
	<i>'iş ködüg</i>			
	<i>tüş utlı</i>			

[AY/50:9-13] *adruk adruk burkanlar nomın nomlayur adruk adruk pratıkabudlar nomın nomlayur :: adruk adruk şravaklar nomın nomlayur* ‘ayrı ayrı burkanlar vaaz veriyor, ayrı ayrı pratıkabutlar vaaz veriyor, ayrı ayrı şravaklar vaaz veriyor.’

{K}	isim	çok	{K}	{K}
<i>adruk adruk</i>	<i>burkan</i>	+lAr	<i>nomın</i>	<i>nomlayur</i>
	<i>pratıkabud</i>			
	<i>şravak</i>			

[AY/52:14-18] *künnüing aynung idi öngi adırmakı yok :: közüngünüing suvnung yme öngi adırmakı yok :: y(a)ruknung yaltrıkning yme öngi adırmakı yok* ‘güneşin ve ayın hiç farkı yok. Aynanın ve suyun yine farkı yok. Aydınlığın yine farkı yok.’

isim	ilgi	isim	{K}	{K}	{K}
<i>kün ay</i>	+nIng	<i>idi</i>	öngi	ödirmek	yok
<i>közüngü suv</i>		<i>yme</i>			
<i>yaruk yaltrık</i>					

[AY/57:18-21] *ukmışları üçün öçürmişleri üçün :: arıtmişları üçün* ‘anladıkları için, söndürdükleri için, temizledikleri için’

fiil	sf	çok	ıye/3.tk	{K}
<i>uk-</i>	-mIş	+lAr	+I	üçün
<i>öçür-</i>				
<i>arıt-</i>				

[AY/59:17-18] *tınl(ı)glar köngülinçe tınl(ı)glar yonınça* ‘canlılar(ın) gönlüne göre canlılar(ın) fırsatına göre’

{K}	isim	ıye/3.tk	zn	eşit
<i>tınl(ı)glar</i>	<i>köngül</i>	+I	+n	+çA
	<i>yon</i>			

[AY/72:13-14] *tözünler oğlı erser yme tözünler kıztı erser yme* ‘asiller oğlu ise yine, asiller kıztı ise yine’

{K}	isim	ıye/3.tk	{K}	{K}
<i>tözünler</i>	<i>oğul</i>	+I	<i>erser</i>	<i>yme</i>
	<i>kıztı</i>			

[AY/133:6-8] *alku uğurun bilirler alku uğurun köürler* ‘her şeyin sebebini bilirler, her şeyin sebebini görürler’

{K}	{K}	fiil	gen. z	3.çk
<i>alku</i>	<i>ugurin</i>	<i>bil-</i>	<i>-Ur</i>	<i>-lAr</i>
		<i>kör-</i>		

[AY/144:20-22] *tiltagdın ötgürü togarlar tiltagdın ötgürü öçerler* ‘sebepten ötürü doğarlar, sebepten ötürü yok olurlar.’

{K}	{K}	fiil	gen. z	3.çk
<i>tiltagdın</i>	<i>ötgürü</i>	<i>tog-</i>	<i>-Xr</i>	<i>-lAr</i>
		<i>öç-</i>		

[AY/144:23-2] *öngi öngi b(e)lgülerin tutmakıg öngi öngi b(e)lgülerin öçmekig* ‘başka başka işaretlerin tutması, başka başka işaretlerin kaybolması’

{K}	{K}	fiil	if	yük
<i>öngi öngi</i>	<i>b(e)lgülerin</i>	<i>tut-</i>	<i>-mAk</i>	<i>+(X)g</i>
		<i>öç-</i>		

[AY/162:10-11] *kinkisi nom buşı titir :: aşnukısı tavar buşı titir* ‘sonrakisi akide sadakası denir, öncekisi maddi sadaka denir.’

isim	ait	ie/3.tk	isim	{K}	{K}
<i>kin</i>	<i>+kI</i>	<i>+(s)I</i>	<i>nom</i>	<i>buşı</i>	<i>titir</i>
<i>aşnu</i>			<i>tavar</i>		

[AY/204:20-25] *tınl(i)gning tınl(i)g tip atı bultukmaz :: arhantning arhant tip atı bultukmaz pratıyıkabudnung pratıyıkabud tip atı bultukmaz :: bodıs(a)t(a)vning bodıs(a)t(a)v tip atı bultukmaz :: burkanning burkan tip atı bultukmaz* ‘canlının canlı diye adı bulunmaz, azizin aziz diye adı bulunmaz, pratıkabudun pratıkabud diye adı bulunmaz, bodısatavın bodısatav diye adı bulunmaz, burkanın burkan diye adı bulunmaz.’

isim	ilgi	isim	{K}	{K}	{K}
<i>tınl(i)g</i>	+nIng	<i>tınl(i)g</i>	tip	atı	<i>bultukmaz</i>
<i>arhant</i>		<i>arhant</i>			
<i>pratyıkabud</i>		<i>pratyıkabud</i>			
<i>bodıs(a)t(a)v</i>		<i>bodıs(a)t(a)v</i>			
<i>burkan</i>		<i>burkan</i>			

[AY/205:6-7] *edgü edremlerig edgü yiltızlarig* ‘iyi erdemlerini, iyi köklerini’

{K}	isim	çok	ıye/3.tk	yük
<i>edgü</i>	<i>edrem</i>	+lAr	+I	+g
	<i>yiltız</i>			

[AY/206:14] *tınl(i)glar tapınça tınl(i)glar seviginçe tınl(i)glar küsüşinçe* ‘canlılar(ın) isteğine göre, canlılar(ın) sevgisine göre, canlılar(ın) isteğine göre’

{K}	isim	ıye/3.tk	zn	eşit
<i>tınl(i)glar</i>	<i>tap</i>	+I	+n	+çA
	<i>sevig</i>			
	<i>küşüş</i>			

[AY/233:23-2] *buyanlar erser buyan edgü kılınçlıg yivekler erür .. edgüler erser bilge bilig yivekler erür* ‘sevaplar ise sevaba dayanan teşhizatlardır, iyiler ise bilgelik teşhizatlardır.’

isim	çok	{K}	isim	{K}	{K}
<i>buyan</i>	+lAr	<i>erser</i>	<i>buyan edgü kılınçlıg</i>	<i>yivekler</i>	<i>erür</i>
<i>edgü</i>			<i>bilge bilig</i>		

[AY/236:24-3] ‘eng’*ilki kirtgünçintin yanmamak :: :: :: ikinti kezigintin yanmamak .. üçünç edgüsintin yanmamak törtünç yorigintin yanmamak* ‘ilk olarak inancından dönmemek, ikinci olarak sırasından dönmemek, üçüncü olarak iyisinden dönmemek, dördüncü olarak yürümesinden dönmemek’

isim	isim	iye/3.tk	zn	ayr	{K}
'eng'ilki	kirtgünç	+(s)I	+n	+DIn	yanmamak
ikinti	kezig				
üçünç	edgü				
törtünç	yorıg				

[AY/269:12-15] *al altag içinte yorıp al altag içinte katıglanıp :: al altag içinte ıçanıp al altag içinte uzanıp* ‘hile içinde yürüyüp, hile içinde gayret edip, hile içinde çekinip, hile içinde becerikli olup’

{K}	{K}	{K}	fiil	zf
al	altag	içinte	yor-	-Xp
			katılgan-	
			ıçan-	
			uzan-	

[AY/270:8-9] *'eng'ilki atın bilmek üze .. ikinti tözin bilmek üze* ‘ilk olarak adını bilmesine, ikinci olarak kökünü bilmesine’

isim	isim	iye/3.tk	yük	{K}	{K}
'eng'ilki	at	+I	+n	bilmek	üze
ikinti	töz				

[AY/300a²:22-23] *kılınçning kadal söğüt teg çınsız y(a)rp[sız tözlügin] [bi]ligning yi[lvi] kömen teg tınsız ornagsız t[özlügin]* ‘amelin kadal söğüt ağacı gibi yanlışı ve çürük köklüsünü, bilginin büyü, sihir gibi yersiz köklüsünü’

isim	ilgi	isim	{K}	isim	iiye	{K}
kılınç	+nIng	kadal söğüt	teg	çın y(a)rp	+sXz	tözlügin
[bi]lig		yi[lvi] kömen		tı ornag		

[AY/357:2-5] *yükünür m(e)n alku ulug bodıs(a)t(a)vlar m(a)has(a)t(a)vlar kutınga .. yükünür m(e)n alku kamag şravaklar pratyıkabudlar kutınga* ‘bütün ulu

bodisatavlar(ın) mahasatavlar(ın) saadetine saygı gösteririm, bütün şravaklar(ın) pratikabudlar(ın) saadetine saygı gösteririm.’

{K}	{K}	isim	isim	çok	{K}
<i>yükünür m(e)n</i>	<i>alku</i>	<i>ulug</i>	<i>bodis(a)t(a)v</i> <i>m(a)has(a)t(a)v</i>	+lAr	<i>kutnga</i>
		<i>kamug</i>	<i>şravak</i> <i>pratyıkabud</i>		

[AY/360:19-20] *tözünler oğluga tözünler kızına* ‘asiller(in) oğluna, asiller(in) kızına’

{K}	isim	iye/3.tk	zn	yön
<i>tözünler</i>	<i>ogul</i>	+I	+n	+GA
	<i>kız</i>			

[AY/386:10-11] *yirtinçülüg törüçe körürler .. yirtinçülüg törüçe eşidürler* ‘dünyaya ait töreye göre görürler, dünyaya ait töreye göre işitirler.’

{K}	{K}	fiil	gen. z	3.çk
<i>yirtinçülüg</i>	<i>törüçe</i>	<i>kör-</i>	-Ur	-lAr
		<i>eşid-</i>		

[AY/499:1-2] *tözünçe y(a)rılıkadaçı .. çınınça y(a)rılıkadaçı* ‘esasına göre buyuran, doğruluğuna göre buyuran’

isim	iye/3.tk	zn	eşit	{K}
<i>töz</i>	+I	+n	+çA	<i>y(a)rılıkadaçı</i>
<i>çın</i>				

1.1.2.5.5. Üç Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.5.5.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[AY/10:8-9] *öngdürti tarta .. kindirti uru soka* ‘önden çekip .. arkadan vurup’

fiil	ffye	zf	fiil	zf
<i>öngdür-</i>	<i>-t-</i>	<i>-I</i>	<i>tart-</i>	<i>-A</i>
<i>kindir-</i>			<i>ur- sok-</i>	

[AY/100:20-21] *mening öngre kılmuş tsuy irinçülerimin .. ertingü ağır ulug ayıg kılınçlarımın* ‘benden önce işlenmiş günahlarımı, pek çok büyük kötü amellerimi’

isim	isim	çok	iyel.tk	yük
<i>mening öngre kılmuş tsuy</i>	<i>irinçü</i>	<i>+lAr</i>	<i>+(X)m</i>	<i>+(X)n</i>
<i>ertingü ağır ulug ayıg</i>	<i>kılınç</i>			

[AY/156:1-3] *kedgülık tonın kedimin yigülık içgülık aşın suvsuşın töşegülık töl(e)tin töşekin* ‘giyilecek elbisesini, yenilecek içilecek yemeğini suyunu, dölşenecek dölşegini’

fiil	sf	isim	iyel/3.tk	yük
<i>ked-</i>	<i>-gUlUk</i>	<i>ton</i> <i>kedim</i>	<i>+I</i>	<i>+n</i>
<i>yi- iç-</i>		<i>aş</i> <i>suvuş</i>		
<i>tölş-</i>		<i>töl(e)t</i> <i>tölşek</i>		

[AY/172:8-10] *narayançan ögüz kıdıgınta m(a)habodı sögüt tüpinte v(a)jırlıg v(a)çırasan örgün üzesinte* ‘narayançan nehir(inin) kıyısında, m(a)habodı sögüt ağacı(nın) tepesinde, elmas yer taht(ının) üzerinde’

isim	isim	isim	iyel/3.tk	zn	bul
<i>narayançan</i>	<i>ögüz</i>	<i>kıdıg</i>	<i>+(s)I</i>	<i>+n</i>	<i>+DA</i>
<i>m(a)habodı</i>	<i>sögüt</i>	<i>tüp</i>			
<i>v(a)jırlıg</i> <i>v(a)çırasan</i>	<i>örgün</i>	<i>üze</i>			

[AY/187:16-18] *bir t(e)ngri yirinte ikinti yalanguk ajunınta* ‘ilk olarak Tanrı ülkesinde, ikinci olarak canlı dünyasında’

isim	isim	isim	iyе/3.tk	zn	bul
<i>bir</i>	<i>t(e)ngri</i>	<i>yir</i>	+I	+n	+DA
<i>ikinti</i>	<i>yalanguk</i>	<i>ajun</i>			

[AY/279:21-23] *üç asankıların ertürüp altı p(a)ramıtların toşgurup* ‘üç devri geçirip, altı faziletleri doldurup’

isim	isim	çok	yük	fiil	ffye	zf
<i>üç</i>	<i>asankı</i>	+lAr	+(X)g	<i>ert-</i>	<i>-Ur-</i>	-Up
<i>altı</i>	<i>p(a)ramıt</i>			<i>toş-</i>	<i>-gUr-</i>	

[AY/306:3-4] *sansarın ırmemek nırvanın sevmemek* ‘sansara’yı yermemek, nırvana’yı sevmemek’

isim	yük	fiil	ffye	if
<i>sansar</i>	+(X)g	<i>ir-</i>	-mA-	-mAk
<i>nırvanı</i>		<i>sev-</i>		

[AY/310:1-3] *sansarın münin kadagın :: nırvanın yigin edgüsün* ‘sansara’nın kusurunu, nırvana’nın iyisini’

isim	ilgi	isim	iyе/3.tk	yük
<i>sansar</i>	+nIn	<i>mün kadag</i>	+I	+n
<i>nırvan</i>		<i>yig edgü</i>		

[AY/394:16-17] *süzük köngülün okısar tınglasar tering yörügün uksar ongarsar* ‘saf berrak gönlünü okusa dinlese, derin yorumunu anlarsa açıklarsa’

isim	isim	iyе/3.tk	yük	fiil	şart
<i>süzük</i>	<i>köngül</i>	+I	+n	<i>okı- tıngla-</i>	-sAr
<i>tering</i>	<i>yörüg</i>			<i>uk- ongar-</i>	

[AY/399:12-14] *burkanlarka öggülük bodıs(a)t(a)vlarka ayaguluk t(e)ngrikerke luularka tapınguluk arhant pratıyıkabudlarka tutguluk* ‘burkanlara övgü gerekli,

bodisatavlara saygı gösterilmesi gerekli, tanrılara ejderhalara saygı gösterilmesi gerekli, aziz pratikabudlara bağlanma gerekli’

isim	çok	yön	fiil	gerek
<i>burkan</i>	+lAr	+GA	<i>ög-</i>	-gUIUk
<i>bodıs(a)t(a)v</i>			<i>aya-</i>	
<i>t(e)ngri luu</i>			<i>tapın-</i>	
<i>arhant pratyıkabud</i>			<i>tut-</i>	

[AY/429:13-15] *şamnu süüsın utup burkan kutın bulup* ‘Şamnu askerini yenip, burkan saadetini bulup’

isim	isim	iye/3.tk	yük	fiil	zf
<i>şamnu</i>	<i>süü</i>	+(s)I	+n	<i>ut-</i>	-(X)p
<i>burkan</i>	<i>kut</i>			<i>bul-</i>	

[AY/436:12-14] *adruk adruk şastırlarig öngi öngi bitiglerig* ‘ayrı ayrı eserleri, başka başka yazıları’

isim	isim	çok	iye/3.tk	yük
<i>adruk adruk</i>	<i>şastır</i>	+lAr	+I	+(X)g
<i>öngi öngi</i>	<i>bitig</i>			

[AY/456:4-5] *yaşları tökülü .. et’özleri titreyü sakınu sözleyü* ‘yaşları dökülerek, bedenleri titreyerek düşünerek söyleyerek’

isim	çok	iye/3.tk	fiil	zf
<i>yaş</i>	+lAr	+I	<i>tökül-</i>	-U
<i>et’öz</i>			<i>titre- sakın- sözle-</i>	

[AY/513:12-13] *yigülük aşın kedgülük tonın olurguluk orunun töl(e)tin töşekin* ‘yenilecek yemeği, giyilecek elbiseyi, oturulacak yeri döşeği’

fiil	sf	isim	ıye/3.tk	yük
yi-	-gUlUk	aş	+I	+n
ked-		ton		
olur-		orun töl(e)t töşek		

[AY/514:6-7] *üstün t(e)ngri yirinte altın kişi ajunınta* ‘yukarıda tanrı ülkesinde, aşağıda insanların dünyasında’

isim	isim	ıye/3.tk	zn	bul
<i>üstün t(e)gri</i>	<i>yir</i>	+I	+n	+DA
<i>altın kişi</i>	<i>ajun</i>			

[AY/596:21-22] *kılguluk emlerning .. yigülük içgülük tatıglarning* ‘yapılacak ilaçlarının, yenilecek içilecek tatlarının’

fiil	sf	isim	çok	ilgi
<i>kıl-</i>	-gUlUk	<i>em</i>	+lAr	+nIng
<i>yi- iç-</i>		<i>tatıg</i>		

1.1.2.5.5.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[AY/34b:12-21] *ayagka tegimlig m(a)hanama arhant .. ayagka tegimlig badurıka arhant .. ayagka tegimlig m(a)hakaşapı arhant .. ayagka tegimlig urubılbaşaşapı arhant .. ayagka tegimlig gayakaşapı arhant .. ayagka tegimlig nadıkaşapı arhant .. ayagka tegimlig şarıputırı arhant .. ayagka tegimlig m(a)hamodgalyayanı arhant .. ‘hürmete layık aziz M(a)hanama .. hürmete layık aziz Badurıka .. hürmete layık aziz M(a)kaşapı .. hürmete layık aziz Urubılbaşaşapı .. hürmete layık aziz Gayakaşapı .. hürmete layık aziz Nadıkaşapı .. hürmete layık aziz Şarıputırı .. hürmete layık aziz M(a)hamodgalyayanı ..’*

{K}	{K}	isim	{K}
ayagka	teyimlig	<i>m(a)hanama</i>	arhant
		<i>badurıki</i>	
		<i>m(a)hakaşapı</i>	
		<i>urubilbakaşapı</i>	
		<i>gayakaşapı</i>	
		<i>nadıkaşapı</i>	
		<i>şarıputırı</i>	
		<i>m(a)hamodgalyayanı</i>	

[AY/34d:44-46] *[kün] t(e)ngri ag<i>lıkı [bodıs(a)t(a)v ul]ug bulit ay t(e)ngri [agılıkı bodıs](a)t(a)v .. ‘güneş Tanrısının hazinesi bodisatav, ulu bulut ay Tanrısının hazinesi bodisatav’*

isim	{K}	{K}	{K}
<i>[kün]</i>	<i>t(e)ngri</i>	<i>ag<i>lıkı</i>	<i>[bodıs(a)t(a)v</i>
<i>ulug bulit ay</i>		<i>/</i> <i>[agılıkı</i>	<i>/</i> <i>bodıs](a)t(a)v</i>

[AY/62:23-2] *nom kirtününg kirtüsi erür :: bilge bilig kirtününg kirtüsi erür ‘akide doğrunun doğrusudur, hikmet doğrunun doğrusudur.’*

isim	{K}	{K}	{K}
<i>nom</i>	<i>kirtününg</i>	<i>kirtüsi</i>	<i>erür</i>
<i>bilge bilig</i>			

[AY/79:1-3] *çın kirtü töz üze çın kirtü bilge bilig üze ‘hakiki kök üzerine, hakiki hikmet üzerine’*

{K}	{K}	isim	{K}
<i>çın</i>	<i>kirtü</i>	<i>töz</i>	<i>üze</i>
		<i>bilge bilig</i>	

[AY/224:6-8] *bir buyan edgü kılınç arkalıg edgü nomlar :: ikinti bilge bilig arkalıg edgü nomlar ‘ilk olarak iyi ameli destekleyen iyi akideler, ikinci olarak hikmeti destekleyen iyi akideler’*

isim	isim	{K}	{K}	{K}
<i>bir</i>	<i>buyan edgü kılınç</i>	<i>arkalığı</i>	<i>edgü</i>	<i>nomlar</i>
<i>ikinti</i>	<i>bilge bilig</i>			

1.1.2.5.5.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[AY/4:2-4] *tavgaç tilinge [evirip yme] bo nom erdiniğ tavgaç [tilinçe] tüketip*
‘Tavgaç diline çevirip tekrar bu akide cevherini Tavgaç dilinde tamamlayıp’

{K}	{K}	fiil	zf
<i>tavgaç</i>	<i>tilinçe</i>	<i>evir-</i>	<i>-(X)p</i>
		<i>tüket-</i>	

[AY/34d:8-10] .. *kolulamak erkligi bodıs(a)t(a)v .. tılangurmak erkligi bodıs(a)t(a)v* .. ‘isteme gücü olan bodısatva, söyleme gücü olan bodısatva’

fiil	if	{K}	{K}
<i>kolula-</i>	<i>-mAk</i>	<i>erkligi</i>	<i>bodıs(a)t(a)v</i>
<i>tılangur-</i>			

[AY/34d:19-21] *ulug nom[lug] bodıs(a)t(a)v .. ulug y(a)ruk[lug] bodıs(a)t(a)v* .. ‘büyük akide sahibi bodısatav .. büyük ışık saçan bodısatav’

{K}	isim	iıye	{K}
<i>ulug</i>	<i>nom</i>	<i>+lXg</i>	<i>bodıs(a)t(a)v</i>
	<i>y(a)ruk</i>		

[AY/64:16-17] *on orunka yagumış on orunka tegmiş* ‘on yere yakın olmuş, on yere ulaşmış.’

{K}	{K}	fiil	ögz/3.tk
<i>on</i>	<i>orunka</i>	<i>yagu-</i>	<i>-mIş</i>
		<i>teg-</i>	

[AY/87:1-3] *ap yme şamnançlar .. ap yme upasilar upasançlar* ‘yine rahibeler, yine erkek müminler kadın müminler’

{K}	{K}	isim	çok
ap	yme	şamnanç	+lAr
		upası upasanç	

[AY/88:1-3] *burkan erdinig ayıglamadın nom erdinig yiniklemedin bursang kuvrag erdinig uçuzlamadın* ‘burkan cevherini kötülemeden akide cevherini hafifletmeden cemaat cevherini küçümsemeden’

isim	{K}	isim	ifye	zf
burkan	erdinig	ayıg	+lA-	-mAtIn
nom		yinik		
bursang kuvrag		uçuz		

[AY/154:2-3] *üzeliksiz nom tilgen evirip tıdıgsız nom buşı birip* ‘ulaşılmaz akide tekerleğini çevirip, engelsiz akide sadakasını verip’

isim	iiye	{K}	isim	fiil	zf
üzelik	+sXz	nom	tilgen	evir-	-(X)p
tıdıg			buşı	bir-	

[AY/198:12-14] *birer padakın birer şlökin birer bölükin birer kesinin* ‘birer şiirini, birer beyitini, birer bölümünü’

{K}	isim	iyе/3.tk	yük
birer	padak	+I	+n
	şlök		
	bölük		
	kesin		

[AY/206:6] *netegin bulurlar netegin bütürürler* ‘nasıl olduğunu bulurlar, nasıl bitirirler’

{K}	fiil	gen. z	3.çk
netegin	bul-	-Ur	-lAr
	büt-		

[AY/241:3-6] *köngülüg ök körü :: köngülüg ök köntürü :: köngülüg ök sergürü :: köngülüg ök tarkaru :: köngülüg ök amırtguru* ‘gönlü bizzat görüp, gönlü bizzat yanıp, gönlü bizzat engel olup, gönlü bizzat uzaklaştırıp, gönlü bizzat sakinleştirip’

{K}	{K}	fiil	zf
köngülüg	ök	kör-	-U
		köntür-	
		sergür-	
		tarkar-	
		amırtgur-	

[AY/249:8-13] *boşgunguluk boşgut tözlüg nom :: ukguluk yöriüg tözlüg nom :: yoriguluk yorig tözlüg nom :: teggülük tüş tözlüg nom* ‘öğrenilmesi gereken ders temel kural, anlaşılması gereken yorum temel kural, uyulması gereken yorum temel kural, ulaşılması gereken mükafat temel kural’

fiil	sf	isim	{K}	{K}
boşgun-	-gUIUk	boşgut	tözlüg	nom
uk-		yörüüg		
yori-		yorig		
teg-		tüş		

[AY/300a²:32-33] *altı kaçıglarning .. altı atk[angulararning altı] biliglarning* ‘altı duyu organlarının, altı bağlanmalarının, altı şuurlarının’

{K}	isim	çok	ilgi
altı	kaçıg	+lAr	+nIng
	atkangu		
	bilig		

[AY/336:1-3] *alp tenglegülük alp ülgülegülük* ‘eşitlenmesi zor, ölçülmesi zor’

{K}	isim	ifye	sf
<i>alp</i>	<i>teng</i>	+lA-	-gUUK
	<i>ülgü</i>		

[AY/373:14-15] *sansarka yme ilinmez nurvanka yme bodulmaz* ‘sansara’ya yine bağlı olunmaz, *nirvana*’ya yine bağlı olunmaz’

isim	yön	{K}	fiil	gen. z
<i>sansar</i>	+GA	<i>yme</i>	<i>ilin-</i>	-mAz
<i>nirvan</i>			<i>bodul-</i>	

[AY/387:5] *ne körserler ne eşidserler* ‘ne görseler, ne işitseler’

{K}	fiil	şart	çok
<i>ne</i>	<i>kör-</i>	-sAr	-lAr
	<i>eşid-</i>		

[AY/456:22-23] *kayu kayu padakları .. kayu kayu yürüğü* ‘hangi hangi şiirleri, hangi hangi yorumları’

{K}	isim	çok	iye/3.tk
<i>kayu kayu</i>	<i>padak</i>	+lAr	+I
	<i>yörüğü</i>		

[AY/515:11-13] *ol oruntaki ol yingakdaki .. ol uluşdaki* ‘o yerdeki, o taraftaki, o ülkedeki’

{K}	isim	bul	ait
<i>ol</i>	<i>orun</i>	+DA	+kl
	<i>yingak</i>		
	<i>uluş</i>		

[AY/540:2-3] *alku nomug bilir m(e)n .. alku nomug ukar m(e)n* ‘bütün akideyi bilirim, bütün akideyi anlarım’

{K}	{K}	fiil	gen. z/1.tşz
<i>alku</i>	<i>nomug</i>	<i>bil-</i>	<i>-Ar m(e)n</i>
		<i>uk-</i>	

[AY/540:18-20] *könisiñçe ukmişka könisiñçe tuymişka könisiñçe körmişke* ‘doğru olduğu gibi anlamaya, doğru olduğu gibi duymaya, doğru olduğu gibi görmeye’

{K}	fiil	sf	yön
<i>könisiñçe</i>	<i>uk-</i>	<i>-miş</i>	<i>+GA</i>
	<i>tuy-</i>		
	<i>kör-</i>		

[AY/600:19-21] *bir suv akıtıdaçı üçün ikinti sub birteçi üçün* ‘ilk olarak su akıtacağı için, ikinci olarak su vereceği için’

isim	{K}	fiil	sf	{K}
<i>bir</i>	<i>suv</i> / <i>sub</i>	<i>akıt-</i>	<i>-DAÇI</i>	<i>üçün</i>
<i>ikinti</i>		<i>bir-</i>		

[AY/629:21-1] *birisining atı m(a)habalı .. ikintisining atı m(a)hadıvı* ‘birincisinin adı Mahabalı, ikincisinin adı Mahadıvı’

isim	iye/3.tk	ilgi	{K}	isim
<i>biri</i>	<i>+(s)I</i>	<i>+nIng</i>	<i>atı</i>	<i>m(a)habalı</i>
<i>ikinti</i>				<i>m(a)hadıvı</i>

1.1.2.5.6. İki Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.2.5.6.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[AY/46:14-17] *et’özining idizi altmış tümen koltı nayut bere kaş kavışığı ikin arakı orun lakşanining bedüki biş sumır tagça* ‘vücudunun yükseği altmış bin

sayısız mesafe kaş kavışığı (?) ikisi arasındaki yer güzellik alametinin büyüğü beş sumır dağı gibi’

isim	ilgi	isim	iye/3.tk	isim
<i>et'öz</i>	+(X)nIng	<i>idiz</i>	+I	<i>altmış tümen</i>
<i>lakşan</i>		<i>bedük</i>		<i>biş</i>

[AY/134:18-19] *et'özin üç tilin tört köngülin üç* ‘bedenini üç, dilini dört, gönlünü üç’

isim	iye/3.tk	yük	isim
<i>et'öz</i>	+I	+n	<i>üç</i>
<i>til</i>			<i>tört</i>
<i>köngül</i>			<i>üç</i>

[AY/211:16-17] *alp yollarta öng kürtük yirlerte* ‘zor yollarda, ön taraf(ı) karlı yerlerde’

isim	isim	çok	bul
<i>alp</i>	<i>yol</i>	+lAr	+DA
<i>öng kürtük</i>	<i>yir</i>		

[AY/307:19] *bütmiş buyanlığ tolmiş edgülig* ‘sevabını tamam etmiş, iyilik (hakkını) doldurmuş’

fiil	sf	isim	iye
<i>büt-</i>	-mİş	<i>buyan</i>	+lXg
<i>tol-</i>		<i>edgü</i>	

[AY/363:13-14] *tütrüm tering nomlarıg .. king ulug yürügerig* ‘çok derin akideleri, geniş, büyük yorumları’

isim	isim	çok	yük
<i>tütrüm tering</i>	<i>nom</i>	+lAr	+(X)g
<i>king ulug</i>	<i>yörüg</i>		

[AY/399:21-22] *közünür et'özlüg közünmez özütlüg* ‘görünür vücutlu (olan), görünmez ruhlu (olan)’

fiil	sf	isim	iye
<i>közün-</i>	<i>-Ur</i>	<i>et'öz</i>	<i>+lXg</i>
	<i>-mAz</i>	<i>özüt</i>	

[AY/401:3-5] *sekizer otuz urungutlarımız tokuzar on indırı atl(i)g oğlanlarımız* ‘yirmi sekizer savaşılarımız, on dokuzar İndırı adlı oğlanlarımız’

isim	isim	çok	iye/1.çk
<i>sekizer otuz</i>	<i>urungut</i>	<i>+lAr</i>	<i>+(X)mIz</i>
<i>tokuzar on</i>	<i>ındırı atl(i)g oğlan</i>		

[AY/416:7-9] *adruk adruk pra kuşatırılar asıp öngi öngi erdiniler tooglar tikip* ‘ayrı ayrı pra kuşatırılar çoğaltıp, başka başka cevherler dikip’

isim	isim	çok	fiil	zf
<i>adruk adruk</i>	<i>pra kuşatırı</i>	<i>+lAr</i>	<i>as-</i>	<i>-(X)p</i>
<i>öngi öngi</i>	<i>erdini toog</i>		<i>tik-</i>	

[AY/453:3-4] *agır ayagığ tileser .. ed tavarığ küseser* ‘saygı gösterse, mal-mülk dilese’

isim	isim	yük	fiil	şart
<i>agır</i>	<i>ayag</i>	<i>+(X)g</i>	<i>tile-</i>	<i>-sAr</i>
<i>ed</i>	<i>tavar</i>		<i>küse-</i>	

[AY/486:18-19] *kutı buyanı asılgay .. bilge biligi üstelgey* ‘saadeti ve sevabı asılacak, hikmeti çoğalacak’

isim	iye/3.tk	fiil	gel. z
<i>kut buyan</i>	<i>+I</i>	<i>asıl-</i>	<i>-gAy</i>
<i>bilge bilig</i>		<i>üstel-</i>	

[AY/519:1-3] *im tarığım asılsun .. edim tavarım üklišün .. agılıkim sangım tolsun*
‘ağacım ekinim asılsın, malım mülküm çoğalsın, hazinem topluluğum artsın.’

isim	ıye/1.tk	fiil	emir/3.tk
<i>ı tarıg</i>	+(X)m	<i>asil-</i>	-sUn
<i>ed tavar</i>		<i>ükli-</i>	
<i>agılık sang</i>		<i>tol-</i>	

[AY/557:6-8] *tüşi [tem]i tarıgning .. tatıgı küçi [yi]mişning* ‘ekinın meyvesi, yemişinin tadı, gücü’

isim	ıye/3.tk	isim	ilgi
<i>tüş [tem]</i>	+I	<i>tarıg</i>	+nIng
<i>tatıg küç</i>		<i>[yi]miş</i>	

[AY/578:15-16] *yagız yirig bütürü .. tört yırtınçüg toşguru* ‘yağız yeri bitirip, yeryüzünün dört (tarafını) doldurup’

isim	isim	yük	fiil	zf
<i>yagız</i>	<i>yir</i>	+(X)g	<i>bütür-</i>	-U
<i>tört</i>	<i>yırtınçü</i>		<i>toşgur-</i>	

[AY/583:4-7] *yagız yirning toprakı .. taluy ögüz suvınının tamı[z]ımı .. kök kalıknıng kovukı .. sumır tagning agırı* ‘yağız yerin toprağı, okyanus suyunun damlası, semanın kovuğı, sumır dağının yükseklığı’

isim	isim	ilgi	isim	ıye/3.tk
<i>yagız</i>	<i>yir</i>	+nIng	<i>toprak</i>	+I
<i>taluy ögüz</i>	<i>suvı</i>		<i>tamızım</i>	
<i>kök</i>	<i>kalık</i>		<i>kovuk</i>	
<i>sumır</i>	<i>tag</i>		<i>agır</i>	

[AY/596:19-20] *tört üdlernıng altı kesinlernıng* ‘dört zamanlarının, altı mevsimlerinin’

isim	isim	çok	ilgi
<i>tört</i>	<i>üd</i>	+lAr	+nIng
<i>altı</i>	<i>kesin</i>		

1.1.2.5.6.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[AY/34d:14-16] *yir ag<ı>l[ıki] bodıs(a)t(a)v .. kök kalı[k agılık] bodıs(a)t(a)v ..*
‘yer hazinesi bodısatav .. sema hazinesi bodısatav’

isim	{K}	{K}
<i>yir</i>	<i>ag<ı>l[ıki]</i>	<i>bodıs(a)t(a)v</i>
<i>kök kalık</i>	<i>agılık]</i>	

[AY/40:16-18] ‘eng’ilki *ulug b(e)lgürtme et’öz :: ikinti kiçig b(e)lgürtme et’öz :: üçünç iyin b(e)lgürtme et’öz* ‘ilk olarak büyük zuhur eden beden :: ikinci olarak küçük zuhur eden beden :: üçüncü olarak uygunluğuna göre beliren beden’

isim	isim	{K}	{K}
<i>’eng’ilki</i>	<i>ulug</i>	<i>b(e)lgürtme</i>	<i>et’öz</i>
<i>ikinti</i>	<i>kiçig</i>		
<i>üçünç</i>	<i>iyin</i>		

[AY/60:8-9] *bir yme ermez iki yme ermez* ‘bir yine olmaz iki yine olmaz’

isim	{K}	{K}
<i>bir</i>	<i>yme</i>	<i>ermez</i>
<i>iki</i>		

[AY/72:6-8] *kayu erür edgü kılınç .. kayu erür ayıg kılınç .. kayu erür köni kirtü*
‘iyi amel hangisidir, kötü amel hangisidir, doğru ve gerçek hangisidir’

{K}	{K}	isim	isim
<i>kayu</i>	<i>erür</i>	<i>edgü</i>	<i>kılınç</i>
		<i>ayıg</i>	
		<i>köni</i>	<i>kirtü</i>

[AY/134:2-4] *burkan erdinig bilmedin nom erdinig bilmedin :: bursang kuvrag erdinig bilmedin* ‘burkan cevherini bilmeden, akide cevherini bilmeden, cemaat cevherini bilmeden’

isim	{K}	{K}
<i>burkan</i>	<i>erdinig</i>	<i>bilmedin</i>
<i>nom</i>		
<i>bursang kuvrag</i>		

[AY/142:12-16] *çaturm(a)harañçık t(e)ngri yirinte astrayastırış t(e)ngri yirinte yam t(e)ngri yirinte tuşıt t(e)ngri yirinte nırmanaratı t(e)ngri yirinte* ‘çaturm(a)harañçık Tanrı yerinde, astrayastırış Tanrı yerinde, yam Tanrı yerinde, tuşıt Tanrı yerinde, nırmanaratı Tanrı yerinde, parınırmitavaşavartı Tanrı yerinde’

isim	{K}	{K}
<i>çaturm(a)harañçık</i>	<i>t(e)ngri</i>	<i>yirinte</i>
<i>astrayastırış</i>		
<i>yam</i>		
<i>tuşıt</i>		
<i>nırmanaratı</i>		
<i>parınırmitavaşavartı</i>		

[AY/215:20-23] *'eng'ilki burkan erdinike süzülürler :: ikinti nom erdinike süzülürler :: üçünç tözün bursang kuvrag erdinike süzülürler* ‘ilk olarak burkan cevherine süzülürler, ikinci olarak akide cevherine süzülürler, üçüncü olarak asil cemaat cevherine süzülürler.’

isim	isim	{K}	{K}
<i>'eng'ilki</i>	<i>burkan</i>	<i>erdinike</i>	<i>süzülürler</i>
<i>ikinti</i>	<i>nom</i>		
<i>üçünç</i>	<i>tözün bursang kuvrag</i>		

[AY/263:17-18] *ulug y(a)rlıkançuçı köngülte .. ulug edgü ögli köngülte* ‘merhametli gönülde, iyi düşünceli gönülde’

{K}	isim	{K}
ulug	y(a)rlikançuçı	köngülte
	edgü ögli	

[AY/266:1-3] *ulug ögrünçü köngüllü ulug teng köngüllü* ‘sevinç gönüllü, fevkalade gönüllü’

{K}	isim	{K}
ulug	ögrünçü	köngüllü
	teng	

[AY/280:8-9] *bar yme ermez yok yme ermez* ‘var yine olmaz, yok yine olmaz’

isim	{K}	{K}
bar	yme	ermez
yok		

[AY/283:16-17] *bar yme ermez yok yme ermez* ‘var yine olmayanı, yok yine olmayanı’

isim	{K}	{K}
bar	yme	ermez
yok		

1.1.2.5.6.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[AY/2:11-12] *tözünler oğlu tözünler kızı* ‘asillerin oğlu, asillerin kızı’

{K}	isim	iyе/3.tk
tözünler	ogul	+I
	kız	

[AY/5:22-3] *biregüsi bedük berke tutmuş .. ikintisi [uruk tutmuş .. üçünç]i tolkuk [tutmuş ..* ‘birisi büyük kamçı tutmuş, ikincisi ip tutmuş, üçüncüsü torba tutmuş’

isim	iyе/3.tk	isim	{K}
<i>biregü</i>	+(s)I	<i>bedük berke</i>	<i>tutmuş</i>
<i>ikinti</i>		<i>uruk</i>	
<i>üçünç</i>		<i>tolkuk</i>	

[AY/34d:6-8] *edgü ögli baglıg bodıs(a)t(a)v .. tözün kutlug bodıs(a)t(a)v* ‘iyi düşünceye bağı (olan) bodısatav .. asil, talihli (olan) bodısatav’

isim	isim	iiye	{K}
<i>edgü ögli</i>	<i>bag</i>	+IXg	<i>bodıs(a)t(a)v</i>
<i>tözün</i>	<i>kut</i>		

[AY/67:22] *alp sakınguluk alp sözlegülük* ‘düşünülmesi zor, söylenmesi zor’

{K}	fiil	sf
<i>alp</i>	<i>sakın-</i>	<i>-gUIUk</i>
	<i>sözle-</i>	

[AY/70:8-10] *ulug samadı dyanlıg ulug bilge biliglig* ‘ulu istiğraklı, ulu hikmetli’

{K}	isim	isim	iiye
<i>ulug</i>	<i>samadı</i>	<i>dyan</i>	+IXg
	<i>bilge</i>	<i>bilig</i>	

[AY/132b:21-22] *et’özüm üze tilim üze köngülüm üze* ‘bedenime, dilime, gönlüme’

isim	iyе/1.tk	{K}
<i>et’öz</i>	+(X)m	<i>üze</i>
<i>til</i>		
<i>köngül</i>		

[AY/142:4-5] *bramanlar uguşınta begler uguşınta* ‘bramanların kökünde, beylerin kökünde’

isim	çok	{K}
<i>braman</i>	+lAr	<i>uguşinta</i>
<i>beg</i>		

[AY/194:18-20] *ol yirig orunug ol ilig kanig begig işig ol bodunug karag* ‘o yeri, o beyi, eşi, o halkı’

{K}	isim	yük
<i>ol</i>	<i>yir orun</i>	+(X)g
	<i>il, kan, beg, iş</i>	
	<i>bodun kara</i>	

[AY/259:23-1] *körklüg mengizlig bolgali .. biliglig edremlig bolgali* ‘güzel yüzlü olunca, bilgili erdemli olunca’

isim	iiye	{K}
<i>körk mengiz</i>	+lXg	<i>bolgali</i>
<i>bilig edrem</i>		

[AY/272:12] *yilayu tözlüg çinlayu tözlüg* ‘hayale dayanan, gerçeğe dayanan’

fil	zf	{K}
<i>yıla-</i>	-(y)U	<i>tözlüg</i>
<i>çınla-</i>		

[AY/307:1-3] *ulug y(a)rlıkançuçı köngüllüg ulug bilge biliglig* ‘ulu merhamet suyu, ulu bilgelik’

{K}	isim	isim	iiye
<i>ulug</i>	<i>y(a)rlıkançuçı</i>	<i>köngül</i>	+lXg
	<i>bilge</i>	<i>bilig</i>	

[AY/310:3-4] *könisinçe tuymak könininçe körmek* ‘doğru olduğu gibi duymak, doğru olduğu gibi görmek’

{K}	fiil	if
<i>könisiñçe</i>	<i>tuy-</i>	<i>-mAk</i>
	<i>kör-</i>	

[AY/356:6-7] *ulug kut ülügke ulug buyan edgü kılınçka* ‘büyük saadet parçasına, büyük iyi amele’

{K}	isim	isim	yön
<i>ulug</i>	<i>kut</i>	<i>ülüg</i>	+GA
	<i>buyan edgü</i>	<i>kılınç</i>	

[AY/416:16-18] *küvenç köngülin kiterip :: süzük kirtgünç köngülin asıp üstep* ‘gururunu giderip, imanlı gönlünü çoğaltıp’

isim	{K}	fiil	zf
<i>küvenç</i>	<i>köngülin</i>	<i>kiter-</i>	<i>-(X)p</i>
<i>süzük kirtgünç</i>		<i>as-üste-</i>	

[AY/433:20-21] *ol il uluşug ol ilig kanıg ol bodunug karag* ‘o ülkeyi, o hükümdarı, o milleti’

{K}	isim	yük
<i>ol</i>	<i>il uluş</i>	+(X)g
	<i>il kan</i>	
	<i>bodun kara</i>	

Tablo 6. Altun Yaruk’un “Ek, Kelime ve Ek+Kelime” Açısından Tam Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı

Eser	K1	K2	Adet
AltunYaruk	Altı+	E+K	7
	Altı	E	1
	Altı	K	1
	Altı	E+K	7
	Beş	E	2
	Beş	K	1
	Beş	E+K	12

	Dört	E	8
	Dört	K	1
	Dört	E+K	22
	Üç	E	16
	Üç	K	5
	Üç	E+K	21
	İki	E	15
	İki	K	11
	İki	E+K	15
	Toplam		145

1.1.3. Karahanlıcada Tam Paralelizm

1.1.3.1. Kutadgu Bilig’de Tam Paralelizm

Bu çalışmada Arat’ın 1979, 1991, 1999 neşirleri esas alınmıştır. Kutadgu Bilig’de tam paralelizm örneklerinin sayısı 103 olarak tespit edilmiştir.

1.1.3.1.1. Altıdan Fazla Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

[KB/3166] *biliglig ukuşluğ bilir bilse iş / biliglig ukuşluğ kılar kılsa iş* ‘İş bilirse, bilgili ve akıllı insan bilir; iş yaparsa, bilgili ve akıllı insan yapar.’

{K}	iiye	{K}	iiye	fiil	gen. z	fiil	şart	{K}
<i>bilig</i>	+IXg	<i>ukuş</i>	+IUg	<i>bil-</i>	-Xr	<i>bil-</i>	-sA	<i>iş</i>
				<i>kı-</i>		<i>kı-</i>		

1.1.3.1.2. Altı Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.3.1.2.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KB/569] *ayu birdi kılkın kılınç yanğın / sayu birdi bilgin ukuşu tenğın* ‘Onun hâl ve tavrını, tabiatını birer-birer anlattı; akılı ile mütenâsip olan bilgisini bir-bir saydı.’

fiil	tas. f	isim	iye/ 3.tk	yük	isim	iye/ 3.tk	isim	iye/ 3.tk	vas
<i>ay-</i>	-U <i>birdi</i>	<i>kılık</i>	+I	+n	<i>kılınç</i>	+I	<i>yanğ</i>	+I	+n
<i>say-</i>		<i>bilig</i>			<i>ukuş</i>		<i>tenğ</i>		

1.1.3.1.2.2. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KB/167] *sözün̂gni küdezigil başın̂g barmasun / tilin̂gni küdezigil tişin̂g sınmasun*

‘Sözüne dikkat et, başın gitmesin; dilini tut, dışın kırılmasın.’

isim	ıye/ 2.tk	yük	{K}	isim	ıye/ 2.tk	fiil	ffye	emir/ 3.tk
<i>söz</i>	+(X)n̂g	+nI	küdezigil	<i>baş</i>	+(X)n̂g	<i>bar-</i>	-mA-	-sUn
<i>til</i>				<i>tiş</i>		<i>sın-</i>		

[KB/416] *ukušluğ kim erse okıttı anı / biliglig kim erse beğütti anı* ‘Akıllı kim

varsa, onu yanına çağırtdı; bilgili kim varsa, onu yükseltti.’

isim	ııye	{K}	{K}	fiil	ffye	ggz	{K}
<i>ukuş</i>	+lXg	kim	erse	<i>okı-</i>	-t-	-DX	anı
<i>bilig</i>				<i>beğü-</i>			

[KB/625] *sözın kesti ilig hiç ündemedi / közin yumdı ay toldı hiç açmadı*

‘Hükümdar bir müddet sustu ve hiç ses çıkarmadı; Ay-Toldı da gözünü yumdu ve hiç açmadı.’

isim	ıye/ 3.tk	yük	fiil	ggz	isim	{K}	fiil	ffye	ggz/ 3.tk
<i>söz</i>	+I	+n	<i>kes-</i>	-DX	<i>ilig</i>	hiç	<i>ünde-</i>	-mA-	-DX
<i>köz</i>			<i>yum-</i>		<i>Ay toldı</i>		<i>aç-</i>		

[KB/930] *negü teg ögeyin bu isiz kişig / negü teg tileyin bu isiz işig* ‘Kötü insanı

nasıl ögeyim; bu kötü işi nasıl arzu edeyim.’

{K}	{K}	fiil	emir/ 1.tk	{K}	{K}	isim	yük
<i>negü</i>	<i>teg</i>	<i>ög-</i>	-AyIn	<i>bu</i>	<i>isiz</i>	<i>kişi</i>	+(X)g
		<i>til-</i>				<i>iş</i>	

[KB/1676] *ol üç neᅅg kimiᅅg bolsa keldi kütü / bu üç neᅅg kimiᅅg bolsa yitti atı* ‘O üç şey kimde varsa, saâdet onundur; bu üç şey kimde varsa, onun adı mahvolur-gider.’

isim	{K}	{K}	{K}	{K}	fiil	ggz	isim	iye/3.tk
<i>ol</i>	<i>üç</i>	<i>neᅅg</i>	<i>kimiᅅg</i>	<i>bolsa</i>	<i>kel-</i>	<i>-DX</i>	<i>küt</i>	<i>+I</i>
<i>bu</i>					<i>yit-</i>		<i>at</i>	

[KB/2188] *uᅅşluᅅ gerek hem biliglig gerek / tetiglig gerek hem siliglig gerek* ‘Vezir akıllı ve bilgili olmalıdır; bu iş için zekâ ve yumuşak huylu olmak lâzımdır.’

isim	iye	{K}	{K}	fiil	fiye	iye	{K}
<i>uᅅş</i>	<i>+lXg</i>	<i>kerek</i>	<i>hem</i>	<i>bil-</i>	<i>-(X)g</i>	<i>+lXg</i>	<i>hem</i>
<i>tetig</i>				<i>sil-</i>			

[KB/2711] *kılıç birle tutur ᅅalı tutsa il / ᅅalem birle baslur ᅅalı bassa il* ‘Eğer memleket tutlursa, kılıç ile tutulur; eğer memlekete hüküm etmek icap ederse, kalem ile edilir.’

isim	{K}	fiil	fiye	gen. z	{K}	fiil	şart	{K}
<i>kılıç</i>	<i>birle</i>	<i>tut-</i>	<i>-(X)l-</i>	<i>-Ur</i>	<i>ᅅalı</i>	<i>tut-</i>	<i>-sA</i>	<i>il</i>
<i>ᅅalem</i>		<i>bas-</i>				<i>bas-</i>		

[KB/2790] *uᅅş bolmasa er özin tutnumaz / bilig bolmasa er işin itnümez* ‘Akıl olmazsa, insan kendisini tutamaz; bilgi olmazsa, insan işini yapamaz.’

isim	{K}	{K}	isim	iye/3.tk	yük	fiil	fiye	gen. z
<i>uᅅş</i>	<i>bolmasa</i>	<i>er</i>	<i>öz</i>	<i>+I</i>	<i>+n</i>	<i>tut-</i>	<i>-(X)n-</i>	<i>-Ur</i>
<i>bilig</i>			<i>iş</i>			<i>it-</i>		

[KB/3044] *sav altun yazar ol tügülmüş kişig / sav altun iter ol buzulmuş işig* ‘Çatılan yüzleri som altın güldürür, bozulmuş işleri som altın yoluna koyar.’

{K}	{K}	fiil	gen. z	fiil	ffye	sf	isim	yük
sav	altun	yaz-	-Ar ol	tüg-	-(X)l-	-mIş	kişi	+(X)g
		it-		buz-			iş	

[KB/3196] *negü kolsa kıldı ne kolsa kıılır / negü aysa boldı ne aysa bolur* ‘Ne istedi ise, yaptı ve ne isterse, yapar; ne dedi ise, oldu ve ne derse, olur.’

{K}	fiil	şart	fiil	ggz	{K}	fiil	şart	fiil	gen. z
negü	kol-	-sA	kıl-	-DX	ne	kol-	-sA	kıl-	-Ur
	ay-		bol-			ay-		bol-	

[KB/3555] *buzulğu turur bu itilmişlerin / saçılğu turur bu yumıtmuşların* ‘Sağladığın bu nizam bozulacaktır; bu topladıkların tekrar dağılacaktır.’

fiil	ffye	gerek	{K}	fiil	sf	çok	ıye/2.tk
buz-	-(X)l-	-gU turur	bu	itil-	-mIş	+lAr	+(X)ng
saç-				yumıt-			

[KB/3560] *yoriğli kişi yolda itmez evin / köçügli kişi evde koğmaz nenğin* ‘Yola çıkan insan yol üzerinde evini yapmaz; göç eden kimse de eşyasını evde bırakmaz.’

fiil	sf	{K}	isim	bul	fiil	gen. z	isim	ıye/3.tk	yük
yori-	-(X)gII	kişi	yol	+DA	it-	-mAz	ev	+I	+n
köç-			ev		koç-		nenğ		

[KB/3668] *bayat ‘adlinge tutçı korku yori / umın fazlınga tutçı tegnü yori* ‘Tanrının adından dâimâ korkarak yaşa, fakat fazlından da hiç bir zaman ümit kesme.’

isim	isim	ıye/3.tk	zn	yön	{K}	fiil	zf	{K}
bayat	‘adl	+I	+n	+GA	tutçı	kork-	-U	yori
umın	fazl					tegin-		

[KB/4267] *tilese nengingke tegürgey elig / tilese caningka yitürgey yilig* ‘O isterse, senin malına el uzatır; isterse, canını ilik ile besler.’

{K}	isim	iyel/2.tk	yön	fiil	ffye	gel. z	isim	yük
tilese	neng	+(X)ng	+GA	teg-	-Ur-	-gAy	el	+(X)g
	can			yit-			yil	

[KB/5595] *açılğay seçilgey kamuğ işlering / süzülgey itilgey kamuğ işlering* ‘Böylece bütün yakın olanların seçilir ve belli olur; bütün işlerin de durulur ve yoluna girer.’

fiil	ffye	gel. z	fiil	ffye	gel. z	{K}	{K}
aç-	-(X)l-	-gAy	seç-	-(X)l-	-gAy	kamuğ	işlering
süz-			it-				

1.1.3.1.3. Beş Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.3.1.3.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KB/1515] *karından çıkarding karınka kirür / şekerdin igitding yılanka birür* ‘Karından çıkardın, tekrar karına giriyorum; şeker ile beslediğin bu vücudu yılanaya veriyorum.’

isim	ayr	fiil	ggz	2.tk	isim	yön	fiil	gen. z
karın	+DIn	çıkır-	-DX	-ng	karın	+GA	kir-	-Ur
şeker		igit-			yılan		bir-	

[KB/3534] *ağırmağ kişisin kuluğ ya begig / ödürmez talusın yavuz ma yigig* ‘İnsanları kul veya bey diye ayırmaz; bu daha iyi veya daha kötüdür diye, ayırt etmez.’

fiil	gen. z	isim	iyel/3.tk	yük	isim	isim	iyel/3.tk	yük
ağır-	-mAz	kişi	+(s)I	+n	kuluğ	beg	+I	+(X)g
ödür-		talı			yavuz	yig		

1.1.3.1.3.2. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KB/142] *üçi yazkı yulduz üçi yaykı bil / üçi küzki yulduz üçi kışkı bil* ‘Bil ki, bunlardan üçü — bahar yıldızı, üçü — yaz, üçü — sonbahar ve üçü de — kış yıldızıdır.’

{K}	isim	ait	{K}	isim	ait	{K}
üçi	yaz	+kI	üçi	yay	+kI	bil
	küz			kış		

[KB/145] *karışmaz yağılar yaraştı için / körüşmez yağılar kötürdi öçin* ‘Uyuşmaz olan düşmanlar kendi aralarında barıştılar; görüşmez olan düşmanlar öçlerini ortadan kaldırdılar.’

fiil	sf	{K}	fiil	ggz	isim	ie/3.tk	yük
karış-	-mAz	yağılar	yaraş-	-DX	iç	+I	+n
körüş-			kötür-		öç		

[KB/221] *ukuš birle aslur kişi artaķı / bilig birle süzlür buğun bulgaķı* ‘İnsanların kötüsü anlayış ile asılır; halk arasında çıkan fitne bilgi ile bastırılır.’

isim	{K}	fiil	ffye	gen. z	isim	fiil	fiye	ie/3.tk
ukuš	birle	as-	-(X)l-	-Ur	ķişı	arta-	-k	+I
bilig		süz-			buğun	bulga-		

[KB/242] *biri eğgü erdi anı ögdiler / biri isiz erdi anı söktiler* ‘Biri — iyi idi, onu ögdüler; biri ise — kötü idi, ona sögdüler.’

{K}	isim	{K}	{K}	fiil	ggz	3.çk
biri	eğgü	erdi	anı	ög-	-DX	-lAr
	isiz			sök-		

[KB/326] *tüzünlük kerek hem siliglik kerek / ukušluğ kerek hem biliglik kerek* ‘Hem yumuşak huylu, hem tatlı dilli, hem akıllı, hem bilgili olmak gerektir.’

isim	iiye	{K}	{K}	fiil	iiye	{K}
<i>tüzün</i>	+lXg	<i>kerek</i>	<i>hem</i>	<i>silig</i>	+lXg	<i>kerek</i>
<i>uğuş</i>				<i>bilig</i>		

[KB/327] *uğuşluğ kerek keç öğürse kişig / biliglig kerek keç bütürse işig* ‘İnsanları iyi seçebilmek için akıllı olmak ve işini iyi başarabilmek için de bilgili olmak lâzımdır.’

isim	iiye	{K}	{K}	fiil	şart	isim	yük
<i>uğuş</i>	+lXg	<i>kerek</i>	<i>keç</i>	<i>öçür-</i>	-sA	<i>kişi</i>	+(X)g
<i>bilig</i>				<i>bütür-</i>		<i>iş</i>	

[KB/679] *urayın tigüçi özi ursuğar / basayın tigüçi özi bassığar* ‘Beni vurmak isteyen kendisi vurulur; beni ezmek isteyen kendisi ezilir.’

fiil	emir/1.tk	{K}	{K}	fiil	ff	gen. z
<i>ur-</i>	-AyIn	<i>tigüçi</i>	<i>özi</i>	<i>ur-</i>	-sIk-	-Xr
<i>bas-</i>				<i>bas-</i>		

[KB/866] *kız ermez bu yalnıguk kişilik kız ol / az ermez bu yalnıguk könilik az ol* ‘İnsan nâdir değil, insanlık nâdirdir; insan az değil, doğruluk azdır.’

isim	{K}	{K}	{K}	isim	iiye	isim	3.tşz
<i>kız</i>	<i>ermez</i>	<i>bu</i>	<i>yalnıguk</i>	<i>kişi</i>	+lXg	<i>kız</i>	<i>ol</i>
<i>az</i>				<i>köni</i>		<i>az</i>	

[KB/1130] *nelük koğtum erki bu eğgü işig / nelük söktüm erki yazuğsuz kişig* ‘Ah, sanki niçin bu iyi işi bıraktım; sanki niçin bu günahsız insanlara kötü sözler söyledim.’

{K}	fiil	ggz	1.tk	{K}	isim	isim	yük
<i>nelük</i>	<i>koç-</i>	-DX	-m	<i>erki</i>	<i>bu eğgü</i>	<i>iş</i>	+(X)g
	<i>sök-</i>				<i>yazuğsuz</i>	<i>kişi</i>	

[KB/1136] *nelük toğdum erki yana ölgeli / nelük küldüm erki sıgıt körgeli* ‘Ölecek olduktan sonra, sanki niye doğdum; ağlayacak olduktan sonra, sanki niye güldüm.’

{K}	fiil	ggz	1.tk	{K}	isim	fiil	zf
<i>nelük</i>	<i>tog-</i>	<i>-DX</i>	<i>-m</i>	<i>erki</i>	<i>yana</i>	<i>öl-</i>	<i>-gAll</i>
	<i>kül-</i>				<i>sıgıt</i>	<i>kör-</i>	

[KB/1382] *neçe kaçsa ahır ölüm tutğusu / neçe kalsa ahır ölüm yetğüsü* ‘Ne kadar kaçarsan-kaç, ölüm nihâyet seni yakalayacaktır; ne kadar kalırsan-kal, nihâyet ölüm seni alıp-götürecektir.’

{K}	fiil	şart	{K}	{K}	fiil	sf
<i>neçe</i>	<i>kaç-</i>	<i>-sA</i>	<i>ahır</i>	<i>ölüm</i>	<i>tut-</i>	<i>-gUsI</i>
	<i>kal-</i>				<i>yet-</i>	

[KB/1530] *biligli bilirmü negü tir negü / ukuğlı ukarmu negü tir büğü* ‘Bunu bilen varmı, ne der, ne; akıllı anlarmı, hakî buna ne der?’

fiil	sf	fiil	gen. z	se	{K}	{K}	isim
<i>bil-</i>	<i>-(X)gII</i>	<i>bil-</i>	<i>-Xr</i>	<i>-mU</i>	<i>negü</i>	<i>tir</i>	<i>negü</i>
<i>uk-</i>		<i>uk-</i>					<i>büğü</i>

[KB/1531] *biligli bayat ol bilir bu işig / ukuğlı uğan ol ukar bu işig* ‘Bu işi bilen, ancak her şeyi bilen Tanrıdır; bu işin hikmetini ve sırrını bilen, ancak hüküm eden Allahtır.’

fiil	sf	isim	3.tşz	fiil	gen. z	{K}	{K}
<i>bil-</i>	<i>-(X)gII</i>	<i>bayat</i>	<i>ol</i>	<i>bil-</i>	<i>-Xr</i>	<i>bu</i>	<i>işig</i>
<i>uk-</i>		<i>uğan</i>		<i>uk-</i>			

[KB/2299] *isizlerke kaşig kerek korksalar / yavaşlarğa eğgü kerek sevseler* ‘Kendisinden korkmaları için, onun kötülere karşı heybetli görünmesi, sevmeleri için de, yumuşak huylu kimselere iyi davranması lâzımdır.’

isim	çok	yön	isim	{K}	fiil	şart	3.çk
<i>isiz</i>	+lAr	+GA	<i>kaştğ</i>	<i>kerek</i>	<i>kork-</i>	-sA	-lAr
<i>yavaş</i>			<i>eğgü</i>		<i>sev-</i>		

[KB/2396] *yağığ bir saçıtsa yana tirlümez / otuğ suv uğıtsa yana tirlümez* ‘Su ateşi söndürünce, ateş nasıl tekrar alevlenmezse, düşman da dağılınca, bir daha toplanamaz.’

isim	yük	isim	fiil	ffye	şart	{K}	{K}
<i>yağı</i>	+(X)g	<i>bir</i>	<i>saçı-</i>	-t-	-sA	<i>yana</i>	<i>tirilümez</i>
<i>ot</i>		<i>suv</i>	<i>uğı-</i>				

[KB/2870] *ukuš işke tutsa küdezse özin / bilig işke tutsa tığusa közin* ‘Aklını kullanarak, kendisini gözetmeli; bilgisini kullanarak, gözüne hâkim olmalıdır.’

isim	{K}	{K}	fiil	şart	isim	ıye/3.tk	yük
<i>ukuş</i>	<i>işke</i>	<i>tutsa</i>	<i>küdez-</i>	-sA	<i>öz</i>	+I	+n
<i>bilig</i>			<i>tığu-</i>		<i>köz</i>		

[KB/3054] *ıayü eğgü ıaldı maŋa ıılmadıŋ / negü arzu ıaldı maŋa birmediŋ* ‘Bana yapmadığın hangi iyilik var; yerine getirmedığın hangi arzum kaldı.’

isim	{K}	{K}	fiil	ffye	ggz	2.tk
<i>ıayü eğgü</i>	<i>ıaldı</i>	<i>maŋa</i>	<i>ıl-</i>	-mA-	-DX	<i>-ŋ</i>
<i>negü arzu</i>			<i>bir-</i>			

[KB/3779] *bilir sen bilir men sini bir idim / bilir men bilir sen sini bir tidim* ‘Bilirsin ki, seni bir rabbim bilirim; bilirim ki, sana bir dediğimi bilirsin.’

{K}	şz	{K}	şz	{K}	fiil	ggz	1.tk
<i>bilir</i>	<i>sen</i>	<i>bilir</i>	<i>men</i>	<i>bir</i>	<i>i-</i>	-DX	-m
	<i>men</i>		<i>sen</i>		<i>tı-</i>		

[KB/3979] *kamug edgülıkke neng ol yolçısı / kamug ig togaka neng ol emçısı*
‘Her türlü iyiliğe yol gösteren şey varlıktır; her türlü hastalığı tedâvi eden şey varlıktır.’

{K}	isim	yön	{K}	isim	iye	iye/3.tk
<i>kamug</i>	<i>edgülık</i>	+GA	<i>neng ol</i>	<i>yol</i>	+çI	+(s)I
	<i>ig toga</i>			<i>em</i>		

[KB/4036] *bışığlıg tilese bışurğu sözüg / bütünlük tilese bütürğü özüg* ‘Olgun olmasını istersen, sözü pişirmelisin; doğruluk dilersen, kendin doğru yoldan ayrılmamalısın.’

isim	iye	{K}	fiil	ffye	sf	isim	yük
<i>bışığ</i>	+lXg	<i>tilese</i>	<i>bış-</i>	-Ur-	-gU	<i>söz</i>	+(X)g
<i>bütün</i>			<i>büt-</i>			<i>öz</i>	

[KB/4269] *adaş tutmak asan küdeşmeki sarp / yağı bolmak asan yaraşmakı sarp*
‘Dost edinmek kolay, fakat dostluğu muhafaza etmek güç; düşman olmak kolay, fakat barışmak güçtür.’

isim	fiil	if	{K}	fiil	if	iye/3.tk	{K}
<i>adaş</i>	<i>tut-</i>	-mAk	<i>asan</i>	<i>küdeş-</i>	-mAk	+I	<i>sarp</i>
<i>yağı</i>	<i>bol-</i>			<i>yaraş-</i>			

[KB/4757] *tükel bilse bolmaz kılıklarını / yime alsa bolmaz alıklarını* ‘Onların tabiatlerini tamamiyle öğrenmek imkânsızdır; yapacakları fenalıkları da önlemek mümkün değildir.’

isim	fiil	şart	{K}	isim	çok	iye/3.tk	yük
<i>tükel</i>	<i>bil-</i>	-sA	<i>bolmaz</i>	<i>kılık</i>	+lAr	+I	+nI
<i>yime</i>	<i>al-</i>			<i>alık</i>			

1.1.3.1.4. Dört Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.3.1.4.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KB/316] *kişenlig küremez kerekçe yorır / tuşağlıg yıramaz tilekçe barır* ‘Köstekli olan kaçamaz, istenildiği kadar yürür; bukağılı olan uzaklaşamaz, istenilen yere kadar gider.’

isim	iiye	fiil	gen. z	isim	eşit	fiil	gen. z
<i>kişen</i>	+lXg	<i>küre-</i>	-mAz	<i>kerek</i>	+çA	<i>yorı-</i>	-Xr
<i>tuşağ</i>		<i>yıra-</i>		<i>tilek</i>		<i>bar-</i>	

[KB/328] *yarağlıg yarağsızni titrü körüp / kereklig kereksizni kirtü sorup* ‘İnsan işe yarayana-yaramayana iyice dikkat ederek, gerekli ve gereksiz hakkiyle, sorup-soruşturarak’

isim	iiye	isim	iiye	yük	isim	fiil	zf
<i>yarağ</i>	+lXg	<i>yarağ</i>	+sXz	+nI	<i>titrü</i>	<i>kör-</i>	-(X)p
<i>kerek</i>		<i>kerek</i>			<i>kirtü</i>	<i>sor-</i>	

[KB/1049] *inigli ağar ol ağığlı iner / yaruğlı tunar ol yoriğlı tunar* ‘İnen yükselir, yükselen iner; parlayan söner ve yürüyen durur.’

isim	sf	fiil	gen. z	isim	sf	fiil	gen. z
<i>in-</i>	-XgII	<i>ag-</i>	-Xr ol	<i>ağ-</i>	-(X)gII	<i>in-</i>	-Xr
<i>yaru-</i>		<i>tun-</i>		<i>yorı-</i>		<i>tun-</i>	

[KB/1087] *ağışka iniş ol edizke batıg / sevinçke sakınç ol açığka tatıg* ‘Her yokuşun bir inişi, her tepenin bir çukuru, her sevincin bir kederi ve her acıya karşı bir lezzet vardır.’

isim	yön	isim	3.tşz	isim	yön	fiil	fiye
<i>ağış</i>	+GA	<i>iniş</i>	ol	<i>ediz</i>	+GA	<i>bat-</i>	-(X)g
<i>sevinç</i>		<i>sakınç</i>		<i>açığ</i>		<i>tat-</i>	

[KB/1198] *hâkimlerke hîkmet asıg kılmağı / bûgülerke bilgi elig tutmağı*
‘Hakîmlere hikmetleri fayda etmedi; bilginlere bilgileri yardım etmedi.’

isim	çok	yön	isim	isim	fiil	ffye	ggz/ 3.çk
<i>hâkim</i>	+lAr	+GA	<i>hîkmet</i>	<i>asıg</i>	<i>kıl-</i>	-mA-	-DX
<i>bûgü</i>			<i>bilgi</i>	<i>elig</i>	<i>tut-</i>		

[KB/5675] *bağa kördi öngdün kara kuş toğup / kopa keldi yirdin yalın teg bolup*
‘Dikkat etti, önce Müşteri yıldızı kalkıp, alev gibi, yerden yükselmeye başladı.’

fiil	zf	fiil	ggz	isim	ayr	isim	fiil	zf
<i>bağ-</i>	-A	<i>kör-</i>	-DX	<i>öng</i>	+DIn	<i>kara kuş</i>	<i>toğ-</i>	-(X)p
<i>kop-</i>		<i>kel-</i>		<i>yir</i>		<i>yalın teg</i>	<i>bol-</i>	

[KB/6313] *toğuğlı ölürlöl ağığlı ilürl / yoriğlı tınurlöl biriglı alurl* ‘Doğan ölürl,
yükselen iner; yürüyen durur ve veren alır.’

fiil	sf	fiil	gen. z/3.tşz	fiil	sf	fiil	gen. z
<i>toğ-</i>	-(X)gll	<i>öl-</i>	-Ur ol	<i>ağ-</i>	-(X)gll	<i>il-</i>	-Ur
<i>yori-</i>		<i>tın-</i>		<i>bir-</i>		<i>al-</i>	

1.1.3.1.4.2. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KB/154] *ukuš kayda bolsa uluđluk bulurl / bilig kimde bolsa beđüklük alurl*
‘Anlayış nerede olursa, orası ululuk kazanır; bilgi kimde olursa, o büyüklük bulur.’

isim	isim	bul	{K}	isim	iye	fiil	gen. z
<i>ukuş</i>	<i>kay</i>	+DA	<i>bolsa</i>	<i>uluğ</i>	+lXg	<i>bul-</i>	-Ur
<i>bilig</i>	<i>kim</i>			<i>beğük</i>		<i>al-</i>	

[KB/224] *ajun tutğuka er ukuş bilse keç / buğun basğuka er bilig bilse keç*
‘Dünyayı elde tutmak için, insanın anlayışlı olması ve halkı itâat altına almak için de, bilgili bulunması elzemdir.’

isim	fiil	zf	{K}	isim	{K}	{K}
<i>ajun</i>	<i>tut-</i>	<i>-ğUkA</i>	<i>er</i>	<i>ukuş</i>	<i>bilse</i>	<i>keç</i>
<i>buğun</i>	<i>bas-</i>			<i>bilig</i>		

[KB/383] *karanğkuda erdim yaruttı tünüm / tünerekte erdim toğurdu künüm*
‘Karanlıkta idim, gecemi aydınlattı; zulmette idim, bana güneşi doğdurdu.’

isim	bul	{K}	fiil	ggz/3.tk	isim	ıye/3.tk
<i>karanğku</i>	<i>+DA</i>	<i>erdim</i>	<i>yarut-</i>	<i>-DX</i>	<i>tün</i>	<i>+(X)m</i>
<i>tünerek</i>			<i>toğur-</i>		<i>kün</i>	

[KB/404] *öküş beg qarıtı qarımaz özi / telim beg keçürdi kesilmez sözi* ‘O çok beyleri ihtiyarlattı, kendisi ihtiyarlamaz; çok beyleri göçürttü, hiç susmak bilmez.’

isim	{K}	fiil	ggz/3.tk	fiil	gen. z	isim	ıye/3.tk
<i>öküş</i>	<i>beg</i>	<i>qarıt-</i>	<i>-DX</i>	<i>qarı-</i>	<i>-mAz</i>	<i>öz</i>	<i>+I</i>
<i>telim</i>		<i>keçür-</i>		<i>kesil-</i>		<i>söz</i>	

[KB/633] *iveklik turur barça yanğluğ başı / amulluğ turur barça edğü işi* ‘Bütün yanlışlıkların başı aceceliktir; bütün iyi işler dâimâ teenni ile yapılan işlerdir.’

isim	ııye	{K}	{K}	isim	isim	ıye /3.tk
<i>ivek</i>	<i>+lXg</i>	<i>ıurur</i>	<i>barça</i>	<i>yanğluğ</i>	<i>baş</i>	<i>+I</i>
<i>amul</i>				<i>edğü</i>	<i>ış</i>	

[KB/668] *küvenme kıvı kutka kutluğ kışı / inanma özünğ kutka atluğ kışı* ‘Ey devletli, sen bu boş devlete güvenme; ey nâmlı, sen bu devlete inanma.’

fiil	emir/2.tk	isim	{K}	isim	ııye	{K}
<i>küven-</i>	<i>-mA</i>	<i>kıvı</i>	<i>kutka</i>	<i>kut</i>	<i>+lXg</i>	<i>kışı</i>
<i>ıan-</i>		<i>özünğ</i>		<i>at</i>		

[KB/807] *ḳayu tüz emitse turumaz tüşer / ḳayu neᅅg köni bolsa tüşmez serer* ‘Düz olan yan yatarsa, duramaz, düşer; hangi şey doğru ise, düşmez, yerinde durur.’

{K}	isim	fiil	şart	fiil	gen. z	fiil	gen. z
<i>ḳayu</i>	<i>tüz</i>	<i>emit-</i>	-sA	<i>туру-</i>	-mAz	<i>tüş-</i>	-Xr
	<i>neᅅg köni</i>	<i>bol-</i>		<i>tüş-</i>		<i>ser-</i>	

[KB/1086] *ḳayu kim toᅅar erse ölgü gerek / ḳayu neᅅg aᅅar erse ilᅅü gerek* ‘Doᅅan herkes olmeᅅe, yükselen her şey düşmeᅅe mahkûmdur.’

{K}	isim	fiil	sf	{K}	fiil	gerek
<i>ḳayu</i>	<i>kim</i>	<i>toᅅ-</i>	-(X)r	<i>erse</i>	<i>öl-</i>	-gU gerek
	<i>neᅅg</i>	<i>aᅅ-</i>			<i>il-</i>	

[KB/1193] *esenlik gerek erke neᅅg eksümez / tiriglik gerek ḳuşᅅa meᅅg eksümez* ‘İnsana esenlik gerek, mal eksik olmaz; kuş için hayat gerek, yem eksik olmaz.’

isim	iiye	{K}	isim	yön	isim	{K}
<i>esen</i>	+lXg	<i>kerek</i>	<i>er</i>	+GA	<i>neᅅg</i>	<i>eksümez</i>
<i>tirig</i>			<i>ḳuş</i>		<i>meᅅg</i>	

[KB/1546] *ḳişi isiz ermez ḳişilik isiz / eren isiz ermez könilik isiz* ‘İnsana yazık deᅅil, insanlıᅅa yazıktır; fertlere yazık deᅅil, doᅅruluᅅa yazıktır.’

isim	{K}	{K}	isim	iiye	{K}
<i>ḳişi</i>	<i>isiz</i>	<i>ermez</i>	<i>ḳişi</i>	+lXg	<i>isiz</i>
<i>eren</i>			<i>köni</i>		

[KB/2282] *yürekliᅅ gerek artuᅅ öᅅlüᅅ gerek / köᅅüzlüᅅ gerek ḳem köᅅüllüᅅ gerek* ‘O çok cesûr, zeki ve aynı zamanda da mert ve geniş yürekli olmalıdır.’

isim	iiye	{K}	isim	isim	iiye	{K}
<i>yürek</i>	+lXg	<i>kerek</i>	<i>artuᅅ</i>	<i>öᅅ</i>	+lXg	<i>kerek</i>
<i>köᅅüzlüᅅ</i>			<i>ḳem</i>	<i>köᅅüᅅ</i>		

[KB/2463] *sakınuḡ kişi yir kişi qaḡḡu / sakınuḡ kişi ol kişi edḡu* ‘Takvâ sâhibi insan başkalarının kaygısını çeker; insanların iyisi takvâ sâhibi olan insandır.’

{K}	{K}	isim	{K}	isim	ie/3.tk
<i>sakınuḡ</i>	<i>kişi</i>	<i>yir</i>	<i>kişi</i>	<i>qaḡḡu</i>	+(s)I
		<i>ol</i>		<i>edḡu</i>	

[KB/2481] *ḡulaḡı saḡ erse öḡi bilgi king / yorıḡı tüz erse tili köngli teng* ‘Kulaḡı delik, akli ve bilgisi geniş, tavrı ve hareketi doḡru, sözü ve özü bir olmalıdır.’

isim	ie/3.tk	isim	{K}	isim	ie/3.tk	isim	ie/3.tk	isim
<i>kulaḡ</i>	+I	<i>saḡ</i>	<i>erse</i>	<i>öḡ</i>	+I	<i>bilig</i>	+I	<i>king</i>
<i>yorıḡ</i>		<i>tüz</i>		<i>til</i>		<i>köngül</i>		<i>teng</i>

[KB/2544] *yaḡlıḡ ḡayu ol asıḡlıḡ ḡayu / boluḡluḡ ḡayu ol tusuluḡ ḡayu* ‘Uygun ve faydalı olanı kim; ileride faydalı olacak bir istidada sâhip bulunanı kim.’

isim	iiye	{K}	isim	iiye	{K}
<i>yaḡ</i>	+lXg	<i>ḡayu ol</i>	<i>asıḡ</i>	+lXg	<i>ḡayu</i>
<i>boluḡ</i>			<i>tusu</i>		

[KB/2623] *amul bolsa ötrü atanur tüzün / silig bolsa ḡılḡı sevitür özün* ‘İnsan sâkin tabiatlı olursa, ona halîm denilir; nâzik kimse, kendisini her kese sevdirebilir.’

isim	{K}	isim	fiil	sf	isim	ie/3.tk	yük
<i>amul</i>	<i>bolsa</i>	<i>ötrü</i>	<i>atan-</i>	<i>-Ur</i>	<i>tüz</i>	+U	+n
<i>silig</i>		<i>ḡılḡı</i>	<i>sevit-</i>		<i>öz</i>		

[KB/2714] *ḡılıḡ il tutar hem budun ḡazḡanur / ḡaleḡ il tüzür hem ḡazine urur* ‘Ḳılıḡ memleket zapteder ve zafer kazanır; kalem de memleket tanzim eder ve hazine toplar.’

isim	{K}	fiil	gen. z	{K}	isim	fiil	gen. z
<i>ḡılıḡ</i>	<i>il</i>	<i>tut-</i>	<i>-Xr</i>	<i>hem</i>	<i>budun</i>	<i>ḡazḡan-</i>	<i>-Ur</i>
<i>ḡaleḡ</i>		<i>tüz-</i>			<i>ḡazine</i>	<i>ur-</i>	

[KB/3173] *kadaşlıg kişi küsi çavı beğük / adaşlıg kişi atı savı beğük* ‘Akrabaları olan kimsenin nâm ve şöhreti büyüktür; arkadaşları olan insanın adı ve sözü müteberdir.’

isim	iiye	{K}	isim	iye/3.tk	{K}
<i>kadaş</i>	+lXg	<i>kişi</i>	<i>kü</i>	+(s)I	<i>beğük</i>
<i>adaş</i>			<i>çav</i>		
			<i>at</i>		
			<i>sav</i>		

[KB/3886] *yana bargu erse barayın özüm / negü aygu erse ayayın sözüüm* ‘Tekrar gitmem icap ederse, ben giderim; ne söylemek lâzımsa, ona söylerim.’

isim	fiil	sf	{K}	fiil	emir/ 1.tk	isim	iye/ 1.tk
<i>yana</i>	<i>bar-</i>	-gU	<i>erse</i>	<i>bar-</i>	-AyIn	<i>öz</i>	+(X)m
<i>negü</i>	<i>ay-</i>			<i>ay-</i>		<i>söz</i>	

[KB/4038] *törü hem toku bilse tüzse yorık / kirü hem çıka bilse itse kılık* ‘Töre ve usûlü öğrenmeli, hareketini düzeltmeli, giriş ve çıkış tarzlarını bilmeli, tavır ve hareketi edep dâiresinde olmalıdır.’

fiil	zf	{K}	fiil	zf	{K}	fiil	şart	isim
<i>tör-</i>	-U	<i>hem</i>	<i>tok-</i>	-U	<i>bilse</i>	<i>tüz-</i>	-sA	<i>yorık</i>
<i>kir-</i>			<i>çık-</i>	-A		<i>it-</i>		<i>kılık</i>

[KB/4076] *uğuşsuz kişiler bilig artatur / biligsiz kişiler buğun yavritur* ‘Akılsız kimseler bilgiyi tahrif ederler; bilgisiz kimseler halkı harâp ederler.’

isim	iiye	{K}	isim	fiil	ffye	gen. z
<i>uğuş</i>	+sXz	<i>kişiler</i>	<i>bilig</i>	<i>arta-</i>	-t-	-Ur
<i>bilig</i>			<i>buğun</i>	<i>yavır-</i>		

[KB/4833] *beğük men tigüçini tuttu ölüm / uluğ men tigüçini uttu ölüm* ‘Ben büyüğüm diyeni ölüm yakaladı; ben uluyum diyeni ölüm yendi.’

isim	1.tşz	{K}	fiil	ggz	{K}
<i>beğük</i>	<i>men</i>	<i>tigüçini</i>	<i>tut-</i>	<i>-DX</i>	<i>ölüm</i>
<i>uluğ</i>			<i>ut-</i>		

[KB/6145] *telim alđu ermez tiriglik küni / uzun bargu ermez uluğluğ üni* ‘Hayat çok uzun sürecek değildir; büyüklük şöhreti pek uzaklara gidecek değildir.’

isim	fiil	sf	{K}	isim	iye	isim	iye/3.tk
<i>telim</i>	<i>al-</i>	<i>-gU</i>	<i>ermez</i>	<i>tirig</i>	<i>+lXg</i>	<i>kün</i>	<i>+I</i>
<i>uzun</i>	<i>bar-</i>			<i>uluğ</i>		<i>ün</i>	

[KB/6377] *ay ni‘meť idisi ölüm miđnetiň / ay miđnet idisi ölüm ni‘meťiň* ‘Ey nimet sâhibi, ölüm senin mihnetindir.; ey mihnet sahibi, ölüm senin nimetindir.’

{K}	isim	{K}	{K}	isim	iye/2.tk
<i>ay</i>	<i>ni‘meť</i>	<i>idisi</i>	<i>ölüm</i>	<i>miğnet</i>	<i>+(X)ňg</i>
	<i>miğnet</i>			<i>ni‘meť</i>	

[KB/6471] *emanet atı bar anı ıldaçı / nağihat sözi bar anı tutaçı* ‘Emânetin adı var, onu yerine getiren nerede; nasîhatin sözü var, onu tutan nerede.’

isim	isim	iye/3.tk	{K}	{K}	fiil	sf
<i>emanet</i>	<i>at</i>	<i>+I</i>	<i>bar</i>	<i>anı</i>	<i>ıl-</i>	<i>-DAI</i>
<i>nağihat</i>	<i>söz</i>				<i>tut-</i>	

1.1.3.1.5. Üç Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.3.1.5.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KB/22] *yaşıl kök bezediň tümen yulduzun / ara tün yaruttuň yaruğ kündüzün* ‘Mâvî göđü sayısız yıldızları ile süsledin, karanlık geceyi ışıklı gündüz ile aydınlattın.’

isim	fiil	ggz	2.tk	isim	isim	vas
<i>yaşıl kök</i>	<i>beze-</i>	<i>-DX</i>	<i>-(X)ng</i>	<i>tümen</i>	<i>yulduz</i>	<i>+(X)n</i>
<i>kara tün</i>	<i>yarut-</i>			<i>yaruk</i>	<i>kündüz</i>	

[KB/119] *bolu birsü evren tuçı evrilü / kodı bolsu düşman başı kavırlu* ‘Felek hep dönmekte devam etsin; düşmanın başı hep aşağı eğik olsun’

fiil	zf	fiil	emir/ 3.tk	isim	isim	fiil	ffye	zf
<i>bol-</i>	<i>-U</i>	<i>bir-</i>	<i>-sU</i>	<i>evren</i>	<i>tuçı</i>	<i>evir-</i>	<i>-(X)l-</i>	<i>-U</i>
<i>kod-</i>	<i>-X</i>	<i>bol-</i>		<i>düşman</i>	<i>başı</i>	<i>kavır-</i>		

[KB/823] *yana aydı ay toldı ilig kutı / nelük boldı kün toğdı ilig atı* ‘Ay-Toldı şöyle dedi: — Ey devletli hükümdar, efendimizin adı niçin Kün-Toğdı olmuştur’

isim	fiil	ggz	isim	{K}	isim	ıye/3.tk
<i>yana</i>	<i>ay-</i>	<i>-DX</i>	<i>Ay toldı</i>	<i>ilig</i>	<i>kut</i>	<i>+I</i>
<i>nelük</i>	<i>bol-</i>		<i>Kün toğdı</i>		<i>at</i>	

[KB/2250] *kara tün yaruk künke yakmaz yağuk / yaşıl suv kıvıl otka bolmaz konuk* ‘Karanlık gece aydınlık güne yaklaşmaz, yeşil su kırmızı ateşe konuk olmaz.’

isim	isim	yön	fiil	sf	isim	fiye
<i>kara tün yaruk</i>	<i>kün</i>	<i>+GA</i>	<i>yak-</i>	<i>-mAz</i>	<i>yağ-</i>	<i>-(X)k</i>
<i>yaşıl suv kıvıl</i>	<i>ot</i>		<i>bol-</i>		<i>kon-</i>	

[KB/2603] *öküşte talu er ukuşluğni bil / buğunda beğuki biliglignı kıl* ‘İnsanların en seçkini, akıllı ve tam bilgili insanı halka âmir tâyin et.’

isim	bul	isim	isim	ııye	yük	fiil
<i>öküş</i>	<i>+DA</i>	<i>talı er</i>	<i>ukuş</i>	<i>+lXg</i>	<i>+nI</i>	<i>bil</i>
<i>buğun</i>		<i>beğuki</i>	<i>bilig</i>			<i>kıl</i>

1.1.3.1.5.2. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KB/59] *bular erdi din hem şeri'at köki / bular yüğti kafir münâfik yüki* ‘Bunlar din ve şeraitin temeli idi; bunlar kâfirler ile münâfiklardan gelen eziyetlere katlandılar.’

{K}	fiil	ggz	isim	isim	iyе/3.tk
<i>bular</i>	<i>er-</i>	<i>-DX</i>	<i>din hem şeri'at</i>	<i>kök</i>	<i>+I</i>
	<i>yüğ-</i>		<i>kafir münâfik</i>	<i>yük</i>	

[KB/86] *bulut kökredi urdı nevbet tuçı / yaşın yaşnadı tarttı hakan tuçı* ‘Gök gürledi, nevbet davulunu vurdu; şimşek çaktı, hakanın tuğunu çekti’

isim	fiil	ggz	fiil	ggz	isim	{K}
<i>bulut</i>	<i>kökre-</i>	<i>-DX</i>	<i>ur-</i>	<i>-DX</i>	<i>nevbet</i>	<i>tuçı</i>
<i>yaşın</i>	<i>yaşna-</i>		<i>tart-</i>		<i>hakan</i>	

[KB/200] *biligsiz biliglikke boldı yağı / biligsiz biliglikke kıldı çoğı* ‘Bilgisiz bilgiliye dâimâ düşman olmuştur; bilgisiz bilgili ile her zaman mücadele hâindedir.’

{K}	{K}	fiil	ggz	isim
<i>biligsiz</i>	<i>biliglikke</i>	<i>bol-</i>	<i>-DX</i>	<i>yağı</i>
		<i>kıl-</i>		<i>çoğı</i>

[KB/218] *ukuš birle tuttı ajun tutđu / bilig birle bastı buğun basđu* ‘Dünyayı elinde tutan, onu anlayış ile tuttu; halka hükmeden, bu işi bilgi ile yaptı.’

isim	{K}	fiil	ggz	isim	fiil	sf
<i>ukuš</i>	<i>birle</i>	<i>tut-</i>	<i>-DX</i>	<i>ajun</i>	<i>tut-</i>	<i>-ğUçI</i>
<i>bilig</i>		<i>bas-</i>		<i>buğun</i>	<i>bas-</i>	

[KB/434] *erej kolsa emgek tutaşı barır / sevinç kolsa kađđu tutaşı yorır* ‘Huzûr istersen, o zahmet ile birlikte gelir; sevinç istersen, o kaygı ile birlikte gelir.’

isim	{K}	isim	{K}	fiil	gen. z
<i>erej</i>	<i>ķolsa</i>	<i>emgek</i>	<i>tutaşı</i>	<i>bar-</i>	<i>-Xr</i>
<i>sevinç</i>		<i>ķadęu</i>		<i>yori-</i>	

[KB/706] *özinde uluęķa tapuğ ķılsa öz / özinde kiçigķe süçig tutsa söz* ‘Kendinden büyüğe saygı göstermeli; kendinden küçüğe ise, rifk ve şefkatle muâmele etmelidir.’

{K}	isim	yön	isim	fiil	şart	isim
<i>özinde</i>	<i>ulug</i>	<i>+GA</i>	<i>tapug</i>	<i>ķıl-</i>	<i>-sA</i>	<i>öz</i>
	<i>kiçig</i>		<i>süçig</i>	<i>tut-</i>		<i>söz</i>

[KB/2086] *ayı boğ uzun bolsa ögmez bilig / ayı ma çöküt bolsa bolmaz silig* ‘Bilgi nazarında boyunun çok uzun olması makbûl değildir; onun çok bodur olması da güzel düşmez.’

{K}	isim	isim	{K}	fiil	gen. z	isim
<i>ayı</i>	<i>boğ</i>	<i>uzun</i>	<i>bolsa</i>	<i>ög-</i>	<i>-mAz</i>	<i>bilig</i>
	<i>ma</i>	<i>çöküt</i>		<i>bol-</i>		<i>silig</i>

[KB/2249] *isiz edęü birle yaraşmaz bolur / kõni egri birle küreşmez bolur* ‘Kötü iyi ile hiç bir zaman anlaşamaz; doğru eğri ile hiç bir zaman başa çıkamaz.’

isim	{K}	fiil	gen. z	{K}
<i>isiz edęü</i>	<i>birle</i>	<i>yaraş-</i>	<i>-mAz</i>	<i>bolur</i>
<i>kõni egri</i>		<i>küreş-</i>		

[KB/2328] *titimlig kerek hem topulsa çerig / yitilik kerek keç ķomutsa erig* ‘Orduları yarıp-delmek için, sebatlı bulunmalı, askeri coşturmak için de kesin kararlı olmalıdır.’

isim	iye	{K}	isim	fiil	şart	isim
<i>titim</i>	<i>+lXg</i>	<i>kerek</i>	<i>hem</i>	<i>topul-</i>	<i>-sA</i>	<i>çerig</i>
<i>yiti</i>			<i>keç</i>	<i>ķomit-</i>		<i>erig</i>

[KB/2719] *idi edgü erdem bilig bilse er / taķı artuķ erdem kılıķ ursa er* ‘İnsanın bilgili olması çok iyi bir fazilettir; hakîm hükümdarlar bunu kendilerine düstür edinmelidirler.’

isim	{K}	isim	fiil	şart	{K}
<i>idi edgü</i>	<i>erdem</i>	<i>bilig</i>	<i>bil-</i>	<i>-sA</i>	<i>er</i>
<i>taķı artuķ</i>		<i>kılıķ</i>	<i>ur-</i>		

[KB/2720] *kılıķ birle tutlur talu edgü il / kaķem birle itlür tilek arzu yir* ‘Güzel ve iyi bir memleket kılıķ ile zapt ve kalem ile tanzim edilir; her kes dilek ve arzusuna kavuşur.’

isim	{K}	fiil	ffye	gen. z	isim
<i>kılıķ</i>	<i>birle</i>	<i>tut-</i>	<i>-(X)l-</i>	<i>-Ur</i>	<i>talu edgü il</i>
<i>kaķem</i>		<i>it-</i>			<i>tilek arzu yir</i>

[KB/2733] *birisi bitigçi haķı belgüüg / birisi yalavaķ tili ülgüüg* ‘Biri — yazmasını bilen kâtip, biri — konuşmasını bilen elçi.’

{K}	isim	isim	iyе/3.tk	isim	iiye
<i>birisi</i>	<i>bitigçi</i>	<i>haķ</i>	<i>+I</i>	<i>belgü</i>	<i>+IXg</i>
	<i>yalavaķ</i>	<i>til</i>		<i>ülgü</i>	

[KB/3062] *uķuşluğ tilese uķuş sen tükel / biliglig tilese bilig sen ķemal* ‘Akıllı biri lâzım olursa, sen aklın kendisisin; bilgili biri lâzım olursa, sen bilginin kendisisin.’

isim	iiye	{K}	isim	2.tşz	isim
<i>uķuş</i>	<i>+IXg</i>	<i>tilese</i>	<i>uķuş</i>	<i>sen</i>	<i>tükel</i>
<i>bilig</i>			<i>bilig</i>		<i>ķemal</i>

[KB/3209] *barışgu kerek ka ķadaşlar bile / kaķılgu kerek iş adaşlar bile* ‘Akraba ve kardeşler ile barışmak, eş ve dostlar ile kaynaşmak lâzımdır.’

fiil	gerek	isim	çok	{K}
<i>barış-</i>	<i>-gU gerek</i>	<i>ka kadaş</i>	<i>+lAr</i>	<i>bile</i>
<i>katıl-</i>		<i>iş adaş</i>		

[KB/3556] *barıglı turur bu ajun terk ödün / keligli turur ol ajun keç odun* ‘Bu dünya kısa bir zamanda gidecek, öbür dünya gelecektir; çok uyanık ol.’

fiil	gel.	{K}	zamir	{K}	isim
<i>bar-</i>	<i>-(X)gli</i>	<i>turur</i>	<i>bu</i>	<i>ajun</i>	<i>terk ödün</i>
<i>kel-</i>			<i>ol</i>		<i>keç odun</i>

[KB/3622] *kiçig erse umnur sakal öngüke / sakal önse umnur örüng bolğuka* ‘Küçük iken, insan sakal çıkmasını bekler; sakal çıkınca, beyaz olmasını bekler.’

isim	{K}	{K}	isim	fiil	zf
<i>kiçig</i>	<i>erse</i>	<i>umnur</i>	<i>sakal</i>	<i>ön-</i>	<i>-gUkA</i>
<i>sakal</i>			<i>örüng</i>	<i>bol-</i>	

[KB/5372] *ya kuzda yorıglı kalın köp kutuz / ya tüzde yorıglı uğ ingek öküz* ‘Bir de şimâldeki dağlarda sürülerle dolaşan yaban sığırı veya ovada dolaşan inek ve öküz sürüleri.’

{K}	isim	bul	{K}	isim
<i>ya</i>	<i>kuz</i>	<i>+DA</i>	<i>yorıglı</i>	<i>kalın köp kutuz</i>
	<i>tüz</i>			<i>uğ ingek öküz</i>

[KB/6115] *keçigli turur bu ajun kalğusuz / ölügli turur öz küni belğüsüz* ‘Bu dünya kalmaz geçicidir; insan ölecektir, bunun günü belli olmaz.’

fiil	gel.	{K}	isim	isim	iiye
<i>keç-</i>	<i>-(X)gli</i>	<i>turur</i>	<i>bu ajun</i>	<i>kalğu</i>	<i>+sXz</i>
<i>öl-</i>			<i>öz küni</i>	<i>belğü</i>	

[KB/6347] *okıdı ilig bir kün ögdülmişig / ayıttı buğun ħali il kün işig* ‘Hükümdar bir gün Ögdülmiş’i çağırđı, halkın durumunu ve memleket ahvâlini sordu.’

fiil	ggz	isim	{K}	isim	yük
<i>okı-</i>	-DX	<i>ilig bir</i>	<i>kün</i>	<i>ögdülmiş</i>	+(X)g
<i>ayıt-</i>		<i>buğun ħali</i>		<i>iş</i>	

[KB/6472] *kanı emr-ü ma‘ruf kılığlı kişi / kanı nehy-ü münker tığığlı kişi* ‘Mârufu emreden kim, münkeri nehyeden kim.’

{K}	isim	fiil	sf	{K}
<i>kanı</i>	<i>emr-ü ma‘ruf</i>	<i>kıl-</i>	-(X)gII	<i>kişi</i>
	<i>nehy-ü münker</i>	<i>tığ-</i>		

[KB/6477] *çema‘at köp erdi bu meşciğler az / kalın boldı meşciğ çema‘atler az* ‘Cemâatler çok, câmiler az idi; şimdi câmiler çoğaldı, cemâatler azaldı.’

isim	fiil	ggz	isim	isim	çok	{K}
<i>çema‘at köp</i>	<i>er-</i>	-DX	<i>bu</i>	<i>meşciğ</i>	+lAr	<i>az</i>
<i>kalın</i>	<i>bol-</i>		<i>meşciğ</i>	<i>çema‘at</i>		

1.1.3.1.6. İki Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.3.1.6.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KB/1248] *uçuzka ağır ol kiçigke uluğ / yavuzka yöleki beğükke eğiz* ‘Değersiz kıymet, küçüğe büyüklük, büyüğe yükseklik ve ikbâl veren odur; kötüler ona sığırırlar.’

isim	yön	isim	isim	yön	isim
<i>uçuz</i>	+GA	<i>ağır ol</i>	<i>kiçig</i>	+GA	<i>uluğ</i>
<i>yavuz</i>		<i>yöleki</i>	<i>beğük</i>		<i>eğiz</i>

[KB/2804] *alımka birimke onđay bolsa öz / uluğka kiçigke süçig tutsa söz* ‘Alış-verişte muâmelesi mülâyim olmalı; büyüğe, küçüğe karşı tatlı dil kullanılmalıdır.’

isim	yön	isim	fiil	şart	isim
<i>alım birim</i>	+GA	<i>oᅇgay</i>	<i>bol-</i>	-sA	<i>öz</i>
<i>uluᅇ kiçiᅇ</i>		<i>süçiᅇ</i>	<i>tut-</i>		<i>söz</i>

[KB/3203] *yakın ka kadaştın yitürmiş sen öz / uluş kēnd buᅇundın evürmiş sen yüz* ‘Sen yakın akraba ve kardeşlerden uzaklaşmışsın; köy, kasaba ve şehir halkından yüz çevirmişsin.’

isim	isim	ayr	fiil	ögz/2.tşz	isim
<i>yakın</i>	<i>ka kadaş</i>	-DIn	<i>yitür-</i>	-mİş sen	<i>öz</i>
<i>uluş kēnd</i>	<i>buᅇun</i>		<i>evür-</i>		<i>yüz</i>

[KB/6374] *çıᅇay ma ölüᅇ ök yime bay ölüᅇ / iki böz iletür kara yir bolur* ‘Fakir de ölüᅇ, zengin de; bunların ikisinin de götürecekleri şey ancak bir kefenden ibâettir ve nihâyet kara toprak olurlar.’

isim	fiil	gen. z	isim	fiil	gen. z
<i>çıᅇay ma</i>	<i>öl-</i>	-Ur	<i>ök yime</i>	<i>öl-</i>	-Ur
<i>iki böz</i>	<i>ilet-</i>		<i>kara yir</i>	<i>bol-</i>	

1.1.3.1.6.2. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[KB/6206] *ka muᅇnuᅇᅇ fıᅇrakı yakın ya yırak / ölüᅇnüᅇᅇ fıᅇrakı yırak bu fıᅇrak* ‘Her şeyin fıᅇrakı yakın veya uzak olabilir; ölümün fıᅇrakı uzak fıᅇraktır.’

isim	ilgi	{K}	isim
<i>ka muᅇ</i>	+nUᅇᅇ	<i>fıᅇrakı</i>	<i>yakın ya yırak</i>
<i>ölüm</i>			<i>yırak bu fıᅇrak</i>

Tablo 7. Kutadgu Bilig’in “Ek, Kelime ve Ek+Kelime” Açısından Tam Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı

Eser	K1	K2	Adet
Kutadgu Bilig	Altı+	E+K	1
	Altı	E	1
	Altı	E+K	15
	Beş	E	2

	Beş	E+K	22
	Dört	E	7
	Dört	E+K	24
	Üç	E	5
	Üç	E+K	21
	İki	E	4
	İki	E+K	1
	Toplam		103

1.1.3.2. Dîvânu Lugâti't-Türk'te Tam Paralelizm

Bu çalışmada Ahmet Bican Ercilasun'un *Dîvânu Lugâti't-Türk'teki Şiirler ve Atasözleri* ve yine Ahmet Bican Ercilasun'un Ziyat Akkoyunlu ile beraber hazırladığı *Dîvânu Lugâti't-Türk* adlı eserleri üzerinde örnekler taranıp veriler oluşturulmuştur. Bu eserde tam paralelizm örnekleri 70 olarak tespit edilmiştir.

1.1.3.2.1. Altıdan Fazla Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

[DLT:150/130] *Awlalur özüüm anıñ tüzüña / Emlölür közüüm anıñ tözüña*
 'Güzelliğine av olur özüm / Ayak tozuyla iyileşir gözüm'

isim	ifye	ffye	gen.z	isim	iyе/ 1.tk	{K}	isim	iyе/ 3.tk	zn	yön
<i>aw</i>	+lA-	-l-	-Ur	<i>öz</i>	+(X)m	anıñ	<i>tüz</i>	+I	+n	+GA
<i>em</i>				<i>köz</i>			<i>töz</i>			

1.1.3.2.2. Beş Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

[DLT:549/448] *Kimi içre oldurup / İla suwın keçtimiz / Uygur tapa başlanıp / Mıñlak ilin atçımız*
 'Gemi içre oturup / İla suyunu geçtik / Uygurlara yönelip / Mıñlak elini açtık'

isim	isim	yön/ yg	fiil	zf	isim	isim	iyе/ 3.tk	yük	fiil	ggz	1.çk
<i>kimi</i>	<i>iç</i>	+rA	<i>oldur-</i>	- (X)p	<i>ıla</i>	<i>suw</i>	+I	+n	<i>keç-</i>	-DX	-(X)mXz
<i>uygur</i>	<i>tapa</i>	+A	<i>başlan-</i>		<i>mıñlak</i>	<i>il</i>			<i>aç-</i>		

[DLT:479/383] *Közüm yaşın yamladı / Bagrım başın emledi* ‘Gözümdeki yaşlar gitti / Gönül yaramı sağalttı’

isim	ie/1.tk	isim	ie/3.tk	yük	isim	ifye	ggz/3.tk
<i>köz</i>	+(X)m	<i>yāş</i>	+I	+n	<i>yam</i>	+IA-	-DX
<i>bagır</i>		<i>bāş</i>			<i>em</i>		

1.1.3.2.3. Dört Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.3.2.3.1. Yalnızca Eklerin Örtüşüğü Paralelizm Örnekleri

[DLT:554/456] *Kara tünüg keçürsedim / Ağır ūnı uçursadım* ‘Kara geceyi geçirmek istedim / Ağır uykuyu uçurmak istedim’

isim	isim	yük	fiil	ffye	şart	ggz	1.tk
<i>kara</i>	<i>tün</i>	+(X)g	<i>keç-</i>	-Ur-	-sA	-DX	-m
<i>ağır</i>	<i>ū</i>	+nI	<i>uç-</i>				

[DLT:35/21] *Bardı köziim yarıkı / Aldı özüm konuku* ‘Gözümün ışığı gitti / Gidişi ruhumu kabzetti’

fiil	ggz	isim	ie/1.tk	fiil	fiye	ie/3.tk
<i>bar-</i>	-DX	<i>köz</i>	+(X)m	<i>yarı-</i>	-(X)k	+I
<i>al-</i>		<i>öz</i>		<i>kon-</i>		

[DLT:305/252] *Tütüşmeginçe tüzülmes, tüpirmeginçe açılmas* ‘(İnsanlar) tutuşmayınca barışmaz, esmeyince (hava) açılmaz’

fiil	ffye	zf	fiil	ffye	gen. z
<i>tütüş-</i>	-mA-	-gInçA	<i>tüz-</i>	-(X)l-	-mAs
<i>tüpür-</i>			<i>aç-</i>		

1.1.3.2.3.2. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüşüğü Paralelizm Örnekleri

[DLT:101/93] *Alplar birle uruşma, begler birle turuşma* ‘Alplar ile vuruşma, beğlere karşı durma’

isim	çok	{K}	fiil	ffye	emir/2.tk
<i>alp</i>	+lAr	<i>birle</i>	<i>ur-</i>	-Uş-	-mA
<i>beg</i>			<i>tur-</i>		

[DLT:123/109] *Keleşlig bilig üdreşür, keleşsiz bilig opraşur* ‘Danışan akıl gelişir, danışmayan akıl yıpranır’

isim	iiye	{K}	fiil	ffye	gen. z
<i>keleş</i>	+lXg	<i>bilig</i>	<i>üdre-</i>	-ş-	-Ur
	+sXz		<i>opra-</i>		

[DLT:199/170, 453/356] *Kılnu bilse kızıl keçer, yaranu bilse yaşıl keçer* ‘Davranmasını bilen kızıl giyer, yaranmasını bilen yeşil giyer’

fiil	ffye	zf	{K}	isim	{K}
<i>kıl-</i>	-(X)n-	-U	<i>bilse</i>	<i>kızıl</i>	<i>keçer</i>
<i>yara-</i>				<i>yaşıl</i>	

[DLT:214/184] *Karga karısın kim bilir, kişi alasin kim tapar* ‘Karga(nın) yaşlısını kim bilir, kişi(nin) alacasını kim bulur’

isim	isim	iye/3.tk	yük	{K}	fiil	gen. z
<i>karga</i>	<i>karı</i>	+(s)I	+n	<i>kim</i>	<i>bil-</i>	-Xr
<i>kişi</i>	<i>ala</i>				<i>tap-</i>	

[DLT:269/236] *Buşmasar boz kuş tutar; ivmeser ürün kuş tutar* ‘Bıkmayan boz kuş tutar, acele etmeyen ak kuş (doğan) tutar’

fiil	ffye	şart	isim	{K}	{K}
<i>buş-</i>	-mA-	-sAr	<i>boz</i>	<i>kuş</i>	<i>tutar</i>
<i>iv-</i>			<i>ürün</i>		

1.1.3.2.4. Üç Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.3.2.4.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[DLT:266/234] *Yamar Suw'ın keçelim / Teryük suwın içelim* 'Yamar Suyu'nu geçelim / Kaynak suyunu içelim'

isim	isim	ie/3.tk	yük	fiil	istek/1.çk
<i>Yamar</i>	<i>Suw</i>	+I	+n	<i>keç-</i>	-Allm
<i>teryük</i>	<i>suw</i>			<i>iç-</i>	

[DLT:600/492] *Budruç kanın irtelim / Basmıl begin örtelim* 'Budraç'tan öç alalım / Basmıl beyini yakalım'

isim	isim	ie/3.tk	yük	fiil	istek/1.çk
<i>Budruç</i>	<i>kan</i>	+I	+nI	<i>irt-</i>	-Allm
<i>Basmıl</i>	<i>beg</i>			<i>ört-</i>	

[DLT:128/113] *Yatmış başıg kartadı / Keçmiş ödüg irtedi* 'Kaşığı yatmış çıbanı / Aradı geçmiş zamanı'

isim	sf	isim	yük	fiil	ggz/3.tk
<i>yat-</i>	-mIş	<i>baş</i>	+(X)g	<i>karta-</i>	-DX
<i>keç-</i>		<i>öd</i>		<i>irte-</i>	

[DLT:546/446] *Biligni irdedim / Bögüni üdürdüm / Özümnü adırdım* 'Bilgiyi istedim / Bilgeyi diledim / Kendimi ayırdım'

isim	yük	fiil	ggz	1.tk
<i>bilig</i>	+nI	<i>irde-</i>	-DX	-m
<i>bögü</i>		<i>üdü-</i>		
<i>özüm</i>		<i>adır-</i>		

[DLT:127/112] *Sınamasa arsızkar, sakınmasa utsukar* 'Sınamayan aldanır, düşünmeyen yitirir'

fiil	ffye	şart	fiil	gen. z
<i>sına-</i>	<i>-mA-</i>	<i>-sA</i>	<i>arsık-</i>	<i>-Ar</i>
<i>sakın-</i>			<i>utsuk-</i>	

[DLT:211/181] *Kardunı yinçü sakınmañ / Tuzgunı mançu sizinmeñ* ‘Buz parçasını inci sanmayın / Armağan aş mançu sanmayın’

isim	ıye/3.tk	isim	fiil	ffye	emir/2.tk
<i>kardun</i>	<i>+I</i>	<i>yinçü</i>	<i>sakın-</i>	<i>-mA-</i>	<i>-ŋ</i>
<i>tuzgun</i>		<i>mançu</i>	<i>sizin-</i>		

[DLT:274/239] *Tikmeginçe önmes, tilemeginçe bulmas* ‘Dikmeyince bitmez, dilemeyince bulunmaz’

fiil	ffye	zf	fiil	gen. z
<i>tik-</i>	<i>-mA-</i>	<i>-gInçA</i>	<i>ön-</i>	<i>-mAs</i>
<i>tile-</i>			<i>bul-</i>	

[DLT:276/240] *Çaksa tutnur, çalsa bilnür* ‘Çakınca tutuşur, (kulağa) çalınca bilinir’

fiil	zf	fiil	ffye	gen. z
<i>çak-</i>	<i>-sA</i>	<i>tut-</i>	<i>-(X)n-</i>	<i>-Ur</i>
<i>çal-</i>		<i>bil-</i>		

[DLT:316/259] *Kiçig ulugka turuşmas, kurguy suñkurka karışmas* ‘Küçük, büyüğe diren(e)mez; atmaca, sungurla baş ed(e)mez’

isim	isim	yön	fiil	ffye	gen. z
<i>kiçig</i>	<i>ulug</i>	<i>+GA</i>	<i>tur-</i>	<i>-(X)ş-</i>	<i>-mAs</i>
<i>kurguy</i>	<i>suñkur</i>		<i>kar-</i>		

[DLT:450/353] *İş yaragında, sart asığında* ‘İş zamanında, tüccar kazancında’

isim	isim	iye/3.tk	zn	bul
<i>iş</i>	<i>yarag</i>	+I	+n	+DA
<i>sart</i>	<i>asıg</i>			

[DLT:487/389] *Kişi sözleşü, yulki yıdlaşu* ‘Kişi konuşarak, hayvan koklaşarak’

isim	isim	ifye	ffye	zf
<i>kişi</i>	<i>söz</i>	+IA-	-ş-	-U
<i>yulki</i>	<i>yıd</i>			

1.1.3.2.4.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[DLT:230/200] *Neçe munduz erse iş edgü, neçe egri erse yöl edgü* ‘Nice aptal olsa (da) arkadaş iyi, nice eğri olsa (da) yol iyi’

{K}	isim	{K}	isim	{K}
<i>neçe</i>	<i>munduz</i>	<i>erse</i>	<i>iş</i>	<i>edgü</i>
	<i>egri</i>		<i>yöl</i>	

1.1.3.2.4.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[DLT:49/34] *Etil suwı aka turur / Kaya tüpi kaka turur* ‘İdil suyu akıp durmada / Dağ dibini kakıp durmada’

isim	isim	iye/3.tk	fiil	zf	{K}
<i>etil</i>	<i>suw</i>	+I	<i>ak-</i>	-A	<i>turur</i>
<i>kaya</i>	<i>tüp</i>		<i>kak-</i>		

[DLT:65/51] *İzlik bolsa er uldımas, içlik bolsa at yagrımas* ‘Ayakkabı olursa kişi yalınayak kalmaz, örtü olursa at (sırtı) yaralanmaz’

isim	iiye	{K}	isim	fiil	gen. z
<i>iz</i>	+IXg	<i>bolsa</i>	<i>er</i>	<i>uldı-</i>	-mAs
<i>iç</i>			<i>at</i>	<i>yagrı-</i>	

[DLT:112/100] *Tay atatsa at tınur, ogul erdeşse ata tınur* ‘Tay, at olunca at dinlenir, oğul, er olunca baba dinlenir’

isim	isim	fiye	zf	isim	{K}
<i>tay</i>	<i>at</i>	+Ad-	-sA	<i>at</i>	<i>tınur</i>
<i>ogul</i>	<i>er</i>			<i>ata</i>	

[DLT:115/103] *Tulum anutsa kulun bulur, tulum unutsa bulun bolur* ‘Silah hazır eden kulun bulur, silah(ı) unutan tutsak olur’

{K}	fiil	şart	isim	fiil	gen. z
<i>tulum</i>	<i>anut-</i>	-sA	<i>kulun</i>	<i>bul-</i>	-Ur
	<i>unut-</i>		<i>bulun</i>	<i>bol-</i>	

[DLT:192/165] *Kuruk kaşuk ağızka yaramas, kurug söz kulakka yakışmas* ‘Kuru kaşık ağza yaramaz, kuru söz kulağa yaklaşmaz’

{K}	isim	isim	yön	fiil	gen. z
<i>kuruk</i> / <i>kurug</i>	<i>kaşuk</i>	<i>ağız</i>	+GA	<i>yara-</i>	-mAs
	<i>söz</i>	<i>kulak</i>		<i>yakış-</i>	

[DLT:547/447] *Kuş balası kusınçig, it balası oxşançig* ‘Kuş balası tiksindirici, it balası okşanası’

isim	{K}	fiil	fiye	yük
<i>kuş</i>	<i>balası</i>	<i>kusı-</i>	-nç	+(X)g
<i>it</i>		<i>oxşa-</i>		

[DLT:632/527] *Yalksa yeme yāg edgü, küyse yeme kün edgü* ‘Bıkılsa da yağ iyi, yaksa da güneş iyi’

fiil	şart	{K}	isim	{K}
<i>yalk-</i>	-sA	<i>yeme</i>	<i>yāg</i>	<i>edgü</i>
<i>küy-</i>			<i>kün</i>	

1.1.3.2.5. İki Unsuru Örtüşen Tam Paralelizm Örnekleri

1.1.3.2.5.1. Yalnızca Eklerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[DLT:617/512] *Ördi bulut ıñraşu / Aktı akın müñreşü / Kaldı bodun tañlaşu* ‘Çıktı bulut gürleyerek / Aktı seller şarlayarak / Kalakaldı halk şaşırarak’

fiil	ggz	isim	fiil	zf
<i>ör-</i>	<i>-DX</i>	<i>bulut</i>	<i>ıñraş-</i>	<i>-U</i>
<i>ak-</i>		<i>akın</i>	<i>müñreş-</i>	
<i>kal-</i>		<i>bodun</i>	<i>tañlaş-</i>	

[DLT:124/110] *Yaşın atıp yaşnadı / Tuman turup tüşnedi* ‘Bulutlar şimşek çakıştı / Sisler kalktı, yerleşti’

isim	fiil	zf	fiil	ggz
<i>yaşın</i>	<i>at-</i>	<i>-(X)p</i>	<i>yaşna-</i>	<i>-DX</i>
<i>tuman</i>	<i>tur-</i>		<i>tüşne-</i>	

[DLT:60/47] *Aktı akın munduzı / Togdı yaruk yulduzı* ‘Aktı deli seller apansız / Doğdu gökte parlak yıldız’

fiil	ggz	isim	isim	ıye/3.tk
<i>ak-</i>	<i>-DX</i>	<i>akın</i>	<i>munduz</i>	<i>+I</i>
<i>tog-</i>		<i>yaruk</i>	<i>yulduz</i>	

[DLT:82/71] *Bulut òrüp kök örtüldi / Tuman turup tolı yagdı* ‘Bulut yükseldi, gök örtüldü / Sis bastırdı, dolu yağdı’

isim	fiil	zf	isim	fiil	ggz
<i>bulut</i>	<i>òr-</i>	<i>-(X)p</i>	<i>kök</i>	<i>örtül-</i>	<i>-DX</i>
<i>tuman</i>	<i>tur-</i>		<i>tolı</i>	<i>yag-</i>	

[DLT:33/19] *Alp Er Toña öldi mü / İsiz ajun kaldı mu* ‘Alp Er Tonga öldü mü / Yaman dünya kaldı mı’

isim	fiil	ggz	se
<i>Alp Er Tonga</i>	<i>öl-</i>	<i>-DX</i>	<i>mU</i>
<i>isiz ajun</i>	<i>kal-</i>		

[DLT:341/275] *Küçendi bilekim / Yagudu tilekim / Telindi biligim* ‘Ağırlaştı bileğim / Yaklaştı dileğim / Açıldı bilgim’

fiil	ggz/3.tk	isim	iye/1.tk
<i>küçen-</i>	<i>-DX</i>	<i>bilek</i>	<i>+(X)m</i>
<i>yagu-</i>		<i>tilek</i>	
<i>telin-</i>		<i>bilig</i>	

[DLT:464/368] *Us es körüp yüksek kalık kodı çokar / Bilge kişi öğüt birip tawrak ukar* ‘Akbaba avı görünce dalış yapar / Öğüt verilince bilge, hemen kapar’

isim	fiil	zf	isim	fiil	gen. z
<i>us es</i>	<i>kör-</i>	<i>-(X)p</i>	<i>yüksek kalık kodı</i>	<i>çok-</i>	<i>-Ar</i>
<i>bilge kişi öğüt</i>	<i>bir-</i>		<i>tawrak</i>	<i>uk-</i>	

[DLT:29/15] *Kuş kanatın er atın* ‘Kuş kanadıyla, er atıyla’

isim	isim	iye/3.tk	vas
<i>kuş</i>	<i>kanat</i>	<i>+I</i>	<i>+n</i>
<i>er</i>	<i>at</i>		

[DLT:47/33] *İrig irini yāglıg, ermegü başı kanlıg* ‘Kararlı (kişinin) dudağı yağlı, tembel(in) başı kanlı’

isim	isim	iye/3.tk	isim	iye
<i>irig</i>	<i>irin</i>	<i>+I</i>	<i>yāg</i>	<i>+IXg</i>
<i>ermegü</i>	<i>baş</i>		<i>baş</i>	

[DLT:50/35; 206/176] *Alımçı arslan birimçi sıçgan* ‘Alacaklı aslan, borçlu sıçan’

fiil	fiye	iiye	isim
<i>al-</i>	+(X)m	+çI	<i>arслан</i>
<i>bir-</i>			<i>sıçgan</i>

[DLT:56/42] *Orı kopsa oğuş aklışur, yağı kelse irmem tepreşür* ‘Bağırtı kopsa sülale toplanır / yağı gelse oymak depreşir’

isim	fiil	zf	isim	fiil	gen. z
<i>orı</i>	<i>kop-</i>	-sA	<i>oğuş</i>	<i>aklış-</i>	-Ur
<i>yağı</i>	<i>kel-</i>		<i>irmem</i>	<i>tepreş-</i>	

[DLT:63/49] *Tagıg ukrukın egmes, teñizni kaygıkın böğmes* ‘Dağı kementle eğ(e)mezler, denizi kayıkla engelle(ye)mezler’

isim	yük	isim	vas	fiil	gen. z
<i>tag</i>	+(X)g	<i>ukruk</i>	+(X)n	<i>eg-</i>	-mAs
<i>teñiz</i>	+nI	<i>kaygık</i>		<i>bög-</i>	

[DLT:72/58] *Türlüg çeçek yazıldı / Barçın yağım kerildi* ‘Türlü çiçekler yarıldı / İpek halılar gerildi’

isim	isim	fiil	ffye	ggz
<i>türlüg</i>	<i>çeçek</i>	<i>yar-</i>	-(X)l-	-DX
<i>barçın</i>	<i>yağım</i>	<i>ker-</i>		

[DLT:74/62] *Arpasız at aşumas, arkasız alp çerig sıyumas* ‘Arpasız at aşamaz, arkasız alp asker kıramaz’

isim	iiye	isim	fiil	gen. z
<i>arpa</i>	+sXz	<i>at</i>	<i>aşu-</i>	-mAs
<i>arka</i>		<i>alp çerig</i>	<i>sıyu-</i>	

[DLT:114/102] *Kulak eşitse köñül bilir, köz körse üdig kelir* ‘Kulak işitirse gönül bilir, göz görürse şevk gelir’

isim	fiil	şart	isim	fiil	gen. z
<i>kulak</i>	<i>eşit-</i>	-sA	<i>könül</i>	<i>bil-</i>	-Xr
<i>köz</i>	<i>kör-</i>		<i>üdig</i>	<i>kel-</i>	

[DLT:160/140] *Köp sögütke kuş konar, körklüg kişike söz kelir* ‘Gür sögüte kuş konar, güzel kişiye söz gelir’

isim	isim	yön	isim	fiil	gen. z
<i>köp</i>	<i>sögüt</i>	+GA	<i>kuş</i>	<i>kon-</i>	-Xr
<i>körklüg</i>	<i>kişi</i>		<i>söz</i>	<i>kel-</i>	

[DLT:179/153; 502/402; 605/497] *Sögüt sölişe, kağın kāsıña* ‘Sögüt tazeliğine, kayın karthığına’

isim	isim	ıye/3.tk	yön
<i>sögüt</i>	<i>söl</i>	+I	+ηA
<i>kağın</i>	<i>kās</i>		

[DLT:206/176] *Karı sāwı kalmas, kağıl bāğı yazılmas* ‘Yaşlı(nın) sözü kalmaz, taze sögüt dalı(nın) bağı çözülmez’

isim	isim	ıye/3.tk	fiil	gen. z
<i>karı</i>	<i>sāw</i>	+I	<i>kal-</i>	-mAs
<i>kağıl</i>	<i>bāğ</i>		<i>yazıl-</i>	

[DLT:320/261; 511/410] *Tāğ tāğka kawuşmas, kişi kişike kawuşur* ‘Dağ dağa kavuşmaz, kişi kişiye kavuşur’

isim	isim	yön	fiil	gen. z
<i>tāğ</i>	<i>tāğ</i>	+GA	<i>kawuş-</i>	-mAs
<i>kişi</i>	<i>kişi</i>			-Ur

[DLT:406/317] *Tatıg közre, tikenig tüpre* ‘Fars’ı gözden, diken dipten’

isim	yük	isim	yg
<i>Tat</i>	+(X)g	<i>köz</i>	+rA
<i>tiken</i>		<i>tüp</i>	

[DLT:540/441] *Kalın bulutug tüpi sürer, karanıku ışıg urunç açar* ‘Yoğun bulutu tüpi sürer, karanlık işi rüşvet açar’

isim	isim	yük	isim	fil	gen. z
<i>kalın</i>	<i>bulut</i>	+(X)g	<i>tüpi</i>	<i>sür-</i>	-Ar
<i>karanıku</i>	<i>ış</i>		<i>urunç</i>	<i>aç-</i>	

[DLT:557/459] *Keğüklük ölimes, küweçlig kürimes* ‘Kepenekli ıslanmaz; gemi, mızraksı demirli (at) huysuzlanmaz’

isim	üye	fil	gen. z
<i>keğük</i>	+lXg	<i>öli-</i>	-mAs
<i>küweç</i>		<i>küri-</i>	

1.1.3.2.5.2. Yalnızca Kelimelerin Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[DLT:60/46] *Erkeç eti em bolur, eçkü eti yil bolur* ‘Erkeç eti devadır, keçi eti yeldir’

isim	{K}	isim	{K}
<i>erkeç</i>	<i>eti</i>	<i>em</i>	<i>bolur</i>
<i>eçkü</i>		<i>yil</i>	

1.1.3.2.5.3. Ek ve Kelimelerin Birlikte Örtüştüğü Paralelizm Örnekleri

[DLT:458/362] *Yelwin anıñ közi / Yelgin anıñ özi* ‘Büyüdüdür gözü / Bir yolcudur özü’

isim	{K}	isim	ıye/3.tk
<i>yelwin</i>	<i>anıñ</i>	<i>köz</i>	+I
<i>yelgin</i>		<i>öz</i>	

[DLT:47/33] *Künde irük yok begde kıyık yök* ‘Güneşte gedik yok / Beğde (sözden) cayma yok’

isim	bul	isim	{K}
<i>kün</i>	+DA	<i>irük</i>	<i>yok</i>
<i>beg</i>		<i>kıyık</i>	/ <i>yök</i>

[DLT:52/37] *Āç nē yimes tok nē times* ‘Aç ne yemez, tok ne demez’

isim	{K}	fiil	gen. z
<i>āç</i>	<i>nē</i>	<i>yi-</i>	<i>-mAs</i>
<i>tok</i>		<i>ti-</i>	

[DLT:58/44] *Kişi alası içtin yılkı alası taştın* ‘Kişi(nin) alacası içte, hayvan(ın) alacası dışta’

isim	{K}	isim	ayr
<i>kişi</i>	<i>alası</i>	<i>iç</i>	<i>+DIn</i>
<i>yılkı</i>		<i>taş</i>	

[DLT:58/44] *Ula bolsa yöl azmas bilig bolsa söz yazmas* ‘Yol işareti olursa yol şaşırılmaz, akıl olursa söz yanılmaz’

isim	{K}	isim	fiil	gen. z
<i>ula</i>	<i>bolsa</i>	<i>yöl</i>	<i>az-</i>	<i>-mAs</i>
<i>bilig</i>		<i>söz</i>	<i>yaz-</i>	

[DLT:64/51] *Ersek erke tegmes, iwek ewke tegmes* ‘Orospu ere ulaşmaz, aceleci eve ulaşmaz’

isim	isim	yön	{K}
<i>ersek</i>	<i>er</i>	<i>+GA</i>	<i>tegmes</i>
<i>iwek</i>	<i>ew</i>		

[DLT:164/142] *Kuzda kār eksümez, kōyda yāg eksümez* ‘Dağın güneş görmeyen yanında kar eksilmez, koyunda yağ eksilmez’

isim	bul	isim	{K}
<i>kuz</i>	+DA	<i>kār</i>	<i>eksümez</i>
<i>kōy</i>		<i>yāg</i>	

[DLT:176/151, 407/317] *Tatsız Türk bolmas, başsız bōrk bolmas* ‘Farssız Türk olmaz, başsız bōrk olmaz’

isim	iye	isim	{K}
<i>Tat</i>	+sXz	<i>Türk</i>	<i>bolmas</i>
<i>baş</i>		<i>bōrk</i>	

[DLT:202/172, 451/354] *Ōt tütünsüz bolmas, yigit yāzüksüz bolmas* ‘Ateş dumansız olmaz, genç günahsız olmaz’

isim	isim	iye	{K}
<i>ōt</i>	<i>tütün</i>	+sXz	<i>bolmas</i>
<i>yigit</i>	<i>yāzuk</i>		

[DLT:238/207] *Kīz birle küreşme, kısrak birle yarışma* ‘Kız ile güreşme, kısrak ile yarışma’

isim	{K}	fiil	emir/2.tk
<i>kīz</i>	<i>birle</i>	<i>küreş-</i>	<i>-mA</i>
<i>kısrak</i>		<i>yarış-</i>	

[DLT:257/225] *Suburganda ew bolmas, topurganda aw bolmas* ‘Eski mezarlıkta ev olmaz, yumuşak toprakta av olmaz’

isim	bul	isim	{K}
<i>suburgan</i>	+DA	<i>ew</i>	<i>bolmas</i>
<i>topurgan</i>		<i>aw</i>	

[DLT:311/256] *Er oğlu muşadmas, ut oğlu kölermes* ‘İnsanoğlu bunalmaz, it yavrusu karın üzre yapışmaz’

isim	{K}	fiil	gen. z
<i>er</i>	<i>oğlu</i>	<i>muşad-</i>	<i>-mAs</i>
<i>ut</i>		<i>köler-</i>	

[DLT:407/317] *Kılıç tatıksa iş yunçır, er tatıksa et tunçır* ‘Kılıç paslansa iş bozultur, er Farslaşsa et(i) kokuşur’

isim	{K}	isim	fiil	gen. z
<i>kılıç</i>	<i>tatıksa</i>	<i>iş</i>	<i>yunç-</i>	<i>-Xr</i>
<i>er</i>		<i>et</i>	<i>tunç-</i>	

[DLT:456/360] *Barçın yamağı barçınka, kars yamağı karska* ‘İpek(in) yaması ipeğe, yün(ün) yaması yüne’

isim	{K}	isim	yön
<i>barçın</i>	<i>yamağı</i>	<i>barçın</i>	<i>+GA</i>
<i>kars</i>		<i>kars</i>	

[DLT:470/376] *Yazmas atım bolmas, yañılmas bilge bolmas* ‘İskalamaz nişancı olmaz, yanılmaz bilge olmaz’

fiil	sf	isim	{K}
<i>yaz-</i>	<i>-mAs</i>	<i>atım</i>	<i>bolmas</i>
<i>yañıl-</i>		<i>bilge</i>	

[DLT:507/407] *Oğlan işi iş bolmas, oğlak münzi sap bolmas* ‘Çocuk işi iş olmaz, oğlak boynuzu sap olmaz’

isim	isim	iye/3.tk	isim	{K}
<i>oğlan</i>	<i>iş</i>	<i>+I</i>	<i>iş</i>	<i>bolmas</i>
<i>oğlak</i>	<i>münüz</i>		<i>sap</i>	

[DLT:606/498] *Kalıñ bīrse kīz alır, kerek bolsa kız alır* ‘Başlık veren kız alır, ihtiyaç(1) olan pahalı alır’

isim	fiil	şart	isim	{K}
<i>kalıñ</i>	<i>bīr-</i>	-sA	<i>kīz</i>	<i>alır</i>
<i>kerek</i>	<i>bol-</i>		<i>kız</i>	

Tablo 8. Dîvânu Lugâti’t-Türk’ün “Ek, Kelime ve Ek+Kelime” Açısından Tam Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı

Eser	K1	K2	Adet
Dîvânu Lugâti’t-Türk	Altı+	E+K	1
	Beş	E	2
	Dört	E	3
	Dört	E+K	5
	Üç	E	11
	Üç	K	1
	Üç	E+K	7
	İki	E	22
	İki	K	1
	İki	E+K	17
	Toplam		

1.2. KISMÎ PARALELİZM AÇISINDAN ESERLERİN İNCELENMESİ

Eski Türkçenin Köktürk döneminden *Türk bengü taşları*; Eski Uygur döneminden *Altun Yaruk*, *Eski Türk Şiiri*, *İyi ve Kötü Prens Öyküsü*, *Maytrisimit ve Daşakarmapathāvadānamālā*; Karahanlı döneminden de *Kutadgu Bilig ve Dîvānu Lugāti't-Türk adlı* eserlerden 150 veriye ulaşılmıştır. Bu eserler arasında İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde kısmî paralelizm oluşturan bir örneğe rastlanmamıştır.

1.2.1. Köktürkçede Kısmî Paralelizm

1.2.1.1. Türk Bengü Taşları'nda Kısmî Paralelizm

Kısmî paralelizm veri sayısı 25 olarak tespit edilmiştir. İncelenen eserde {Kül Tigin Taşları - Bilge Kağan Taşları - Tonyukuk I-II Taşları} aynı olan örnekler ayrı olarak ele alınmamıştır.

1.2.1.1.1. Bir Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[KT/D:2] *kop almış, kop baz kılmış*. 'hep almışlar, hep kendilerine bağlamışlar.'

{K}	isim	fiil	ögz
<i>kop</i>	-	<i>al-</i>	<i>-mİş</i>
	<i>baz</i>	<i>kıl-</i>	

[KT/D:3] *Begleri yeme, bodunı yeme* 'Beyleri de halkı da'

isim	çok	iye/3.tk	{K}
<i>beg</i>	<i>+lAr</i>	<i>+I</i>	<i>yeme</i>
<i>bodun</i>	-		

[KT/D:9] *İllig bodun ertim, ilim amtı kanı; kimke ilig kazganur men tir ermiş. Kaganlıg bodun ertim, kaganım kanı; ne kaganka işig küçüg birür men tir ermiş.*

isim	iye	{K}	{K}	isim	iye/1.tk	isim	{K}	isim	yön	isim	fil	gen. z	{K}	{K}
<i>kagan</i>	<i>il</i>	<i>+IXg</i>	<i>bodun</i>	<i>ertim</i>	<i>il</i>	<i>+(X)m</i>	<i>amtı</i>	<i>kanı</i>	<i>kim</i>	<i>il</i>	<i>kazgan-</i>	<i>-ur men</i>	<i>tir</i>	<i>ermiş</i>
				<i>kagan</i>					<i>+GA</i>	<i>iş küç</i>	<i>bir-</i>			

[KT/D:13-14] *Tölis, Tarduş bodunug [anta itmiş]; yabgu, şadıg anta birmiş.*
‘Tölis, Tarduş halklarını o zaman örgütlemiş; yabguyu, şadı o zaman tayin etmiş.’

isim	isim	yük	{K}	fil	ögz/3.tk
<i>Tölis, Tarduş</i>	<i>bodun</i>	<i>+(X)g</i>	<i>anta</i>	<i>it-</i>	<i>-mİş</i>
-	<i>yabgu şad</i>			<i>bir-</i>	

[KT/D:18-19] *Bilmedükün] üçün, biziñe yañıl[t]ukın üçün* ‘Bilmedikleri için, bize karşı yanıldıkları için’

{K}	fil	ffye	sf	iye/3.tk	yük	{K}
-	<i>bil-</i>	<i>-mA-</i>	<i>-DUk</i>	<i>+I</i>	<i>+n</i>	<i>üçün</i>
<i>bizinge</i>	<i>yañıl-</i>					

[KT/D:19] *kaganı ölti; buyruku, begleri yeme ölti.* ‘kağanı öldü; yöneticileri ve beyleri de öldü.’

isim	iye/3.tk	isim	{K}
<i>kagan</i>	<i>+I</i>	-	<i>ölti</i>
<i>buyruk begler</i>		<i>yeme</i>	

[KT/D:28] *yırıgaru Oguz bodun tapa, ilgerü Kıtan, Tatabı bodun tapa, birigerü Tabgaç tapa* ‘kuzeyde Oğuz halkına doğru, doğuda Kıtay, Tatabı halklarına doğru, güneyde Çin’e doğru’

isim	yg	isim	isim	{K}
<i>yır</i>	+gArU	<i>Oguz</i>	<i>bodun</i>	<i>tapa</i>
<i>il</i>		<i>Kıtañ, Tatañı</i>		
<i>biri</i>		<i>Tabgaç</i>	-	

[BK/K:6] *Āçsar tosık ömez sen. Bir todsar āçsık ömez sen.* ‘Acıkınca tokluk düşünmezsin. Bir doydun mu {bir daha} açlık düşünmezsin.’

isim	fiil	zf	fiil	sf	{K}
-	<i>āç-</i>	-sAr	<i>to-</i>	-slk	<i>ömez sen</i>
<i>bir</i>	<i>tod-</i>		<i>āç-</i>		

[BK/D:19] *igidmiş kaganıña, ermiş bar[mış edgü] ilije* ‘{seni} beslemiş olan bilge kağanına, kalkınmış ve müreffeh, güzel ülkene’

fiil	sf	isim	isim	iye/3.tk	zn	yön
<i>igid-</i>	-mIş	-	<i>kagan</i>	+I	+n	+GA
<i>er-bar-</i>		<i>edgü</i>	<i>il</i>			

[BK/D:28] *Kaganın, yab(gusu)n, şadın anta ölürtüm; ilin anta altım.* ‘Kağanını, yab(gusu)nu, şadını orada öldürdüm; ülkesini orada aldım.’

isim	iye/3.tk	yük	fiil	ffye	ggz	1.tk
<i>kagan yabgu şad</i>	+(s)I	+n	<i>öl-</i>	<i>-Ur-</i>	-DX	-m
<i>il</i>			<i>al-</i>	-		

[BK/D:32] *Sınar süsi ebig barkıg yolıgalı bardı; sınar süsi süñüşgeli kelti.* ‘Yarı ordusu evi barkı {karargâhı} yağmalamaya gitti; yarı ordusu savaşmaya geldi.’

{K}	{K}	isim	fiil	zf	fiil	ggz/3.çk
<i>sınar</i>	<i>süsi</i>	<i>eb barkıg</i>	<i>yolu-</i>	-gAll	<i>bar-</i>	-DX
		-	<i>süñüş-</i>		<i>kel-</i>	

[BK/D:34] *süsin bu(z)dum, ilin anta altım.* ‘ordularımı bozdum, ülkelerini orada aldım.’

isim	iye/3.tk	yük	isim	fiil	ggz	1.tk
<i>sü</i>	+(s)I	+n	-	<i>buz-</i>	-DX	-m
<i>il</i>			<i>anta</i>	<i>al-</i>		

[T-I/G:6] *Yuyka erkli topulgalı uçuz ermiş; yinçge erklig üzgeli uçuz.* ‘Yufka olanı delmek kolay derler; ince olanı (da) koparmak kolay.’

isim	{K}	iye	fiil	zf	{K}	{K}
<i>yuyka</i>	<i>erk</i>	+IX	<i>topul-</i>	-gAll	<i>uçuz</i>	<i>ermiş</i>
<i>yinçge</i>		+IXg	<i>üz-</i>			-

[T-I/D:2] *Tabgaç kagan yagımız erti. On Ok kaganı yagımız erti.* ‘Çin kağanı düşmanımız idi. On Ok kağanı düşmanımız idi.’

isim	isim	iye/3.tk	{K}	{K}
<i>Tabgaç</i>	<i>kagan</i>	-	<i>yagımız</i>	<i>erti</i>
<i>On Ok</i>		+I		

[T-I/D:5] *(Türk bodun yeme) bulganç (ol timiş). Oguzı yeme tarkınç ol timiş.* ‘Türk halkı yine kargaşa içindedir demiş. Oğuzları da darlık {sıkıntı} içindedir demiş.’

isim	iye/3.tk	{K}	fiil	fiye	{K}
<i>Türk bodun</i>	-	<i>yeme</i>	<i>bulga-</i>	-(X)nç ol	<i>timiş</i>
<i>Oguz</i>	+I		<i>tarık-</i>		

[T-I/K:7] *Sü barıñ tidi; Altun yışda oluruñ tidi;* ‘Askerler, {siz} gidin dedi, Altun {Altay} Dağlarında oturun dedi.’

isim	bul	fiil	emir/2.çk	{K}
<i>sü</i>	-	<i>bar-</i>	-(X)ñ	<i>tidi</i>
<i>Altun yış</i>	+DA	<i>olur-</i>		

[T-II/B:3-4] *Neke tezer biz? Üküş tiyin neke korkur biz?* ‘Niye kaçıyoruz? Çoklar diye niye korkuyoruz?’

isim	{K}	fiil	gen. z/1.çşz
-	neke	tez-	-Xr biz
üküş tiyin		kork-	

1.2.1.1.2. İki Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[KT/D:8] *İlgerü kün togsıkda Bük ili kaganka tegi süleyü birmiş; kurıgaru Temir Kapıgka tegi süleyü birmiş* ‘Doğuda, güneşin doğduğu yerdeki Orman ülkesi {Kore} Kağanlığına dek ordu yürütmüşler; batıda Demirkapı’ya {Buzgalexâne’ye} dek ordu yürütmüşler.’

isim	yg	isim	{K}	isim	yön	{K}	{K}	{K}
il	+gArU	kün	togsıkda	Bük ili kagan	+GA	tegi	süleyü	birmiş
kırı		-	-	Temir kapıg				

[KT/D:32-33] *Eñ ilki Tadıkñ, çoruñ boz (atıg binip tegdi. Ol at anta) ölti. İkinti İşbara Yamtar boz atıg binip tegdi. Ol at anta ölti. Üçünç Yigen Silig Begiñ kedimlig torug at binip tegdi. Ol at anta ölti.* ‘En önce Tadık’ın, çorun {Tadık Çor’un} boz (atına inip saldırdı. O at orada) öldü. İkinci olarak İşbara Yamtar’ın boz atına binip saldırdı. O at orada öldü. Üçüncü olarak Yigen Silig Bey’in zırhlı doru atına binip saldırdı. O at orada öldü.’

isim	isim	iye/ 3.tk	isim	{K}	yük	{K}	{K}	{K}	{K}	{K}	{K}
ey ilki	Tadık Çor	+(X)ñ	boz	at	+Xg	binip	tegdı	ol	at	anta	ölti
ikinti	İşbara Yamtar	-									
üçünç	Yigen Silig Beg	+(X)ñ	torug		-						

[KT/D:36] *Kırkız kaganın ölürtümüz, ilin altımız.* ‘Kırkız kağanını öldürdük, ülkesini aldık.’

isim	isim	ıye/3.tk	yük	fiil	ffye	ggz	1.çk
<i>Kırkız</i>	<i>kagan</i>	+I	+n	öl-	-Ur-	-DX	-mXz
-	<i>il</i>			al-	-		

[KT/G:2] *İlgerü kün togsık(k)a, birigerü kün ortusuñaru, kurıgaru kün batsıkuña, yırıgaru tün ortusuñaru* ‘Doğuda güneşin doğduğu yere, güneyde gündüz ortasına kadar, batıda güneşin battığı yere, kuzeyde gece ortasına kadar’

isim	yg	{K}	fiil	sf	ıye/ 3.tk	zn	yön	isim	yg	isim	{K}
<i>il</i>	+gArU	<i>kün</i>	tog-	-sIk	-	-	+GA	<i>biri</i>	+gArU	<i>kün</i>	<i>ortusuñaru</i>
<i>kurı</i>			bat-		+ı	<i>n</i>		<i>yırı</i>		<i>tün</i>	

[KT/G:10-11] *Türk bodun, tirip il tutsıkuñın bunta urtum. Yanılıp ölsıkuñın yeme bunta urtum.* ‘Türk milleti, {seni} derleyip toparlayarak il tutacağını buraya yazdım. Yanılıp öleceğini de buraya yazdım.’

fiil	zf	isim	fiil	sf	ıye/ 2.tk	yük	isim	{K}	{K}
<i>tir-</i>	-(X)p	<i>il</i>	<i>tut-</i>	-sIk	+(X)ñ	+(X)n	-	<i>bunta</i>	<i>urturtum</i>
<i>yanılı-</i>		-	<i>öl-</i>				<i>yeme</i>		

[T-I/G:3-4] *sini, Tabgaçığ ölüртеçi tir men; öñre Kıtanığ ölüртеçi tir men; bini, Oguzug ölüртеçik tir men.* ‘seni, Çin’i öldürecek diyorum; doğuda Kıtayları öldürecek diyorum; beni, Oğuz’u öldürecek diyorum.’

isim	yük	yg	isim	yük	fiil	ffye	gel. z	{K}
<i>sin</i>	+I	-	<i>Tabgaç</i>	+(X)g	öl-	-Ur-	-DAçI	<i>tir men</i>
<i>öñ</i>	-	+rA	<i>Kıtañ</i>					
<i>bin</i>	+I	-	<i>Oguz</i>				-DAçIk	

[T-II/K:1] *İltiriş Kagan kazanmasar, yok erti erser; ben özüm Bilge Tuñukuk kazanmasar, ben yok ertim erser* ‘İltiriş Kağan kazanmasaydı, yok olsaydı {olmasaydı}; ben Bilge Tunyukuk kazanmasaydım, ben yok olsaydım {olmasaydım}’

isim	{K}	zamir	{K}	{K}	1.tk	{K}
<i>İltiriş Kagan</i>	<i>kazanmasar</i>	-	<i>yok</i>	<i>erti</i>	-	<i>erser</i>
<i>ben özüm Bilge Tuñukuk</i>		<i>ben</i>			-m	

1.2.1.1.3. Üç Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[KT/D:11] *Türk bodun yok bolmazun tiyin, bodun bolçun tiyin* ‘Türk milleti yok olmasın diye, millet olsun diye’

isim	{K}	isim	fiil	ff	emir/3.çk	{K}
<i>Türk</i>	<i>bodun</i>	<i>yok</i>	<i>bol-</i>	-mA-	-zun	<i>tiyin</i>
-		-		-	-çun	

Tablo 9. Türk Bengü Taşları’nın Unsur Sayıları Açısından Kısmî Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı

Eser	K1 (+)	K2 (-)	Adet
Türk Bengü Taşları	Altı+	Bir	1
	Altı+	İki	1
	Altı	İki	2
	Beş	Bir	1
	Beş	İki	1
	Dört	Bir	4
	Dört	İki	3
	Dört	Üç	1
	Üç	Bir	5
	İki	Bir	6
	Toplam		

1.2.2. Eski Uygurcada Kısmî Paralelizm

1.2.2.1. Eski Türk Şiiri'nde Kısmî Paralelizm

Kısmî paralelizm açısından incelenen Eski Türk Şiiri adlı eserde örnek sayısı 12 olarak tespit edilmiştir.

1.2.2.1.1. Bir Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[ETSŞ/1:7-10] *körügme kün teŋgri siz bizni küzediŋg / körünügme ay teŋgri siz bizni kırtğarıŋg* ‘Gören Güneş tanrı, siz bizi koruyun! / Görünen Ay tanrı, siz bizi kurtarın!’

fiil	ffye	fiye	isim	{K}	{K}	{K}	fiil	emir/ 2.çk
<i>kör-</i>	-	<i>-(X)gmA</i>	<i>kün</i>	<i>teŋgri</i>	<i>siz</i>	<i>bizni</i>	<i>küzed-</i>	<i>-(X)ng</i>
	<i>-(X)n-</i>		<i>ay</i>				<i>kırtğar-</i>	

[ETSŞ/5:20-21] *tolılıg | bulıt teg tonkı kaşlıg (tiyür) kanlıg bukaç | teg qaraki tiyür.* ‘dolmuş bulutu gibi, kara kaşlı derler. Kanlı çömlek gibi gözülü derler’

isim	iiye	isim	{K}	isim	ait	isim	{K}
<i>tolı</i>	<i>+lXg</i>	<i>bulıt</i>	<i>teg</i>	<i>ton</i>	<i>+kl</i>	<i>kaşlıg</i>	<i>tiyür</i>
<i>kan</i>		<i>bukaç</i>		<i>qara</i>		-	

[ETSŞ/5:21-22] *kanlıg bukaç | teg qaraki tiyür. / kaşguk teg qara boy emki | tiyür.* ‘kanlı çömlek gibi gözülü derler, / kazık gibi kara memeli derler.’

isim	{K}	isim	isim	ait	{K}
<i>kanlıg bukaç</i>	<i>teg</i>	<i>qara</i>	-	<i>+kl</i>	<i>tiyür</i>
<i>kaşguk</i>			<i>boy em</i>		

[ETSŞ/6:3-5] *yir sub kıtı irinür tiyür / ot sub kıtı ıgılayur tiyür / ı ıgaç kıtı ulıyur tiyür* ‘yer ve su saâdeti bozulur derler / ateş ve su saâdeti ağlar derler / ot ve ağaç saâdeti inler derler.’

isim	isim	{K}	fiil	gen. z	{K}
yir	sub	kutu	irin-	-Ur	tiyür
ot			ıgla-		
ı ıgac	-		ulı-		

[ETS/10:120-121] *prakartı tip adkandaçı / pradan kılgu tip nom(l)adaçı*. ‘Prakrtı diye bağlanan / pradhāna (?) yapmalı diye vaaz eden’

isim	{K}	{K}	fiil	sf
prakartı	-	tip	adkan-	-dAçI
pradan	kılgu		nomla-	

[ETS/20:64-65] *amrılıp kararmadın yaltırsar / amıru saçılmadın turulsar*. ‘sükûnet bulup, kararmadan ışıldarsa / sâkin hâlde, dağılmadan durulursa’

fiil	ffye	zf	fiil	zf	fiil	şart
amır-	-(X)l-	-(X)p	karar-	-mAtIn	yaltır-	-sAr
	-	-U	saçıl-		turul-	

[ETS/31:5-8] *biliglig er bilinge taş kurşansa kaş bolur / biligsizning yanınğa altun koysa taş bolur*. ‘bilgili insan beline taş kuşansa, kaş olur / bilgisizin yanına altın konya, taş olur.’

isim	üye	ilgi	isim	ıye/ 3.tk	zn	yön	isim	fiil	şart	isim	{K}
bilig	+Xg	-	bil	+I	+n	+GA	taş	kurşan-	-sA	kaş	bolur
	+sXz	+nIng	yan				altun	koy-		taş	

[ETS/34:2] *buyanlıg kişi burkanlar birle tüz ol / buyansız kişi buğ bakır birle tüz ol* ‘İyilik yapan insan burkanlarla birdir / iyilik yapmayan insan boş bakır ile birdir.’

isim	iiye	{K}	isim	çok	{K}	{K}
buyan	+lXg	kişi	burқан	+lAr	birle	tüz ol
	+sXz		buқ бақır	-		

[ETS/35:20] *kün ay yaruқın tıda қatıǵlanur / edǵü kişiler yolın kese қatıǵlanur*
‘Güneşin ve ayın ışığına mâni olmak için uğraşırlar / iyi insanların yolunu kesmek için uğraşırlar.’

isim	çok	isim	ie/3.tk	yük	fiil	zf	{K}
<i>kün ay</i>	-	<i>yaruқ</i>	+I	+n	<i>tıd-</i>	-A	<i>қatıǵlanur</i>
<i>edǵü kişi</i>	+ler	<i>yol</i>			<i>kes-</i>		

[ETS/35:85] *tepredük sayu iş kötgüñ tapǵıñçа / olurtuқ sayu orun yurt öǵüñçе*
‘hareket ettikçe işin, gücün arzuna göre, / oturdukça yerin, yurdun düşündüğünce’

fiil	sf	{K}	isim	ie/2.tk	fiil	fiye	ie/2.tk	eşit
<i>tepre-</i>	-DUK	<i>sayu</i>	<i>iş kötgü</i>	+Uñg	<i>tap-</i>	+(X)g	+(X)ñg	+çA
<i>olur-</i>			<i>orun yurt</i>	-	<i>ö-</i>			

1.2.2.1.2. İki Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[ETS/12:33-34] *tuyunǵluǵ-ı bar erser tuyunmış bolmaz / tuyunǵuluǵ-ı yoқ erser tuyun-/maқ bolmaz.* ‘Nufûz edilecek şeyi varsa, insan nufûz etmiş olmaz / nufûz edilecek şey yoksa, nufûz etmek olmaz.’

fiil	sf	ie/3.tk	isim	{K}	fiil	sf	if	{K}
<i>tuyun-</i>	-gUIUg	+I	<i>bar</i>	<i>erser</i>	<i>tuyun-</i>	-mIş	-	<i>bolmaz</i>
			<i>yok</i>			-	-mAk	

[ETS/12:27-28] *yañǵılduқ-tа çın burқан-nı [köñgöl] tiyür- | ler. / yañǵılmadıқ-tа [köñgöl]-ni ök burқан tiyür-ler.* ‘yanılınca asıl burkana gönül derler / yanılmadıkları vakit de bizzat gönüle burkan derler.’

fiil	ffye	zf	isim	isim	yük	isim	{K}
yaŋgöl-	-	-dUktA	çın	burқан	+nI	[kōŋgöl]	tiyürler
	-mA-		-	[kōŋgöl]		ök burқан	

Tablo 10. Eski Türk Şiiri'nin Unsur Sayıları Açısından Kısmî Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı

Eser	K1(+)	K2(-)	Adet
Eski Türk Şiiri	Altı	Bir	2
	Beş	Bir	1
	Beş	İki	1
	Dört	Bir	4
	Dört	İki	1
	Üç	Bir	2
	İki	Bir	1
	Toplam		

1.2.2.2. Mayrısimit'te Kısmî Paralelizm

Mayrısimit adlı eserde veri sayısı 16 olarak tespit edilmiştir.

1.2.2.2.1. Bir Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[M/4:1-6] (kün) ay tenğri körkin belgürtü(p) ... (n)omlayu yarlıkap kutgaru yarlıkadı ... -bi gantarvılar iligin kutgar(ça)lır üçün kuŋgkauçı etüzin belgürtüp kuŋgkau etizip kutgaru yarlıkadı ... 'Güneş (veya) ay tanrısı kılığına girip ... haşmetle vaaz vererek haşmetle kurtardı. Güzel kokulu mızıkacılar (gantarvı < skr. Gandharva) hükümdârını kurtarmak için mızıkacı ('harpçi') kılığına girip harp çalarak haşmetle kurtardı.'

isim	isim	iyē/ 3.tk	yük	{K}	isim	fiil	zf	{K}	{K}
(kün) ay tenğri	körk	+I	+n	belgürtü(p) ... / belgürtüp	-	nomlayu yarlıka-	- (X)p	kutgaru	yarlıkadı
kuŋgkauçı	etüz				kuŋgkau	etiz-			

[M/7:49-52] *bu yir suvda tükel bilge burķan yig ermedi erser anıng* (n)omlamış nomı *yigde yig bolmadı erser ..* ‘bu dünyada mükemmel hakîm Burkan çok iyi olmadıysa, onun açıkladığı dini, en iyisi olmadı ise’

isim	bul	isim	{K}	fiil	ff	ggz	{K}
<i>bu yir suv</i>	+DA	<i>tükel bilge burķan</i>	yig	<i>er-</i>	-mA-	-DX	erser
<i>yig</i>		-		<i>bol-</i>			

[M/56:12-15] *toyn bolup vzanpat edgüsiñge tegd(i) ..* bir kıata nom işidip alķu nızvanılarığ *arıtıp arħant kıutıñga teginti ..* ‘Râhip (toyn =skr. bhiksu) olup upasampadâ şerefine nâil oldu. Bir defa vaaz dinleyip bütün ihtirasları (nızvanı = skr. kleşa) temizledi ve velîlik (arħant kutı) için gayret etti.’

fiil	zf	isim	isim	iye/ 3.tk	zn	yön	fiil	ffye	ggz
<i>bol-</i>	-(X)p	<i>vzanpat</i>	<i>edgü</i>	+(s)I	+n	+GA	<i>teg-</i>	-	-DX
<i>arıt-</i>		<i>arħant</i>	<i>ķut</i>					-(X)n-	

[M/71:31-34] *(tükel) bilge maytrı burķan (bizni) körzün erdi bu yıgılmış kuvrağ (bizing) yavaz kılıñçımıznu uķzun ... (e)rdi ..* ‘(Mükemmel) hikmetli (bilge = skr. prajna) Maytrı burkan, (bizi) görsün. Bu toplanmış cemaat (bizim) kötü amellerimizi bilsin.’

isim	isim	iye/ 1.çk	yük	fiil	emir/ 3.tk	{K}
<i>(tükel) bilge maytrı burķan</i>	<i>biz</i>	-	+nI	<i>kör-</i>	-zUn	<i>erdi / (e)rdi</i>
<i>bu yıgılmış kuvrağ (bizing) yavaz</i>	<i>kılıñç</i>	+(X)mXz		<i>uķ-</i>		

[M/73:28-30] anta ölüp uluğ tamuda toğdumuz .. tamudın kurtulup kiçig tamularda toğdumuz .. ‘orada ölüp büyük cehennemde doğduk. Cehennemden kurtulup küçük cehennemlerde doğduk.’

fiil	zf	isim	{K}	çok	bul	{K}
öl-	-(X)p	uluğ	tamu	-	+DA	toğdumuz
kurtul-		kiçig		+lAr		

[M/80:2-4] adın kişining i(sig özlerin) ölürser oloğ kişi(ning ... işilerin küretip yazınsar ‘başka bir kimseyi öldürse, o kimse ... kadınlarını aldatıp günah işlese’

isim	{K}	isim	çok	ıye/ 3.tk	yük	{K}	fiil	şart
adın	kişining	isig öz	+lAr	+I	+n	-	ölür-	-sAr
oloğ		işi				küretip	yazın-	

[M/85:23-24] kişi ajunıta toğar .. ög qarınıta toğa teglük toğar ‘insanlar âleminde doğarlar. Ana karnından kâr olarak doğar’

isim	isim	ıye/3.tk	zn	bul	isim	{K}
kişi	ajun	+I	+n	+DA	toğa teglük	toğar
ög	qarın				-	

[M/104:26-28] tınlıg süzük köngülin çubakan evininçe vrhar itser arpa evininçe burkan körkin yaratsar ‘ ‘zyzyphus’ (= çubakan) tânesi kadar bir manastır inşa etse ve arpa tânesi kadar bir burkan heykeli yapsa’

isim	{K}	isim	{K}	fiil	şart
çubakan	evininçe	vrhar	-	it-	-sAr
arpa		burkan	körkin	yarat-	

[M/113:3-6] ... maytrı burkan köp qalın kuvrağning siziklerin tarqargalı erüş öküş tınlıqlarning köngüllerin korkıtğalı üçün ‘Maytrı burkan bütün büyük cemaatin şüphelerini gidermek ve birçok yaratıkların gönüllerine korku vermek için’

isim	isim	çok	ilgi	isim	çok	iyel/3.tk	yük	fiil	zf
mayırı burkan küp kalın	kuvrag	-	+nIng	sizik	+lAr	+I	+n	tarkar-	-gAll
erüş öküş	tunlög	+lAr		köngül				korkut-	

1.2.2.2. İki Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[M/18:2-6] *burkan kutınga uluğ umuğ tuta teginür men bu nom kutınga inanur men bursonğ kuvrag erdni kutınga inanur men* ‘Burkanlık için büyük bir umut besliyorum! Bu din asâletine inanıyorum! Cemaat cevheri (bursong kuvrag erdni = skr. sangha-ratna) asâletine inanıyorum.’

isim	{K}	isim	{K}	fiil	gen. z/1.tşz
burkan	kutınga	uluğ umuğ	tuta	tegin-	-Ur men
bu nom		-	-	inan-	
bursong kuvrag erdni		-	-		

[M/28:2-9] *bolur .. kamağda taştın vayturi önglüg taluy ögüz suvı turur antada içti(n) (t)eğirmüleyü altunluğ k... bolur antada tağı içt(in) tegirmüleyü tümen ... (ç)mbudvip uluş turur* ‘Hepsinden dışarıda? Vaidürya renkli deniz ve ırmak suyudur. Bunun içinde çep çevre altın ... olur. Ve yine bunun içinde çep çevre 10 000 ... Dünyadır (jambudvipa)’

isim	bul	isim	isim	ayr	{K}	isim	fiil	gen.z
kamağ	+DA	-	taş	+DIn	-	vayturi önglüg taluy ögüz suvı	tur-	-Ur

<i>anta</i>		-	<i>iç</i>		(t)egirmileyü/ tegrimileyü	<i>altunluğ</i> k...	<i>bol-</i>	
		<i>taku</i>				<i>tiimen</i> (ç)mbudvip uluş	<i>tur-</i>	

[M/33:51-55] *alkunung sütin emdim .. antağ oğrı boltı ol oç tınlıglarning isig kanların içtim* ‘Hepsinin sütünü emdim. Öle zaman oldu (ki) bizzat bu yaratıkların sıcak kanlarını içtim.’

isim	çok	ilgi	isim	çok	ıye/ 3.tk	yük	fiil	ggz	1.tk
<i>alku</i>	-	+nIng	<i>süt</i>	-	+I	+n	<i>em-</i>	-DX	-m
<i>tınlıg</i>	+lAr		<i>isig</i> <i>kan</i>	+lAr			<i>iç-</i>		

[M/44a:19-21] *at öng bolmasar altı kaçığ orunlar bolmazlar .. bilig köngül bolmasar at öng bolmaz ..* ‘Ad ve renk (at öng = skr. nama-rupa) olmasaydı altı duyu organı (altı kaçığ orunlar = skr. sad-ayatana-indriya) olmazdı. Şuur (bilig köngül = skr. vijnana) olmasaydı ad ve renk (at öng = skr. nama-rupa) olmazdı.’

isim	{K}	isim	çok	{K}	3.çk
<i>at öng</i>	<i>bolmasar</i>	<i>altı kaçığ</i> <i>orun</i>	+lAr	<i>bolmaz</i>	+lAr
<i>bilig köngül</i>		<i>at öng</i>	-		-

[M/62:12-14] *kentü etüzümüzteki .. etimizni yinimizni üzüp iskep yiyür biz .. suvsasar biz kentü kanımıznu içer biz ..* ‘kendi vücudumuzdaki etimizi, derimizi deler, dider ve yeriz. Susayınca da kendi kanımızı içeriz.’

{K}	{K}	isim	ıye/ 1.çk	yük	{K}	fiil	gen. z/1.çşz
<i>kentü</i>	<i>etüzümüzteki</i>	<i>et</i> <i>yini</i>	+(X)mXz	+nI	<i>üzüp</i> <i>iskep</i>	<i>yi-</i>	-Xr biz
	-	<i>kan</i>				-	

[M/72:15-21] *kim yime süçig suvsuş ülegüçiler erdiler .. olar amtı örtlüg yalınlıg burnaç enginlerinte kötürüp sızgürmüŝ kıızıl bakır içerler .. kim yime aş içgü oğurlap yigüçi(-ler e)rdi olar amtı*

{K}	{K}	isim	{K}	fiil	sf	çok	{K}	3.çk	{K}	{K}
kim	yime	süçig suvsuş	-	üle-	-gUçI	+lAr	erdi	-lAr	olar	amtı
		aş içgü	oğurlap	yi-				-		

1.2.2.2.3. Üç Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[M/54:9-11] *kitumati kent uluştaķı tınlıglarķa yiti ķat inal kentler içinteki tınlıglarķa ‘Ketumati ŝehirindeki yaratıklara, yedi kat Inal şehirleri içinteki yaratıklara’*

isim	{K}	çok	isim	ıye/ 3.tk	zn	bul	ait	{K}
kitumati	kent	-	uluş	-	-	+DA	+kI	tınlıglarķa
yiti ķat inal		+lAr	iç	+I	+n			

Tablo 11. Maytrısimit’in Unsurları Açısından Kısmî Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı

Eser	K1(+)	K2(-)	Adet
Maytrısimit	Altı+	İki	1
	Altı	Bir	2
	Beş	Bir	3
	Beş	İki	1
	Dört	Bir	2
	Dört	İki	1
	Dört	Üç	1
	Üç	Bir	1
	Üç	İki	1
	İki	Bir	1
	İki	İki	2
	Toplam		

1.2.2.3. Daşakarmapathāvadānamālā'da Kısmî Paralelizm

Bu eserde kısmî paralelizm örneklerinin sayısı 17 olarak tespit edilmiştir.

1.2.2.3.1. Bir Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[DKP/553-556] *[étmiş étig yara]tıg erser 'eṅ kéninte [...]*Y ol .. birle *kavışmış [ka kadaş yege]n tagay edgü ögli adaş [bar erser .. eṅ] k[é]ninte* '(Beden ve bedenden başka ne kadar) yüceltilmiş süs var ise en sonunda (yok olacaktır). Beraber yaşadığımız akraba, kardeş, yeğen, dayı; arkadaş (ne) varsa en sonunda birer birer (bizden) ayrılacaktır.'

fiil	ögz	isim	{K}	{K}	{K}	{K}
<i>ét-</i>		<i>étig yaratıg</i>	-			
<i>kavış-</i>	<i>-mIş</i>	<i>[ka kadaş yege]n tagay edgü ögli adaş</i>	<i>bar</i>	<i>erser</i>	<i>'eṅ / eṅ</i>	<i>kéninte / k[é]ninte</i>

[DKP/633-634] *tepmiş adakları bıçılur osulur .. köt(ü)rmiş adakları yine belgüliug bolur* '(Yere) bastıkları ayakları kırılır, parçalanır. (Onları) taşıyan ayakları tekrar ortaya çıkar.'

fiil	sf	{K}	isim	fiil	gen. z
<i>tep-</i>			-	<i>bıçıl- osul-</i>	
<i>köt(ü)r-</i>	<i>-mIş</i>	<i>adaqları</i>	<i>yine belgüliug</i>	<i>bol-</i>	<i>-Ur</i>

[DKP/819-821] *bir şış] adakınta tokıyurlar bir ş[iş başın]ta tokıyur ..* '(Bir şışı) ayağından, bir şışı de başından sokarlar.'

{K}	{K}	isim	iye/3.tk	zn	bul	{K}	3.çk
<i>bir</i>	<i>şış</i>	<i>adək</i>	<i>+I</i>	<i>+n</i>	<i>+DA</i>	<i>tokıyur</i>	<i>-lAr</i>
		<i>baş</i>					-

[DKP/1309-1313] *hormuzta t(e)ḡriniḡ m[ü] orununta* olurgalı küsüşüḡ ol .. azu *ezrua t(e)ḡriniḡ mü orunun* ‘Dileḡin Tanrı Indra’nın mı yerinde oturmaktır? Yoksa Tanrı Zervan’ın mı yerini istiyorsun?’

isim	{K}	se	isim	iyе/3.tk	zn	bul
<i>hormuzta</i>	<i>t(e)ḡriniḡ</i>	<i>mU</i>	<i>orun</i>	<i>+I</i>	<i>+n</i>	<i>+DA</i>
<i>ezrua</i>						-

[DKP/1767-1772] *têtsisi bahşısıḡa inçe tēp ötünti* .. t(e)ḡri bahşı ezüḡ ezüḡlemekniḡ ayıḡ tüşin ikinti ajunta teginürler mü erki .. *bahşısı inçe tēp tēdi* .. ‘öḡrencisi hocasına saygıyla şöyle dedi: “Saygıdeḡer, hocam! Yalan söyleyenler yalan söylemenin cezasını ikinci varlıklarında görürler mi acaba? Hocası şöyle dedi’

isim	iyе/3.tk	isim	{K}	{K}	fiil	ggz
<i>têtsi</i>	<i>+(s)I</i>	<i>bahşısıḡa</i>	<i>inçe</i>	<i>tēp</i>	<i>tē-</i>	<i>-DX</i>
<i>bahşı</i>		-			<i>ötün-</i>	

[DKP/2608-2611] *barıp t(e)ḡri burhanag kılıçın sançḡalı [ugradı]* anta ok kılıcı iki öḡi bolup y[erke] tüşdi yene ök yalınayu turur .. trijulın [...] *alıp t(e)ḡri burhanag sançḡalı kılını* ‘varıp, Tanrı Buda’ya kılıcıyla vurmaya (yeltendi). O anda kılıcı iki parça olup yere düştü. (İki parça olmuş kılıç) hala parlayıp durmaktaydı. Üç çatallı mızraḡını (eline) alıp Tanrı Buda’yı mızraklamaya yeltendi.’

fiil	zf	{K}	{K}	isim	{K}	fiil	ggz
<i>bar-</i>	<i>-(X)p</i>	<i>t(e)ḡri</i>	<i>burhanag</i>	<i>kılıçın</i>	<i>sançḡalı</i>	<i>ugra-</i>	<i>-DX</i>
<i>al-</i>				-		<i>kılın-</i>	

[DKP/3206-3208] *yürekim yarılzun erti* .. bo èriḡ tınl(ı)ḡag *yürekim arasınta olgutayın erti* .. ‘yüreḡim yarılısaydı. Bu zavallıyı yüreḡimin ortasına oturtsaydım.’

{K}	isim	fiil	emir	{K}
<i>yürekim</i>	-	<i>yarıl-</i>	<i>-zUn</i>	<i>erti</i>
	<i>arasınta</i>	<i>olgut-</i>	<i>-AyIn</i>	

[DKP/3671-3673] *ya]ḡkulug* [... *bogazın]tun* ör[t ...] *yaḡkulug ört yalın* *agızınt[in]* ‘çınlayan ses ... boğazından çıkarak ... gürültülü ateş ağzından’

{K}	isim	isim	iyе/3.tk	zn	ayr
<i>yaḡkulug</i>	-	<i>bogaz</i>	+I	+n	+DIn
	<i>ört yalın</i>	<i>agız</i>			

[DKP/4578-4580] *öz evleriḡe* pinvat[ka] [...*k]ün küniḡe* ‘kendi evlerine sadaka yemeḡi için ... günü gününe’

isim	isim	çok	iyе/3.tk	zn	yön
<i>öz</i>	<i>ev</i>	+lAr	+I	+n	+GA
<i>kün</i>	<i>kün</i>	-			

1.2.2.3.2. İki Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[DKP/47-50] *ésilü turur élni[ḡ]* [*u]luşnuḡ* *intkisin yaragın* [kılmış] *ésilinü büte* *turur nomnu[ḡ şazın]nıḡ asıḡlıḡın* ‘Ülkesinin azalmakta (olan) faydalı (işlerini), azalarak son bulmak üzere (olan) öğretinin faydalarını (tekrar çoğaltmış)’

fiil	ffye	zf	{K}	{K}	isim	isim	ilgi	isim	iyе/3.tk	yük
<i>ésil-</i>	-	-U	-	<i>turur</i>	<i>él</i>	[<i>u]luş</i>	+nIḡ	<i>intki</i>	+(s)I	+n
	(X)n-		<i>büte</i>		<i>nom</i>	[<i>şazın]</i>		<i>asıḡlıḡ</i>		

[DKP/1147-1150] *inçe tēp ayıtdı tōzünlerim br(a)[hma]datē éliḡniḡ* *körünçlüki* *kayu erki .. kamini atl(1)g ériḡ tapıḡcıısı inçe tēp tēdi .. hatunum br(a)hmadatē éliḡniḡ* ‘şöyle sordu: “Asillerim! Hükümdar Brahmadatta’nın tören arabası nerede acaba? Kāminī adlı boynu bükük (sadık) hizmetkarı şöyle cevap verdi: “Kraliçem, Hükümdar Brahmadatta’nın (tören arabası) uzaktan görünmektedir.’

{K}	{K}	fiil	ffye	ggz	isim	çok	iyel/1.tk	{K}	{K}
inçe	tép	ay-	-(X)t-	-DX	tözün	+lAr	+(X)m	br(a)[hma]daté / br(a)hmadaté	éligniñ
		té-	-		hatun	-			

[DKP/1338-1339] *k(a)lmaşapadé éligniñ togmış ugrıntakı sutasomé élig tıltagıntakı* ‘(Size), Hükümdar Kalmāşapāda’nın yeniden varlık bulduğu zamandaki Hükümdar Sutasoma hakkında (söylenen) yeniden doğum hikayesini anlatayım.’

isim	isim	ilgi	{K}	isim	iyel/3.tk	zn	bul	ait
<i>k(a)lmaşapadé</i>	élig	+nInñ	togmış	ugur	+I	+n	+DA	+kI
<i>sutasomé</i>		-	-	tıltag				

[DKP/1739-1743] *sözlemekdin et’özünüzlerni artukrak küzetinler .. köni kærtü sözlemekde köñülünüzlerni yaratınlar ..* ‘Yalan söylemekten kendinizi ziyadesiyle koruyun, doğru gerçek konuşmalarla gönüllerinizi süsleyin.’

{K}	ayr	bul	isim	iyel/2.çk	yük	fiil	emir/2.çk
sözlemek	+DIn	-	et’öz	+(X)ñXzIAr	+nI	küzet-	-(X)ñIAr
	-	+DA	köñül			yarat-	

[DKP/4009-4013] *atamnıy [törüs]in çizıgın arıg küzetgeli* umadı .. *[kañı]m begniy törüsin küzetgeli* için ‘Babamın namusunu temiz (bir şekilde) gözetemedi. Hükümdar babamın namusunu korumak için’

isim	ıye/1.tk	ilgi	{K}	isim	{K}
<i>ata</i>	<i>+m</i>	<i>+nİy</i>	<i>törüsın</i>	<i>çızıgın arıg</i>	<i>küzetgeli</i>
<i>kañım beg</i>	<i>-</i>			<i>-</i>	

1.2.2.3.3. Üç Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[DKP/222-228] *bo ajunta y(i)me mü teginmeki bar [ol] bahşısı inçe tęp tedi .. amarılarınıy [bo k]özünür ajunta y(i)me teginmekleri [bar temin] ök tetsisi inçe tęp [ötünti ...]* ‘“Yoksa, bu hayatta da (can almanın) cezasının verildiği görülür mü?” Hocası, şöyle cevapladı: “Bazılarının bu varlıkta da cezalandırıldıkları görülmüştür.” Öğrencisi, hemen saygıyla bir soru daha sordu.’

{K}	sf	{K}	se	{K}	çok	ıye/3.tk	{K}	isim	isim	ıye/3.tk	{K}	{K}	fiil	ggz
<i>bo</i>	<i>közünür</i>	<i>y(i)me</i>	<i>mü</i>	<i>teginmek</i>	<i>-</i>	<i>+I</i>	<i>bar</i>	<i>ol</i>	<i>bahşısı</i>	<i>+(s)I</i>	<i>inçe</i>	<i>tęp</i>	<i>té-</i>	<i>-DX</i>
	<i>-</i>		<i>+lAr</i>		<i>tetsisi</i>			<i>ötün-</i>						

[DKP/742-747] *tösemiş yerlerde [...]* *küçeyü [yatgur]urlar [...]* ünserler [... *kız]artmış tem[irliğ yer]te [yatgururlar]* ‘döşenmiş yerlerde ... zorla yatırırılar ... (Oradan) çıksalar ... kızarmış demirden yerde yatırırılar.’

fiil	sf	isim	isim	çok	bul	{K}	{K}
<i>töse-</i>	<i>-mİş</i>	<i>-</i>	<i>yer</i>	<i>+lAr</i>	<i>+DA</i>	<i>küçeyü</i>	<i>yatgururlar</i>
<i>kızart-</i>		<i>temirliğ</i>		<i>-</i>		<i>-</i>	

[DKP/1660-1668] *miñ kolti t(e)ñrilerniñ t(e)ñridem küçlerin birgerü {W}yıgsar temin bir k(a)dké atl(1)g keyikniñ yal(a)ñuz ünmiş [et]öziñe oğsatı birer Y’*

[...]D'ÇY pratikabutnuṅ küçi [bo]lur .. *miṅ kolti pratikabutlarnuṅ*] *küçleri bolsar tēmin bir* .. ‘binlerce Tanrının ilahi güçlerinin tamamı bir araya getirilse, hemen hepsi khaḍga adlı geyiğin yalnız yükselmiş bedenine benzeyen birer ... Pratyekabuddha'nın gücüne denk gelir. Binlerce Pratyekabuddha'nın güçleri toplansa, hemen hepsi’

{K}	{K}	isim	çok	ilgi	isim	{K}	yük	isim	fiil	şart	{K}
<i>miṅ</i>	<i>kolti</i>	<i>t(e)ṅri</i>	<i>+lAr</i>	<i>+nIṅ</i>	<i>t(e)ṅridem</i>	<i>küçleri</i>	<i>+n</i>	<i>birgerü</i>	<i>yig-</i>	<i>-sAr</i>	<i>tēmin bir</i>
		<i>pratikabut</i>			.		.	.	<i>bol-</i>		

Tablo 12. Daśakarmapathāvadānamālā'nın Unsurları Açısından Kısmî Paralelizm Örnek Dağılımı

Eser	K1(+)	K2(-)	Adet
Daśakarmapathāvadānamālā	Altı+	Üç	2
	Altı	Bir	1
	Altı	İki	2
	Beş	Bir	2
	Beş	İki	1
	Dört	Bir	3
	Dört	İki	1
	Dört	Üç	1
	Üç	Bir	2
	Üç	İki	1
	İki	Bir	1
	Toplam		17

1.2.2.4. Altun Yaruk'ta Kısmî Paralelizm

Altun Yaruk eserinde toplam kısmî paralelizm örneklerinin sayısı 42 olarak tespit edilmiştir.

1.2.2.4.1. Bir Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[AY/7:18-20] *bir<i>si uruk üze boyunımın badı .. birisi tolkakda tınımın altı*

‘birisi ipe boynumu bağladı, birisi hastalıktan canımı aldı.’

{K}	isim	bul	isim	iyel/1.tk	yük	fiil	ggz
birisi	uruk üze	-	boyun	+(X)m	+(X)n	ba-	+DX
	tolkak	+DA	tın			al-	

[AY/30:18-21] *lumbınavan arıgda toga y(a)rılıkadı :: :: kapılavastu balıkda ermek kılı y(a)rılıkadı* ‘lumbınavan temizlikte hastalık buyurdu, kapılavastu şehirde olduğu gibi kılıp buyurdu.’

isim	isim	bul	isim	fiil	zf	{K}
<i>lumbınavan</i>	<i>arıg</i>	+DA	-	<i>tog-</i>	-A	<i>y(a)rılıkadı</i>
<i>kapılavastu</i>	<i>balık</i>		<i>ermek</i>	<i>kıl-</i>	-U	

[AY/36:15-17] *ong ’engninteki tonın açınıp ongındaki tizin çökitip ayasın kavşurup* ‘sağ omzundaki elbisesini açıp, sağ taraftaki dizini çöküp, avuçlarını kavuşturup’

isim	isim	iyel/3.tk	yük	fiil	zf
<i>ong</i>	<i>ton</i>	+(s)I	+n	<i>açın-</i>	-(X)p
<i>’engninteki</i>	<i>tiz</i>			<i>çökit-</i>	
<i>ongdaki</i>	<i>aya</i>			<i>kavşur-</i>	

[AY/40:5-6] *üdüg kolug kütmedin üdüg kolug boş ertürmedin* ‘zamanı beklemeden, zamanı boş geçirmeden’

{K}	{K}	isim	fiil	zf
üdüg	kolug	-	<i>küt-</i>	-mADIn
		<i>boş</i>	<i>ertür-</i>	

[AY/40:6-9] *orunlarka yaraşı üdke koluka yaraşı* ‘yerlere uygun, zamana uygun’

isim	çok	yön	{K}
<i>orun</i>	+lAr	+GA	<i>yaraşı</i>
<i>üd kolu</i>	-		

[AY/55:8-10] *kşan kşan üdte togdaçı öçdeçiler için :: basa basa közünteçi b(e)lgürteçiler için* ‘kısa bir zamanda doğup yok olacaklar(ı) için, sonra sonra görünüp belirecekler(i) için’

isim	bul	fiil	sf	fiil	sf	çok	{K}
<i>kşan</i> <i>kşan üd</i>	+DA	<i>tog-</i>	-DAçI	<i>öç-</i>	-DaçI	+lAr	<i>üçün</i>
<i>basa</i> <i>basa</i>	-	<i>közüün-</i>		<i>b(e)lgür-</i>			

[AY/101:22-3] *azlı övkeli yağılarka igirtip :: anın m(e)n kılıtım erser kamağ ayıg kılınçlarıg .. yavız yavlak kişilerke yakın barıp* ‘hırslı ve öfkeli düşmanlara yetiştirip, onu ben kıldıysam bütün kötü amelleri, kötü kişilere yakın olup’

isim	isim	çok	yön	isim	fiil	zf
<i>azlı</i> <i>övkeli</i>	<i>yağı</i>	+lAr	+GA	-	<i>igirt-</i>	-(X)p
<i>yavız</i> <i>yavlak</i>	<i>kişi</i>			<i>yakın</i>	<i>bar-</i>	

[AY/151:13] *buyan edgü kılınçları edgü evrişleri* ‘iyi amelleri, iyi davranışları’

isim	{K}	isim	çok	iye/3.tk
<i>buyan</i>	<i>edgü</i>	<i>kılınç</i>	+lAr	+I
-		<i>evriş</i>		

[AY/202:18-19] *bulgalı bultukmaz .. bilgeli yme bultukmaz* ‘bulacak (olan) bulunmaz, bilecek (olan) yine bulunmaz’

fiil	zf	isim	{K}
<i>bul-</i>	-gAll	-	<i>bultukmaz</i>
<i>bil-</i>		<i>yme</i>	

[AY/208:3-6] *emgetmekin ukmak atl(i)g serinmekin :: emgekin kötürmek atl(i)g serinmekin :: nom kirtüsin adırtlamak atl(i)g serinmekin* ‘sıkıntı çekmeden anlamak adlı sabrı, sıkıntıyı gidermek adlı sabrı, akide gerçekliğini ayırmak adlı sabrı’

isim	isim	iye/3.tk	yük	fiil	if	{K}	{K}
-	<i>emgetmek</i>	+(s)I	+n	<i>uk-</i>	-mAk	<i>atl(i)g</i>	<i>serinmekin</i>
-	<i>emgek</i>			<i>kötür-</i>			
<i>nom</i>	<i>kirtü</i>			<i>adırtla-</i>			

[AY/221:10-13] *yavlak yollar erser tamu prit yılki asurılar yolu erür :: edgü yollar erser t(e)ngri yiri kişi ajunı erür* ‘kötü yollar ise cehennem ruh, hayvan, cinler yoludur, iyi yollar ise Tanrı ülkesi, kişi, dünyadır.’

isim	{K}	{K}	isim	çok	isim	iye/3.tk	{K}
<i>yavlak</i>	<i>yollar</i>	<i>erser</i>	<i>tamu prit yılki asurı</i>	+lAr	<i>yol</i>	+I	<i>erür</i>
<i>edgü</i>			<i>t(e)ngri yiri kişi</i>	-	<i>ajun</i>		

[AY/223:17-18] *nızvanılar adartmakın bilgülük nomlar adartmakın* ‘ihtiraslar(ın) engelinden, tanınan Dharmaların engelinden’

isim	isim	çok	{K}
-	<i>nızvanı</i>	+lAr	<i>adartmakın</i>
<i>bilgülük</i>	<i>nom</i>		

[AY/276:16-19] *tayşingda iki y(i)g(i)rmi bölük tükel titir savşingda üç egsük tokuz bölük titir* ‘büyük taşıtta on iki bölük tamdır, küçük taşıtta üç eksik dokuz bölüktür.’

isim	bul	isim	{K}	isim	{K}
<i>tayşing</i>	+DA	<i>iki y(i)g(i)rmi</i>	<i>bölük</i>	<i>tükel</i>	<i>titir</i>
<i>savşing</i>		<i>üç egsük tokuz</i>		-	

[AY/284:20-22] *bir erser nızvanılar adartmakıntın ikinti erser bilgülük nomlar adartmakıntın* ‘ilk olarak ihtiraslar(ın) engelinden, ikinci olarak tanınan Dharma’nın engelinden’

isim	{K}	isim	isim	çok	{K}
<i>bir</i>	<i>erser</i>	-	<i>nızmanı</i>	+lAr	<i>adartmakıntın</i>
<i>ikinti</i>		<i>bilgölük</i>	<i>nom</i>		

[AY/319:15-18] *yinçge uvşak ç(a)hşap(u)dlarıg yangılıp sıdaçı biligsiz bilig :: adruk adruk kılınçlarıg turgurtaçı biligsiz bilig* ‘ince ufak akideleri yanılıp kıracak hikmeti, ayrı ayrı amelleri durduracak hikmeti’

isim	isim	çok	yük	isim	fiil	sf	{K}	{K}
<i>yinçge uvşak</i>	<i>ç(a)hşap(u)d</i>	+lAr	+(X)g	<i>yangılıp</i>	<i>sı-</i>	- DAçI	<i>biligsiz</i>	<i>bilig</i>
<i>adruk adruk</i>	<i>kılınç</i>			-	<i>turgur-</i>			

[AY/399:12-14] *burkanlarka öggülük bodıs(a)t(a)vlarka ayaguluk t(e)ngrikerke luularka tapınguluk arhant pratıkabudlarka tutguluk* ‘burkanlara bodisatavlara saygı gösterecek, tanrılara ejderhalara tapınacak, aziz pratikabutlara bağlanacak’

isim	isim	çok	yön	fiil	sf
-	<i>burkan</i>	+lAr	+GA	<i>ög-</i>	-gUIUk
-	<i>bodıs(a)t(a)v</i>			<i>aya-</i>	
-	<i>t(e)ngri</i>			<i>tapın-</i>	
<i>arhant</i>	<i>pratıkabud</i>			<i>tut-</i>	

[AY/417:22-5] *et’özin yumış arıtmuş k(e)rgek .. anta basa kedmedük yürüng arıg yangı ton kedip kop törlüg itig yaratıg üze et’özin uz itmiş yaratmış k(e)rgek* ‘vücudunu yıkamak temizlemek gerek, ondan sonra giymediği beyaz temiz yeni elbiseyi giyip bütün türlü teşebbüs üzerine vücudunu meydana getirmek gerek’

{K}	isim	fiil	ögz	{K}
<i>et’özin</i>	-	<i>yu- arıt-</i>	-mIş	<i>k(e)rgek</i>
	<i>uz</i>	<i>it- yarat-</i>		

[AY/427:14-16] *burkanlar uluşınta kingürü yadılıp ol kamağ burkanlar üzesinte tegzinü turup* ‘burkanlar şehirde genişçe yayılıp o bütün burkanlar üzerinde dönüp durup’

isim	{K}	isim	iye/ 3.tk	zn	bul	fiil	zf	fiil	zf
-	burkanlar	uluş	+(s)I	+n	+DA	kingür-	-U	yadıl-	-(X)p
ol kamağ		üze				tegzin-		tur-	

[AY/491:22-2] *alku luular arasinta .. yekler kuvraginta yme ançulayu ok .. kamağda başding bolmışıg yavalturgalı uyur siz .. alku kızlar arasinta* ‘bütün ejderhalar arasında, şeytanlar topluluğunda yine öylece, hepsinde şeytani varlık olmayı, yavaşlatmayı ..’

isim	isim	çok	isim	iye/3.tk	zn	bul
<i>alku</i>	<i>luu</i>	+lAr	<i>ara</i>	+(s)I	+n	+DA
-	<i>yek</i>		<i>kuvrag</i>			
<i>alku</i>	<i>kız</i>		<i>ara</i>			

[AY/531:18-21] *azu sengremlerte azu kentlerte azu suzaklarta azu evlerte azu kurug yirlerte* ‘ayrıca manastırlarda, ayrıca kentlerde, ayrıca köylerde, ayrıca evlerde, ayrıca kuru yerlerde’

{K}	isim	isim	çok	bul
<i>azu</i>	-	<i>sengrem</i>	+lAr	+DA
	-	<i>kent</i>		
	-	<i>suzak</i>		
	-	<i>ev</i>		
	<i>kurug</i>	<i>yir</i>		

[AY/532:19-22] *birerkeye yöleşürügün birerkeye bölükün birerkeye üjük akşar padakın birerkeye utpad tıtagın* ‘biricik karşılaştırmayı, biricik bölmeyi, bir kerecik heceyi şiirler ve bir kerecik yapma sebebini’

{K}	isim	isim	iye/3.tk	yük
<i>birerkeye</i>	-	<i>yöleşürüg</i>	+I	+n
	-	<i>bölük</i>		
	<i>üjük akşar</i>	<i>padak</i>		
	<i>utpad</i>	<i>tıtag</i>		

[AY/547:1-3] *ulusın uz başlagalı .. bodunun karasın igidgeli* ‘ülkesini iyi bir şekilde başlayalı, milletini halkını besleyeli’

isim	ie/3.tk	yük	isim	fiil	zf
<i>ulus</i>	+I	+n	<i>uz</i>	<i>başla-</i>	-gAll
<i>bodun kara</i>			-	<i>igid-</i>	

[AY/591:2-3] *yinli süngüklü biş bolur .. yilikli oluklu bolur* ‘derili kemikli beş olur, ilik ve beyin olur’

isim	ie	isim	{K}
<i>yin süngük</i>	+II	<i>biş</i>	<i>bolur</i>
<i>yilik oluk</i>		-	

[AY/599:1-3] *isig özümüznü uladıngız .. kutumuz buyanımnı üstedingiz* ‘hayatımızı uzattınız, talihimizi sevabımızı çoğalttınız’

isim	ie/1.çk	isim	ie/1.çk	yük	fiil	ggz	2.çk
<i>isig</i>	-	<i>öz</i>	+(X)mUz	+nI	<i>ula-</i>	-DX	-ngXz
<i>kut</i>	+(X)mUz	<i>buyan</i>			<i>üste-</i>		

[AY/608:2-6] ‘eng’*ilki uluğu oğlanın atı m(a)habalı erti .. ikintisi ortun oğlanın atı m(a)hadıvı erti .. üçüncü ’eng kiçigi oğlanın atı m(a)has(a)tvı erti* ‘ilk olarak büyük oğlanın atı m(a)habalı idi, ikinci olarak ortanca oğlanın atı m(a)hadıvı idi, üçüncü olarak en küçük oğlanın atı m(a)has(a)tvı idi.’

isim	isim	ie/3.tk	isim	ilgi	{K}	isim	{K}
<i>’eng’ilki</i>	<i>ulug</i>	+I	<i>oglan</i>	+(X)nIng	<i>atı</i>	<i>m(a)habalı</i>	<i>erti</i>
<i>ikintisi</i>	<i>ortun</i>	-	<i>ogul</i>			<i>m(a)hadıvı</i>	
<i>üçüncü</i>	<i>’eng</i>	+I				<i>m(a)has(a)tvı</i>	

1.2.2.4.2. İki Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[AY/82:19-21] *ong ’engninlerindeki tonların açınıp ong tizlerin çökitip ayaların*

kavşurup ‘sağ omzundaki elbiselerini açıp, sağ dizini çöküp, avuçlarını kavuşturup’

isim	isim	isim	çok	iye/3.tk	yük	fiil	zf
<i>ong</i>	<i>'engninlerindeki</i>	<i>ton</i>	+lAr	+(s)I	+n	<i>açın-</i>	-(X)p
	-	<i>tiz</i>				<i>çökit-</i>	
-	-	<i>aya</i>				<i>kavşur-</i>	

[AY/92:23-2] *burkanlar erdini söğütler altınınta vaydurı erdini üzeke örgünler üzesinte* ‘burkanların cevheri söğüt ağaçları altında, vaydurı cevheri önceki tahtlar üzerinde’

isim	çok	{K}	isim	isim	çok	isim	iye/3.tk	zn	bul
<i>burkan</i>	+lAr	<i>erdini</i>	-	<i>söğüt</i>	+lAr	<i>alt</i>	+(s)I	+n	+DA
<i>vaydurı</i>	-		<i>üzeke</i>	<i>örgün</i>		<i>üze</i>			

[AY/151:1-3] *buyan edgü kılınçlarına edgüüg evrişlerine* ‘iyi amellerine, iyi olan davranışlarına’

isim	{K}	iye	isim	çok	iye/3.tk	zn	yön
<i>buyan</i>	<i>edgü</i>	-	<i>kılınç</i>	+lAr	+I	+n	+GA
-		<i>+lüg</i>	<i>evriş</i>				

[AY/154:2-5] *nomlug küvrüg tokıp nomlug labayıg ürüp :: nomlug togug örü tikip .. nomlug yagmur yagıtıp* ‘akide davulunu vurup, akide borusunu üfleyip, akide bayrağını yukarı dikip, akide yağmur(u) yağdırıp’

{K}	isim	yük	isim	fiil	zf
<i>nomlug</i>	<i>küvrüg</i>	+(X)g	-	<i>tok-</i>	-(X)p
	<i>labay</i>		-	<i>ür-</i>	
	<i>tog</i>		<i>örü</i>	<i>tik-</i>	
	<i>yagmur</i>	-	-	<i>yagıt-</i>	

[AY/187:18-21] *t(e)ngri yirinte togdukumda t(e)ngrierte yig adruk boltum yalanguk ajuninta togdukumda yalanguklarta yig başdınkı boltum* ‘Tanrı ülkesinde doğduğumda Tanrılardan daha iyi oldum. İnsan dünyasında doğduğumda insanlardan daha üstün oldum.’

isim	isim	iyē/3.tk	zn	bul	{K}	isim	çok	bul	{K}	isim	ayr	ait	{K}
<i>t(e)ngri</i>	<i>yir</i>	+I	+n	+DA	<i>togdukumda</i>	<i>t(e)ngri</i>	+IAr	+DA	<i>yig</i>	<i>adruk</i>	-	-	<i>boltum</i>
<i>yalanguk</i>	<i>ajun</i>					<i>yalanguk</i>				<i>baş</i>			

[AY/217:15-17] *ed tavar birmek üze seviglig sav sözlemek üze edgüke mengike yar<a>tmak üze :: bir işlig bolmak üze* ‘mal-mülk vermek üzerine, sevimli söz söylemek üzerine, iyice yaratmak üzerine, bir işli omak üzerine’

isim	iiye	yön	fiil	if	{K}
<i>ed tavar</i>	-	-	<i>bir-</i>	-mAk	<i>üze</i>
<i>sevig</i>	+IXg	-	<i>sav sözle-</i>		
<i>edgü mengi</i>	-	+GA	<i>yar<a>t-</i>		
<i>bir iş</i>	+IXg	-	<i>bol-</i>		

[AY/234:10-14] *turmaduk yavlak ayig nomlarig turgurmagalı turu tüketmiş erser öçürgeli amırtgurgalı :: turmaduk edgü nomlarig yangırtı turgurgalı turu tüketmiş erser üklitgeli asgalı* ‘yaşamadığı kötü işleri yaşatmak için uğraşmış ise, sönmek ve sakinleşmek için; yaşamadığı iyi işleri yaşatmak için uğraşmış ise, çoğaltmak ve azaltmak için’

{K}	isim	{K}	isim	fiil	ffye	zf	{K}	{K}	{K}	fiil	zf
<i>turmaduk</i>	<i>yavlak ayig</i>	<i>nomlarig</i>	-	<i>turgur-</i>	-mA	-	<i>galı</i>	<i>turu</i>	<i>tüketmiş</i>	<i>erser</i>	<i>öçür-</i>
	<i>edgü</i>		<i>yangırtı</i>		-						<i>as-</i>

[AY/259:5-8] *yirtinçülüg taplag erser sansarıg taplamak erür :: yirtinçülügde yig taplag erser nirvanıg bulmak erür* ‘dünyadakileri onaylamak ise *sansara*’yı onaylamaktır, dünyadakileri daha iyi onaylamak ise, *nirvana*’yı bulmaktır’

{K}	bul	isim	{K}	{K}	isim	yük	fiil	if	{K}
<i>yirtinçülüg</i>	-	-	<i>taplag</i>	<i>erser</i>	<i>sansar</i>	+(X)g	<i>tapla-</i>	<i>-mAk</i>	<i>erür</i>
	+DA	<i>yig</i>			<i>nirvanı</i>		<i>bul-</i>		

[AY/375:13-16] *neng inçip ıgaçdın togmuş ermez .. neng koguşdın togmuş ermez .. neng tokıgudın togmuş ermez neng iligdin yme togmuş ermez* ‘asla böylece ağaçtan doğmuş olmaz, asla boşluktan doğmuş olmaz, asla vurulmuş olandan doğmak olmaz, asla hükümdardan yine doğmuş olmaz’

{K}	isim	isim	ayr	isim	{K}	{K}
<i>neng</i>	<i>inçip</i>	<i>ıgaç</i>	+DXn	-	<i>togmuş</i>	<i>ermez</i>
	-	<i>koguş</i>		-		
	-	<i>tokıgu</i>		-		
	-	<i>ilig</i>		<i>yme</i>		

[AY/460:12-18] *ulug müngülük tayşing nomda kirgeli udung ulug müngülük tayşing nomug bilgeli udung .. ulug müngülük tayşing nomug ukgalı udung ulug müngülük tayşing nomug ağırlagalı udung* ‘büyük binilecek taşıt olarak kurala girmek için gayret ettin. Büyük binilecek taşıt olarak kuralı bilmek için gayret ettin. Büyük binilecek taşıt olarak kuralı anlamak için gayret ettin. Büyük binilecek taşıt olarak kurala saygı duymaya gayret ettin.’

{K}	{K}	{K}	{K}	bul	yük	fiil	zf	{K}
<i>ulug</i>	<i>müngülük</i>	<i>tayşing</i>	<i>nom</i>	+da	-	<i>kir-</i>	<i>-gAll</i>	<i>udung</i>
				-	+(X)g	<i>bil-</i>		
				-		<i>uk-</i>		
				-		<i>ağırla-</i>		

[AY/547:64-2] *üstün orunta erigme kamag t(e)ngriler erkligi ..] altın yirte yorigma yal(a)nguk[lar]ning begleri* ‘yukarıda bulunan bütün tanrıların güçlüsü, aşağıda yürüyen canlıların beyleri’

isim	isim	bul	fiil	sf	isim	isim	çok	ilgi	isim	çok	iyel/ 3.tk
<i>altın</i>	<i>yir</i>	+DA	<i>er-</i>	-(X)gmA	<i>kamag</i>	<i>t(e)ngri</i>	+lAr	-	<i>erkligi</i>	-	+I
			<i>yori-</i>		-	<i>yal(a)nguk</i>		+ning	<i>beg</i>	+lAr	

[AY/589:9-13] *üç aylar erür yazkı üd tip .. üç aylar titir yay üdler tip .. üç aylar atanur küz üdler tip .. üç aylar bolur kışkı üdler tip* ‘üç aylardır, bahar zamanı diye .. üç aylar demektir yaz zamanı diye .. üç aylar diye adlandırılır güz zamanı diye .. üç aylardır kış zamanı diye’

{K}	{K}	fiil	gen.z	isim	ait	{K}	çok	{K}
<i>üç</i>	<i>aylar</i>	<i>er-</i>	(X)r	<i>yaz</i>	+kı	<i>üd</i>	-	<i>tip</i>
		<i>tit-</i>		<i>yay</i>	-			
		<i>atan-</i>		<i>küz</i>	-			
		<i>bol-</i>		<i>kış</i>	+kı			

1.2.2.4.3. Üç Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[AY/118:9-12] *[ağın]lar eşidgeli bolsun :: aks[ak]lar <erşer> yorigalı usunlar [ağınlar] barça sözlegeli [us]unlar* ‘dilsizler işitecek olsun, aksaklar ise yürüyecek olsunlar, dilsizler hepsini söyleyecek olsunlar’

isim	çok	{K}	isim	fiil	zf	fiil	emir/ 3.tk	3.çk
<i>[ağın]</i>	+lAr	-	-	<i>eşid-</i>	-gAll	<i>bol-</i>	-sUn	-
<i>aks[ak]</i>		<erşer>	-	<i>yori-</i>		<i>u-</i>		-lAr
<i>[ağın]</i>		-	<i>barça</i>	<i>sözle-</i>				

[AY/132b:4-15] *tütrüm tering nomlug tilgenig tutdaçılarka ulug nomlug yulag tamturtaçılarka ulug nomlug yagmur yagıtdaçılarka ulug nomlug küvrügü yangkurtu tokıdaçılarka ulug nomlug labayıg ürteçilerke ulug nomlug toogug örü tikdeçilerke ulug nomlug y(a)rukug örü tutdaçılarka* ‘çok derin akide tekerleğini tutacaklara, büyük akideli lambayı yakacaklara, büyük akideli yağmur yağdıracaklara, büyük akideli davulu aksettirip vuracaklara, büyük akideli borazanı üfleyeceklerle, büyük akideli bayrağı yukarı dikeceklerle, büyük akideli ışığı yukarı tutacaklara’

isim	{K}	isim	yük	fiil	zf	fiil	sf	çok	yön
<i>tütrüm tering</i>		<i>tilgen</i>	+(X)g	-	-	<i>tut-</i>	-DAçI	+lAr	+GA
<i>ulug</i>	<i>nomlug</i>	<i>yula</i>		-	-	<i>tamtur-</i>			
		<i>yagmur</i>	-	-	<i>yagıt-</i>				
		<i>küvrüg</i>	+(X)g	<i>yangkurt-</i>	-U	<i>tokı-</i>			
		<i>labay</i>		-	-	<i>ür-</i>			
		<i>toog</i>		ör-	-U	<i>tik-</i>			
		<i>y(a)ruk</i>	<i>tut-</i>						

[AY/547:64-2] *üstün orunta erigme kamag t(e)ngriler erkligi ..] altın yirte yorigma yal(a)nguk[lar]ning begleri* ‘yukarıda bulunan bütün tanrıların güçlüsü, aşağıda yürüyen insanların beyleri’

isim	isim	bul	fiil	sf	isim	isim	çok	ilgi	isim	çok	iye/ 3.tk
<i>üstün</i>	<i>orun</i>	+DA	<i>er-</i>	-(X)gmA	<i>kamag</i>	<i>t(e)ngri</i>	+lAr	-	<i>erklig</i>	-	+I
<i>altın</i>	<i>yir</i>		<i>yori-</i>		-	<i>yal(a)nguk</i>		+ning	<i>beg</i>	+lAr	

1.2.2.4.4. Dört Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[AY/207:4-8] *sekiz törlüg öngi bozulmak atl(i)g yığınmak tözlüg ç(a)hşap(u)dıg :: üç törlüg edgü nomlarta tutulmak atl(i)g nom tözlüg ç(a)hşap(u)dıg* ‘seki türlü bozulma (yolu) adlı yığın kaynaklı *siksapada* (ile) üç türlü iyi kanunlarda tutulmak adlı kanun kaynaklı *siksapada*’yı’

isim	{K}	isim	çok	bul	fil	ffye	if	{K}	{K}	isim	{K}	{K}
sekiz	törlüg	öngi	-	-	boz-	-(X)l-	-mAk	atl(i)g	yığınmak	-	tözlüg	ç(a)hşap(u)dıg
üç		edgü nom	+IAr	+DA	tut-							

1.2.2.4.5. Beş Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[AY/58:11-18] ‘eng’ilki *kevmek yolka tayanıp togmış işlig köngülüğ tarkaru y(a)rlıkayurlar :: ikinti tarkarmak yolka tayanıp tözke tüpke tayaklıg köngülüğ tarkaru y(a)rlıkayurlar :: üçünç adırmak yolka tayanıp töz tüp köngülüğ tarkaru y(a)rlıkayurlar* ‘ilk olarak gitme yoluna bağlı olarak ortaya çıkan gönünden uzaklaşmayı buyururlar, ikinci olarak uzaklaşma yoluna bağlı olarak köküne dibine bağlı gönünden uzaklaşmayı buyururlar, üçüncü olarak ayrılma yoluna bağlı olarak köküne dibine bağlı gönünden uzaklaşmayı buyururlar.’

isim	fiil	if	{K}	{K}	{K}	isim	yön	isim	iiye	{K}	{K}
‘eng’ilki	kev-	-mAk	yolka	tayanıp	toğmış	-	-	iş	+IXg	köngülüğ	yarlıkayurlar
ikinti	tarkar-				-	töz	+GA	tayak			
üçünç	adır-				-	tüp	-	-			

Tablo 13. Altun Yaruk'un Unsurları Açısından Kısmî Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı

Eser	K1(+)	K2(-)	Adet
Altun Yaruk	Altı+	İki	2
	Altı	Bir	1
	Altı	İki	2
	Beş	Bir	2
	Beş	İki	4
	Beş	Beş	1
	Dört	Bir	5
	Dört	İki	2
	Dört	Üç	2
	Dört	Dört	1
	Üç	Bir	12
	Üç	Üç	1
	İki	Bir	5
	İki	İki	2
	Toplam		42

1.2.3. Karahanlıcada Kısmî Paralelizm

1.2.3.1. Kutadgu Bilig'de Kısmî Paralelizm

Eserde kısmî paralelizm veri sayısı 27 olarak tespit edilmiştir.

1.2.3.1.1. Bir Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[KB/130] *kayusı örürek kayusı kodı / kayusı yarukrak kayu eksüdi* 'Bâzıları daha yüksek, bâzısı daha alçaktır; bâzıları daha çok, bâzısı daha az parlaktır.'

{K}	isim	pek	{K}	iye/3.tk	fiil	ggz
<i>kayusı</i>	<i>örü</i>	<i>+rAk</i>	<i>kayu</i>	<i>+(s)I</i>	<i>ko-</i>	<i>-DX</i>
	<i>yaruk</i>			<i>-</i>	<i>eksü-</i>	

[KB/163] *kişig til ağırlar bulur kut kişi / kişig til uçuzlar barır er başı* 'İnsanı dil kıymetlendirir ve insan onunla saâdet bulur; insanı dil kıymetten düşürür ve insanın dili yüzünden başı gider.'

{K}	{K}	isim	ifye	gen. z	fiil	sf	isim	isim	iye/ 3.tk
kişig	til	agir	+lA-	-Xr	bul-	-(X)r	kut	kişi	-
		uçuz			bar-		er	baş	+I

[KB/425] *kılu birse erdi mening işlerim / körü barsa erdi içim taşlarım*
‘Memleketin iç ve dış işlerini tâkip husûsunda bana yardımda bulunmalıdır.’

fiil	zf	fiil	şart	{K}	isim	isim	çok	iye/ 1.tk
kıl-	-U	bér-	-sA	erdi	mening	iş	+lAr	+(X)m
kör-		bar-			-	iç taş		

[KB/694] *küvenme bu kutka kelir hem barır / inanma bu devlet birür hem alır*
‘Bu saâdete güvenme, geldiği gibi gider; bu devlete inanma, verdiği gibi alır.’

fiil	emir/ 2.tk	{K}	isim	yön	fiil	sf	{K}	fiil	gen. z
küven-	-mA	bu	kut	+GA	kel-	-Xr	hem	bar-	-Xr
inan-			devlet	-	bér-			al-	

[KB/719] *tirer sen yumıtsa saçar sen kamug / okır sen yüz ursa yapar sen kapug*
‘Yığarsın; toplanınca, tekrar hepsini dağıtırsın; önce çağırırsın; fakat gelince, kapımı kaparsın.’

fiil	gen. z/ 2.tşz	isim	fiil	zf	fiil	gen. z/ 2.tkz	isim
tir-	-Xr sen	-	yumıt-	-sA	saç-	-Xr sen	kamug
okı-		yüz	ur-		yap-		kapug

[KB/1927] *yumıtsa er at bolsa küçlüg elig / yoritisa törü tüz yetürse bilig* ‘Asker toplansın, kudretli bir ele sâhip olsun; yeter bilgi ile memleketi idâre etsin.’

fiil	şart	isim	fiil	şart	isim	isim
yumıt-	-sA	er at	bol-	-sA	küçlüg	elig
yorit-		törü tüz	yetür-		-	bilig

[KB/2660] *tili uz kerek hem köngüllüg kerek / sözi uz kerek hem ked öglüg kerek* ‘Elçi fasîh dilli ve gönül sâhibi bir kimse olmalı; sözde usta ve akılda üstün bulunmalıdır.’

isim	ıye/3.tk	{K}	{K}	isim	isim	ııye	{K}
<i>til</i>	+I	<i>uz</i>	<i>hem</i>	-	<i>köngül</i>	+IXg	<i>kerek</i>
<i>söz</i>				<i>ked</i>	<i>ög</i>		

[KB/2872] *ukuşlug kişiler at edgü kolur / biliglig kişiler inançlıg bolur* ‘Akıllı insanlar iyi ad isterler; bilgili insanlar itimâda lâıyk olurlar.’

isim	ııye	{K}	isim	ııye	fiil	gen. z
<i>ukuş</i>	+IXg	<i>kişiler</i>	<i>at edgü</i>	-	<i>kol-</i>	-Xr
<i>bilig</i>			<i>inanç</i>	+IXg	<i>bol-</i>	

[KB/3423] *kişig songdamaz men tiding yalnguzun / kurug sözlemez men tiding til söziün* ‘Yalnız olunca, insanları çekiştirmem; dilimi lüzûmsuz ve boş lâflar ile günâha sokmam- dedin.’

isim	yük	fiil	gen. z/ 1.tşz	{K}	isim	isim	vasıta
<i>kişi</i>	+(X)g	<i>songda-</i>	-mAz <i>men</i>	<i>tidıng</i>	-	<i>yalnguz</i>	+(X)n
<i>kuru</i>		<i>sözle-</i>			<i>til</i>	<i>söz</i>	

[KB/3756] *tiriglik kolur men özüm ölgüsüz / yigitlik tiler men karı bolgusuz* ‘Ben ölümsüz bir hayat isterim, ihtiyarlığı olmayan bir gençlik dilerim.’

isim	ııye	fiil	gen. z/1.tkz	isim	ııye/1.tk	fiil	sf	ııye
<i>tirig</i>	+IXg	<i>kol-</i>	-(X)r <i>men</i>	<i>öz</i>	+ (X)m	<i>öl-</i>	-gU	+sXz
<i>yigit</i>		<i>tile-</i>		<i>karı</i>	-	<i>bol-</i>		

[KB/3830] *kolup birmegü nengni kolmak için / tilep bulmagu neng tilemek için* ‘İstemekle alınamayacak şeyi zorla isteme; aramakla bulunamayacak şeyi zorla arama.’

fiil	zf	fiil	ffye	sf	{K}	yük	fiil	if	{K}
<i>kol-</i>	-(X)p	<i>bir-</i>	-mA-	-gU	neng	+nI	<i>kol-</i>	-mAk	üçün
<i>tile-</i>		<i>bul-</i>				-	<i>tile-</i>		

[KB/5362] *tengizdeki gevher tükemez sanga / tüpindeki yinçü tuyumaz sanga*
‘Denizdeki gevher senin için tükenmez; dibindeki incinin arkası kesilmez.’

isim	ıye/1.tk	zn	bul	ait	isim	fiil	gen. z	{K}
<i>tengiz</i>	-	+n	+DA	+kI	<i>gevher</i>	<i>tüke-</i>	-mAz	<i>sanga</i>
<i>tüp</i>	+I				<i>yinçü</i>	<i>tuyu-</i>		

[KB/5380] *atalıg atasız kalır yalnguzun / analıg anasız bolur ögsüzün* ‘Babalı babasız olur, yetim kalır; analı anasız olur, öksüz kalır.’

isim	ııye	isim	ııye	fiil	gen. z	isim	ııye	vas
<i>ata</i>	+IXg	<i>ata</i>	+sXz	<i>kal-</i>	-Xr	<i>yalnguz</i>	-	+(X)n
<i>ana</i>		<i>ana</i>		<i>bol-</i>		<i>ög</i>	+sXz	

[KB/5436] *tilim tıdnumadı telim sözledi / sözüm eksümedi suvı eksüdi* ‘Dilim kendisini tutamadı ve çok konuştu; sözüm azalmadı fakat itibârı azaldı.’

isim	ıye/1.tk	fiil	ffye	ggz	isim	ıye/3.tk	fiil	ggz
<i>til</i>	+(X)m	<i>tıdnu-</i>	-mA-	-DX	<i>telim</i>	-	<i>sözle-</i>	-DX
<i>söz</i>		<i>eksü-</i>			<i>suv</i>	+I	<i>eksü-</i>	

[KB/5686] *tüşükrek körür men sening könglüngi / sarıgrak körür men kızıl mengzıngi* ‘Senin gönülünü bir az düşük gürüyorum; penbe yüzünü de daha sararmış buldum.’

isim	pek	{K}	isim	ilgi	isim	ıye/2.tk	yük
<i>tüşük</i>	+rAk	<i>körür men</i>	<i>sen</i>	+(X)ng	<i>köngül</i>	+(X)ng	+I
<i>sarıg</i>			<i>kızıl</i>	-	<i>mengiz</i>		

[KB/6191] *idi yakşı aymış köni sözlüg er / işig aşru körmiş yiti közlüg er* ‘Doğru sözle ve her işi önceden gören keskin görüşlü insan çok güzel söylemiş.’

isim	yük	isim	fiil	sf	isim	isim	iiye	{K}
<i>idi</i>	-	<i>yakşı</i>	<i>ay-</i>	<i>-mİş</i>	<i>köni</i>	<i>söz</i>	<i>+lXg</i>	<i>er</i>
<i>iş</i>	<i>+(X)g</i>	<i>aşru</i>	<i>kör-</i>		<i>yiti</i>	<i>köz</i>		

[KB/6211] *yaşık yirke indi yüzün kızledi / kalık karşı keldi izin izledi* ‘Güneş yere indi ve yüzünü gizledi; gök yüzü karşısından yükselerek onun izini takip etti.’

isim	isim	yön	fiil	ggz	isim	iiye/ 3.tk	yük	isim	ifye	ggz
<i>yaşık</i>	<i>yir</i>	<i>+GA</i>	<i>in-</i>	<i>-DX</i>	<i>yüz</i>	<i>+I</i>	<i>+n</i>	<i>kiz</i>	<i>+lA-</i>	<i>-DX</i>
<i>kalık</i>	<i>karşı</i>	-	<i>kel-</i>		<i>iz</i>			<i>iz</i>		

[KB/6381] *ukuşlug sunup algusı az nengi / biliglig açıp az yigüsi mengi* ‘Bu dünyada akıllı insanın elini uzatıp, alacağı şey azdır; bilginin iştiha ile yiyeceği nimet de azdır.’

isim	iiye	fiil	zf	isim	fiil	sf	isim	yük
<i>ukuş</i>	<i>+lXg</i>	<i>sun-</i>	<i>-(X)p</i>	-	<i>al-</i>	<i>-gUsI</i>	<i>neng</i>	<i>+I</i>
<i>bilig</i>		<i>aç-</i>		<i>az</i>	<i>yi-</i>		<i>meng</i>	

1.2.3.1.2. İki Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[KB/73] *kayusı kopar kör kayusı konar / kayusı çapar kör kayu suv içer* ‘Bak, biri kalkıyor, biri konuyor; biri yüzüyor, biri su içiyor.’

{K}	fiil	gen. z	{K}	{K}	iiye/3.tk	isim	fiil	gen. z
<i>kayusı</i>	<i>kop-</i>	<i>-Xr</i>	<i>kör</i>	<i>kayu</i>	<i>+(s)I</i>	-	<i>kon-</i>	<i>-Xr</i>
	<i>çap-</i>				-	<i>suv</i>	<i>iç-</i>	

[KB/301] *kimingde ukuş bolsa aslı bolur / kayuda bilig bolsa beglik bulur* ‘Kimde akıl varsa, o asıl insan olur; kimde bilgi varsa, o beylik bulur’

isim	iye/2.tk	bul	isim	{K}	isim	iye	fiil	gen. z
<i>kim</i>	<i>+(X)ng</i>	<i>+DA</i>	<i>ukuş</i>	<i>bolsa</i>	<i>aslı</i>	-	<i>bol-</i>	<i>-Xr</i>
<i>kayu</i>	-		<i>bilig</i>		<i>beg</i>	<i>+lXg</i>	<i>bul-</i>	

[KB/1332] *tayanma tiriglikke tüş teg keçer / küvenme kıvı kutka kuş teg uçar*
‘Hayata bel bağlama, rüya gibi geçer; boş saâdete güvenme, kuş gibi uçar.’

fiil	emir/2.tk	isim	isim	iye	yön	isim	{K}	fiil	gen. z
<i>tayan-</i>	<i>-mA</i>	-	<i>tirig</i>	<i>+lXg</i>	<i>+GA</i>	<i>tüş</i>	<i>teg</i>	<i>keç-</i>	<i>-Xr</i>
<i>küven-</i>		<i>kıvı</i>	<i>kut</i>	-		<i>kuş</i>		<i>aç-</i>	

[KB/1338] *bu bordın kopar ming yazukka yürek / zinadın kaçar kut yüzüngke sudar*
‘İçki insanın bin türlü günâha teşvik eder; saâdet zinâdan kaçar ve zânînin yüzüne tükürür.’

isim	isim	ayr	fiil	gen. z	isim	isim	iye/2.tk	yön	isim
<i>bu</i>	<i>bor</i>	<i>+DIn</i>	<i>kop-</i>	<i>-Xr</i>	<i>ming</i>	<i>yazuk</i>	-	<i>+GA</i>	<i>yürek</i>
-	<i>zina</i>		<i>kaç-</i>		<i>kut</i>	<i>yüz</i>	<i>+(X)ng</i>		<i>sudar</i>

[KB/2447] *tetig bolsa malka mungadmaz bolur / bilig bilse işte yangılmaz bolur*
‘İnsan zeki olursa, hiç bir vakıt mala muhtac olmaz; bilgili olursa, işinde hiç bir vakıt yanılmaz.’

fiil	fiye	fiil	şart	isim	yön	bul	fiil	gen. z	{K}
<i>tet-</i>	<i>+(X)g</i>	<i>bol-</i>	<i>-sA</i>	<i>mal</i>	<i>+GA</i>	-	<i>mungad-</i>	<i>-mAz</i>	<i>bolur</i>
<i>bil-</i>		<i>bil-</i>		<i>iş</i>	-	<i>+DA</i>	<i>yangıl-</i>		

[KB/4365] *ol aymış otug yise igke yarar / bu aymış bitig tutsa yekler yırar*
‘Birin sözüne göre, ilâc alınır, hastalığa iyi gelir; diğerinin sözüne göre, muska taşırsan, cinler senden uzaklaşır.’

zamir	{K}	isim	fiil	şart	isim	yön	çok	fiil	gen. z
<i>ol</i>	<i>aymış</i>	<i>otug</i>	<i>yi-</i>	<i>-sA</i>	<i>ig</i>	<i>+GA</i>	<i>-</i>	<i>yara-</i>	<i>-Xr</i>
<i>bu</i>		<i>bitig</i>	<i>tut-</i>		<i>yek</i>	<i>-</i>	<i>+lAr</i>	<i>yıra-</i>	

[KB/6125] *negü birdi erse yana alğay ok / neçe tirdi erse yana saçğay ok* ‘Sana ne verdi ise, yine alacaktır; sende neler topladı ise, onları yine dağıtacaktır.’

{K}	iiye	eşit	fiil	ggz	{K}	{K}	fiil	gel. z
<i>ne</i>	<i>+gU</i>	<i>-</i>	<i>bir-</i>	<i>-DX</i>	<i>erse</i>	<i>yana</i>	<i>al-</i>	<i>-gAy ok</i>
	<i>-</i>	<i>+çA</i>	<i>tir-</i>				<i>saç-</i>	

[KB/6479] *kanı bir kōnilik kılığlı kanı / kanı tengrilik iş yorıglı kanı* ‘Hani, doğruluk ile hareket eden kim var; hani Allah rızası için iş gören kim var.’

{K}	isim	isim	iiye	isim	fiil	sf	{K}
<i>kanı</i>	<i>bir</i>	<i>kōni</i>	<i>+lXg</i>	<i>-</i>	<i>kıl-</i>	<i>-(X)glI</i>	<i>kanı</i>
	<i>-</i>	<i>tengri</i>		<i>iş</i>	<i>yorı-</i>		

1.2.3.1.3. Dört Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[KB/1928] *çavıksa ajunda yadılsa atı / bedüse küninge kötürse kutı* ‘Şöhret kazansın, adı dünyaya yayılsın; günden-güne yükselsin ve saâdeti artsın.’

fiil	şart	isim	bul	iye/3.tk	zn	yön	fiil	şart	isim	yük
<i>çavık-</i>	<i>-sA</i>	<i>ajun</i>	<i>+DA</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>yadı-</i>	<i>-sA</i>	<i>at</i>	<i>+I</i>
<i>bedü-</i>		<i>kün</i>	<i>-</i>	<i>+I</i>	<i>+n</i>	<i>+GA</i>	<i>kötür-</i>		<i>kut</i>	

Tablo 14. Kutadgu Bilig’in Unsurları Açısından Kısmî Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı

Eser	K1(+)	K2(-)	Adet
Kutadgu Bilig	Altı	Bir	1
	Beş	Bir	6
	Beş	İki	2
	Dört	Bir	7
	Dört	İki	3
	Üç	Bir	3

	Üç	İki	3
	Üç	Dört	1
	İki	Bir	1
	Toplam		27

1.2.3.2. Dîvânu Lugâti't-Türk'te Kısmî Paralelizm

Bu eserde kısmî paralelizm veri sayısı 11 olarak tespit edilmiştir.

1.2.3.2.1. Bir Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[DLT:161/140] *Yıgaç uçña yil tegir, körklüg kişike söz kelir* ‘Ağaç ucuna yel değer, güzel kişiye söz gelir’

isim	isim	iyе/3.tk	yön	isim	fiil	gen. z
<i>yıgaç</i>	<i>uç</i>	<i>+I</i>	<i>+ηA</i>	<i>yil</i>	<i>teg-</i>	<i>-Xr</i>
<i>körklüg</i>	<i>kişi</i>	<i>-</i>		<i>söz</i>	<i>kel-</i>	

[DLT:453/356] *Telim sözüg ukxa bolmas, yalım kaya yıksa bolmas* ‘Çok sözü anlamak olmaz (mümkün değildir), yalçın kaya(yı) yıkmak olmaz’

isim	isim	yük	fiil	zf	{K}
<i>telim</i>	<i>söz</i>	<i>+(X)g</i>	<i>uk-</i>	<i>-sA</i>	<i>bolmas</i>
<i>yalım</i>	<i>kaya</i>	<i>-</i>	<i>yık-</i>		

1.2.3.2.2. İki Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[DLT:55/40] *Bardı eren konuk körüp kutka sakar / Kaldı yawuz oyuk körüp ewni yıkar* ‘Konuğu görüp uğur sayan erler yok oldu / Korkuluk görüp konuk diye ev yıkanlar kaldı’

fiil	ggz	isim	{K}	isim	yön	yük	fiil	sf
<i>bar-</i>	<i>-DX</i>	<i>eren konuk</i>	<i>körüp</i>	<i>kut</i>	<i>+GA</i>	<i>-</i>	<i>sak-</i>	<i>-Ar</i>
<i>kal-</i>		<i>yawuz oyuk</i>		<i>ew</i>	<i>-</i>	<i>+nI</i>	<i>yık-</i>	

[DLT:136/118] *Yigitlerig işletü / Yıgaç yemiş ırgatu / Kulan, keyik awlatu*
‘Gençleri işleterek / Ağaç, yemiş sallatarak / Kulun, geyik avlatarak’

isim	çok	yük	fiil	ffye	zf
<i>yigit</i>	+lAr	+(X)g	<i>işle-</i>	-t-	-U
<i>yıgaç yemiş</i>	-	-	<i>ırga-</i>		
<i>kulan, keyik</i>	-	-	<i>awla-</i>		

[DLT:193/165] *Bardı eren konuk bulup kutka sakar / Kaldı alıg oyuk körüp ewni yıkar*
‘Konuğu bulup uğur sayan erler yok oldu / Kötü hayal görüp konuk diye ev yıkanlar kaldı’

fiil	ggz	isim	fiil	zf	isim	yön	yük	fiil	sf
<i>bar-</i>	-DX	<i>eren konuk</i>	<i>bul-</i>	-(X)p	<i>kut</i>	+GA	-	<i>sak-</i>	-Ar
<i>kal-</i>		<i>alıg oyuk</i>	<i>kör-</i>		<i>ew</i>	-	+nI	<i>yık-</i>	

[DLT:276/240] *Başın alıp koğı saldı / Boguz alıp tükel bogdı*
‘Başını alıp yere saldı / Boğazını ısırip boğdu’

isim	ıye/3.tk	yük	{K}	isim	fiil	ggz
<i>baş</i>	+I	+n	<i>alıp</i>	<i>koğı</i>	<i>sal-</i>	-DX
<i>boguz</i>	-	-		<i>tükel</i>	<i>bog-</i>	

[DLT:308/254] *Orut otın yaşurdı / Kölniñ suwın köşerdi*
‘Kuru otları aşırıldı / Göl sularını taşırdı’

isim	ilgi	isim	ıye/3.tk	yük	fiil	ggz
<i>orut</i>	-	<i>ot</i>	-	+(X)n	<i>yaşur-</i>	-DX
<i>köl</i>	+nIñ	<i>suw</i>	+I		<i>köşer-</i>	

[DLT:435/340] *Çagrı birip kuşlatu / taygan ıdıp tışlatu / Tilkü, toñuz taşlatu*
‘Doğan verip kuşlatarak / Tazı salıp dişleterek / Tilki, domuz taşlatarak’

isim	fiil	zf	isim	ifye	ffye	zf
<i>çagrı</i>	<i>bir-</i>	-(X)p	<i>kuş</i>	+lA-	-t-	-U
<i>taygan</i>	<i>ıd-</i>		<i>tış</i>			
<i>tilkü,</i> <i>toņuz</i>	-	-	<i>taş</i>			

[DLT:500/401] *Kügler kamug tüzüldi / İwrık, ıdış tizildi* ‘Nağmeler hep düzüldi / İbrık, kadeh dizildi’

isim	çok	isim	fiil	ffye	ggz
<i>küg</i>	+lAr	<i>kamug</i>	<i>tüz-</i>	-(X)l-	-DX
<i>ıwrık, ıdış</i>	-	-	<i>tiz-</i>		

[DLT:573/472] *Kördi meni emleyü / Baktı maņa imleyü* ‘Gördü beni, emledi / Baktı bana, imledi’

fiil	ggz/1.tşz	yük	yön	isim	ifye	zf
<i>kör-</i>	-DX men	+I	-	<i>em</i>	+lA-	-(y)U
<i>bak-</i>		-	+ηA	<i>im</i>		

1.2.3.2.3. Üç Unsuru Örtüşmeyen Kısmî Paralelizm Örnekleri

[DLT:108/98] *Kurug yıgaç egilmes, kurmuş kiriş tügülmes* ‘Kuru ağaç eğilmez, kurulmuş kiriş düğümlenmez’

isim	fiil	sf	isim	fiil	ffye	gen. z
<i>kurug</i>	-	-	<i>yıgaç</i>	<i>eg-</i>	-(X)l-	-mAs
-	<i>kur-</i>	<i>-mİş</i>	<i>kiriş</i>	<i>tüg-</i>		

Tablo 15. Dîvânu Lugâti’t-Türk’ün Unsurları Açısından Kısmî Paralelizm Örneğine Göre Dağılımı

Eser	K1(+)	K2(-)	Adet
Dîvânu Lugâti’t-Türk	Üç	İki	4
	İki	Bir	2
	İki	İki	4
	İki	Üç	1
	Toplam		

SONUÇ

Eski Türkçe dönemine ait 8 eserin taranmasıyla oluşturulan “Eski Türkçede Paralelizm” başlıklı bu yüksek lisans tezinde Eski Türkçe metinlerde bulunan paralelizm örnekleri iki ana kategoride incelenmiştir: *Tam paralelizm ve kısmî paralelizm*.

Eski Türkçe metinlerde tespit edilen tam paralelizm örneklerinin dağılımı Köktürk dönemine ait Türk bengü taşlarında 76; Eski Uygur dönemine ait Eski Türk Şiiri’nde 48; İyi ve Kötü Prens Öyküsü’nde 3; Maytrisimit’te 48; Daşakarmapathāvadānamālā’da 34; Altun Yaruk’ta 145 ve Karahanlı dönemine ait Kutadgu Bilig’de 103, Dîvānu Lugāti’t-Türk’te 70 olarak tespit edilmiştir. Eserlerde toplam 527 tam paralelizm örneği bulunmuştur.

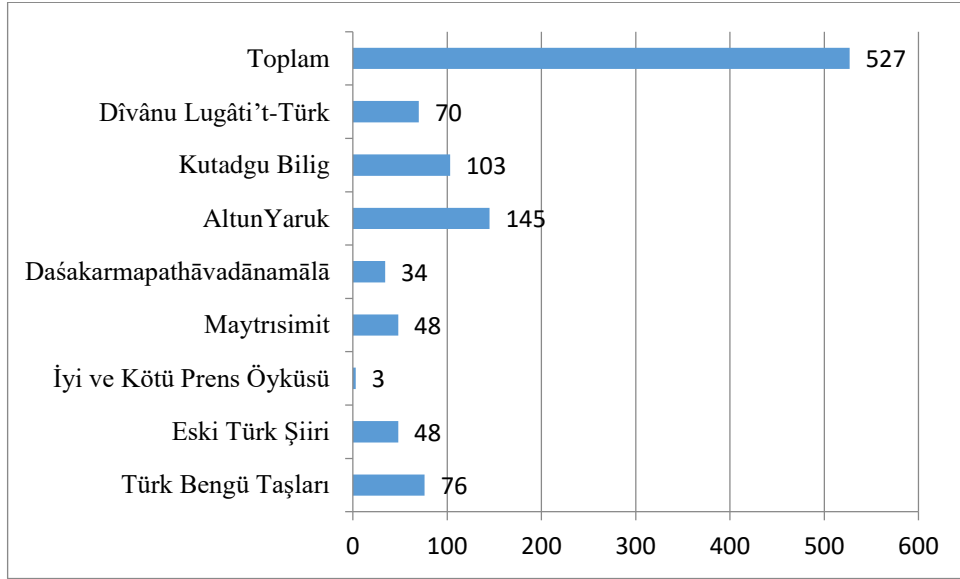
Eserlerdeki tam paralelizm örneklerinin dağılımı tablo halinde döneme ve eserlere göre şu şekilde gösterilebilir:

Tablo 16. Eski Türkçede Tam Paralelizm Örneklerinin Döneme ve Eserlere Göre Dağılımı

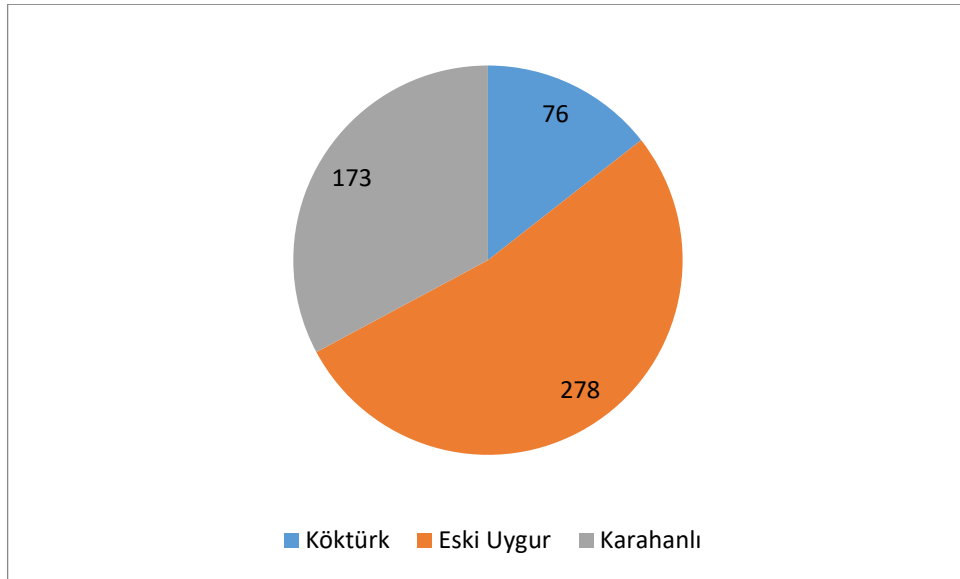
Dönem	Örnek Sayısı	Eser	Dağılım
Köktürk	76	Türk Bengü Taşları	76
		Eski Türk Şiiri	48
		İyi ve Kötü Prens Öyküsü	3
Eski Uygur	278	Maytrisimit	48
		Daşakarmapathāvadānamālā	34
		Altun Yaruk	145
		Kutadgu Bilig	103
Karahanlı	173	Dîvānu Lugāti’t-Türk	70
		Toplam	527

Yukarıda verilen dağılıma bakıldığında en sık tam paralelizm örneğinin Eski Uygur dönemi eserlerinden olan Altun Yaruk’ta, ikinci olarak da Karahanlı dönemi eserlerinden Kutadgu Bilig’de olduğu görülmektedir. Dönem olarak bakıldığında ise en sık örneğe Eski Uygur döneminde rastlanmaktadır. Dönemler arasındaki tam paralelizm örneklerinin sayıca büyük fark olması hem ele alınan eserlerin hacmi hem de dönemlere ait seçilen eserlerin sayısı da etkili olmaktadır. Derlemin genişletilmesiyle taktirde sonuçlarda da değişiklik olacaktır.

Eserlerdeki tam paralelizm örneklerinin eserlere ve döneme göre dağılım grafikleri ise şu şekildedir:

Şekil 1. Eski Türkçede Tam Paralelizm Örneklerinin Eserlere Göre Dağılımı

Şekil 2. Eski Türkçede Tam Paralelizm Örneklerinin Döneme Göre Dağılımı

Tablo 16 ile Şekil 1 ve Şekil 2 dikkate alındığında tam paralelizm örneklerine en sık Eski Uygur metinlerinde rastlandığı görülmektedir. Eser esaslı olarak bir değerlendirme yapıldığında ise tam paralelizm örneklerine en sık mensur bir metin olan Altun Yaruk'ta, ikinci sırada ise manzum bir metin olan Kutadgu Bilig'de rastlanmakta, üçüncü sırada Türk bengü taşları gelmektedir. Bu

durum tam paralelizm örnekleri bakımından manzum / mensur ayrımının çok keskin olmadığını göstermektedir.

Eski Türkçe metinlerde tespit edilen kısmî paralelizm örneklerinin dağılımı ise Köktürk dönemine ait Türk bengü taşlarında 25, Eski Uygur dönemine ait Eski Türk Şiiri'nde 12, Maytrısimit'te 16, Daşakarmapathāvadānamālā'da 17, Altun Yaruk'ta 42 ve Karahanlı dönemine ait Kutadgu Bilig'de 27, Dîvānu Lugâti't-Türk'te 11'dir. Eserlerde toplam 150 kısmî paralelizm örneği tespit edilmiştir.

Eserlerdeki kısmî paralelizm örneklerinin dağılımı tablo halinde döneme ve eserlere göre şu şekilde gösterilebilir:

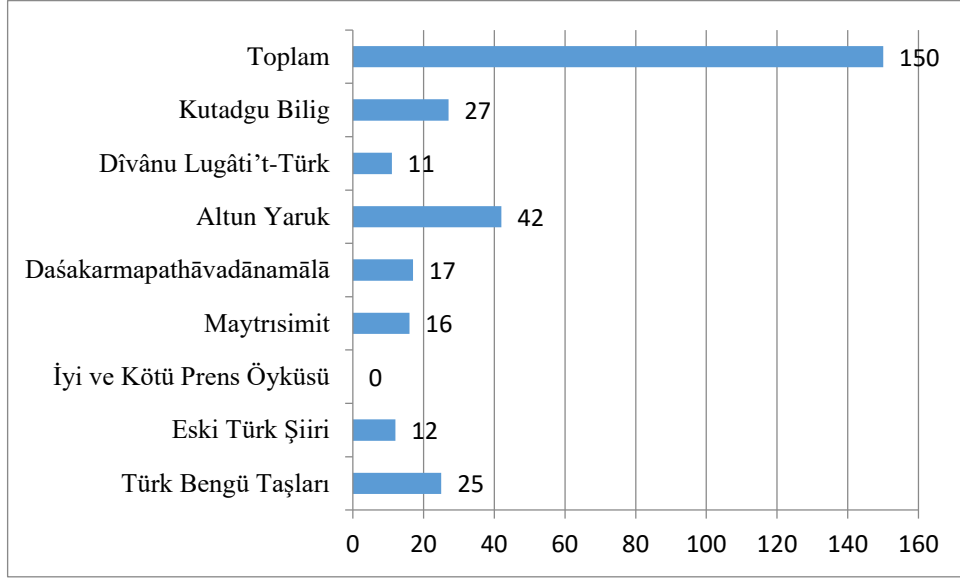
Tablo 17. Eski Türkçede Kısmî Paralelizm Örneklerinin Döneme ve Eserlere Göre Dağılımı

Dönem	Örnek Sayısı	Eser	Dağılım
Köktürk	25	Türk Bengü Taşları	25
		Eski Türk Şiiri	12
		İyi ve Kötü Prens Öyküsü	0
Eski Uygur	87	Maytrısimit	16
		Daşakarmapathāvadānamālā	17
		Altun Yaruk	42
		Dîvānu Lugâti't-Türk	11
Karahanlı	38	Kutadgu Bilig	27
		Toplam	150

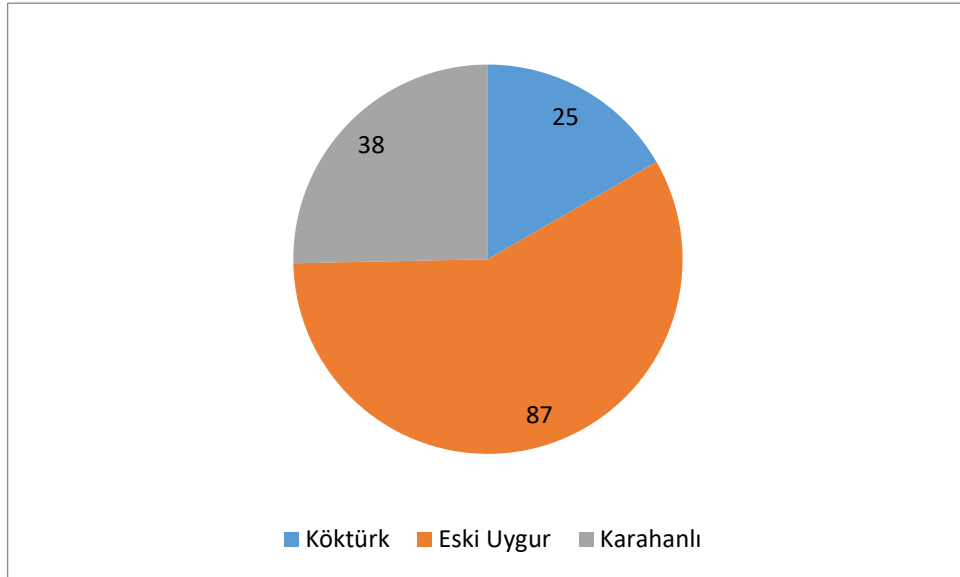
Yukarıda verilen kısmî paralelizm örnekleri arasında ilk sırada Altun Yaruk yer almaktadır. Diğer eserlerde sayıca birbirine yakın sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra İyi ve Kötü Prens Öyküsü adlı eserde kısmî paralelizm örneğine rastlanmadığı da dikkat çekmektedir. Dönem olarak bakıldığında ise Eski Uygur döneminde daha çok örneğe rastlanmıştır. Dönemlere göre seçilen eserlerin sayısının farklı olması sonucu etkilediği düşünülmekle beraber derlemin genişletilmesiyle sonuçlarda da değişiklik ortaya çıkabilir.

Manzum/mensur olan bu metinlerde kısmî paralelizm örnek sayısının tam paralelizm örnek sayısına göre daha az olduğu görülmektedir. Bu durum da metinlerin daha çok tam paralelizm örneklerine uygun bir yapıda olduğu da dikkat çekmektedir.

Eserlerdeki kısmî paralelizm örneklerinin eserlere ve döneme göre dağılım grafikleri ise şu şekildedir:

Şekil 3. Eski Türkçede Kısmî Paralelizm Örneklerinin Eserlere Göre Dağılımı

Şekil 4. Eski Türkçede Kısmî Paralelizm Örneklerinin Döneme Göre Dağılımı

Tablo 17 ile Şekil 3 ve Şekil 4 dikkate alındığında kısmî paralelizm örneklerine, tam paralelizm konusunda olduğu gibi, en sık Eski Uygur metinlerinde rastlandığı görülmektedir. Eser esaslı olarak bir değerlendirme yapıldığında ise sonuçlar tam paralelizm örnekleriyle örtüşmektedir. Buna göre en sık mensur bir metin olan AltunYaruk'ta, ikinci sırada ise manzum bir metin olan

Kutadgu Bilig’de rastlanmakta, yine üçüncü sırada Türk bengu taşları gelmektedir. Bu durum kısmî paralelizm örnekleri bakımından da manzum / mensur ayırımının çok keskin olmadığını göstermektedir.

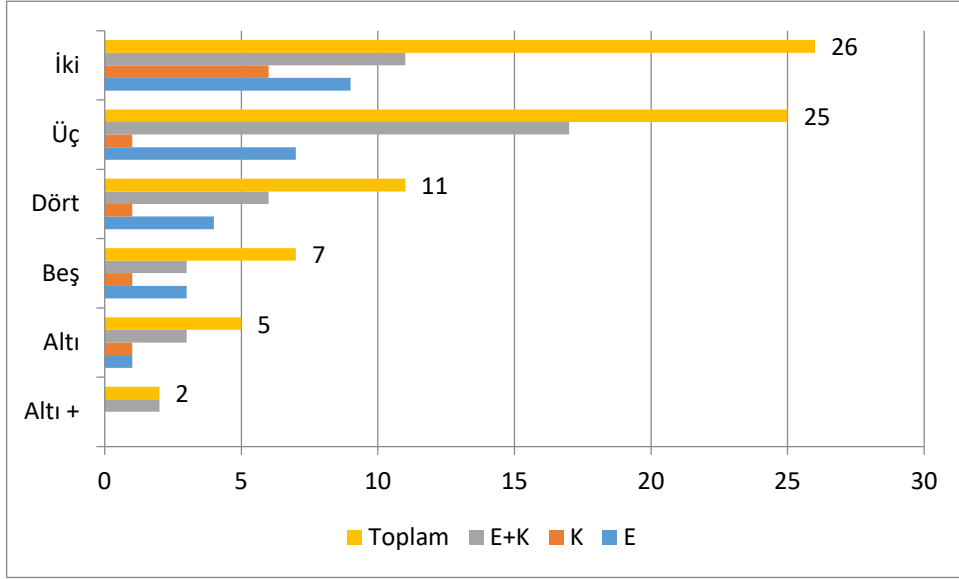
Eski Türkçenin Köktürk, Eski Uygur ve Karahanlı dönemlerinden seçilen eserlerde toplam 675 paralelizm örneği tespit edilmiştir. Tez derlemindeki eserlerden İyi ve Kötü Prens Öyküsü’nde tam paralelizm örneğine az rastlanmış olması ve kısmî paralelizm örneğine rastlanmamış olması dikkat çekmektedir.

Eserlerden elde edilen veriler kuruluş bakımından incelenmiş ve ilgili bölümlerin sonunda tablolarla değerlendirilmiştir. Bununla beraber toplu olarak bir analiz yapıldığında tam paralelizm örnekleriyle şöyle bir dağılım tablosuyla karşılaşılmaktadır.

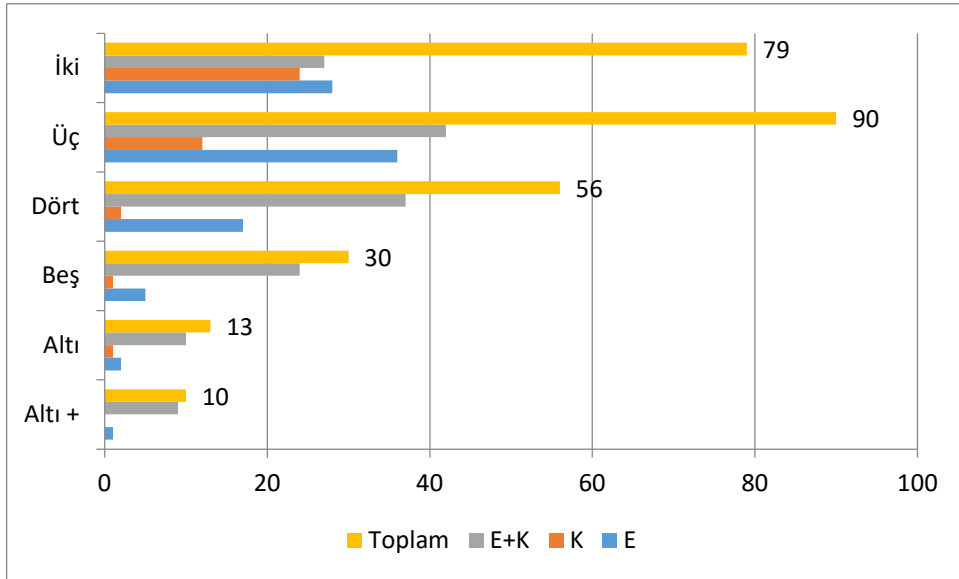
Tablo 18. Eski Türkçede Tam Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Dönemlere Göre Dağılımı

Kuruluş	Dönem	E	K	E+K	Toplam
Altı +	Köktürk	-	-	2	2
	Eski Uygur	1	-	9	10
	Karahanlı	-	-	2	2
Altı	Köktürk	1	1	3	5
	Eski Uygur	2	1	10	13
	Karahanlı	1	-	15	16
Beş	Köktürk	3	1	3	7
	Eski Uygur	5	1	24	30
	Karahanlı	4	-	22	26
Dört	Köktürk	4	1	6	11
	Eski Uygur	17	2	37	56
	Karahanlı	10	-	29	39
Üç	Köktürk	7	1	17	25
	Eski Uygur	36	12	42	90
	Karahanlı	16	1	28	45
İki	Köktürk	9	6	11	26
	Eski Uygur	28	24	27	79
	Karahanlı	26	1	18	45
Toplam		171	51	305	527

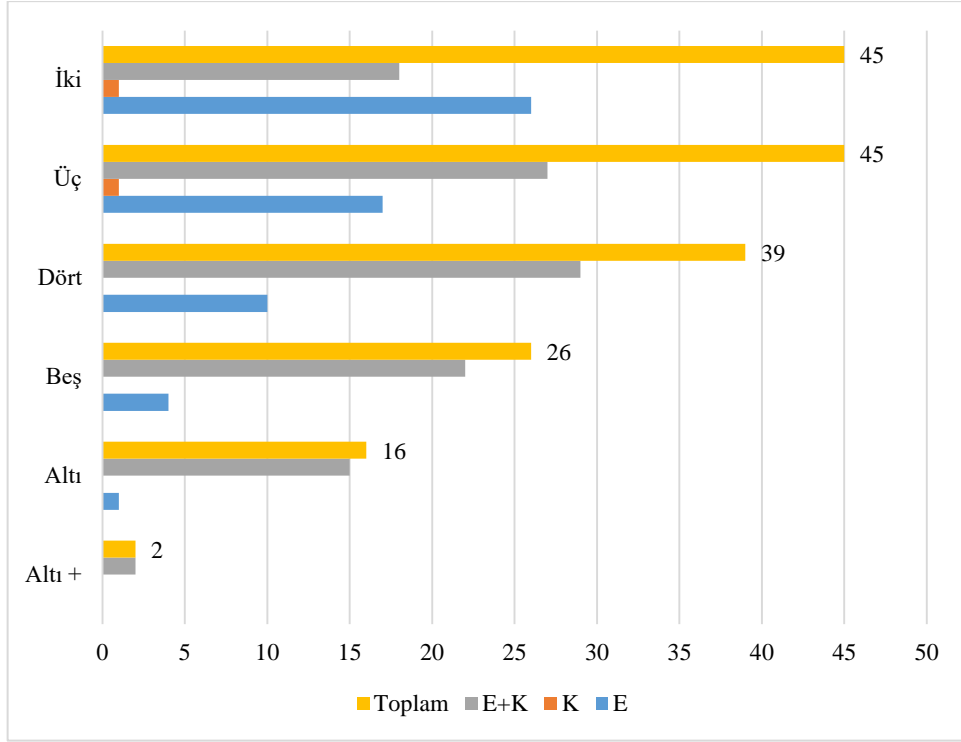
Eserlerin dönemlere göre tam paralelizm bakımından kuruluş grafikleri ise şu şekildedir:

Şekil 5. Köktürkçedeki Tam Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Dağılımı

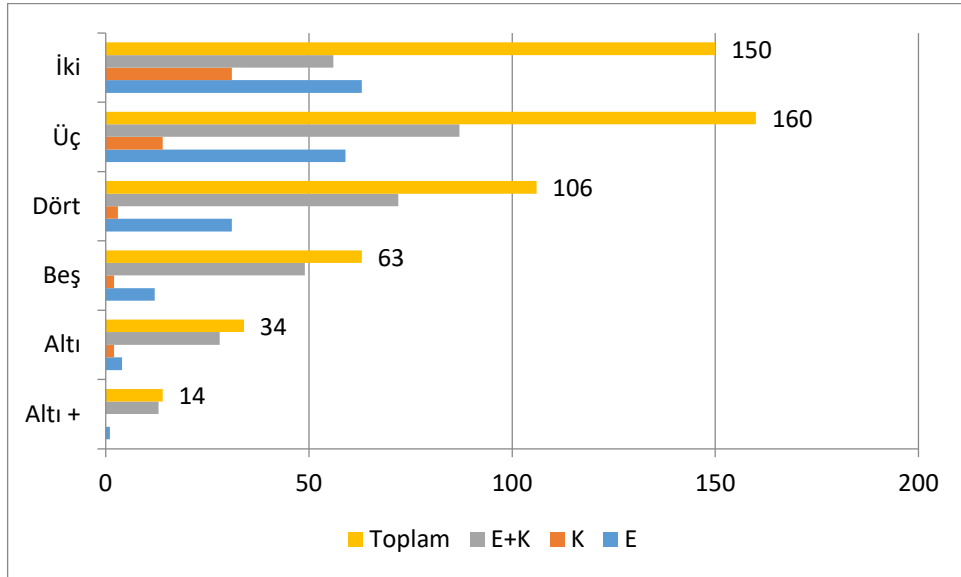

Şekil 6. Eski Uygurcadaki Tam Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Dağılımı

Şekil 7. Karahanlıcadaki Tam Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Dağılımı

Eski Türkçedeki tüm tam paralelizm örneklerinin kuruluş grafiği ise şöyledir:

Şekil 8. Eski Türkçede Tam Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Unsur Sayısına Göre Dağılımı

Tablo 18 ile Şekil 5, Şekil 6, Şekil 7 ve Şekil 8 dikkate alındığında kuruluş bakımından en sık üç unsurlu, ikinci olarak iki unsurlu tam paralelizm örnekleri tespit edilmiştir. Unsur sayısı arttıkça örnek sıklığı azalmaktadır.

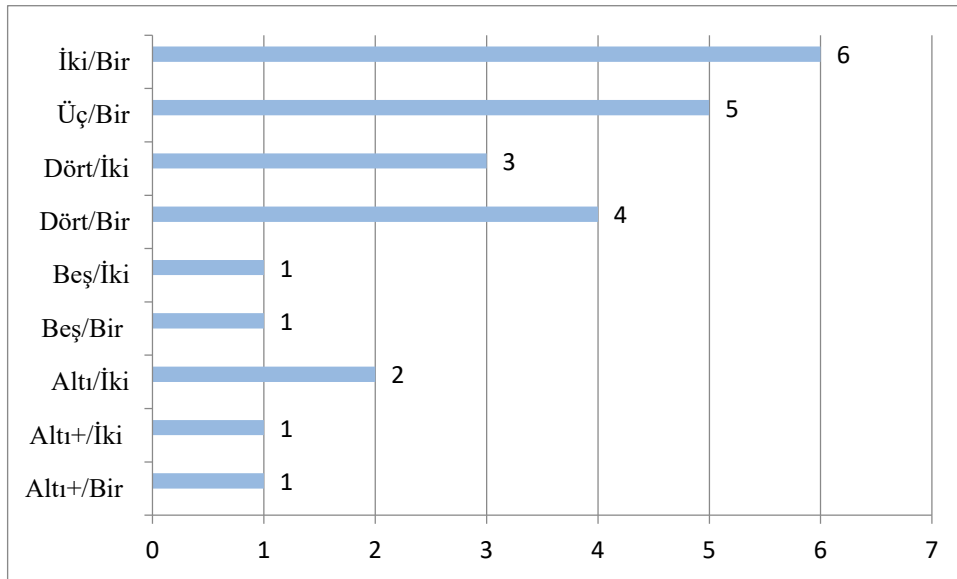
Eski Türkçedeki kısmî paralelizm verileri kuruluş bakımından incelendiğinde dağılım tablosu ise şu şekilde olmaktadır.

Tablo 19. Eski Türkçede Kısmî Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Dönemlere Göre Dağılımı

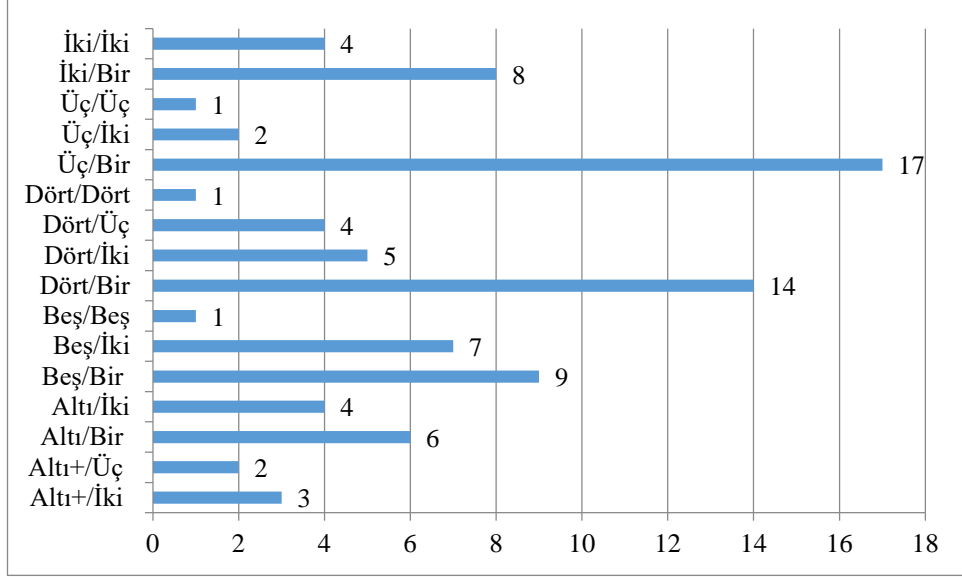
K1(+) / K2(-)	Dönem	Sayı	Toplam
Altı+/Bir	Köktürk	1	1
	Eski Uygur	-	
	Karahanlı	-	
Altı+/İki	Köktürk	1	4
	Eski Uygur	3	
	Karahanlı	-	
Altı+/Üç	Köktürk	-	2
	Eski Uygur	2	
	Karahanlı	-	
Altı/Bir	Köktürk	-	7
	Eski Uygur	6	
	Karahanlı	1	
Altı/İki	Köktürk	2	6
	Eski Uygur	4	
	Karahanlı	-	
Beş/Bir	Köktürk	1	16
	Eski Uygur	9	
	Karahanlı	6	
Beş/İki	Köktürk	1	10
	Eski Uygur	7	
	Karahanlı	2	
Beş/Beş	Köktürk	-	1
	Eski Uygur	1	
	Karahanlı	-	
Dört/Bir	Köktürk	4	25
	Eski Uygur	14	
	Karahanlı	7	
Dört/İki	Köktürk	3	11
	Eski Uygur	5	
	Karahanlı	3	
Dört/Üç	Köktürk	-	4
	Eski Uygur	4	
	Karahanlı	-	
Dört/Dört	Köktürk	-	1
	Eski Uygur	1	

	Karahanlı	-	
	Köktürk	5	
Üç/Bir	Eski Uygur	17	25
	Karahanlı	3	
	Köktürk	-	
Üç/İki	Eski Uygur	2	9
	Karahanlı	7	
	Köktürk	-	
Üç/Üç	Eski Uygur	1	1
	Karahanlı	-	
	Köktürk	-	
Üç/Dört	Eski Uygur	-	1
	Karahanlı	1	
	Köktürk	-	
İki/Bir	Eski Uygur	8	17
	Karahanlı	3	
	Köktürk	6	
İki/İki	Eski Uygur	4	8
	Karahanlı	4	
	Köktürk	-	
İki/Üç	Eski Uygur	-	1
	Karahanlı	1	
	Köktürk	-	
Toplam			150

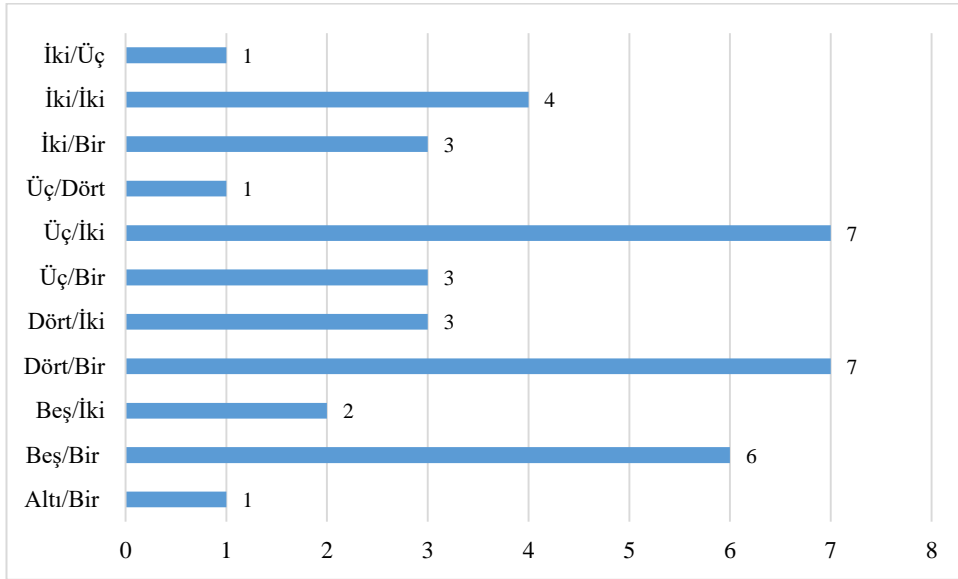
Eserlerin dönemlere göre tam paralelizm bakımından kuruluş grafikleri ise şu şekildedir:

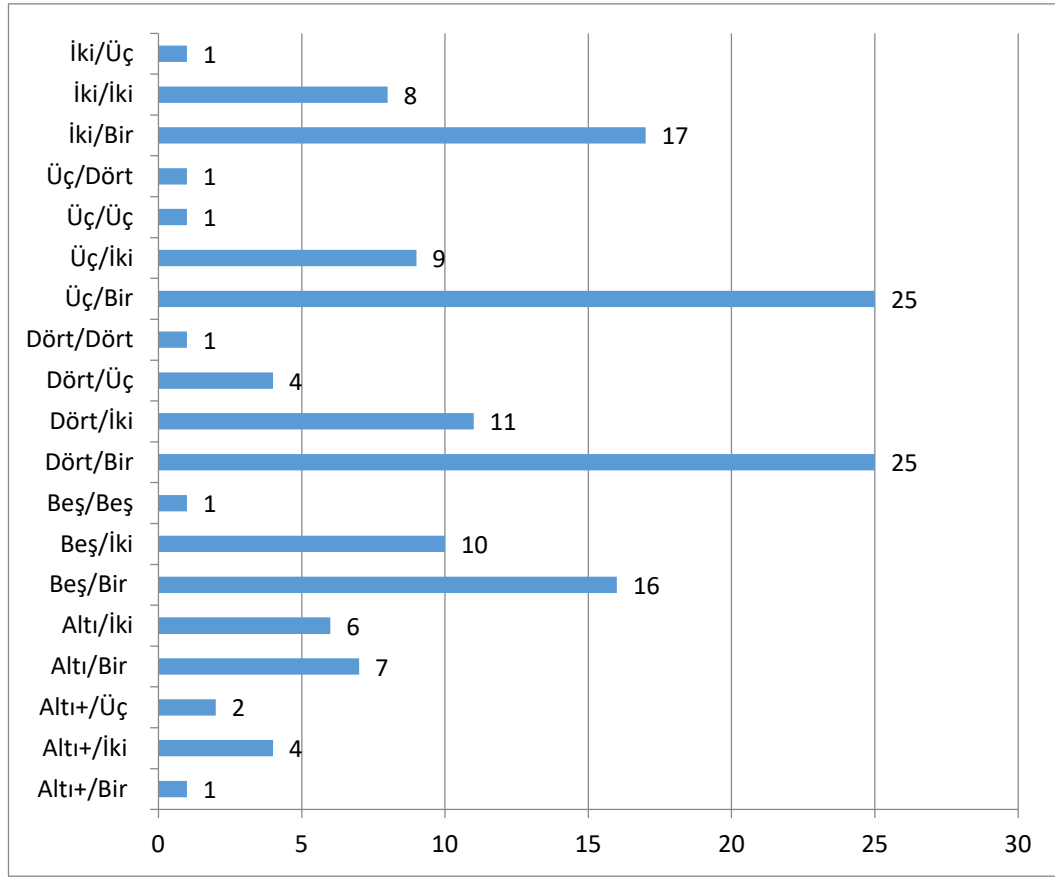
Şekil 9. Köktürkçedeki Kısmî Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Dağılımı (Örtüşen/Örtüşmeyen)

Şekil 10. Eski Uygurcadaki Kısmî Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Dağılımı (Örtüşen/Örtüşmeyen)

Şekil 11. Karahanlıcadaki Kısmî Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Dağılımı (Örtüşen/Örtüşmeyen)

Şekil 12. Eski Türkçede Kısmî Paralelizm Örneklerinin Kuruluş Bakımından Unsur Sayısına Göre Dağılımı (Örtüşen/Örtüşmeyen)

Tablo 19 ile Şekil 9, Şekil 10, Şekil 11 ve Şekil 12 dikkate alındığında kuruluş ve örtüşme bakımından en sık Üç/Bir, ikinci olarak Dört/Bir kategorisinde kısmî paralelizm örnekleri tespit edilmiştir. Örtüşen ve örtüşmeyen unsur sayısı arasındaki fark arttıkça örnek sıklığı azalmaktadır.

Sonuç olarak Eski Türkçedeki paralelizm örneklerinin incelendiği bu çalışmada, Eski Türkçenin stilistik açısından incelenmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Stilistiğin çalışma alanlarından biri olan paralelizm konusu ana hatlarıyla bu çalışmada Eski Türkçe için bir fikir oluşturabilecek düzeyde incelenmeye çalışılmıştır. Ancak belirli sayıda eserlerle yapılan bu çalışma, derlemin genişlemesiyle başka sonuçlar da verebilir. Bununla beraber stilistiğin diğer çalışma alanları da Eski Türkçe dahilinde buna benzer şekilde çalışıldığı takdirde, karşılaştırmalı analizler daha güçlü olabilecek, böylece Eski Türkçenin stilistiği üzerine daha sağlam sonuçlar elde edilebilecektir.

Paralelizm konusu Türk dilinin her sahasında çalışılması ve bu sayede Türk dilinin genel üslup özelliklerini ortaya koyması bakımından önemlidir. Hazırlanan yüksek lisans teziyle bu konunun Eski Türkçedeki görünümü ortaya konmaya ve böylelikle dar anlamda Eski Türkçenin, geniş anlamda ise Türk dilinin üslupbilim incelemelerine katkıda bulunmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2019). *En Eski Türkçenin İzlerinde – Orhun ve Yenisey Yazıtları Üzerinde Sözcükbilim, Anlambilim ve Biçembilim İncelemelerinin Aydınlattığı Gerçekler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Arat, R. R. (1979). *Kutadgu Bilig III İndeks*. İstanbul: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Arat, R. R. (1991). *Kutadgu Bilig II Çeviri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları
- Arat, R. R. (1999). *Kutadgu Bilig I Metin*. Ankara: Türk Dil Kurumları Yayınları.
- Arat, R. R. (2007). *Eski Türk Şiiri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Aslan, Ü. (2010). Bâbur Divanında Öncelemeler ve Öncelemelerde Paralelizm. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 4, s. 1-26.
- Aydemir, Y.; Çeltik, H. (2008). Redife Farklı Bir Bakış: Divan Şiirinde Ön Kafiye ve Ön Redif. *Bilig*, S. 46, s.193-214.
- Aydın, A. (2011). Bâkî'nin Bir Gazelinin Şerhi ve Ses Tekrarları Açısından Değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 6, s. 29-45.
- Aydın, A. (2012). İbn Kemâl'in Bir Gazelinin Şerhi ve Ses Tekrarları Açısından Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, S. II, s. 13-28.
- Aydın, İ.; Torusdağ, G. (2014). Türkçe Öğretimi Çerçevesinde Yazınsal Bir Metin Çözümleme Örneği Olarak Refik Halit Karay'ın Garip Bir Hediyesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S. 3/4, s.109-134.
- Bayat, F. (2006). İrk Bitig Metninin Poetik Yapısı. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 4, s.39-65.
- Bayram, A. (2017). *Firâkî ve Husrev Ü Şîrîn'i (İnceleme-Metin-Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)*. Basılmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, M. (2013). *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Gül İmgesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Dilçin, C. (2007). “Ahmet Paşanın Şiirlerinde Paralelizm”, *Divan Şiiri ve Şairleri Üzerine İncelemeler*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, s.436-453. (İlk baskı 2004).
- Dilçin, C. (2008). Stilistik Açıdan Öncelemeler ve Fuzulî'nin Şiirlerinde Yükleme Öncelemesi. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1, s. 41-94.
- Dinçer, A. (2017). Ekin Bağlamı Belirlemedeki Rolü: “Tizligig sökülmüş başlıgıg yüküntürmiş” Örneği. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 11, s. 196-208.
- Doğan, İ.; Usta, Z. (2014). *Eski Uygur Türkçesi Söz Varlığı*. Ankara: Altınpost Yayınları.
- Durmuş, G. (2015). Asaf Hâlet Çelebi ve Necip Fazıl Kısakürek'in Mansûr Başlıklı Şiirleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 17, s. 343-354.
- Elmalı, M. (2016). *Daşakarmapathâvadânamâlâ (Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin-Tıpkıbası)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Elverskog, J. (2020). *Budist Uygur Edebiyatı. (Çev. Mustafa Köken, Dilek Uzunkaya)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Eraslan, K. (2012). *Eski Uygur Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (2016). *Türk Kağanlığı ve Türk Bengü Taşları*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (2020). *Dîvânu Lüğati't-Türk'teki Şiirler ve Atasözleri*. İstanbul: Bilge Yayınevi.
- Ercilasun, A. B.; Akkoyunlu, Z. (2018). *Dîvânu Lüğati't-Türk*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Eren, H. (2019). Deyişbilimsel Çözümleme Yöntemi Işığında Dârendevî Hulûsî Efendi Dîvânı. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S. 8/4, s. 2036-2056.
- Gedikli, Ö. (2020). *Üslup ve Stilistik İnceleme – Yeni İslamcı Akım Şairi Mehmet Atilla Maraş Örneği*. Konya: Çizgi Kitabevi.

- Hamilton, J. R. (2011). *İyi ve Kötü Prens Öyküsü* (Çev. Vedat Köken). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karabulut, M. (2019). *Üslupbilim (Stilistik) ve Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirleri Üzerinde Stilistik Bir İnceleme*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karagözlü, V. (2015). Simetri ve Edebiyat: Klasik Türk Edebiyatında Simetrinin Görünümleri. *Turkish Studies*, Cilt 10/8 İlkbahar, s. 1479-1502.
- Karahan, Leyla (2021). *Kutadgu Bilig*. Erişim Tarihi 7 Temmuz 2021, http://tees.yesevi.edu.tr/yonetim/_app/upload/ornekmaddeler/ornek8.pdf?v=07072021
- Kaya, C. (1994). *Uygurca Altun Yaruk (Giriş-Metin ve Dizin)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Keklik, M. (2006). *Bâkî'nin Gazellerinde Anlam Çerçevesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Macit, M. (1996). *Divân Şiirinde Âhenk Unsurları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özbektaş, Ş. (2021). Mostarlı Hasan Ziyâ'î'nin Şiirlerinde Ahenk. *Türk Ekini*, S. 8, s. 1-47.
- Özcan Gönülal, Y. (2011). Yunus Emre'nin "Kayusu Değül" Redifli Şiiri Üzerine Bir Dil İncelemesi. *Turkish Studies*, Cilt 6/4, s. 183-190.
- Öztekin, Ö. (2002). Divan Şiiri ile Deyişbilim Arasında Yapısal Bir Köprü: Fuzuli ve Baki Divanlarında Yer Alan Biçimbirimsel Yinelemeler. *Türkbilig*, S. 3, s. 83-105.
- Şahiner, D. (2018). *Gülten Akın'ın Şiirlerine Deyişbilimsel Bir Yaklaşım: Beni Sorarsan*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şen, S. (2017). *Eski Türkçenin Deyim Varlığı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Taşpınar, O. (2017). *Sapmalar Açısından İkinci Yeni Şiiri Üzerine Bir İnceleme*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Tekin, Ş. (2019). *Uygurca Metinler II Maytrisimit*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tokyürek, H. (2018). *Altun Yaruk Sudur: IV. Tegzinç: (karşılaştırmalı metin yayını)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Üstünova, K. (2004). Dede Korkut Destanları ve Sentaktik Paralelizimde Eksiltili Yapıların Rolü. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Bellekten*, 46(1998/1), s. 161-169.
- Varışoğlu, B. (2005). *Necatî'nin Gazellerinde Anlam Çerçevesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, H. (2018), Eski Türk Bengü Taşlarında Paralelizm. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, S.4 (Ağustos), s.93-122.
- Yıldız, H. (2020). *Maniheist Uygur Metinlerinde Çince Alıntılar – Etimolojik, Leksik ve Tematik İncelemeler*. Erzurum: Fenomen Yayınları.
- Wilkins, J. (2021). *Handwörterbuch des Altuigurischen – (Altuigurisch-Deutsch-Türkisch) / Eski Uygurcanın El Sözlüğü (Eski Uygurca – Almanca – Türkçe)*. Göttingen. Universitätsverlag Göttingen.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı-Soyadı	
Doğum Yeri-Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	
Yüksek Lisans	
Bildiği Yabancı Diller (varsa)	
Bilimsel Faaliyetleri (varsa)	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	